

Contents

I. EDITORIAL

HOW TO CONTROL ARTIFICIAL INTELLIGENCE. YOUNG EXPLORERS AND PROMOTERS OF FUTURE INTELLIGENCE Marian Enache	7

II. STUDIES, ARTICLES, OPINIONS

ON THE RIGHT TO VOTE OF PERSONS UNDER A JUDICIAL PROHIBITION OR SUBJECT TO SPECIAL GUARDIANSHIP OR LEGAL ADVICE Teodor Bodoaşcă	26
C-792/22 OF 26 SEPTEMBER 2024 – PRELIMINARY QUESTIONS IN CRIMINAL MATTERS Răzvan-Gabriel Dalu	33
THEORETICAL AND PRACTICAL CONSIDERATIONS REGARDING THE OFFENSE OF POACHING Mirela-Mihaela Apostol	41
THE DUBLIN III REGULATION - AN EFFECTIVE INSTRUMENT FOR GUARANTEEING FAMILY REUNIFICATION? Mihaela Adriana Oprescu	68
A BRIEF HISTORICAL OVERVIEW OF THE INSTITUTIONS RESPONSIBLE FOR ENSURING THE APPLICATION OF THE LEGAL PROCEDURE FOR GRANTING, REGAINING, RENOUNCING AND WITHDRAWING ROMANIAN CITIZENSHIP Andrei Tinu	81
ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND ITS CONTRIBUTIONS IN FORENSICS: TECHNOLOGICAL SYNERGY IN SUPPORT OF LAW ENFORCEMENT Ştefania Zorcă	89
THE LAWYER PROFESSION: ANALYSING THE EVOLUTION OF THE PROFESSION FROM THE PAST TO THE PRESENT Anca Fărău	93

III. STUDIES, DISCUSSIONS, COMMENTS (R. Moldova and Ucraina)

THEORETICAL REFERENCES REGARDING THE NOTION AND LEGAL CHARACTERISTICS OF THE RENTAL CONTRACT

Oxana Eșanu 99

COMPARATIVE BENCHMARKS REGARDING MAJORITY VOTING IN AN ELECTORAL PROCESS

Igor Soroceanu.....110

REGULATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA ON THE CONCEPT OF CUSTOMS TERRITORY AND CUSTOMS FRONTIER IN THE FRAMEWORK OF ECONOMIC AND COMMERCIAL ACTIVITY

Viorel Sîrghii, Andrei Nastas, Alexandru Armeanic 120

IV. LEGAL BOOK REVIEW

ARCHAEOLOGICAL POACHING AND RECOVERING HISTORY

Augustin Lazăr 129

V. Legislative News.....135

VI. Case-law of the High Court of Cassation and Justice 175

VII. Case-law of the Constitutional Court of Romania 186

Cuprins

I. EDITORIAL

MODALITĂȚILE CONTROLULUI INTELIGENȚEI ARTIFICIALE. TINERII EXPLORATORI ȘI PROMOTORI AI INTELIGENȚEI VIITORULUI Marian Enache	7

II. STUDII, ARTICOLE, OPINII

DESPRE DREPTUL DE VOT AL PERSOANELOR PUSE SUB INTERDICȚIE JUDECĂTOREASCĂ SAU CARE BENEFICIAZĂ DE CONSILIERE JUDICIARĂ ORI TUTELĂ SPECIALĂ Teodor Bodoașcă	26

HOTĂRÂREA CJUE C-792/22 DIN 26 SEPTEMBRIE 2024 – CHESTIUNI PREALABILE ÎN MATERIE PENALĂ Răzvan-Gabriel Dalu	33

CONSIDERAȚII TEORETICE ȘI PRACTICE CU PRIVIRE LA INFRAȚIUNEA DE BRACONAJ Mirela-Mihaela Apostol	41

REGULAMENTUL DUBLIN III - UN INSTRUMENT EFICIENT DE GARANTARE A REUNIFICĂRII FAMILIALE? Mihaela Adriana Oprescu	68

SCURTĂ INCURSIUNE ÎN EVOLUȚIA ISTORICĂ A INSTITUȚIILOR ÎNSĂRCINATE SĂ ASIGURE APLICAREA PROCEDURII LEGALE DE ACORDARE, REDOBÂNDIRE, RENUNȚARE ȘI RETRAGERE A CETĂȚENIEI ROMÂNE Andrei Tinu	81

INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ ȘI CONTRIBUȚIILE EI ÎN DOMENIUL CRIMINALISTICII: SINERGIA CARE REVOLUȚIONEAZĂ EFICIENTIZAREA INVESTIGAȚIILOR ȘI APLICAREA LEGII Ștefania Zorcă	89

AVOCATURA: ANALIZA EVOLUȚIEI PROFESIEI DIN TRECUT PÂNĂ ÎN PREZENT Anca Fărău	93

III. STUDII, DISCUȚII, COMENTARII (R. Moldova și Ucraina)

REPERE TEORETICE CU PRIVIRE LA NOȚIUNEA ȘI CARACTERELE JURIDICE ALE CONTRACTULUI DE LOCAȚIUNE Oxana Eșanu	99
REPERE COMPARATIVE PRIVIND SCRUTINUL MAJORITAR ÎN CADRUL UNUI PROCES ELECTORAL Igor Soroceanu	110
REGLEMENTAREA REPUBLICII MOLDOVA PRIVIND CONCEPTUL DE TERITORIU VAMAL ȘI FRONTIERĂ VAMALĂ ÎN CADRUL ACTIVITĂȚII ECONOMICO-COMERCIALE Viorel Sîrghii, Andrei Nastas, Alexandru Armeanic	120

IV. RECENZIE DE CARTE JURIDICĂ

BRACONAJUL ARHEOLOGIC ȘI RECUPERAREA ISTORIEI Augustin Lazăr	129

V. ACTUALITATE LEGISLATIVĂ

CODUL MUNCII ȘI ALTE ACTE NORMATIVE – MODIFICĂRI (LEGEA NR. 283/2024) Redacția Pro lege	135
DECRETUL-LEGE NR. 118/1990 ȘI O.G. NR. 105/1999 PRIVIND ACORDAREA UNOR DREPTURI PERSOANELOR PERSECUTATE – MODIFICĂRI (LEGEA NR. 280/2024) Redacția Pro lege	143
COD FISCAL – MODIFICĂRI (O.U.G. NR. 128/2024) Redacția Pro lege	145
LEGEA NR. 119/1996 CU PRIVIRE LA ACTELE DE STARE CIVILĂ – MODIFICĂRI (LEGEA NR. 271/2024) Redacția Pro lege	150
COD FISCAL ȘI COD DE PROCEDURĂ FISCALĂ – MODIFICĂRI (O.U.G. NR. 132/2024) Redacția Pro lege	152

LEGEA NR. 288/2024 PRIVIND TRASEELE PEDESTRE DE INTERES NAȚIONAL ÎN SCOP RECREATIV	
Redacția Pro lege	160
METODOLOGIE PRIVIND VERIFICAREA PREALABILĂ A SESIZĂRILOR, REALIZAREA ACTIVITĂȚII DE CONTROL ȘI EFECTUAREA ALTOR PROCEDURI PREVĂZUTE DE LEGE, DE CĂTRE CORPUL DE CONTROL AL MINISTRULUI (OMJ NR. 2144/C/2024)	
Redacția Pro lege	163
LEGEA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PREUNIVERSITAR NR. 198/2023 – MODIFICĂRI (LEGEA NR. 297/2024)	
Redacția Pro lege	167
NORME METODOLOGICE DE APLICARE A PREVEDERILOR ART. V DIN LEGEA NR. 126/2024 PRIVIND UNELE MĂSURI PENTRU CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII DE COMBATERE A EVAZIUNII FISCALE (H.G. NR. 1490/2024)	
Redacția Pro lege	168
LEGEA NR. 125/2014 PRIVIND SCUTIREA DE LA PLATĂ A UNOR DEBITE PROVENITE DIN PENSII ȘI PENTRU STABILIREA UNOR MĂSURI DE PROTECȚIE SOCIALĂ – MODIFICĂRI (LEGEA NR. 285/2024)	
Redacția Pro lege	172

VI. JURISPRUDENȚĂ ÎCCJ

RIL

DECIZIE ÎCCJ (COMPLET RIL) NR. 17/2024 (M. OF. NR. 1165/22.11.2024): ART. 587 ALIN. (3) DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ	
Redacția Pro lege	175

HP

DECIZIE ÎCCJ (COMPLET DCD) NR. 50/2024 (M. OF. NR. 1188/29.11.2024): ART. 628 ALIN. (4) DIN CODUL DE PROCEDURĂ CIVILĂ	
Redacția Pro lege	177
DECIZIE ÎCCJ (COMPLET DCD) NR. 53/2024 (M. OF. NR. 1188/29.11.2024): ART. 82 ALIN. (3), ART. 86 ȘI ART. 104 ALIN. (1) DIN LEGEA NR. 303/2004 PRIVIND STATUTUL JUDECĂTORILOR ȘI PROCURORILOR	
Redacția Pro lege	179

DECIZIE ÎCCJ (COMPLET DCD) NR. 43/2024 (M. OF. NR. 1106/05.11.2024): ART. 38 ALIN. (3) DIN LEGEA-CADRU NR. 153/2017 PRIVIND SALARIZAREA PERSONALULUI PLĂTIT DIN FONDURI PUBLICE

Redacția Pro lege.....182

DECIZIE ÎCCJ (COMPLET DCD) NR. 49/2024 (M. OF. NR. 1102/05.11.2024): ART. 198 ALIN. (1) DIN CODUL PENAL, ART. 19 ALIN. (2) DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ ȘI ART. 1.370 DIN CODUL CIVIL

Redacția Pro lege.....184

VII. JURISPRUDENȚĂ CCR

NECONSTITUȚIONALITATE – D.C.C. NR. 401/2024 (M. OF. NR. 1135/13.11.2024): LEGEA PENTRU COMPLETAREA CODULUI PENAL

Redacția Pro lege.....186

I. EDITORIAL

MODALITĂȚILE CONTROLULUI INTELIGENȚEI ARTIFICIALE. TINERII EXPLORATORI ȘI PROMOTORI AI INTELIGENȚEI VIITORULUI¹

Jud. Marian ENACHE

I. Noul vector al progresului civilizației umane este considerat „Următorul Val” al cunoașterii, dezvoltării și transformării omului și a vieții acestuia, în multidimensionalitatea lui, precum și al reconfigurării comunităților umane în care trăiește, sub impactul inteligenței artificiale (IA) și al biotehnologiei

În acest sens, putem vorbi despre profilarea unor *noi platforme paradigmale* ale științei și tehnologiei, despre o nouă *forma mentis*, despre o *societate a viitorului* în coordonatele globalizării și ale schimbării formelor de organizare statală și societală.

Întregul proces al acestui „Val al schimbării” nu poate fi separat, desprins de procesul general istoric al cunoașterii umane. Mai mult decât atât, credem că tehnologiile inteligenței artificiale și ale biologiei sintetice sunt rodul unei îndelungate și dificile evoluții a cunoașterii umane milenare în toate formele ei de manifestare – științifică, filosofică, socioumană și culturală -structurate și conturate în sistemul de valori ale modernității și contemporaneității noastre.

Din perspectiva Spiritului uman, problema cunoașterii este Căutarea pe drumul nesfârșit al înțelegerii realității, alternanța continuă dintre căutare și descoperire, *ad infinitum*. Unii, în sens metaforic, denumesc aceste încercări ale spiritului uman de căutare și descoperire, „aventura” spiritului ori „labirintul” cunoașterii sau „odiseea” cunoașterii.

Căutăm toată viața și rareori găsim sau descoperim. De multe ori nu veți găsi ceea ce căutați, dar să nu vă considerați învinși, pentru că atunci când nu găsești, nu

---

¹ Prelegere susținută de Președintele Curții Constituționale a României, domnul Marian Enache, în cadrul sesiunii de comunicări științifice „Calea spre descoperiri științifice”, organizată de Academia de Științe a Moldovei și Academia Română la Chișinău, în data de 30 august 2024.

pierzi, ci te îmbogățești în calități umane, precum sunt: răbdarea, tenacitatea, modestia, respectul, abilitățile de gândire și de acțiune – toate calități ale experienței și ale inteligenței europene de tip ulisic, flexibile, pragmatice și eficiente.

Adevărul și ființa, scria filosoful român C. Noica, sunt acolo unde înfrângerile sunt transformate în victorii, iar Saint-Exupéry îndemna astfel: „Ai pierdut, continuă, ai învins, continuă.”

Calitățile dobândite în eforturile căutărilor cred că pot fi caracteristicile voinței cercetătorului și caracteristicile necesității cunoașterii consecvente pe care tinerii, care vor să caute și să descopere, trebuie să și le aproprieze de timpuriu.

De peste 150.000 de ani, omul, ca ființă inteligentă, s-a înscris în cursa cunoașterii lumii înconjurătoare, a lucrurilor, a alterității, a cunoașterii de sine și a relației sale cu Transcendența. Dintotdeauna, cunoașterea a produs atât miraj, mister, magie în mințile și sufletele oamenilor, cât și fascinația insașiabilă a descoperirii din ce în ce mai mult a lumii. *Cunoașterea este, în realitate, o căutare dramatică a identității cosmice a omului, a regăsirii și a împăcării cu sine într-o lume stranie și ostilă, o lume a finitudinii și a eșecului existențial pentru fiecare individ al speciei.* În acest sens, Blaise Pascal, savant și om spiritual, spunea: „Tăcerea spațiilor eterne mă înspăimântă”. În același timp, însă, cunoașterea a devenit și un remediu al eliberării omului de atavismele fricii și spaimelor, în fața „imensității și tăcerii spațiilor eterne”. Prin cunoaștere i se deschide omului calea diamantină spre luminarea tainelor Universului și ale interiorității sale, conștiința că face parte integrantă din Universul copleșitor, posibilitatea „scoaterii din ascundere”, prin propria cercetare, a misterelor și a registrelor încifrate ale Multiversului în care locuim, pe o planetă mică, abia vizibilă, dar o planetă albastră, de culoarea Speranței.

Să ne imaginăm un itinerar al celor mai semnificative momente ale cunoașterii din perspectiva mișcării ideilor filosofiei.

Cunoașterea a evoluat din Antichitatea greacă și din Evul Mediu – de la presocratici la dogmatismul și misticismul medieval, epocă ce se încheie cu nominalismul și realismul scolastic –, apoi din perioada modernă, de la empirismul lui Bacon până la apriorismul kantian, și perioada contemporană a filosofiei germane post-kantene, de la idealismul subiectiv al lui Fichte, idealismul obiectiv al lui Schelling, reacția psihologistă și biologistă a lui Fries, la realismul pragmatic al lui Spencer, la voluntarismul lui Schopenhauer, intuiționismul fenomenologic al lui Husserl sau la logicismul lui Bertrand Russell ș.a.m.d..

Renașterea, care a marcat trecerea de la Evul mediu la modernitate, a generat umanismul și triumful rațiunii, secolul științei, chiar al scientismului, apariția cercetărilor și inovațiilor în plan științific, descoperirea microscopului, a biologiei celulare, a fizicii mecanice, a genomului uman și a ADN-ului, dezvoltarea științei și tehnicii ulterioare care i-a permis omului zborul în cosmos și trimiterea sateliților în adâncimea universului, fizica cuantică, astrofizica, până la apariția inteligenței artificiale din zilele noastre.

Procesul cunoașterii nu a fost și nu este unul liniar, constant și progresiv, ci mai degrabă un proces grevat de servituți și meandre, caracterizat, pe de o parte, prin momente de continuitate și discontinuitate, de erori, paralogisme, stagnări și regres, de scepticism și optimism, iar, pe de altă parte, prin momente de intensitate, explozie, salturi și silogisme spectaculoase, sugerându-ne constatarea că cine nu crede în „minunile progresului” nu este suficient de realist. Toate aceste încercări și succese au avut rolul lor în procesul clarificării și construcțiilor conceptuale, la constituirea sistemului cunoașterii, validat de criteriile veridicității *a posteriori*.

Este de domeniul imposibilului să concentrezi, să rezumi sau doar să enunți o problemă atât de vastă, substanțială și densă cum este aceea a cunoașterii și a hermeneuticii sale complicate, atât din sfera concluziilor general abstracte, a reflecției filosofice, cât și din sfera științelor pozitive, de ramură și a cercetării aplicate. Cunoașterea cognitivă și senzorială este, ca întindere și profunzime, inepuizabilă și este, în ultimă instanță, expresia voinței și inteligenței umane de *a găsi soluții la diverse probleme din medii diferite*, de a structura și de a ordona lumea, de a învăța și a dobândi conceptele și deprinderile, reflexele necesare, pentru a putea trăi în armonie cu legitățile naturii și legile care guvernează societatea și gândirea. Cunoașterea teoretică și practică, cercetarea fundamentală și aplicativă, prin utilizarea metodologiilor specifice și integrate, intra-, inter- și pluridisciplinare, toate aceste direcții tind, prin rezultatele lor abstracte și empirico-pozitiviste, spre **convergență, unitate și totalitate, spre holism și integralitate**.

Pe căi diferite, prin mijloace și metode diverse, proprii fiecărei științe, filosofiei, artelor, culturii, spiritualității umaniste și celei etico-religioase, toate rezultatele acestor cercetări se întâlnesc și se întregesc într-un *nucleu de convergență al cunoașterii evoluate, coerente și articulate în sistemul general de cunoaștere*. Din acțiunea și interacțiunea tipurilor de cunoaștere se aglutinează structuri, se corelează și se inter-relaționează componente, se decantează, se aprofundează și se rafinează conceptele, raționamentele, metodologiile și instrumentele de investigație și de evaluare, tezele, teoriile și judecățile de valoare. Totodată, se consolidează spiritul necesar care conferă viziune acestor cunoștințe în procesul înțelegerii și aplicării lor, evitându-se în acest mod formarea de „specialiști fără spirit”, așa cum, în mod coroziv, se exprima Max Weber. Putem vorbi despre o veritabilă arhitectură a cunoașterii, despre un Arbore al acesteia, în care identificăm „terenul fertil” pentru plantarea lui, apoi rădăcinile, trunchiul, ramurile, florile și fructele care ne hrănesc mintea și sufletul, însăși rosturile existenței umane în totalitatea ei.

În cunoașterea științifică, filosofică, în cultură și artă, ca și în metafizică și transcendență, există trepte, praguri, niveluri, dar în procesul cunoașterii nu există desăvârșiri, preaplinuri și încheieri definitive. Cunoașterea umană reprezintă o facultate și o necesitate existențială a omului, însăși rațiunea lui de a fi ființă volitivă și intelectuală, dar, în pofida progresului cunoașterii de până acum, *nu putem acredita ideea suficienței și plenipotenței cunoașterii noastre*. De aceea, parafrazându-l pe

Leonardo da Vinci, spirit universalist și deschizător de orizonturi întru cunoaștere, spunem că „în fața cunoașterii trebuie să rămânem mereu smeriți”, din cauza limitelor și imperfecțiunilor noastre, risipind astfel din cugetul nostru orice tentă egolatră sau resentimentară față de respectul și infinitul cunoașterii autentice.

Numai Marea Creațiune este măreață cu adevărat, atât pentru cei care cred în „creaționism”, cât și pentru cei care cred în „evoluționism”, iar noi, oamenii, cercetătorii ei, cu ustensilele și metodele noastre neputincioase, suntem insignifianți și trecători, dar, în mărginirea și fragilitatea noastră, suntem înzestrați cu inteligența pătrunzătoare care a descoperit sau a inventat atât atomul, celula, legea relativității, religiile etc., cât și formele inteligenței artificiale și tehnobiologiei. Aceste realizări au făcut posibilă *tranziția de la atitudinea de contemplare la intervenție și la curajul cercetării complexității structurilor și fenomenelor universului, a relației noastre cu Sinele și Divinitatea, într-o lume declarată de unii filosofi ca fiind incognoscibilă.*

Cea mai importantă idee-forță a epocii noastre este *societatea postumană și noua ei religie seculară, transumanismul*, a căror ofertă o reprezintă reînvierea miturilor „tinereții fără bătrânețe”, al „nemuririi”, absența suferinței, îmbunătățirea mediului natural și a condiției umane generale prin realizarea unei *Superinteligențe* care surmontează limitările și precaritățile acesteia, culminând cu transferul personalității morale a omului într-un dispozitiv nonbiologic, comutarea acesteia într-un „creier global cu o etică a gândirii fără om”. Toate aceste promisiuni și acțiuni ale transumanismului constituie ideologia promovării inteligenței artificiale care decretează ideea extinderii, implementării și sublimării acestui tip de inteligență în formele ei utilitariste, de hipercunoaștere și de creare a supraomului.

Sigur că, la modul cel mai obișnuit de raționare a lucrurilor, orice schimbare majoră generează un anumit impact și riscuri în viața oamenilor, în gândirea, acțiunile și sistemul lor de valori umaniste, etico-culturale, juridice și filosofice. Spre deosebire însă de schimbările anterioare, acum, în fața fenomenului IA, suntem în prezența unei schimbări majore, de tipul unei mutații, în care impactul și riscurile întrec ca amplitudine și dimensiuni schimbările majore anterioare din domeniul cunoașterii și practicii vieții umane, ale semnificației și sensului existenței umanității.

Riscurile impactului IA sunt multiple, previzibile și imprevizibile, concrete și abstracte, dificil de anticipat și decelat în toată amploarea și plenitudinea lor. Putem vorbi chiar despre o „cifră neagră” a riscurilor incidente ale evoluției științei și tehnologiei. *Impactul și consecințele cele mai critice se vor repercuta direct asupra conștiinței și sensibilității umane, asupra ideilor, valorilor, credințelor și reprezentărilor lui homo sapiens, a sensului existenței sale, așa cum îl cunoaștem astăzi.* Conceptele de bază ale științelor, ale dreptului și eticii, ale disciplinelor socioumane vor fi modificate, adaptate și li se vor da semnificații inedite, vor apărea unele cu totul noi, altele vor dispărea, vor fi noi concepții și metode de înțelegere a gândirii și de acțiune în domeniile cunoașterii, cu efecte vădite asupra structurilor sociale și asupra naturii și felului muncii noastre.

În mijlocul acestor schimbări fundamentale ale gândirii și vieții sale, omul va resimți, paradoxal, starea de singurătate și anxietate în pofida multiplicării și extinderii rețelilor de comunicare și a creării unui mediu ficțional și plurifuncțional, al ofertei dispozitivelor tehnosferei. În contrast cu acest mediu artificial, omul rămâne esențialmente o ființă socială, interactivă, în parametrii comunicării naturale interumane, care prin acțiunea sa nemijlocită spiritualizează umanul, îmbogățește emoțiile și sentimentele omenesci, și aceasta, pentru că, așa cum spune filosoful, „în noi este ceva mai adânc decât noi înșine”, este însăși ființa noastră indestructibilă, prin care trăim omenescul, umanizarea și umanitatea. Acest fapt va constitui un risc de o puternică decompensare psiho-socială, deoarece omul, în statusul său actual, „a fost construit de cărți”, de conexiunile cu ceilalți oameni și, mai ales, el se simte o creație a Zeului de care nu vrea și nu poate să se despartă, iar *homo religiosus* ar putea percepe interpunerea inteligenței artificiale ca pe o dramă existențială – o ruptură a comuniunii dintre ființă și Divin – a omului fără Dumnezeu.

În noile condiții, omul riscă să se retragă din lumea socială într-o izolare austeră, copleșit de artificialitatea comunicării standardizate, inflexibile și dezumanizante care va putea accepta astfel, în final, preeminența, înaintarea, forța și superioritatea inteligenței artificiale, substituindu-i-se, *ultima ratio*, acesteia. *Prin urmare, subscriem și susținem ideea că inteligența umană și inteligența artificială trebuie concepute ca fiind inseparabile și indisolubile în complementaritatea lor.* Aportul IA este doar un plus, o valoare adăugată, o prelungire, o proiecție a aspirațiilor și idealurilor inteligenței umane prin definiție creatoare, din ce în ce mai evoluată și mai sofisticată în fața unei realități din ce în ce mai complexe și mai interconectate.

Existența IA nu reprezintă, cel puțin în această etapă, o eclipsare a inteligenței umane originare, sub aspectul subtilității și fineții creativității și al gândirii proiectelor și programelor transferate algoritmilor de tip Avatar, care au performanțele uimitoare ale procesării informațiilor furnizate de operatorii umani, dar, în același timp, există fenomene și realități care, cel puțin deocamdată, nu pot fi algoritmizate comprehensiv. Apariția IA este o expresie și a sensului real al omului în istorie, care, prin devenirea sa, poate fi caracterizat, în același timp, de tendința lui de rămânere și de ieșirea lui din istorie prin autodepășire, prin realizarea saltului din „imperiul necesității în imperiul libertății”, *omul dovedindu-se a fi un produs al istoriei și al supraistoriei, o ființă scindată între istorie și transcendență, care vrea să trăiască în această lume, dar prin inteligența ei înclină și spre o altă realitate ontologică, în calitate de ființă duală și implicit parteneră a „pactului faustian”.*

Așa cum inventarea tiparului (în jurul anului 1440) a constituit o revoluție tehnologică însoțită, prin reverberațiile efectelor sale, de o cultură și o ideologie a Renașterii care au condus la „regenerarea spiritului uman” sintetizat de celebra expresie a lui Voltaire, conform căreia „cărțile guvernează lumea”, așa a fost și cu internetul, care a întețit setea de informații și informatizare, și tot așa, și în contemporaneitatea noastră, se va afirma acum sau mai târziu că IA, care ia locul, cu o tendință invincibilă, epocii „guvernării cărților”, va revoluționa și va regenera

„spiritul uman”. Literale începute cu Secolul Luminilor în toate domeniile cunoașterii au contribuit la „ideea de umanitate, necunoscută în epocile de ignoranță”, probabil cum, tot așa, în viitor, vom putea vorbi despre ideea de Superintelența Umanității, necunoscută, se va spune atunci, „în epocile de ignoranță”, cu referire chiar la epoca noastră.

Ne aflăm într-o perioadă revoluționară a științei și tehnologiei, prin existența crizelor suprapuse și a soluțiilor de evoluție, transformări și schimbări structurale, care repetă, în opinia mea, spiritul unei noi Renașteri, într-un alt mod și un alt context socioistoric și într-o nouă viziune, fără precedent, a pătrunderii și naturalizării IA în întreaga lume. *Se impune tot mai mult ideea înlocuirii pașnice a unui sistem de valori consacrat cu un alt sistem, aflat „in statu nascendi”, al IA.* Ne punem în mod constant întrebarea : *quo vadis?* Până unde se va ajunge? Până unde va continua aventura implementării acestui tip de cunoaștere? Care vor fi consecințele pentru noi? Va fi împreună cu noi sau împotriva noastră această nouă civilizație? Sau, poate, vom rămâne, în esență, aceiași, dar situați pe o altă treaptă de evoluție și cu un alt evantai de posibilități și beneficii?

Noi, oamenii, prin inteligența noastră iscoditoare, dintotdeauna am căutat un scop, un sens în tensiunea dintre ființă, știință și timp. În acest context, este util și necesar să integrăm cunoașterea referitoare la IA în cadrul conceptual al taxonomiei tipurilor de cunoaștere științifică realizate de Aristotel.

Așa cum afirmă filosoful român, academician Mircea Dumitru, în concepția lui Aristotel științele se clasifică în 3 grupuri de bază: științele teoretice, care au drept scop cunoașterea, cele practice care privesc comportamentul și caracterul bun al acțiunilor și cele productive, ce au ca scop crearea artefactelor frumoase și utile. În opinia noastră, cunoașterea referitoare la IA este o cunoaștere de tip productiv. Deși foarte diferită sub multe aspecte, cunoașterea de tip IA nu este, prin natura sa, diferită de cunoașterea umană pentru că se grefează pe ea și, până la urmă, pe aceleași baze epistemologice, o poate perfecționa. IA are capacitatea și abilitatea de a inventa, construi și confecționa artefacte utile societății, așa cum și omul își folosește propria cunoaștere pentru a contribui în mod util la progresul societății în care trăiește. Cunoașterea este necesară, însă, astfel cum arăta Aristotel în *Etica nicomahică*, scopul este acțiunea „praxis”. Dilema cunoașterii de tip IA este aceea dacă ea are capacitatea de a transcende științele productive și dacă poate influența orizontul științelor teoretice sau a celor practice, respectiv să își aproprieze acțiunea bazată pe cunoașterea înglobată în algoritmi construiți pe bazele gândirii umane.

Potrivit lui Aristotel, fiecare lucru și formă de viață au un țel interior (telos), pe care tind să-l atingă. El spune că scopul vieții omenești este fericirea, dar mulți filosofi l-au contrazis cu argumente pertinente.

Această mare interogație persistentă, a sensului și ființei umane, deși a primit felurite și interesante răspunsuri de la știință, filosofie și teologie, niciunul dintre ele

nu a fost revelator și definitiv. Noi credem că toate și totul au un sens; prin înseși căutările noastre, noi descoperim și conferim sensul și suntem întemeiați de acest sens, pe care îl înțelegem implicit și continuu, fără a avea însă cuprinderea și esențialitatea lui. Căutarea unui sens propriu al existenței faptelor și visurilor noastre, în neliniștile metafizice ale fiecăruia dintre noi, sporește fascinația și intuiția căutărilor noastre permanente în fața enigmelor din lumea micro- și macrocosmică.

Această teribilă confruntare dintre luciditatea neîmpăcată a conștiinței umane și marile întrebări existențiale cu privire la sensul vieții și creației a generat perioadele de scepticism și inconsecvență, chiar regresul în procesul cunoașterii, dar uneori și veritabile revirimente ale unor descoperiri formidabile. Crizele de neîncredere și îndoială în capacitățile omului, apărute în diferite momente ale evoluției cunoașterii, au fost depășite de fiecare dată prin „ideea de umanitate”, care exprimă, prin suma creațiilor individuale, o perpetuă și neîntreruptă dezvoltare a spiritului uman la scara universalității și unității speciei umane ca centru generator și receptor de progres și sens al întregii omeniri și al fiecărui individ în parte.

În percepția mea, ne aflăm într-un moment în care viitorul, pentru a mai putea fi posibil, trebuie să fie Superintelligent. Viitorul aparține Superintelenței Complexității și a Sistemelor, care vor schimba arhetipul lumii și vor construi un altul, o lume a inteligibilităților multiple, interconectate și *consonante într-un orizont al Următorului Val* de civilizație. Cred că aceasta este condiția *sine qua non* a perpetuării, afirmării și salvagădării în istorie, a demnității speciei noastre, capabilă să genereze un alt tip de cultură și civilizație a Omului și a Omenirii, o matrice reinventată de aceeași inteligență umană pentru evoluția absolut necesară și inexorabilă a omului plurivalent și îmbunătățit în performanțele lui.

Vocile pesimiste sau realiste vorbesc, în mod justificat în contextul IA, despre o sumă de riscuri pentru însăși condiția umană, despre „o cădere a omului în istorie”. Sigur că va exista o tranziție tumultuoasă și impredictibilă, cu posibile, numeroase și profunde inechități și clivaje sociale. Dar necesitatea înțeleasă a inevitabilității sensului mișcării spiritului în lume ne impune să fim pregătiți pe toate planurile pentru întâmpinarea și valorificarea pozitivă a acestui veritabil șoc al viitorului.

Cu cât vom înțelege mai repede, mai bine și mai lucid că viitorul acesta deja a început să curgă vertiginos și ne vom pregăti mai responsabil, în mod conștient și organizat de întâmpinarea lui, cu atât mai mult vom reuși să prevenim unda de șoc a *Următorului Val*, folosindu-l în favoarea noastră, prin translarea rațională și pașnică la un alt nivel și la o altă sferă de cunoaștere a realității obiective.

Există o uzură a timpului și spiritului modernității noastre care se apropie de o încheiere, o închidere, pentru a face loc unei alte deschideri care după un timp al evoluției se va închide și ea spre o altă deschidere. În acest context, cred că filosoful român C. Noica, prin cunoscuta sa metaforă „a închiderii care se deschide”, poate fi cel mai sugestiv în caracterizarea ciclurilor cunoașterii, a închiderilor care se deschid într-o ștafetă fără sfârșit.

Oricât ar fi de mărețe, impresionante, monumentale cunoașterea și valorile modernității clasice și ale contemporaneității, nu ne putem închide în această „fortăreață inexpugnabilă” de care suntem vital și spiritual atașați. Această atitudine intransigentă a imutabilității ar contraveni flagrant cu dezvoltarea spiritului creator, care impune deschiderea acestor închideri pentru a înfăptui alte deschideri și construcția altor vitralii ale catedralelor cunoașterii.

Pentru atenuarea „coliziunii” între fenomenul Superinteligenței Complexității și paradigmele civilizației actuale, omul, prin înseși performanțele inteligenței sale, trebuie să-și modeleze o conștiință a Superinteligenței prin utilizarea, conexarea sau chiar prin simbioză cu aceste resurse de inteligență, să-și creeze noi forme ale conștiinței și noi structuri mentale, noi fundamente, valori și reguli, norme juridice și etice adaptate unui alt *modus vivendi* și *operandi*, a unui nou etos al viitorului. Această misiune istorică de explorare și promovare a erei IA revine tinerilor, noilor generații de cercetători și locuitori ai planetei viitorului, care va fi și aici, și dincolo de Terra.

Trebuie să „ne dezbrăcăm de omul cel vechi și să ne îmbrăcăm în omul cel nou”. Omul viitorului va fi cu siguranță un om hiperinteligent, transformat în conștiință, viziunile și abilitățile sale, evadând, poate, din mitul peșterii platoniciene, și va străluci, poate, într-o altă lume platoniciană, a ideilor și a esențelor.

Sunt optimist, deoarece, în prezent, omenirea traversează o perioadă de criză latentă, îndelungată, cu implicații defavorabile pentru condiția umană în toate compartimentele ei, o criză din care trebuie să ieșim. În acest sens, voi face o afirmație îndrăzneță, și anume că omul este o ființă întârziată și perdantă în istorie. Ne-am mișcat lent, nepermis și obositor de lent, în detrimentul unei mai mari viteze de evoluție a progresului. Se impune să accelerăm și să recuperăm rămănerile în urmă și hiatusurile.

Ne-am ocupat prea mult cu războaiele și ideologiile dominării, cu excesul divertismentelor facile și cu „aflarea în treabă ca metodă de lucru” în istorie, preocupați cu defulările orgoliilor paranoide ale unor lideri inconsistenți ai lumii, care, în accesele lor patologice, voiau să stăpânească lumea, pe care nu o înțelegeau, condamnând-o la pierderi de vieți omenești, umilințe și sacrificii inutile, fragmentând-o, prăbușind-o în suferințe și nonsens, deturnându-i cursul ei firesc. Nu ne-am concentrat întreaga voință, toate eforturile și energiile creatoare spre dezvoltarea culturii, a științei, a tehnologiei și a spiritualității elevate, care ar fi trebuit să fie de mult timp într-un alt stadiu al progresului. Din aceste motive vorbesc despre om ca ființă întârziată și perdantă în istorie, deoarece subdezvoltarea sau cunoașterea suboptimală reprezintă „moartea lentă a omului în istorie”.

II. Cum să realizăm conectarea la *Următorul Val* al cunoașterii și cum să exercităm controlul pentru prevenirea riscurilor posibile ale IA și ale biotehnologiei?

Această nouă cunoaștere, prin aplicațiile ei inovatoare, va oferi omenirii potențialități sporite și mari beneficii, dar în mod corespunzător și „riscuri fără precedent”. Mai mulți analiști ai fenomenului IA se întreabă: „Către ce poate duce utilizarea intensivă a tehnologiei? **Vestea bună** – spun ei – este că tehnologia ne poate face mai inteligenți, de fapt deja ne-a făcut; **vestea proastă** însă este că aceeași IA ne poate face și proști.” Cauza ultimei vești neplăcute constă în abuzul de tehnologie, în tehnopatie, în modul comod și superficial în care o utilizăm, preferând să lăsăm sarcinile noastre cognitive de luare a deciziilor în competența algoritmilor inteligenți.

Acest comportament uman reprezintă un risc major în relația cu inteligența artificială. Analiștii acestui fenomen conchid că „nu inteligența artificială va depăși inteligența umană, ci oamenii vor ajunge mai proști decât inteligența artificială pentru că noi suntem cei care ne prostim utilizând-o prosteste”. Ce rezultă din aceste considerente? Faptul că lipsa de încredere în IA, pe motiv că va prelua controlul asupra noastră, trebuie atribuită mai degrabă mentalismelor și conduitelor umane, care, din necunoaștere, lejeritate sau pasivitate, nu vor mai exercita controlul adecvat și, în aceste condiții, ar putea exista o predare a întregii puteri algoritmilor inteligenți.

Dacă problemele de logică pot fi solubile prin algoritmizare, cele de etică și stări sufletești devin delicate, chiar insolubile în relația cu impersonalitatea acestei forme de inteligență. *În acest context, ne întrebăm dacă sunt conceptibile unele strategii de control eficace al acestor tehnologii și al vitezei lor de cucerire a vieții, a minții omului și a societății lui actuale?*

În prezent, putem identifica mai multe tipuri de strategii din perspectiva umanismului, a drepturilor și libertăților omului, a valorii demnității sale ca ființă morală prin excelență, care își validează conduita și actele sale prin universalitatea imperativului categoric. Acestea din urmă presupun ideea utilizării a două modalități esențiale de control.

1. În ceea ce privește prima modalitate, obiectivul formulat privind controlul poate fi atins prin Învățarea adecvată a abordărilor structural-dinamice pentru cunoașterea conceptuală a funcționării operațiunilor tehnice și de control tehnic intrinsec

Această pregătire prin învățare se referă la instruirea destinatarilor serviciilor furnizate de noile tehnologii. O societate tehnologizată presupune o societate instruită să interacționeze cu nivelul tehnologic al mediului social.

În corelație cu această categorie a celor care trebuie să învețe un alt tip de cunoaștere și tehnologie, mai trebuie să existe elitele, inginerii tehnologiilor, creatori și controlori ai IA, cu o înaltă pregătire profesională, educație și conștiință etico-juridică. În acest context, paradoxului învățării formulat de Socrate, care constă în întrebarea „învață cei ce știu sau cei ce nu știu?”, îi putem răspunde că în fața noilor realități, astăzi, toți învață, și cei care știu, și cei care nu știu. Este necesar să cultivăm „gena curiozității”, care este resortul oricărei cunoașteri, de la simplu la complex, de la concret la abstract.

În aceste circumstanțe, viitorul omului și al lumii presupune și schimbarea structurală a învățământului și a formării tinerilor care vor fi implicați în „Următorul Val”, schimbare menită să delimiteze pregătirea școlară și universitară tradițională scribică și desuetă de aceea a unui învățământ avansat, inovator și creativ care să ofere viziunea și trusa de instrumente necesare ale paradigmei învățării de către toți.

Viitorul acesta a început acum. Puțini realizează cu ce viteză de propensiune înaintăm, putând vorbi chiar în multe privințe despre „viitorul trecut”, întrucât, prin geniul sagacității noastre, în fiecare clipă, negând precaritățile și limitele prezentismului, ale abuzului de prezent, care ne ține captivi în prejudecățile și preconcepțiile noastre, pe care le considerăm ilustre și imbatabile, ne înscriem într-un continuum al viitorului devorant, impunându-ne conturul unei noi lumi.

Prezentul fără previziunea viitorului înseamnă aneantizarea omului și pierderea logosului, a rațiunii lui de a fi. Deși ne aflăm în stadiul lui „deja, nu încă”, ne confruntăm cu impetuositatea și nerăbdarea timpului, pe care avem senzația că nu îl mai putem planifica. Trăim, concomitent, în prezent și în viitor și nu reușim să percepem imposibilitatea grănițuirii din pricina accelerării timpului.

Necesitatea irepresibilă a cunoașterii și promovării noilor tehnologii poate semnifica, într-un sens profund existențial, atât tacita sau manifesta revoltă a omului contemporan împotriva timpului istoric și a prezentului ingrat, față de condiția și condițiile actuale ale omului, cât și asumarea unui nou statut al evoluției lui ca ființă multidimensională, în care omul – valoare absolută în sine – are cutezanța să-și revendice dreptul inalienabil la o lume mai bună și mai dreaptă în care să-și învingă neputințele și spaimile în fața unui univers nesigur pentru forțele sale originare.

Revolta și negarea inerțiilor prezentului vor conduce mai rapid la cucerirea și înțelegerea spațiului și timpului, la găsirea soluțiilor utile, dându-i omului o siguranță mai mare în continuarea existenței sale. Va trebui să sporim voința de a învăța mai mult, mai bine, mai eficient și, dintr-o altă perspectivă decât până acum, să fim pregătiți pentru o „întâlnire” mai sigură și mai încrezătoare cu Noul Val. Vom învăța limbajele, codurile și modelele matematice, logice și simbolice, noi metode hermeneutice și de algoritmizare a realităților. Chiar dacă, deocamdată, IA nu depășește nivelul efectiv al creativității umane, aceasta va reuși, în relația cu omul, să performeze în pofida îndoielilor și neîncrederii noastre.

Tinerii sunt exponenții inteligenței viitorului, ei cresc și se formează într-un mediu informatizat și posedă un fond apercceptiv, mai receptiv și un mai acut simț al realității și adevărului decât generațiile precedente. De modul în care ei se vor integra în exigențele și cerințele Noului Val al cunoașterii prin învățarea unui alt model de gândire, utilizarea altor metodologii și tehnici instrumentale de lucru, vom avea garanțiile faptului că generațiile care vin vor implementa știința și tehnica, vor fi apte să rezolve provocările iminente ale afectării mediului natural, ale îmbătrânirii și ale bolilor incurabile ale populației, ale alimentației sustenabile și ale cuceririi mai ample a cosmosului pentru viitoarele așezări extraterestre ale oamenilor civilizației tehnologiei avansate.

Învățarea și educația devin componente inextricabile ale instruirii noilor generații și ale misiunii acestora în istoria viitorului, într-o societate a Superinteligenței, Complexității și Sistemelor.

Pasiunea studiului, tenacitatea, învățarea permanentă, conectarea la cunoștințele și performanțele cunoașterii și la ideile contemporane, respectul și probitatea față de valoare, noutate și inovație, decelarea între adevăr și fals, precum și cristalizarea trăsăturilor de caracter și de personalitate ale viitorului cercetător, om de știință, specialist în orice domeniu, filosof sau artist, toate acestea pot alcătui calitățile și strădaniile tinerilor care se pregătesc astăzi să trăiască în viitor. În cunoaștere și în știință nu primim nimic gratis, fără a plăti prețul constând în eforturile și sacrificiile noastre. Insist asupra necesității educației și formării caracterului tinerilor noștri, indiferent de opțiunile lor profesionale, deoarece consider că aceste calități sunt tot atât de prețioase precum performanțele intelectuale, pentru că este foarte important ce fel de oameni devenim și suntem în orice domeniu de activitate, pentru a evita degradarea mediului uman și social, precum și pentru a păstra intangibilitatea demnității fiecăruia dintre noi. Această necesitate este magistral ilustrată în reflecția lui François Rabelais care spune că „știința fără conștiință este ruina sufletului”.

2. A doua modalitate de control energic și eficient al tehnologiilor avansate o reprezintă controlul prin mijloacele normative ale dreptului

Normele și deciziile juridice trebuie înțelese în contextul vieții social-economice și culturale a unei comunități determinate. Dreptul nu este autonom, nu există în afara societății, ci este profund încorporat în societatea aflată în procesul globalizării.

Fenomenul dreptului se confruntă cu impactul IA și înregistrează modificări și schimbări de perspectivă. Deciziile juridice pot fi influențate de algoritmiile sistemelor de IA, care, într-un final, modelează însuși dreptul. Astfel, normele juridice vor deveni un produs al sistemelor de calcul.

IA are potențialul de a îmbunătăți sistemele juridice pentru a fi mai echitabile, mai eficiente și mai accesibile, dar există multiple preocupări, obstacole și limitări

din perspectiva integrării valorilor etico-morale. În ultimii ani, progresele tehnologice au permis și juriștilor să automatizeze activitățile specifice domeniilor juridice. Motoarele de căutare și instrumentele de cercetare juridică programate pot examina volume masive de documente pentru a identifica informațiile potrivite într-o fracțiune de secundă. În plus, generatoarele de text bazate pe inteligență artificială pot produce un prim proiect de răspuns în doar câteva momente.

În același timp, însă, IA poate avea un impact negativ și asupra domeniului juridic. De exemplu, manipularea capacității IA de a induce rezultate juridice false cu scopul deturnării finalității normelor de drept. Aceasta este o preocupare în special pentru specialiștii care lucrează în sfera problematicei proprietății intelectuale. Mai mult, deoarece IA generativă (producția de lucrări creative cu totul noi din instrucțiuni simple după ce IA este antrenată pe cantități mari de material preexistent) se bazează în mare măsură pe seturi masive de date, există și riscuri ca datele private să nu mai fie protejate. De fapt, au existat deja procese colective în care se pretind încălcări ale confidențialității asociate cu instrumente ale IA generative.

Ca atare, relația drept IA trebuie să ia în considerare cel puțin trei aspecte: evoluția dreptului prin valorificarea sistemelor de IA, remedii de protecție juridică și controlul uman asupra sistemelor de IA.

Justiția constituțională este o condiție indispensabilă a statului de drept și are în centrul său, din punct de vedere conceptual, caracterul general obligatoriu al deciziilor instanțelor constituționale. Aceasta este menită să protejeze drepturile și libertățile fundamentale, precum și să asigure buna funcționare a puterilor statului. Se poate observa că dezvoltarea sistemelor de IA conduce la o presiune asupra unor drepturi și libertăți fundamentale, precum dreptul la viață privată, protecția datelor cu caracter personal, demnitatea umană, libertatea de acțiune a persoanei, în sensul că impune standarde filtrate prin prisma algoritmului creat de operatori. Ca atare, cel care elaborează respectivul algoritm, pe baza căruia au loc raționamente deductive, inductive, procese logice, de tipul silogismelor și inferențelor, imprimă un anumit conținut dreptului sau libertății respective, ajungându-se în situația în care nici măcar individul să nu realizeze că libertatea sa se află sub imperiul unor limitări sau constrângeri.

Procesele democratice, la rândul lor, pot fi influențate de IA, și aici mă refer mai ales la interpretarea normelor și la inducerea unui anumit comportament axiologic în rândul cetățenilor. Rezultă că justiția constituțională este influențată direct de IA dintr-o dublă perspectivă: pe de o parte, apar noi dimensiuni în conceptualizarea și conținutul drepturilor și libertăților fundamentale ca urmare a intruziunii IA asupra acestora și, pe de altă parte, decizia juridică poate fi generată și modelată de IA.

Justiția constituțională va da testul cu lumea reală a schimbărilor și va trebui să reacționeze la noile posibile contrarietăți cu libertățile și drepturile protejate constituțional care „decurg din evoluțiile științifice și tehnologice, din utilizarea lor comercială”, așa cum arată Dieter Grimm.

Dacă gândirea umană își arată limitele sale, inteligența artificială poate fi infailibilă în interiorul parametrilor în care funcționează. În condițiile în care IA interferează cu condiția etico-juridică a omului, unele drepturi se vor dezvolta, unele noi vor apărea, iar altele vor deveni recesive sau vor dispărea. Ca atare, decizia juridică va trebui să realizeze un just echilibru în valorizarea testului de proporționalitate în contextul dezvoltării sistemelor de IA, responsabilitate cu atât mai dificilă cu cât decizia juridică ar putea fi lăsată, în viitor, la dispoziția IA.

În condițiile date, cel mai energetic mijloc de control asupra acestor procese și fenomene îl reprezintă mijloacele dreptului, care, prin specificul său, normează tipuri de conduită menite să respecte valorile persoanei umane, demnitatea acesteia, libera dezvoltare a persoanei, libertatea, dreptatea într-o lume globalizată a „tehnosferei”. În acest cadru, se dezvoltă o legislație specială de protecție, cu răspunderi și sancțiuni pentru utilizarea și controlul acțiunii noilor tehnologii.

III. La 13 iunie 2024, în cadrul UE a fost adoptat Regulamentul privind inteligența artificială

Această reglementare demonstrează rolul determinant al normativității dreptului în materia controlului oficial al problematicii IA. Potrivit expunerii de motive a Regulamentului, scopul acestuia este de a îmbunătăți funcționarea pieței interne prin stabilirea unui cadru juridic uniform, în special pentru dezvoltarea, introducerea pe piață, punerea în funcțiune și utilizarea de sisteme de IA în Uniune, în conformitate cu valorile Uniunii, de a promova adoptarea unei IA de încredere și centrate pe factorul uman, asigurând în același timp un nivel ridicat de protecție a sănătății, a siguranței, a drepturilor fundamentale consacrate în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, inclusiv a democrației, a statului de drept și a mediului, de a proteja împotriva efectelor pernicioase ale sistemelor de IA în Uniune, precum și de a sprijini inovarea. Se asigură, astfel, libera circulație transfrontalieră a bunurilor și serviciilor bazate pe IA, ceea ce împiedică statele membre să impună restricții privind dezvoltarea, comercializarea și utilizarea sistemelor de IA.

Regulamentul normează în detaliu sistemele IA care trebuie considerate ca având un grad ridicat de risc. Acestea prezintă riscuri semnificative pentru drepturile și libertățile fundamentale, astfel că vor trebui să respecte un set de cerințe orizontale obligatorii pentru o IA de încredere și să urmeze procedurile de evaluare a conformității înainte să poată fi introduse pe piața Uniunii.

Regulamentul interzice următoarele practici în domeniul IA:

- introducerea pe piață, punerea în funcțiune sau utilizarea unui sistem de IA care utilizează tehnici subliminale ce nu pot fi percepute în mod conștient de o persoană sau tehnici intenționat manipulative sau înșelătoare, cu scopul sau efectul de a denatura în mod semnificativ comportamentul unei persoane sau al unui grup

de persoane prin împiedicarea apreciabilă a capacității acestora de a lua o decizie în cunoștință de cauză, determinându-le astfel să ia o decizie pe care altfel nu ar fi luat-o, într-un mod care aduce sau este susceptibil în mod rezonabil să aducă prejudicii semnificative persoanei respective, unei alte persoane sau unui grup de persoane;

- introducerea pe piață, punerea în funcțiune sau utilizarea unui sistem de IA care exploatează oricare dintre vulnerabilitățile unei persoane fizice sau ale unui anumit grup de persoane asociate vârstei, unei dizabilități sau unei situații sociale sau economice specifice, cu scopul sau efectul de a denatura în mod semnificativ comportamentul persoanei respective sau al unei persoane care aparține grupului respectiv într-un mod care aduce sau este susceptibil în mod rezonabil să aducă prejudicii semnificative persoanei respective sau unei alte persoane;

- introducerea pe piață, punerea în funcțiune sau utilizarea unor sisteme de IA pentru evaluarea sau clasificarea persoanelor fizice sau a grupurilor de persoane pe o anumită perioadă de timp, pe baza comportamentului lor social sau a caracteristicilor personale sau de personalitate cunoscute, deduse sau preconizate;

- introducerea pe piață, punerea în funcțiune în acest scop specific sau utilizarea unui sistem de IA pentru efectuarea de evaluări ale riscurilor persoanelor fizice cu scopul de a evalua sau de a prevedea riscul ca o persoană fizică să comită o infracțiune, exclusiv pe baza creării profilului unei persoane fizice sau pe baza evaluării trăsăturilor și caracteristicilor sale de personalitate;

- introducerea pe piață, punerea în funcțiune în acest scop specific sau utilizarea unor sisteme de IA care creează sau extind bazele de date de recunoaștere facială prin extragerea fără scop precis a imaginilor faciale de pe internet;

- introducerea pe piață, punerea în funcțiune în acest scop specific sau utilizarea unor sisteme de IA pentru a deduce emoțiile unei persoane fizice în sfera locului de muncă și a instituțiilor de învățământ, cu excepția cazurilor în care utilizarea sistemului de IA este destinată a fi instituită sau introdusă pe piață din motive medicale sau de siguranță;

- introducerea pe piață sau punerea în funcțiune în acest scop specific sau utilizarea de sisteme de clasificare biometrică care clasifică în mod individual persoanele fizice pe baza datelor lor biometrice pentru a deduce sau a intui rasa, opiniile politice, apartenența la un sindicat, convingerile religioase sau filosofice, viața sexuală sau orientarea sexuală ale persoanelor respective.

Sunt considerate sisteme de IA cu grad ridicat de risc cele care aparțin următoarelor domenii:

- Biometrie;
- Infrastructură critică: gestionarea și exploatarea infrastructurii digitale critice, a traficului rutier sau a aprovizionării cu apă, gaz, încălzire ori energie electrică;
- Educație și formare profesională;
- Ocuparea forței de muncă, gestionarea lucrătorilor și accesul la activități independente;

- Accesul la servicii private esențiale și la servicii și beneficii publice esențiale, precum și posibilitatea de a beneficia de acestea;
- Aplicarea legii, în măsura în care utilizarea lor este permisă în temeiul dreptului Uniunii sau al dreptului intern relevant;
- Migrație, azil și gestionare a controlului la frontiere, în măsura în care utilizarea lor este permisă în temeiul dreptului Uniunii sau al dreptului intern relevant;
- Administrarea justiției și procesele democratice.

Vom insista asupra a trei domenii pe care le-am considerat relevante având în vedere obiectul întâlnirii noastre de astăzi, și anume: **Educație și formare profesională; Ocuparea forței de muncă, gestionarea lucrătorilor și accesul la activități independente; Administrarea justiției și procesele democratice.**

În ceea ce privește **educația și formarea profesională**, prezintă un risc ridicat sistemele de IA destinate a fi utilizate pentru a stabili accesul ori admisia sau pentru a repartiza persoane fizice la instituțiile de învățământ și formare profesională la toate nivelurile; pentru a orienta procesul de învățare al persoanelor fizice în instituțiile de învățământ și formare profesională la toate nivelurile; pentru evaluarea nivelului adecvat de educație pe care o persoană îl va primi sau îl va putea accesa, în contextul sau în cadrul instituțiilor de învățământ și formare profesională la toate nivelurile; pentru monitorizarea și detectarea comportamentului interzis al elevilor și al studenților în timpul testelor, în contextul sau în cadrul instituțiilor de educație și formare profesională la toate nivelurile.

În ceea ce privește **ocuparea forței de muncă, gestionarea lucrătorilor și accesul la activități independente**, prezintă un risc ridicat sistemele de IA destinate a fi utilizate pentru recrutarea sau selectarea persoanelor fizice, în special pentru a plasa anunțuri de angajare direcționate în mod specific, pentru a analiza și a filtra candidaturile pentru locuri de muncă și pentru a evalua candidații; pentru a lua decizii care afectează termenii relațiilor legate de muncă, promovarea și încetarea relațiilor contractuale legate de muncă, pentru a aloca sarcini pe baza comportamentului individual sau a trăsăturilor ori a caracteristicilor personale sau pentru a monitoriza și a evalua performanța și comportamentul persoanelor aflate în astfel de relații.

În ceea ce privește **administrarea justiției și procesele democratice**, prezintă un risc ridicat sistemele de IA destinate a fi utilizate de către sau în numele unei autorități judiciare pentru a asista o autoritate judiciară în cercetarea și interpretarea faptelor sau a legii, precum și în aplicarea legii la un set concret de fapte sau destinate a fi utilizate în mod similar în soluționarea alternativă a litigiilor sau pentru a influența rezultatul unei alegeri sau al unui referendum ori comportamentul de vot al persoanelor fizice în exercitarea votului lor la alegeri sau referendumuri.

În concepția Regulamentului, o importanță majoră o are **controlul uman** asupra IA. Sistemele de IA cu grad ridicat de risc sunt proiectate și dezvoltate astfel încât,

prin includerea de instrumente adecvate de interfață om-mașină, să poată fi supravegheate în mod eficace de către persoane fizice în perioada în care sunt utilizate (art. 14). În orice caz, sistemele de IA cu grad ridicat de risc sunt concepute și dezvoltate astfel încât să atingă un nivel adecvat de acuratețe, robustețe și securitate cibernetică și să funcționeze în mod consecvent în aceste privințe pe parcursul întregului lor ciclu de viață [art. 15 alin. (1)].

Există **obligatii ale furnizorilor și implementatorilor** de sisteme de IA cu grad ridicat de risc. Aceștia se asigură că sistemele de IA destinate să interacționeze direct cu persoane fizice sunt proiectate și dezvoltate astfel încât persoanele fizice în cauză să fie informate că interacționează cu un sistem de IA, cu excepția cazului în care acest lucru este evident din punctul de vedere al unei persoane fizice care este suficient de bine informată, de atentă și de avizată, ținând seama de circumstanțele și contextul de utilizare [art. 50 alin. (1)].

De asemenea, acest important document conține reglementări privind:

- **obligatiile furnizorilor și implementatorilor** de sisteme de IA cu grad ridicat de risc;

- **guvernanța la nivelul Uniunii**, instituind un Consiliu european pentru inteligența artificială și un Oficiu pentru inteligența artificială;

- **monitorizarea ulterioară introducerii pe piață, schimbul de informații și supravegherea pieței;**

- **dreptul la explicarea luării deciziilor individuale.**

Pentru respectarea obiectivelor și conduitelor obligatorii stabilite în Regulamentul UE, au fost instituite măsuri de aplicare și sancțiuni la nivelul statelor membre ale UE. Astfel, statele membre stabilesc normele privind sancțiunile și alte măsuri de aplicare a legii și iau toate măsurile necesare pentru a se asigura că acestea sunt puse în aplicare în mod corespunzător și efectiv. Sancțiunile prevăzute trebuie să fie proporționale și cu efect de descurajare. Totodată, distinct de aceste obligații impuse în sarcina statelor membre, Regulamentul prevede amenzi pecuniare de până la 15 milioane de euro pentru nerespectarea anumitor reglementări specifice, precum cele referitoare la obligațiile furnizorilor de sisteme de IA cu grad ridicat de risc.

În acest context, amintim și reglementarea IA la nivelul Consiliului European. Astfel, Comitetul de Miniștri al Consiliului European a adoptat, la data de 17 mai 2024, Convenția-cadru a Consiliului European privind inteligența artificială, drepturile omului, democrația și statul de drept, care va fi deschisă spre semnare la Vilnius (Lituania), la 5 septembrie 2024, cu ocazia unei conferințe a miniștrilor justiției. **Convenția-cadru reprezintă primul tratat internațional privind IA** care va fi obligatoriu din punct de vedere juridic pentru semnatarii. **Se preconizează ca acest document să fie semnat** de cele 46 de state membre ale Consiliului European, printre care și România, precum și de cele 11 state și Uniunea Europeană, care au participat la elaborarea sa ei. Semnarea acestei convenții generează efecte juridice în virtutea

regulii de drept *pacta sunt servanda* și incumbă drepturi și îndatoriri din partea statelor semnatare.

Scopul Convenției-cadru este acela de a se asigura că activitățile din cadrul ciclului de viață al sistemelor de inteligență artificială sunt în deplină concordanță cu drepturile omului, democrația și statul de drept. **În conformitate cu prevederile Convenției-cadru, statele semnatare trebuie** să adopte măsuri pentru a se asigura că IA **nu subminează** integritatea proceselor democratice și respectarea statului de drept; să adopte sau să mențină **măsuri de respectare a demnității umane și a autonomiei individuale** în legătură cu activitățile din ciclul de viață al sistemelor de inteligență artificială; să adopte sau să mențină, în măsura în care remediile sunt cerute de obligațiile sale internaționale și în concordanță cu sistemul său juridic intern, măsuri pentru a asigura disponibilitatea unor **remedii** accesibile și eficiente pentru încălcările drepturilor omului rezultate din activitățile din ciclul de viață al inteligenței artificiale; și să se asigure că, în cazul în care un sistem de inteligență artificială are un impact semnificativ asupra exercitării drepturilor omului, sunt disponibile **garanții procedurale** în privința persoanelor afectate de acestea.

În vederea **încurajării inovării**, evitând în același timp impactul negativ asupra drepturilor omului, a democrației și a statului de drept, fiecare parte este chemată să permită, după caz, stabilirea de medii controlate pentru dezvoltarea, experimentarea și testarea sistemelor de inteligență artificială sub supravegherea autorităților sale competente [art.13].

Fiecare parte încearcă să se asigure că problemele importante ridicate în legătură cu sistemele de inteligență artificială sunt, după caz, luate în considerare în mod corespunzător prin **discuții publice și consultare** cu mai multe părți interesate, în lumina implicațiilor sociale, economice, juridice, etice, de mediu și a altor implicații relevante.

Convenția-cadru constituie un **standard de protecție minim** în sensul că statele semnatare pot reglementa un nivel de protecție mai ridicat decât cel prevăzut de aceasta.

IV. Concluzii

1. Expectația și contemplarea în privința tehnologiilor de tip IA au trecut. Ne apropiem vertiginos de o zonă critică în evoluția progresului uman. Întreaga paradigmă creată de aceasta este pe cale să se schimbe pentru că IA va avea capacitatea de a organiza viața oamenilor și de a asigura serviciile publice de bază sub aparența conducerii umane. Începând cu anii '50 discutăm despre testul Turing, care evalua, prin prisma interrelaționării cu un individ, capacitatea unei mașini de a prezenta un comportament inteligent echivalent cu cel al unui om sau care nu se poate distinge de acesta. Acum acest test își arată limitele pentru că în stadiul actual al evoluției sistemelor de IA, acestea au deja capacitatea de a trece testul menționat, omul nemaiputând realiza cu acuratețe dacă interacționează cu un individ sau cu IA. Ca

atare, imitarea sau învățarea naturii umane de către IA aduce în discuție probleme etice care nu au mai fost ridicate în decursul istoriei cu o asemenea acuitate și impact.

2. Viitorul este astăzi! *Homo technologicus*, prin descoperirile și invențiile sale, „a condus la o evoluție continuă a ideilor și creației. Fiecare principiu și concept abstract, fiecare mic efort sau proiect creativ, fiecare experiență din viața sa au fost influențate de capacitatea unică și complexă a speciei noastre de a-și folosi imaginația, creativitatea și rațiunea” (*Următorul val* – Mustafa Suleyman și Michael Bhaskar, Editura Bookzone, București, 2024). IA și biologia sintetică vor inaugura o nouă eră pentru umanitate. Susținem, astfel, tehnologia echității și superinteligența omului evoluat, dispensat de servituțile, imperfecțiunile și limitele sale. Viitorul omenirii depinde de aceste tehnologii și este, totodată, pus în pericol de ele, cu efecte asupra tipologiei și valorilor omenirii și ordinii geopolitice actuale. Acest val de noi tehnologii deja proliferază, astfel că trebuie să identificăm latura lor benefică și să surmontăm problemele pe care acestea le pot cauza în devenirea speciei umane.

3. Dacă este folosită corect, IA are capacitatea de a realiza un salt în sfera progreselor științifice, economice și tehnologice, cu consecința trecerii într-o nouă fază a civilizației umane, în care are loc o afirmare a omului în evoluție, a aspirațiilor și demnității sale. Procedând astfel, IA are potențialul de a rezolva unele dintre cele mai mari probleme ale umanității. IA aduce beneficii extraordinare, dar prezintă riscuri și dileme etice. Din motive de control și supraveghere vor fi intruziuni masive în viața privată. Rezultă că provocarea majoră în dezvoltarea sistemelor de IA este menținerea controlului uman asupra noilor tehnologii.

4. Juriștii vor beneficia pe deplin de prefacerile sistemelor de IA, ei fiind avantajați de sistemele de IA generative care reușesc să realizeze proiecte ale deciziilor juridice pe care le vor lua. Însă orice avantaj este însoțit de dezavantajele sale, respectiv modul de concepere a algoritmilor de către operatorul uman și de control uman permanent al acestor dispozitive.

5. În momentul de față, există preocupări în privința elaborării unui cadru internațional, supranațional și național pentru a se reglementa statutul juridic al sistemelor de IA. În acest sens, amintim, cu titlu exemplificativ, Regulamentul UE privind inteligența artificială și Convenția-cadru a Consiliului Europei privind inteligența artificială și drepturile omului, democrația și statul de drept, ambele din anul 2024. Toate acestea demonstrează că lumea juridică – dar și politică – este conștientă de necesitatea conectării atât la schimbările, cât și la riscurile pe care le implică sistemele de IA.

Bibliografie selectivă:

1. Dumitru M., *Educația științifică*, în lucrarea *Educația diferențiată la Aristotel și în dezbateră contemporană* (Gh. Vlăduțescu, M. Dumitru, V. Morar și I. Bănșoiu), Ed. Paideia, București, 2022.

2. Moor J. H. (editor), *The Turing Test – The Elusive Standard of Artificial Intelligence*, Ed. Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, 2003, 115-116 p.;
3. Negulescu P. P., *Scieri inedite - I. Problema cunoașterii*, Ed. Academiei Române, București, 1969, 784 p.;
4. Popoveniuc B., *Filosofia Singularității*, Ed. Eikon, București, 2016, 300 p.;
5. Suleyman M. și Bhaskar M., *Următorul val*, Ed. Bookzone, București, 2024, 400 p.;
6. Turing A. M., *Computing machinery and intelligence* în revista *Mind*, 1950, disponibil la adresa de Internet: <https://courses.cs.umbc.edu/471/papers/turing.pdf> [consultat la data de 30 august 2024]
7. Regulamentul privind inteligența artificială este disponibil la adresa de Internet: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=OJ%3AL_202401689 [accesat la data de 30 august 2024].

II. STUDII, ARTICOLE, OPINII

DESPRE DREPTUL DE VOT AL PERSOANELOR PUSE SUB INTERDICȚIE JUDECĂTOREASCĂ SAU CARE BENEFICIAZĂ DE CONSILIERE JUDICIARĂ ORI TUTELĂ SPECIALĂ

Prof. univ. dr. habil Teodor BODOAȘCĂ

Abstract: *As a result of the amendment and completion of the Civil Code by Law no. 140/2022, placing the natural person under judicial prohibition was replaced by the protective measure of judicial advice or special guardianship. The question arises if, according to art. 36 para. (2) thesis 1 of the Constitution, Romanian citizens, against whom the measure of judicial prohibition was previously taken, continue to be deprived of the right to vote and, correlatively, if those who benefit from judicial counseling or special guardianship are recognized with this right.*

Keywords: *injunction, judicial advice, special guardianship, supremacy and revision of the Constitution*

Art. 36 alin. (2) din Constituție stabilește două incapacități electorale, în sensul că „nu au drept de vot debili sau alienații mintal, puși sub interdicție judecătorească, și nici persoanele condamnate, prin hotărâre judecătorească definitivă, la pierderea drepturilor electorale”. Cu diferențe, aceste incapacități sunt preluate de art. 6 alin. (1) lit. a) și b) din Legea nr. 115/2015¹ și art. 2 alin. (5) lit. a) și b) din Legea nr. 208/2015². Astfel, nu au drept de vot³ „debili sau alienații mintal, puși sub interdicție” [lit. a)], respectiv „persoanele cărora li s-a interzis exercitarea dreptului

---

¹ Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I (în continuare, M. Of.), nr. 343 din 20 mai 2015.

² Legea nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente a fost publicată în M. Of. nr. 553 din 24 iulie 2015.

³ Art. 6 din Legea nr. 115/2015 prevede că „nu pot alege”.

de a alege, pe durata stabilită prin hotărâre judecătorească definitivă” [lit. b)]⁴. Aceste incapacități sunt prevăzute și de art. 4 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului⁵. În concret, „au dreptul de a participa la referendum toți cetățenii români care au împlinit vârsta de 18 ani până în ziua referendumului inclusiv, cu excepția debililor sau a alienaților mintal puși sub interdicție, precum și a persoanelor condamnate prin hotărâre judecătorească definitivă la pierderea drepturilor electorale”. În fine, art. 5 alin. (6) din Legea nr. 33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European⁶ prevede că, „nu au drept de vot debili și alienații mintal puși sub interdicție și persoanele care, în ziua de referință, sunt condamnate prin hotărâre judecătorească definitivă la pierderea drepturilor electorale”.

În materie civilă, în contextul reglementărilor consacrate ocrotirii interzisului judecătoresc, art. 164 alin. (1) C. civ. a stabilit condițiile în care persoana fizică era pusă sub interdicție judecătorească, astfel: era lipsită de discernământ, cauza lipsei discernământului era alienația sau debilitatea mintală, lipsa discernământului împiedica persoana să se îngrijească singură de interesele sale (să se autogestioneze)⁷. Aceste dispoziții au fost supuse controlului de constituționalitate, constatându-se că sunt neconstituționale, întrucât „aduc atingeri prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (3), ale art. 16 alin. (1) și ale art. 50, astfel cum se interpretează potrivit art. 20 alin. (1), și prin prisma art. 12 din Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități”⁸.

În considerarea obligației legiuitorului de a pune de acord dispozițiile constatate neconstituționale cu Decizia Curții Constituționale nr. 601/2020 și cu prevederile din Constituția României⁹, Parlamentul a adoptat Legea nr. 140/2022 privind unele măsuri de ocrotire pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și psihosociale și modificarea și completarea unor acte normative¹⁰. Prin această intervenție legislativă în materia măsurilor de ocrotire de drept civil de care pot beneficia persoanele fizice

⁴ Menționăm existența unor deosebiri de fond importante între incapacitatea prevăzută de art. 36 alin. (2) teza a II-a din Constituție și corespondenta ei, stabilită de art. 6 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 115/2015 și art. 2 alin. (5) lit. b) din Legea nr. 208/2015. În timp ce textul constituțional se referă la pierderea drepturilor electorale, cele legale interzic exercitarea dreptului de a alege.

⁵ Legea nr. 3/2000 a fost publicată în M. Of. nr. 84 din 24 februarie 2000.

⁶ Legea nr. 33/2007 a fost publicată în M. Of. nr. 28 din 16 ianuarie 2007 și republicată în nr. 627 din 31 august 2012.

⁷ A se vedea C. Guzei-Mangu, *Despre reformarea regimului juridic privind ocrotirea persoanei fizice ca urmare a Deciziei Curții Constituționale nr. 601/2020*, în *Revista Universul Juridic Premium* nr. 6/2022; C. T. Ungureanu, I. – Al. Toader, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, ed. a 4-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2019, pp. 521-522.

⁸ A se vedea considerentul nr. 47 din Decizia Curții Constituționale nr. 601/2020 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 164 alin. (1) din Codul civil (publicată în M. Of. nr. 88 din 27 ianuarie 2021).

⁹ A se vedea art. 147 alin. (1) din Constituție.

¹⁰ Legea nr. 140/2022 a fost publicată în M. Of. nr. 500 din 20 mai 2022.

cu dizabilități intelectuale și psihosociale, s-a creat, în legislația de drept comun, dar și în cea specială, instrumente juridice de sprijin și ocrotire adecvate pentru aceste categorii de persoane, care să asigure respectarea demnității, a drepturilor și libertăților, dar și a voinței, nevoilor și preferințelor acestora, precum și salvagardarea autonomiei lor¹¹.

Ca urmare a modificării și completării de către Legea nr. 140/2022¹², în prezent, art. 164 alin. (1) C. civ. prevede că, „majorul care nu se poate îngriji singur de interesele sale din cauza unei deteriorări a facultăților mintale, temporare sau permanente, parțiale sau totale, stabilite în urma evaluării medicale și psihosociale, și care are nevoie de sprijin în formarea sau exprimarea voinței sale poate beneficia de consiliere judiciară sau tutelă specială, dacă luarea acestei măsuri este necesară pentru exercitarea capacității sale civile, în condiții de egalitate cu celelalte persoane”. Alienația sau debilitatea mintală a fost înlocuită cu deteriorarea facultăților mintale¹³, iar interdicția judecătorească cu măsura consilierii judiciare sau a tutelei speciale. Sub aspectul capacității civile de exercițiu, persoana care beneficiază de consiliere judiciară are capacitate de exercițiu restrânsă¹⁴, iar cea care beneficiază de tutelă specială este lipsită de capacitate de exercițiu¹⁵.

Art. 20 din Legea nr. 140/2022 stabilește anumite măsuri cu privire la persoanele care, la data intrării în vigoare a acestei legi, se află sub interdicție judecătorească. Starea și capacitatea lor, precum și măsurile de ocrotire ce trebuie luate față de ele

---

¹¹ A se vedea expunerea de motive la Legea nr. 140/2022.

¹² A se vedea art. 7 pct. 22 din Cap. II din Legea nr. 140/2022.

¹³ Expresiile „alienație mintală și debilitate mintală” au avut consacrată o semnificație legală. Astfel, „în sensul Codului civil, precum și al legislației civile în vigoare, prin expresiile alienație mintală sau debilitate mintală se înțelege o boală psihică ori un handicap psihic ce determină incompetența psihică a persoanei de a acționa critic și predictiv privind consecințele social-juridice care pot decurge din exercitarea drepturilor și obligațiilor civile” [a se vedea art. 211 din Legea 71/2011 pentru punerea în vigoare a Legii nr. 278/2009 privind Codul civil (publicată în M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011)]. Art. 211 din Legea nr. 71/2011 a fost abrogat de art. 27 pct. 1 din Legea nr. 140/2022. Abrogarea a fost necesară, întrucât Legea nr. 140/2022 stabilește măsuri de ocrotire pentru persoanele fizice cu „dizabilități intelectuale sau psihosociale”. În mod just s-a arătat în doctrină că „... utilizarea unei sintagme neutre și fără conotație medicală, anume deteriorarea facultăților mintale, conjugată cu condiția ca aceasta să fie stabilită în baza unei evaluări medicale și psihosociale, redactorii Proiectului au optat pentru o manieră de legiferare prudentă, de natură să ofere garanții persoanelor față de care aceste măsuri se impun a fi dispuse, în sensul unei evaluări corecte din punct de vedere medical și social a cauzei ce determină necesitatea luării măsurilor de ocrotire” (a se vedea C. Guzei-Mangu, *op. cit.*, pp. 139-140). În opinia noastră, expresiile alienație mintală și debilitate mintală au fost potrivnice unor prevederi din Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități și din Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, și anume: art. 3 și art. 5 din Convenție, respectiv art. 2 alin. (1), art. 3 lit. a) și p), precum și art. 5 pct. 16 din Legea nr. 448/2006 (a se vedea T. Bodoască, *Dreptul familiei*, ed. a VI-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2024, p. 103).

¹⁴ A se vedea art. 41 alin. (1^a) C. civ. (introdus de art. 7 pct. 1 din Cap. II din Legea nr. 140/2022).

¹⁵ A se vedea art. 43 alin. (1) lit. b) C. civ. (modificat de art. 7 pct. 5 din Cap. II din Legea nr. 140/2022).

sunt supuse în mod corespunzător dispozițiilor Codului civil, astfel cum acesta a fost modificat și completat de Legea nr. 140/2022. În acest scop, instanțele judecătorești, din oficiu sau la cerere, sunt obligate să reexamineze toate măsurile de punere sub interdicție judecătorească și, după caz, vor dispune: înlocuirea acesteia cu una dintre măsurile de ocrotire prevăzute în prezent de Codul civil; ridicarea acesteia, dacă nu mai sunt îndeplinite condițiile prevăzute de Codul civil. Până la rămânerea definitivă a hotărârilor judecătorești, cei aflați sub interdicție judecătorească se consideră, de plin drept, în ceea ce privește starea și capacitatea lor, ca fiind persoane cu privire la care a fost instituită tutela specială (nu au capacitate de exercițiu). Reexaminarea din oficiu a măsurilor de punere sub interdicție judecătorească de către instanțele judecătorești trebuie realizată în termen de 3 ani de la data intrării în vigoare a Legii nr. 140/2022.

Potrivit art. 22 din Legea nr. 140/2022, „în cuprinsul actelor normative aplicabile la data intrării în vigoare a prezentei legi, referirile la măsura punerii sub interdicție judecătorească, respectiv la persoana pusă sub interdicție judecătorească se consideră a fi făcute la măsura consilierii judiciare sau a tutelei speciale, respectiv la persoana care beneficiază de consiliere judiciară sau de tutelă specială”.

În condițiile prezentate, se pune problema dacă, după intrarea în vigoare a Legii nr. 140/2022¹⁶, art. 36 alin. (2) teza I din Constituție, art. 6 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 115/2015, art. 2 alin. (5) lit. a) din Legea nr. 208/2015, art. 4 teza a II-a din Legea nr. 3/2000 și art. 5 alin. (6) din Legea nr. 33/2007 pot fi considerate modificate, în sensul că se referă la „persoana care beneficiază de consiliere judiciară sau de tutelă specială”.

În privința art. 36 alin. (2) teza I din Constituție, considerăm că răspunsul este negativ. O eventuală „modificare”, chiar dacă nu ar privi conținutul normativ al textului, se traduce în ignorarea unor dispoziții constituționale lipsite de alternativă¹⁷.

În primul rând, este nesocotit principiul supremației Constituției. Așa cum s-a arătat în doctrină, „poziția privilegiată a Constituției în sistemul de drept implică o multitudine de consecințe, dintre care, în plan strict juridic, unele privesc chiar Constituția, altele privesc întregul sistem normativ. Cu privire la Constituție, procedurile de adoptare, modificare și abrogare a acesteia sunt o ilustrare a trăsăturii sale de a fi supremă”¹⁸. Este de domeniul evidenței faptul că modificarea chiar

---

¹⁶ Potrivit art. 26, Legea nr. 140/2022 a intrat în vigoare după 90 de zile de la data publicării ei în M. Of. cu excepția art. 20 alin. (6) teza a III-a și ale art. 23, care au intrat în vigoare la 3 zile de la publicarea acesteia. Art. 118 alin. (2) și art. 170 alin. (3) C. civ., așa cum au fost modificate de Legea nr. 140/2022, vor intra în vigoare la data care va fi prevăzută de legea specială privind reprezentantul personal.

¹⁷ În sensul că art. 36 alin. (2) din Constituție nu poate fi modificat printr-o lege ordinară, a se vedea E.-Fl. Popescu, *Controverse în materia măsurilor de ocrotire a persoanelor, obiect al Legii nr. 140/2022*, în *Dreptul* nr. 11/2022, p. 98.

¹⁸ A se vedea I. Muraru, E.-S. Tănăsescu, *Principiile generale. Statul român, în Constituția României. Comentariu pe articole*, de I. Muraru, E.-S. Tănăsescu (coordonatori) și colectiv, ed. a 3-a, revizuită și adăugită, Ed. C. H. Beck, București, 2022, p. 17.

implicită și informală a dispozițiilor constituționale pe calea unor acte normative inferioare acesteia, cum sunt și legile ordinare, subminează esențial acest principiu.

În al doilea rând, o asemenea modificare ar nesocoti dispozițiile art. 150 și 151 din Constituție cu privire la inițiativa revizuirii, respectiv procedura de revizuire. În fond, instituirea unor reguli restrictive pentru revizuirea Constituției „este criteriul definitoriu pentru supremația acesteia”¹⁹. Modificarea implicită a dispozițiilor art. 36 alin. (2) teza I din Constituție, ca urmare a aplicării art. 22 din Legea nr. 140/2022, s-ar traduce în revizuirea lor pe calea procedurii de inițiere și de adoptare a legilor ordinare, ceea ce este inadmisibil. Nu poate fi ignorat nivelul diferit de reprezentativitate a celor care sunt în drept să inițieze proiecte de legi ordinare față de cei care pot iniția revizuirea Constituției²⁰. Mai mult, legile ordinare sunt adoptate de Parlament, iar revizuirea Constituției este definitivă după aprobarea ei prin referendum²¹.

În al treilea rând, nu poate fi ignorat nici faptul că măsura consilierii judiciare și a tutelei speciale sunt circumscrise unui demers legislativ care marchează o schimbarea de paradigmă în privința măsurilor de ocrotire de care pot beneficia persoanele cu dizabilități intelectuale sau psihosociale²². Prin urmare, înlocuirea expresiei „puși sub interdicție” cu „beneficiari ai consilierii judiciare sau ai tutelei speciale” este o chestiune care ține de fondul reglementării măsurilor de ocrotire. Spre exemplu, până la modificarea Codului civil de Legea nr. 140/2022, punerea persoanei sub interdicție judecătorească a avut ca efect lipsirea acesteia de capacitate civilă de exercițiu, conform art. 43 alin. (1) lit. b) C. civ.²³. În schimb, în prezent, în temeiul art. 168 alin. (4) C. civ.²⁴, „prin hotărârea prin care a fost instituită consilierea judiciară sau tutela specială, instanța de tutelă stabilește, în funcție de gradul de autonomie al persoanei ocrotite și de nevoile sale specifice, categoriile de acte pentru care este necesară încuviințarea actelor sale sau, după caz, reprezentarea ei. Instanța poate dispune ca măsura de ocrotire să privească chiar și numai o categorie de acte. De asemenea, instanța poate dispune ca măsura de ocrotire să se refere numai la persoana celui ocrotit sau numai la bunurile sale”. Cu toate că, în cazul dreptului de vot, nu se poate pune problema încuviințării ori reprezentării persoanei în exercitarea lui²⁵, în situația în care măsura privește doar bunurile persoanei ocrotite,

---

¹⁹ Pentru detalii, a se vedea E.-S. Tănăsescu, *Revizuirea Constituției*, în *Constituția României. Comentariu pe articole*, cit. supra, p. 1361.

²⁰ A se vedea art. 74, respectiv art. 150 din Constituție.

²¹ A se vedea art. 76, respectiv art. 151 alin. (3) din Constituție.

²² A se vedea Expunerea de Motive la Legea nr. 140/2022.

²³ Art. 43 alin. (1) lit. b) C. civ. a fost modificat de art. 7 pct. 5 din Cap. II din Legea nr. 140/2022, în sensul înlocuirii expresiei „interzisul judecătoreesc” cu „cel care beneficiază de măsura tutelei speciale”.

²⁴ Art. 168 C. civ. a fost modificat și completat de art. 7 pct. 26 din Cap. II din Legea nr. 140/2022.

²⁵ Art. 36 trebuie interpretat în corelație cu art. 62 alin. (1) și art. 81 alin. (1) din Constituție, conform cărora Camera Deputaților și Senatul, respectiv Președintele României sunt/este alese/ales „prin vot

apare nerațional să nu i se recunoască acest drept, al cărui caracter nepatrimonial este incontestabil.

Față de cele prezentate, considerăm că dispozițiile art. 36 alin. (2) teza I din Constituție rămân nemodificate, iar interdicția judecătorească continuă să constituie incapacitate de vot după intrarea în vigoare a Legii nr. 140/2022. După cum s-a prezentat, această măsură nu mai poate fi dispusă, iar cea luată anterior este ridicată sau înlocuită, după caz. Într-o exprimare neconvențională, incapacitatea electorală prevăzută de art. 36 alin. (2) teza I din Constituție a rămas un „apendice juridic” cu efect de a bloca reglementarea în locul interdicției judecătorești a altor incapacități de a vota, precum consilierea judiciară sau tutela specială. Pentru remedierea acestei situații, este necesară revizuirea art. 36 alin. (2) teza I din Constituție, însă cu respectarea art. 150-152. Fără să insistăm, considerăm că revizuirea ar trebui să aibă ca obiect înlocuirea interdicției judecătorești doar cu tutela specială. Principalul argument îl constituie faptul că, întocmai ca în reglementarea anterioară²⁶, beneficiarul tutelei speciale este lipsit de capacitate de exercițiu. Nu lipsit de interes este și faptul că în doctrină este analizată oportunitatea reducerii vârstei pentru recunoașterea dreptului de vot, de la 18 la 16 ani²⁷, vârstă la care, de regulă, persoana are capacitate restrânsă de exercițiu²⁸, însă și posibilitatea de a dobândi capacitatea deplină de exercițiu, prin căsătorie sau anticipat²⁹.

În legătură cu dispozițiile art. 6 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 115/2015, art. 2 alin. (5) lit. a) din Legea nr. 208/2015, art. 4 teza a II-a din Legea nr. 3/2000 și art. 5 alin. (6) din Legea nr. 33/2007, acestea, de asemenea, rămân nemodificate. Dacă ar fi considerate modificate, conform art. 22 din Legea nr. 140/2022, ar deveni neconstituționale pentru motivul că se referă la categorii de persoane care nu se regăsesc în enumerarea limitativă prevăzută de art. 36 alin. (2) din Constituție. Principiul supremației Constituției presupune cu necesitate „concordanță dintre orice prevedere normativă și dispozițiile Legii fundamentale, orice abatere de la această concordanță conducând la nulitatea dispozițiilor legale în cauză”³⁰. Prin

---

universal, egal, direct, secret și liber exprimat”. Caracterul „direct” și „secret” al votului exclude exercitarea acestuia pe cale de reprezentare sau asistarea alegătorului de către o altă persoană (pentru detalii cu privire la aceste particularități ale exercitării votului, a se vedea R. Popescu, *Autoritățile publice. Alegerea Camerelor, în Constituția României. Comentariu pe articole, cit. supra*, p. 539 și urm.; Șt. Deaconu, *Autoritățile publice. Alegerea președintelui, în Constituția României. Comentariu pe articole, cit. supra*, p. 729).

²⁶ Incapacitatea alienaților și a debililor mintali de a vota s-a regăsit și în reglementarea Constituției din anul 1965. Cu toate acestea, nu a fost prevăzută condiția punerii lor sub interdicție judecătorească, ci doar existența bolii [art. 25 alin. (6)].

²⁷ A se vedea A. Murphy, *Despre recunoașterea dreptului de vot de la 16 ani*, în *Curierul Judiciar* nr. 10/2022, p. 555 și urm.; A.-J. Niță, *Dreptul de vot de la 16 ani – între reguli și nereguli*, în *Revista Universul Juridic* nr. 12/2021, p. 86 și urm.

²⁸ A se vedea art. 41 alin. (1) C. civ.

²⁹ A se vedea art. 39, respectiv art. 40 C. civ.

³⁰ A se vedea I. Muraru, E. – S. Tănăsescu, *op. cit.*, p. 17.

urmare, consilierea judiciară și tutela specială³¹ pot deveni incapacități de a vota numai după revizuirea art. 36 alin. (2) teza I din Constituție și modificarea corespunzătoare a legilor electorale.

Facem precizarea că, anterior adoptării Legii nr. 140/2022, Guvernul României a aprobat „Strategia națională privind drepturile persoanelor cu dizabilități «O României echitabilă»” 2022-2027³². În cadrul acestei strategii, obiectivul general nr. 8 este „asigurarea participării active a persoanelor cu dizabilități, ca membri deplin ai societății, cu drepturi egale”, inclusiv prin încurajarea acestora „să voteze și să candideze pentru funcții reprezentative și să nu se confrunte cu obstacole în aceste privințe” (iii).

---

³¹ În perspectiva revizuirii art. 36 alin. (2) teza I din Constituție, rămâne de analizat dacă ar trebui considerată incapacitate de a vota și consilierea judiciară. În opinia noastră, nu ar trebui omis faptul că, întocmai ca interdicția judecătorească, numai tutela specială aduce persoana fizică în situația juridică de a fi lipsită de capacitate de exercițiu. În schimb, consilierea judiciară o plasează în categoria celor care au capacitate restrânsă de exercițiu.

³² Hotărârea Guvernului nr. 490/2022 a fost publicată în M. Of. nr. 375 din 15 aprilie 2022.

HOTĂRÂREA CJUE C-792/22 DIN 26 SEPTEMBRIE 2024 – CHESTIUNI PREALABILE ÎN MATERIE PENALĂ

Av. Răzvan-Gabriel DALU

Abstract: *The Braşov Court of Appeal decided to address two preliminary questions to the Court of Justice of the European Union regarding the interpretation of the European Union law regarding the implications of a decision handed down by an administrative court in a criminal trial, in the matter of Directive 89/391. On this occasion, the Court of Justice of the European Union clarified several aspects regarding the interpretation and application of European Union law.*

Keywords: *Court of Justice of the European Union, Charter of fundamental rights, Council Directive 89/391/EEC of 12 June 1989 on the implementation of measures to promote the safety and health of workers at work*

I. Aspecte introductive şi cadrul legal european în materie

Cauza C-792/22 a avut ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată de Curtea de Apel Braşov, în temeiul articolului 267 TFUE, cerere care a privit interpretarea art. 1 alin. (1) şi (2) şi a art. 5 alin. (1) din Directiva 89/391/CEE a Consiliului din 12 iunie 1989 privind punerea în aplicare de măsuri pentru promovarea îmbunătăţirii securităţii şi sănătăţii lucrătorilor la locul de muncă, precum şi a art. 31 alin. (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri penale desfăşurate împotriva lui MG sub aspectul săvârşirii infracţiunilor de nerespectare a măsurilor legale de securitate şi sănătate în muncă, precum şi de ucidere din culpă.

Art. 1 alin. (1) şi (2) din Directiva 89/391 prevăd următoarele: „(1) Obiectul prezentei directive este adoptarea de măsuri privind promovarea îmbunătăţirii securităţii şi sănătăţii lucrătorilor la locul de muncă. (2) În acest scop, directiva conţine principii generale privind prevenirea riscurilor profesionale, protecţia sănătăţii şi securităţii, eliminarea factorilor de risc şi de accident, informarea, consultarea, participarea echilibrată în conformitate cu legislaţiile şi practicile interne şi formarea lucrătorilor şi a reprezentanţilor acestora, precum şi liniile directoare generale privind aplicarea principiilor menţionate”.

Art. 4 alin. (1) din directiva menţionată prevede că „statele membre iau măsurile necesare pentru a asigura că angajatorii, lucrătorii şi reprezentanţii lucrătorilor fac obiectul

dispozițiilor legale necesare aplicării prezentei directive”, iar art. 5 alin. (1) prevede că „angajatorul are obligația de a asigura securitatea și sănătatea lucrătorilor, sub toate aspectele, referitoare la activitatea desfășurată”.

În final, art. 31 alin. (1) din Cartă prevede că „orice lucrător are dreptul la condiții de muncă care să respecte sănătatea, securitatea și demnitatea sa”.

II. Situația de fapt și parcursul procesual al litigiului

În anul 2017, un electrician, angajat al SC Energotehnica SRL Sibiu, a decedat prin electrocutare în timpul unei intervenții asupra unui corp de iluminat exterior de la un stâlp de joasă tensiune într-o exploatare agricolă.

O altă persoană, MG, de asemenea angajat al Energotehnica, era însărcinată cu organizarea lucrărilor, instruirea personalului și luarea măsurilor pentru asigurarea dispozitivelor de securitate a muncii și a echipamentelor de protecție.

În urma decesului au fost desfășurate două proceduri cu privire la acest eveniment: (i) o procedură de cercetare administrativă efectuată de Inspecția Muncii împotriva Energotehnica și (ii) urmărirea penală a lui MG pentru nerespectarea măsurilor legale de securitate în muncă și pentru ucidere din culpă.

În ceea ce privește cercetarea administrativă, Inspecția Muncii a reținut calificarea de „accident de muncă”, în sensul dreptului intern.

Ulterior, Energotehnica a sesizat Tribunalul Sibiu cu o acțiune în contencios administrativ, ce a avut ca obiect anularea procesului-verbal încheiat de Inspecția Muncii. Prin hotărârea pronunțată, Tribunalul Sibiu a anulat în parte actul menționat, considerând că evenimentul respectiv nu constituie un accident de muncă. Această hotărâre a rămas definitivă prin anularea, de către Curtea de Apel Alba Iulia, a căii de atac formulate de Inspecția Muncii.

În ceea ce privește dosarul penal ce îl privea pe MG, acesta din urmă a fost trimis în judecată la Judecătoria Rupea prin rechizitoriul emis de Parchetul de pe lângă Judecătoria Rupea, pentru săvârșirea infracțiunilor de nerespectare a măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă, precum și de ucidere din culpă.

Prin rechizitoriu s-a susținut că, la 5 septembrie 2017, în jurul orei 18.00, MG a dat victimei o dispoziție de lucru constând în efectuarea unei intervenții cu privire la corpul de iluminat în discuție, fără luarea măsurilor de securitate și sănătate în muncă, și anume efectuarea intervenției de către personal autorizat și care să rămână sub supravegherea lui MG. Astfel, victima ar fi efectuat această intervenție fără scoaterea de sub tensiune și fără utilizarea mănușilor de protecție electroizolante.

Succesorii victimei s-au constituit părți civile în dosarul penal, solicitând obligarea lui MG și a Energotehnica, aceasta din urmă având calitatea de parte responsabilă civilmente pentru MG, la repararea prejudiciilor produse acestora.

Judecătoria Rupea, prin sentința pronunțată, l-a achitat pe MG sub aspectul săvârșirii infracțiunilor pentru care fusese trimis în judecată și a respins acțiunea

civilă formulată de succesorii victimei. Prima instanță a considerat, pe de o parte, că există o îndoială rezonabilă că MG i-ar fi dat victimei o dispoziție de lucru și, pe de altă parte, că evenimentul respectiv s-a petrecut după finalul programului de lucru, motiv pentru care nu poate fi calificat drept accident de muncă.

Împotriva acestei hotărâri, atât Parchetul de pe lângă Judecătoria Rupea, cât și părțile civile (succesorii victimei) au formulat apel, cauza fiind înregistrată pe rolul Curții de Apel Brașov, cea din urmă fiind instanța de trimitere din prezenta cauză.

Curtea de Apel Brașov a arătat că, în conformitate cu dreptul român, aspectul dacă evenimentul care a produs decesul victimei constituie un „accident de muncă” în sensul Legii securității și sănătății în muncă este o chestiune prealabilă în sensul art. 52 din Codul de procedură penală.

În continuare, instanța de trimitere face referire la Decizia nr. 102/2021 pronunțată de Curtea Constituțională a României prin care s-a admis excepția de neconstituționalitate invocată și s-a stabilit că sintagma „*cu excepția împrejurărilor care privesc existența infracțiunii*” din cuprinsul art. 52 alin. (3) din Codul de procedură penală este neconstituțională.

Ca urmare a acestei decizii, art. 52 alin. (3) din Codul de procedură penală are următorul conținut: „*Hotărârile definitive ale altor instanțe decât cele penale asupra unei chestiuni prealabile în procesul penal au autoritate de lucru judecat în fața instanței penale*”.

Prin urmare, instanța de trimitere precizează că prin decizia pronunțată, instanța de contencios constituțional a recunoscut caracter absolut autorității de lucru judecat a hotărârilor judecătorești civile (*lato sensu*) prin care sunt soluționate astfel de chestiuni prealabile.

Astfel, instanța de trimitere observă că este ținută de concluziile instanței de contencios administrativ, care a refuzat să califice evenimentul în discuție în litigiul principal drept accident de muncă în sensul dreptului român.

Or, autoritatea de lucru judecat a hotărârii instanței de contencios administrativ ar împiedica instanța penală să se pronunțe cu privire la răspunderea penală sau civilă a părților urmărite, întrucât calificarea menționată ar reprezenta un element constitutiv al infracțiunii deduse judecății sale.

În această privință, instanța de trimitere adaugă că părțile civile din cadrul procedurii penale nu au fost ascultate în fața instanței de contencios administrativ, întrucât procedura de contencios administrativ s-a purtat numai între Energotehnica și Inspekția muncii.

În final, instanța de trimitere a considerat că o asemenea imposibilitate de a se pronunța cu privire la angajarea răspunderii penale sau civile, în condițiile în care părțile ascultate în cadrul celor două proceduri nu sunt aceleași, ar aduce atingere principiului răspunderii angajatorului și principiului protecției lucrătorilor, consacrate la art. 1 alin. (1) și (2), precum și la art. 5 alin. (1) din Directiva 89/391, citite în lumina art. 31 alin. (1) din cartă.

III. Întrebările preliminare adresate de Curtea de apel Brașov

În aceste condiții, Curtea de Apel Brașov a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Principiul protecției lucrătorilor și principiul responsabilității angajatorului, consacrate prin art. 1 alin. (1) și (2) și prin art. 5 alin. (1) din Directiva 89/391, transpusă în dreptul intern prin Legea securității și sănătății în muncă, citite în lumina art. 31 alin. (1) din cartă, se opun unei reglementări, precum cea aplicabilă în litigiul principal, impusă de o decizie a instanței constituționale naționale, în baza căreia o instanță administrativă poate să stabilească, în mod definitiv, la cererea angajatorului și în contradictoriu doar cu autoritatea statală administrativă, calificarea evenimentului ca nefiind accident de muncă în sensul directivei și să împiedice astfel instanța penală sesizată atât de procuror cu acțiunea penală împotriva lucrătorului responsabil, cât și de partea civilă cu acțiunea civilă împotriva aceluiași angajator ca parte responsabilă civilmente în procesul penal și a prepusului său lucrător, să pronunțe o soluție diferită cu privire la calificarea aceluiași eveniment ca accident de muncă, aspect ce constituie element constitutiv al infracțiunilor deduse judecății penale (în lipsa căruia nu se poate reține nici răspunderea penală și nici răspunderea civilă alăturată celei penale), având în vedere autoritatea de lucru judecat a hotărârii administrative definitive?”

„2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, principiul supremației dreptului Uniunii trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări sau unei practici naționale potrivit căreia instanțele naționale de drept comun sunt ținute de deciziile Curții Constituționale naționale și nu pot, din acest motiv și cu riscul săvârșirii unei abateri disciplinare, să lase neaplicată din oficiu jurisprudența rezultată din deciziile menționate, chiar dacă ele consideră, în lumina unei hotărâri a Curții, că această jurisprudență este contrară art. 1 alin. (1) și (2) și art. 5 alin. (1) din Directiva 89/391, transpusă în dreptul intern prin Legea nr. 319/2006, citite în lumina art. 31 alin. (1) din cartă?”

IV. Aspectele reținute de Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE)

4.1. Aspecte reținute de CJUE cu privire la prima întrebare

Curtea a reținut că, astfel cum a precizat la punctul 41 din Hotărârea din 14 iunie 2007, Comisia/Regatul Unit (C-127/05, EU:C:2007:338), art. 5 alin. (1) din Directiva 89/391 stabilește în sarcina angajatorului obligația de a le asigura lucrătorilor un mediu de lucru sigur, obligație al cărei conținut este precizat la articolele 6-12 din directivă, precum și de mai multe directive speciale care prevăd măsurile de prevenire care trebuie adoptate în anumite sectoare de producție specifice.

Prin aceeași hotărâre, la punctul 42, Curtea a stabilit că această dispoziție se limitează să consacre o obligație generală de securitate care îi revine angajatorului, fără a se pronunța asupra vreunei forme anume de răspundere.

În consecință, deși Directiva 89/391 se referă la principiul răspunderii angajatorului și stabilește obligații de natură generală referitoare la protecția securității și sănătății lucrătorilor sub toate aspectele referitoare la activitatea desfășurată, ea nu cuprinde nicio dispoziție specifică privind modalitățile procedurale aplicabile căilor de atac care vizează angajarea răspunderii angajatorului care nu ar fi respectat aceste obligații.

De asemenea, nici art. 31 din Cartă nu conține precizări cu privire la modalitățile procedurale aplicabile căilor de atac menite să fie formulate atunci când nu a fost asigurată protecția securității și a sănătății lucrătorilor.

Astfel, întrucât dreptul Uniunii nu armonizează procedurile aplicabile angajării răspunderii angajatorului în cazul nerespectării cerințelor art. 4 alin. (1) și ale art. 5 alin. (1) din Directiva 89/391, Curtea a reținut că aceste proceduri țin de ordinea juridică internă a statelor membre, în temeiul *principiului autonomiei procedurale* a acestora din urmă, cu condiția însă:

- ca ele să nu fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor situații similare supuse dreptului intern (*principiul echivalenței*) și

- să nu facă imposibilă în practică sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de dreptul Uniunii (*principiul efectivității*)¹.

Pe de altă parte, în jurisprudența² sa, Curtea a reținut că, în lipsa unei reglementări a Uniunii în materie, modalitățile de punere în aplicare a principiului autorității de lucru judecat țin tot de ordinea juridică internă a statelor membre în temeiul principiului autonomiei procedurale a acestora din urmă, cu respectarea însă a principiilor echivalenței și efectivității.

În concret, atunci când statele membre definesc modalitățile procedurale aplicabile căilor de atac în justiție, ele trebuie să garanteze respectarea:

- dreptului la o cale de atac efectivă și
- de acces la o instanță judecătorească imparțială,

consacrat la articolul 47 din Cartă, care constituie o reafirmare a principiului protecției jurisdicționale efective.

Astfel, statele membre trebuie să se asigure că modalitățile concrete de exercitare a căilor de atac ca urmare a unei încălcări a obligațiilor prevăzute de această directivă nu afectează în mod disproporționat dreptul la o cale de atac efectivă în fața unei instanțe judecătorești prevăzut la articolul 47 din Cartă³.

---

¹ A se vedea, prin analogie, Hotărârea din 11 aprilie 2024, *Air Europa Líneas Aéreas*, C-173/23, EU:C:2024:295, punctul 31 și jurisprudența citată.

² Hotărârea din 24 octombrie 2018, *XC* și alții, C-234/17, EU:C:2018:853, punctul 21, precum și jurisprudența citată.

³ A se vedea, prin analogie, Hotărârea din 12 ianuarie 2023, *Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság*, C-132/21, EU:C:2023:2, punctele 50 și 51.

În acest context, Curtea a precizat că dreptul amintit este constituit din diverse elemente, printre care figurează în special dreptul de a fi ascultat. Referitor la acest din urmă aspect, Curtea a reținut în jurisprudența⁴ sa că a întemeia o decizie jurisdicțională pe fapte și pe documente de care părțile însele sau una dintre acestea nu au putut lua cunoștință și cu privire la care nu au putut să își exprime poziția ar fi incompatibil cu dreptul fundamental la o cale de atac jurisdicțională efectivă.

Or, atunci când o instanță penală este chemată să se pronunțe cu privire la răspunderea civilă pentru faptele care îi sunt reproșate persoanei acuzate, dreptul de a fi ascultat al părților care urmăresc angajarea acestei răspunderi ar fi încălcat dacă le-ar fi imposibil să își exprime poziția cu privire la o condiție necesară pentru angajarea răspunderii menționate înainte ca această condiție să fie stabilită în mod definitiv de instanța sesizată.

Astfel, într-un asemenea caz, faptul că aceste părți pot să își exprime poziția în fața unei instanțe cu privire la răspunderea angajatorului ar fi lipsit de orice efect util.

Aceasta ar fi situația dacă soluția care trebuie reținută în ceea ce privește o astfel de condiție ar fi stabilită, printr-o decizie obligatorie pentru instanța chemată să se pronunțe cu privire la această răspundere, de o altă instanță în fața căreia părțile nu au putut să compare și nu au avut cel puțin posibilitatea efectivă de a-și prezenta argumentele.

În schimb, în cazul în care părțile au avut un astfel de drept și în special au avut posibilitatea efectivă de a-și prezenta argumentele, împrejurarea că ele nu au exercitat acest drept este lipsită de relevanță.

Sintetizând cele de mai sus, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a formulat următorul răspuns la prima întrebare preliminară:

➤ Art. 1 alin. (1) și (2), precum și art. 5 alin. (1) din Directiva 89/391/CEE a Consiliului din 12 iunie 1989 privind punerea în aplicare de măsuri pentru promovarea îmbunătățirii securității și sănătății lucrătorilor la locul de muncă coroborate cu principiul efectivității și cu art. 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene trebuie interpretate în sensul că se opun reglementării unui stat membru, astfel cum este interpretată de curtea constituțională a acestui stat membru, în temeiul căreia hotărârea judecătorească definitivă a unei instanțe de contencios administrativ privind calificarea unui eveniment drept „accident de muncă” are autoritate de lucru judecat în fața instanței penale, chemată să se pronunțe cu privire la răspunderea civilă ca urmare a faptelor care îi sunt reproșate persoanei acuzate, în cazul în care această reglementare nu permite succesorilor în drepturi ai lucrătorului victimă a acestui eveniment să fie ascultați în niciuna dintre procedurile în care se statuează asupra existenței unui astfel de accident de muncă.

---

⁴ A se vedea în acest sens Hotărârea din 25 aprilie 2024, NW și PQ (Informații clasificate), C-420/22 și C-528/22, EU:C:2024:344, punctul 106 și jurisprudența citată.

4.2. Aspecte reținute de CJUE cu privire la a doua întrebare

Prin intermediul celei de-a doua întrebări, instanța de trimitere a solicitat să se stabilească dacă principiul supremației dreptului Uniunii trebuie interpretat în sensul că se opune reglementării unui stat membru în temeiul căreia instanțele naționale de drept comun nu pot, sub sancțiunea unor proceduri disciplinare împotriva membrilor lor, să lase neaplicate din oficiu deciziile curții constituționale a acestui stat membru, deși consideră, având în vedere interpretarea dată de Curte, că deciziile menționate încalcă drepturile conferite justițiabililor de Directiva 89/391.

Cu privire la acest aspect, Curtea a făcut referire la aspectele reținute în jurisprudența sa, după cum urmează:

➤ Instanța națională care a exercitat posibilitatea conferită de articolul 267 al doilea paragraf TFUE trebuie, dacă este cazul, să înlăture aprecierile unei instanțe naționale superioare dacă consideră, având în vedere interpretarea dată de Curte, că acestea nu sunt conforme cu dreptul Uniunii, lăsând, eventual, neaplicată norma națională care o obligă să se conformeze deciziilor acestei instanțe superioare⁵. În această privință, această soluție se aplică printre altele atunci când o instanță de drept comun este ținută de o decizie a unei curți constituționale naționale pe care o consideră contrară dreptului Uniunii⁶.

➤ Principiul interpretării conforme impune ca instanțele naționale să facă tot ce ține de competența lor, luând în considerare dreptul intern în ansamblul său și aplicând metodele de interpretare recunoscute de acesta, în vederea garantării efectivității depline a directivei în discuție și în vederea identificării unei soluții conforme cu finalitatea urmărită de aceasta. Cerința unei asemenea interpretări conforme include, printre altele, obligația instanțelor naționale de a modifica, dacă este cazul, o jurisprudență consacrată dacă aceasta se întemeiază pe o interpretare a dreptului național incompatibilă cu obiectivele unei directive⁷.

➤ Dreptul Uniunii se opune unei reglementări sau unei practici naționale care permite angajarea răspunderii disciplinare a unui judecător național pentru orice nerespectare a deciziilor unei curți constituționale naționale⁸:

- Este adevărat că, în ceea ce privește răspunderea disciplinară la care riscă să se expună judecătorii de drept comun în ipoteza nerespectării deciziilor unei curți constituționale naționale, salvagardarea independenței instanțelor nu poate avea drept consecință excluderea totală a posibilității ca răspunderea disciplinară a

---

⁵ Hotărârea din 22 februarie 2022, RS (Efectul hotărârilor unei curți constituționale), C-430/21, EU:C:2022:99, punctul 75 și jurisprudența citată.

⁶ Ibidem, punctul 76 și jurisprudența citată.

⁷ Hotărârea din 6 noiembrie 2018, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, punctele 59 și 60, precum și jurisprudența citată.

⁸ A se vedea Hotărârea din 22 februarie 2022, RS (Efectul hotărârilor unei curți constituționale), C-430/21, EU:C:2022:99, punctul 87 și jurisprudența citată.

acestor judecători să fie angajată, în anumite cazuri cu totul excepționale, ca urmare a hotărârilor judecătorești adoptate de aceștia, cum ar fi comportamentele grave și total impardonabile din partea judecătorilor⁹.

- Cu toate acestea, este esențial, pentru a prezerva această independență, ca acești judecători de drept comun să nu fie expuși unor proceduri sau unor sancțiuni disciplinare pentru că au exercitat opțiunea de a sesiza Curtea în temeiul articolului 267 TFUE, care ține de competența lor exclusivă¹⁰.

Sintetizând cele de mai sus, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a formulat următorul răspuns la a doua întrebare preliminară:

➤ Principiul supremației dreptului Uniunii trebuie interpretat în sensul că se opune reglementării unui stat membru în temeiul căreia instanțele naționale de drept comun nu pot, în caz contrar membrii lor riscând să facă obiectul unor cercetări disciplinare, să lase neaplicate din oficiu deciziile curții constituționale a acestui stat membru, deși consideră, având în vedere interpretarea dată de Curte, că deciziile menționate încalcă drepturile conferite justițiabililor de Directiva 89/391.

V. Concluzii

Din cele prezentate rezultă modalitatea de aplicare de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene a principiului autonomiei procedurale de care se bucură statele membre, prin raportare la principiul echivalenței și cel al efectivității.

Astfel, Curtea a stabilit că modalitatea de punere în aplicare a principiului autonomiei procedurale trebuie să garanteze respectarea dreptului la o cale de atac efectivă și de acces la o instanță imparțială, iar o componentă esențială a acestuia o reprezintă dreptul de a fi ascultat într-o procedură judiciară anterior ca o hotărâre să rămână definitivă și, deci, să aibă autoritate de lucru judecat.

Având în vedere toate aspectele prezentate, considerăm salutară hotărârea instanței europene, aceasta aducând claritate, previzibilitate și predictibilitate în interpretarea și aplicarea dreptului unional în materia chestiunilor prealabile intervenite în cursul procesului penal, cu precădere în situația specifică analizată de Curte.

---

⁹ Ibidem, punctul 83 și jurisprudența citată.

¹⁰ Ibidem, punctele 83-85 și jurisprudența citată.

CONSIDERAȚII TEORETICE ȘI PRACTICE CU PRIVIRE LA INFRAȚIUNEA DE BRACONAJ

Av. dr. Mirela-Mihaela Apostol

Abstract: *This material presents an analysis of the offense of poaching, as outlined in Article 42 of Law No. 407/2006 - a provision infrequently encountered in the judicial practice. Starting from the statutory text, we aim to determine whether it establishes a single offense with alternative methods of commission or rather defines twenty-two distinct offenses. Further, by examining each of the legal variations specified, we will highlight the unique aspects of the offense, focusing on its constitutive elements and the cases in which different forms of poaching may intersect. This analysis will provide a foundation for assessing whether legislative amendments are warranted.*

Keywords: *Poaching, game fund, alternative content, alternative contents, compatibility*

Infrațiunea de braconaj, prevăzută de dispozițiile art. 42 din Legea nr. 407/2006¹, reprezintă una dintre normele de incriminare mai puțin întâlnite în teoria și practica judiciară. În cuprinsul prezentului material am procedat la analiza normei de incriminare, într-o primă parte a materialului analiza fiind realizată în mod generic, abordând conținutul legal prin prisma multiplelor forme de săvârșire a infracțiunii (cu referire inclusiv la soluții din practica judiciară și la interpretarea normei în jurisprudența Curții Constituționale a României) în scopul formulării unei concluzii cu privire la reglementarea uneia sau a mai multor infracțiuni distincte în dispozițiile art. 42 din Legea nr. 407/2006, precum și obiectul acestei infracțiuni. În cea de-a doua parte a materialului am analizat infracțiunea de braconaj punctual, pornind de la fiecare dintre cele douăzeci și două de reglementări din cuprinsul articolului, arătând care sunt aspectele punctuale care le diferențiază, respectiv care sunt elementele comune, urmând ca în cadrul concluziilor să fie sintetizate problemele identificate în legătură cu norma de incriminare și soluțiile considerate optime pentru viitoare modificări legislative.

---

¹ Publicată în M. Of. nr. 944 din 22.11.2006, cu modificările și completările ulterioare, până la data de 10.10.2024.

Aspecte generale privind conținutul legal

Infracțiunea de braconaj este reglementată în cuprinsul art. 42 din Legea nr. 407/2006². Numărul mare de modalități reglementate de către legiuitor

---

² Pentru o mai ușoară parcurgere a materialului, redăm conținutul constitutiv al infracțiunii:

(1) Constituie infracțiune de braconaj și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă, următoarele fapte:

a) vânătoarea practică de persoane care nu posedă permis de vânătoare, cu excepția cazurilor prevăzute la art. 32;

b) vânătoarea fără respectarea condițiilor înscrise în autorizația de vânătoare;

c) tentativa de a practica sau practicarea vânătoriei fără a fi înscris în autorizația de vânătoare individuală sau colectivă eliberată în condițiile legii de gestionar, pentru fondul cinegetic respectiv;

d) practicarea vânătoriei cu lațuri, ogari sau metiși de ogari;

e) emiterea de autorizații de vânătoare prin care se depășesc cotele de recoltă și cifrele de intervenție aprobate pentru fiecare gestionar;

f) vânarea speciilor de vânat strict protejate în alte condiții decât cele legale;

g) vânătoarea în Rezervația Biosferei «Delta Dunării», în parcuri naționale, în rezervații științifice, în zonele cu protecție strictă sau în zonele de protecție integrală din celelalte arii naturale protejate, altfel decât în condițiile art. 39[^]1;

h) vânătoarea în perimetrul intravilan construit sau împrejmuit, altfel decât în condițiile art. 34;

i) vânătoarea păsărilor migratoare de apă în ariile de protecție specială avifaunistică în care vânătoarea este interzisă și a speciilor care fac obiectul protecției în ariile speciale de conservare cuprinse în fondurile cinegetice, fără respectarea prevederilor referitoare la vânătoare, din planurile de management ale ariilor protejate;

j) urmărirea vânatului rănit pe alt fond cinegetic aparținând altui gestionar, fără acordul acestuia, ori trecerea pe un asemenea fond cu arma de vânătoare neînchisă în toc și în afara căilor de comunicație;

k) vânătoarea pe alt fond cinegetic decât cel pe care vânătorul este autorizat să vâneze;

l) vânarea în afara perioadelor legale de vânătoare la specia respectivă, conform anexei nr. 1 și prevederilor art. 36 sau aprobării date pentru speciile din anexa nr. 2;

m) vânătoarea la lumina farurilor sau a dispozitivelor de iluminare, cu excepția situațiilor de urgență stabilite prin derogări acordate de autoritatea publică centrală care răspunde de mediu pentru recoltarea exemplarelor din specia mistreț în vederea prevenirii pagubelor sau pentru combaterea epizootiilor, și vânătoarea prin folosirea dispozitivelor prevăzute la art. 39 alin. (1) lit. a-d);

n) vânarea mamiferelor și păsărilor cu mijloace neautorizate;

o) utilizarea, indiferent de scop, a substanțelor chimice care provoacă intoxicarea, sterilitatea sau moartea exemplarelor de faună cinegetică, cu excepția situațiilor prevăzute la art. 1 lit. a-d);

p) vânarea urșilor la nadă sau la bârlog;

q) accesul în fondurile cinegetice sau practicarea vânătoriei cu capcane neautorizate, păsări de pradă și arcuri;

r) accesul în fondurile cinegetice sau vânătoarea cu arbalet, arme la care percuția cartușului se realizează pe ramă ori cu alte arme decât cele autorizate sau omologate, după caz, pentru vânătoare în România;

s) practicarea vânătoriei cu armă altfel decât ținută în mână.

(2) Faptele prevăzute la alin. (1) se pedepsesc cu închisoare de la un an la 5 ani, dacă au fost săvârșite:

a) de o persoană cu atribuții de serviciu în domeniul vânătoriei, precum și de reprezentanții persoanelor juridice care au în obiectul de activitate ocrotirea vânatului sau vânătoarea;

(nouăsprezece pentru primul alineat și trei pentru cel de-al doilea) determină încadrarea cu dificultate în categoria incriminărilor ce au conținut alternativ sau a celor ce prezintă conținuturi alternative.

Infracțiunile ce au conținuturi alternative sunt acele infracțiuni în cazul cărora legiuitorul regrupează, sub aceeași denumire, două sau mai multe infracțiuni de sine stătătoare, autonome³. Acestea presupun „incriminări de sine stătătoare prin intermediul cărora se poate aduce atingere, în modalități normative diferite și lipsite de echivalență juridică, aceleași valori sociale”⁴. Astfel, au fost considerate cu titlu de exemplu în doctrină incriminări ce au conținuturi alternative cele regăsite în art. 278 alin. (1) lit. a)-g) C. pen. sau în art. 208 alin. (1) și (2) C. pen.⁵

În sprijinul ideii că aceasta este o normă de incriminare ce are conținuturi alternative putem arăta faptul că variantele reglementate de către legiuitor sunt variate, incluzând totodată condiții diferite sub aspectul subiectului activ, situației premisă sau chiar a elementului material, după cum vom analiza pe parcursul articolului. Din această perspectivă infracțiunea analizată ar putea avea mai multe conținuturi reglementate de către legiuitor în cuprinsul aceluiași articol, așa încât săvârșirea mai multor modalități alternative în același context spațio-temporal să dea naștere unui concurs ideal de infracțiuni.

Infracțiunile cu un conținut alternativ sunt acele infracțiuni pentru care legea prevede variante alternative ale elementului material din cadrul laturii obiective, variante echivalente sub aspectul semnificației lor penale⁶. În doctrină s-a reținut că „infracțiunea cu un conținut constitutiv (normativ) alternativ prezintă, potrivit prevederii legale, mai multe variante normative la nivelul conținutului constitutiv-după caz: de bază (mai multe forme tip), agravat/calificat (mai multe forme agravate/calificate) sau atenuat (mai multe forme atenuate). Aceste alternative sunt echivalente ca valoare juridică. Prin urmare, în cazul comiterii lor cumulate, în condiții de unitate spațio-temporală și pe latură subiectivă, se va menține unitatea infracțională, neluând naștere o pluralitate de infracțiuni”⁷.

---

b) recoltarea exemplarelor din speciile de faună sălbatică strict protejate de pe suprafețele din intravilan, din zona strict protejată și din zona-tampon din cuprinsul Rezervației Biosferei „Delta Dunării”, altfel decât în condițiile derogărilor stabilite conform legii;

c) vânătoarea pe timp de noapte, cu excepția speciilor la care vânătoarea este permisă în acest interval, conform reglementărilor privind organizarea și practicarea vânătorii.

³ În același sens, M. Udrioiu, *Sinteze de Drept penal. Partea generală*, Ediția 3, volumul I, Editura C.H. Beck, București, 2022, p. 175, precum și considerentele Deciziei nr. 25/2017 a ÎCCJ – completul pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, publicată în M. Of. nr. 936 din 28.11.2017.

⁴ M. I. Mărculescu-Michinici, M. Dunea, *Drept penal. Partea generală. Curs teoretic în domeniul licenței (I)*, Editura Hamangiu, București, 2017, p. 514.

⁵ A se vedea în acest sens, de exemplu, M. Udrioiu, *op. cit.*, p. 175 și practica judiciară indicată.

⁶ N. Neagu, *Drept penal. Partea generală*, Editura Universul Juridic, București, 2019, p. 198; M. Udrioiu, *op. cit.*, p. 174-175.

⁷ M.I. Mărculescu-Michinici, M. Dunea, *op. cit.*, p. 513.

Distincția dintre cele două tipuri de categorii de incriminări se realizează cu dificultate inclusiv în doctrina și practica judiciară⁸. Această dificultate este sporită în cazul infracțiunii de braconaj având în vedere că nu toate dintre variantele prevăzute de lege au caracter omogen.

Revenind la cuprinsul art. 42 din Legea nr. 407/2006, apreciez că legiuitorul incriminează în principiu o infracțiune ce are conținut alternativ – cu mai multe variante alternative de comitere, echivalente sub aspectul semnificației penale⁹. Astfel, obiectul juridic este unul comun, indiferent de varianta normativă la care ne raportăm¹⁰ și se va produce o singură vătămare a obiectului juridic ocrotit, inclusiv în ipoteza săvârșirii braconajului în mai multe dintre formele prevăzute de lege în aceleași împrejurări de timp și de loc, nefiind îndeplinite condițiile concursului ideal art. 38 alin. (2) C. pen.

Considerăm că este evident în această situație că intenția legiuitorului a fost aceea de a reglementa o infracțiune cu modalități alternative de comitere, care au aceeași semnificație penală. Prin urmare, fapta va fi tipică drept *infracțiune de braconaj unică*, indiferent că este vorba despre îndeplinirea uneia dintre modalitățile alternative sau a mai multora dintre ele, urmând ca diferența să fie valorificată în cadrul operațiunii de individualizare judiciară¹¹.

---

⁸ Problematika încadrării în această categorie a altor norme de incriminare a fost supusă atenției și completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, instanța supremă apreciind că suntem în prezența unor infracțiuni cu un conținut unic, alternativ. Indicăm cu titlu de exemplu:

Decizia nr. 25/2017, pronunțată de ICCJ în soluționarea unei chestiuni de drept în materie penală (publicată în M. Of. nr. 936 din 28.11.2017), decizie în care s-a concluzionat că *acțiunile și inacțiunile enunțate în art. 9 alin. (1) lit. b) și c) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare, care se referă la aceeași societate comercială, reprezintă variante alternative de săvârșire a faptei, constituind o infracțiune unică de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. b) și c) din legea anterior menționată;*

Decizia nr. 3/2017 a ÎCCJ – completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală (publicată în M. Of. Nr. 259 din 13.04.2017) prin care s-a decis că *în interpretarea dispozițiilor art. 2 din Legea nr. 143/2000 săvârșirea, în aceeași împrejurare, a unei singure acțiuni dintre cele enumerate în alineatul (1) al acestui articol, care are ca obiect atât droguri de risc, cât și droguri de mare risc, reprezintă o infracțiune simplă, ca formă a unității naturale de infracțiune, prevăzută de art. 2 alin. (1) și (2) din același act normativ;*

Decizia nr. 11/2022 a ÎCCJ – completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală (publicată în M. Of. nr. 430 din 03.05.2022) prin care s-a decis că *fapta unei persoane de a conduce pe drumurile publice un autovehicul, având o îmbibație alcoolică de peste 0,80 g/l alcool pur în sânge și aflându-se sub influența unor substanțe psihoactive, întrunește elementele de tipicitate ale infracțiunii prevăzute de art. 336 alin. (1) și (2) din Codul penal, infracțiune unică.*

⁹ Aplicând *mutatis mutandis* considerentele ICCJ, completul pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, Decizia nr. 25/2017, citată supra.

¹⁰ Aplicând *mutatis mutandis* considerentele ICCJ, completul pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, Decizia nr. 11/2022, citată supra.

¹¹ În practica judiciară s-a reținut încadrarea sub forma unității naturale de infracțiune, indicând cu titlu de exemplu: C. Ap. Craiova, s. pen., Decizia nr. RJ 59537924e/2024 din 19.04.2024 (disponibilă online pe www.rejust.ro) în care s-a reținut infracțiunea de braconaj prevăzută de art. 42 alin. (1) lit. d) și m) din Legea nr. 407/2006; C. Ap. Pitești, s. pen., Decizia nr. RJ 39ddg727g/2023 din 18.05.2023 (disponibilă online pe www.rejust.ro) în care s-a reținut infracțiunea de braconaj prevăzută de art. 42

În același sens, în Decizia nr. 75/2018 din 22.02.2018 a Curții Constituționale¹² s-a apreciat că „legiuitorul (...) a înțeles să incrimineze prin lege în art. 42, în limitele art. 73 alin. (3) lit. h) din Constituție, infracțiunea de braconaj, prin mai multe modalități normative de realizare a elementului material al laturii obiective, stabilind astfel, în acord cu art. 23 alin. (12) din Legea fundamentală, pedeapsa corelativă” (paragraful 26, s.n.).

Astfel, faptele reglementate de dispozițiile art. 42 alin. (1) din Legea nr. 407/2006 ar putea fi concurente doar în cazul unui concurs real de infracțiuni – când ar fi comise în împrejurări diferite, prin acțiuni distincte.

Concluzia aceasta se desprinde cu atât mai evident în cazul formelor infracțiunii care presupun același element material – acțiunea de a vâna [forme pe care le regăsim la lit. a), b), c), d), f), g), h), i), k), l), m), n), p), q), r) și s) din art. 42 alin. (1) Legea nr. 407/2006]. Cu privire la acestea, în mod cert legiuitorul a reglementat mai multe împrejurări (de loc, de timp, de mod) care atribuie vânătorii caracter infracțional. Dacă legiuitorul ar fi fost consecvent în legiferare și ar fi păstrat doar aceste modalități care pornesc de la același element material (acțiunea de a vâna, în prezenta situație), încadrarea în categoria infracțiunilor ce au conținut alternativ ar fi fost simplificată. Dacă o persoană vânează la o anumită dată fără a avea permis, în afara perioadelor legale de vânătoare pentru specia respectivă și folosind capcane neautorizate, nu putem considera că au existat multiple lezări ale obiectului juridic ocrotit prin norma de incriminare, astfel încât pare justificată, logică și în concordanță cu scopul reglementării opțiunea de a considera că este săvârșită o unică infracțiune de braconaj.

Legiuitorul a reglementat în cadrul acestui articol și unele variante care nu pornesc de la același element material precum: emiterea de autorizații de vânătoare în condițiile prevăzute de art. 42 alin. (1) lit. e) Legea nr. 407/2006, urmărirea vânatului rănit pe alt fond cinegetic ori trecerea pe un alt fond cinegetic în condițiile art. 42 alin. (1) lit. j) Legea nr. 407/2006, utilizarea unor substanțe chimice în

---

alin. (1) lit. d), lit. m) și alin. (2) lit. c) din Legea nr. 407/2006; C. Ap. Suceava, s. pen., Decizia nr. RJ 23d853358/2024 din 31.01.2024, (disponibilă online pe www.rejust.ro) în care s-a reținut infracțiunea de braconaj prevăzută de art. 42 alin. (1) lit. c) și lit. m) din Legea nr. 407/2006; C. Ap. Brașov, s. pen. Decizia nr. RJ 23e43g37e/2023 din 30.05.2023 (disponibilă online pe www.rejust.ro) în care s-a reținut o infracțiune unică prevăzută de art. 42 alin. (1) lit. b), k), r) din Legea nr. 407/2006; C. Ap. Craiova, s. pen., Decizia nr. RJ 6232d7645/2023 din 11.05.2023 (disponibilă online pe www.rejust.ro) prin care s-a reținut o infracțiune unică prevăzută de art. 42 alin. (1) lit. d), l), m) și alin. (2) lit. c) din Legea nr. 407/2006.

În sensul unei pluralități de infracțiuni sub forma concursului, indicăm C. Ap. Cluj, s. pen., Decizie nr. RJ g87685988/2024 din 15.02.2024, disponibilă online pe www.rejust.ro, în care instanța de apel a fost investită cu un concurs de infracțiuni între infracțiunea prevăzută de art. 42 alin. (1) lit. l) rap la art. 42 alin. (2) din Legea 407/2006 și infracțiunea prevăzută de art. 42 alin. (1) lit. c) rap la art. 42 alin. (2) din Legea nr. 407/2006. De menționat este că soluția instanței de apel a fost de trimitere a cauzei spre rejudecare întrucât instanța de fond nu se pronunțase cu privire la una dintre acuzații.

¹² Publicată în M. Of. nr. 573 din 06.07.2018.

condițiile art. 42 alin. (1) lit. o) Legea nr. 407/2006¹³. Cu privire la acestea, apreciem că este dificil a le considera forme alternative ale aceleiași infracțiuni fiind evident faptul că acestea au caracter eterogen față de celelalte șaisprezece modalități¹⁴, de exemplu, prin emiterea unor autorizații de vânătoare se aduce atingere obiectului juridic într-un sens diferit decât prin efectuarea unei vânători la lumina farurilor și, de asemenea, este mai puțin probabilă suprapunerea formelor infracționale în aceleași împrejurări de loc și de timp.

Din acest motiv, apreciez că ar fi necesară o intervenție a legiuitorului, care să separe conținutul legal al infracțiunii de braconaj – reglementând separat variantele de comitere care pornesc de la acțiunea de a vâna (care să fie astfel indiscutabil forme alternative ale aceleiași element material), față de celelalte acțiuni care aduc atingere relațiilor sociale referitoare la protejarea fondului cinegetic, însă dintr-o altă perspectivă – și care astfel să poată fi concurente (chiar în condițiile unui concurs ideal de infracțiuni) cu cele din prima categorie.

În fine, din perspectiva conținutului legal trebuie să avem în vedere și dispozițiile art. 1 lit. d) din Legea nr. 407/2006 definește braconajul ca reprezentând *tentativa sau acțiunea desfășurată în scopul dobândirii sau capturării vânatului, finalizată cu rezultat sau nu, cu încălcarea prevederilor prezentei legi*. Vom observa pe parcursul materialului prezentat faptul că această normă va conduce la încadrarea acestei infracțiuni în categoria celor de consumare anticipată, fapta fiind tipică în forma sa perfectă – consumată – și dacă vânatul nu a fost capturat.

În jurisprudența Curții Constituționale a României (Decizia CCR nr. 75/2018¹⁵) s-a concluzionat că dispozițiile art. 1 lit. d) din Legea nr. 407/2006 au rolul de a defini o noțiune (aceea de braconaj) și nu au valența unei norme de incriminare, așa încât să atragă regimul sancționator al tentativei prevăzut de dispozițiile art. 33 C. pen. De asemenea, instanța de control constituțional a arătat că termenul utilizat are

---

¹³ Inclusiv în jurisprudența Curții Constituționale a României s-a reținut printre considerentele Deciziei nr. 630/2022 (publicată în M. Of. nr. 397 din 09.05.2023) că „elementul material al laturii obiective a infracțiunii de braconaj, Curtea reține că acesta se circumscrie, în principal, activității de vânătoare desfășurate fără respectarea condițiilor legale, iar în cazul anumitor variante alternative, emiterii de autorizații de vânătoare prin care se depășesc cotele de recoltă și cifrele de intervenție aprobate pentru fiecare gestionar, urmării vânatului rănit pe alt fond cinegetic aparținând altui gestionar, fără acordul acestuia, trecerii pe un asemenea fond cu arma de vânătoare neînchisă în toc și în afara căilor de comunicație sau utilizării, indiferent de scop, a substanțelor chimice care provoacă intoxicarea, sterilitatea sau moartea exemplarelor de faună cinegetică” (para. 18, s.n.).

¹⁴ În doctrină (C. Duvac, *Concursul de norme penale*, Editura Universul Juridic, București, 2016, p. 65) s-a arătat că vom fi în situația reținerii unei infracțiuni unice în acele ipoteze în care acțiunile sau inacțiunile sunt „fungibile”, respectiv că vom avea un concurs de infracțiuni în situațiile în care norma penală prevede acțiuni „eterogene”. Până la o intervenție ulterioară a legiuitorului cu privire la norma de incriminare, apreciez că putem aplica această derogare pentru a reține că uneori faptele prevăzute de art. 42 alin. (1) lit. e), lit. j) și lit. o) din Legea nr. 407/2006 pot fi reținute în concurs cu celelalte forme ale art. 42 alin. (1) din Legea nr. 407/2006.

¹⁵ Publicată în M. Of. nr. 573 din 06.07.2018.

sensul obișnuit – o încercare sau acte care nu au fost finalizate, adică o acțiune întreprinsă în scopul de a realiza ceva, fără siguranța izbânzii (para. 25). Prin urmare, putem aprecia că voința legiuitorului a fost aceea de a incrimina braconajul, indiferent dacă a vizat o încercare sau un act finalizat de a vâna cu nerespectarea legii.

Din perspectiva conținutului legal trebuie să menționăm că nu toate modalitățile normative de comitere a faptei sunt reglementate prin norme complete – dimpotrivă, cele mai multe dintre formele de săvârșire a infracțiunii sunt reglementate prin norme incomplete¹⁶ – norme cadru¹⁷ (în alb) sau norme de referire/trimitere¹⁸.

În continuarea analizei noastre, ne vom raporta la fiecare dintre cele 22 de modalități alternative de comitere a infracțiunii de braconaj, cu trasarea în prealabil a aspectelor referitoare la obiectul juridic al acestei infracțiuni. Vom analiza în comun doar obiectul juridic, întrucât modalitățile alternative de comitere diferă din mai multe puncte de vedere, așa încât materialul va fi mai ușor de parcurs în această modalitate.

Obiectul juridic al infracțiunii de braconaj este reprezentat de relațiile sociale care ocrotesc valori referitoare la fauna de interes cinegetic – resursă naturală regenerabilă, bun public de interes național și internațional¹⁹. În doctrină se arată că prin norma de incriminare se urmărește „*conservarea biodiversității și a ecosistemelor specifice cadrului natural împotriva faptelor de braconaj care atrag diminuarea ilicită a fondului cinegetic național*”²⁰.

¹⁶ În doctrină (a se vedea, spre exemplu M.I. Mărculescu-Michinici, M. Dunea, *op. cit.*, p. 85) se indică faptul că „normele incomplete sunt acele norme penale care nu prezintă toate elementele de structură internă necesare pentru aplicarea lor stătătoare, fiind imperativ necesară completarea lor cu alte norme juridice de la care preiau elemente de structură lipsă”.

¹⁷ Specific normei cadru este faptul că în principiu aceasta are elementele de structură ale unei norme penale, dar își autolimitează sfera de aplicare (M.I. Mărculescu-Michinici, M. Dunea, *op. cit.*, p. 85). De asemenea, în principiu norma penală în alb poate fi completată și de acte normative inferioare celor ce pot fi calificate drept izvoare ale legii penale – cu privire la acest aspect a se vedea și distincțiile între normele în alb proprii sau improprii în Fl. Streteanu, D. Nițu, *Drept penal. Partea Generală. Vol. I*, editura Universul Juridic, București, 2014, p. 93.

¹⁸ În acest sens vom avea în vedere și dispozițiile art. 5 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Noului Cod penal (publicată în M. Of. nr. 757/12.11.2012) care prevăd că modificarea legii completatoare atrage și modificarea normei incomplete, însă abrogarea normei completatoare nu atrage abrogarea normei incomplete, ci faptul că aceasta din urmă va păstra elementele preluate (inclusiv limitele de pedeapsă) așa cum erau reglementate de norma completatoare la data abrogării. În doctrină (M.I. Mărculescu-Michinici, M. Dunea, *op. cit.*, p. 88) se reține că urmare a acestei prevederi legale norma incompletă se va comporta ca o normă de referire în caz de modificare a normei completatoare și ca o normă de trimitere în caz de abrogare a normei completatoare. Potrivit unei alte orientări doctrinare (Fl. Streteanu, D. Nițu, *op. cit.*, p. 96) norma de referire este aceea care preia dispoziția de la o altă normă de incriminare, pe când norma de trimitere preia sancțiunea.

¹⁹ Decizia CCR nr. 75/2018 citată supra.

²⁰ M. Gorunescu în M. Hotca (coord.), *Infracțiuni prevăzute în legi speciale. Comentarii și explicații*, Ediția 5, revizuită și adăugită, Editura C.H. Beck, București, 2019, p. 432.

Apreciez că infracțiunea de braconaj nu are obiect material, având în vedere faptul că activitatea infracțională nu se exercită în concret/nemijlocit asupra unei entități corporale. Nici vânatul nu poate fi considerat obiect material²¹ al infracțiunii pentru că fapta va avea caracter infracțional și dacă nu a fost ucis niciun animal, precum în situația în care vânătoarea s-ar realiza prin *pândire*. În aceste situații, nu avem o acțiune îndreptată în mod nemijlocit asupra unui animal din categoria speciilor de vânat ocrotite de lege. Uneori fapta poate avea și obiect material, în situațiile în care este ucis un astfel de animal.

Analiza formelor infracționale

Potrivit art. 42 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 407/2006 are caracter infracțional *vânătoarea practică de persoane care nu posedă permis de vânătoare, cu excepția cazurilor prevăzute la art. 32*.

Obiectul juridic comun este lezat în cazul acestei forme de săvârșire a infracțiunii prin aceea că nu este respectat cadrul legal de desfășurare a acestei activități, legiuitorul instituind anumite cerințe pentru practicarea vânătorii așa încât să fie ocrotit fondul cinegetic.

Subiectul activ al infracțiunii este circumstanțiat – orice persoană care nu posedă permis de vânătoare poate săvârși această infracțiune.

Sunt exceptate de la săvârșirea acestei infracțiuni persoanele prevăzute la art. 32 din Legea nr. 407/2006: studenții ai unor instituții de învățământ dacă aceste instituții au licență de gestionari în înțelesul legii și în cadrul acestora se studiază vânătoarea sau vânatul, pe fondurile cinegetice destinate acestui scop. De asemenea, sunt exceptați din sfera subiecților activi nemijlociți membrii personalului tehnic de vânătoare ce lucrează pentru gestionarul fondului de vânătoare, pe fondul cinegetic al gestionarului.

Acestor două categorii de persoane le este recunoscut dreptul de a vâna (chiar în lipsa permisului de vânătoare) doar dacă au celelalte documente prevăzute de dispozițiile art. 32 din Legea nr. 407/2006: autorizație de vânătoare emisă de către gestionar, ordin de serviciu și asigurare împotriva accidentelor și răspundere civilă.

Coautoratul nu este posibil la această infracțiune, urmând ca fiecare dintre cei ce săvârșesc nemijlocit fapta să răspundă în calitate de autor al acestei infracțiuni.

Elementul material al infracțiunii este reprezentat de acțiunea de vânătoare. În cuprinsul art. 1 lit. ad) este definită vânătoarea drept „*acțiunea de pândire, căutare, stărnire, urmărire, hăituire sau orice altă activitate având ca scop capturarea ori uciderea exemplarelor din speciile prevăzute în anexele nr. 1 și 2, aflate în stare de libertate*”. În principiu, infracțiunea este una comisivă. Termenii folosiți în definirea acestei

---

²¹ În sens contrar, a se vedea M. Gorunescu în M. Hotca (coord.), *op. cit.*, p. 433.

noțiuni au înțelesul comun²² și se poate observa că legiuitorul utilizează și o clauză legală de analogie²³ prin formularea *orice altă activitate* (clauză pe care o apreciez conformă cu principiul legalității, având în vedere caracterul omogen al elementelor care o precedă, precum și scopul indicat expres de către legiuitor, însă care poate crea unele dificultăți de previzibilitate în interpretarea normei). Se poate observa astfel că vor reprezenta acțiuni tipice și fapte care de regulă ar fi secundare și prealabile uciderii unor animale (de exemplu: *pândirea, căutarea*). Opțiunea legiuitorului este în concordanță cu definiția acordată braconajului la art. 1 lit. d) din Legea nr. 407/2006, fiind încadrate ca modalități de săvârșire a elementului material inclusiv fapte ce în mod obișnuit ar putea fi circumscrise unei încercări de ucidere a unor animale. Cu toate că legiuitorul a încercat să fie cât mai cuprinzător cu privire la activitățile ce pot fi considerate vânătoare, consider că formularea acestora ar putea pune probleme în plan probator, fiind necesar a stabili care este activitatea efectiv realizată (de exemplu, pândire, hăituire), precum și scopul capturării sau uciderii animalelor.

Din punctul de vedere al elementului material trebuie să avem în vedere și dispozițiile 1[^]1 din Legea nr. 407/2006, care în două alineate arată că anumite categorii de fapte nu se circumscriu noțiunii de vânătoare, precum capturarea autorizată a unor animale în scop științific, urmată de eliberarea acestora. De asemenea, anumite activități precum alungare, tranchilizare și relocare, extragere prin împușcare sau eutanasiere, nu constituie acte de vânătoare dacă vizează exemplare de urs brun și sunt săvârșite în condițiile legii în scopul de a ocroti fie persoanele și bunurile acestora, fie chiar respectivele exemplare de faună cinegetică care ar fi puse în pericol.

În aceste situații, consider că fapta nu va fi una tipică, întrucât nu se încadrează în sfera noțiunii de vânătoare (în înțelesul Legii nr. 407/2006).

Urmarea imediată este reprezentată de starea de pericol creată pentru ocrotirea faunei de interes cinegetic, fiind posibilă în secundar și prejudicierea patrimonială a unei persoane fizice sau juridice cu suma ce reprezintă contravaloarea animalelor vâdate. Având în vedere acestea, legătura de cauzalitate rezultă din materialitatea faptei.

Din punctul de vedere al laturii subiective, infracțiunea poate fi săvârșită cu intenție în ambele sale modalități (directă/indirectă²⁴).

²² Potrivit www.donline.ro (accesat 20.09.2024) *a pândi* presupune a observa, a urmări cu atenție pe ascuns sau dintr-un loc ascuns (cu scopul de a prinde, de a ataca, de a afla, de a surprinde etc. pe cineva sau ceva); *a spiona*, a urmări; *a căuta* presupune a încerca să găsească pe cineva sau ceva; a umbla după; *a stârni* presupune a face ca un animal (sălbatic), o pasăre etc. să iasă din culcuș, din ascunzătoare (pentru a le prinde, a le vâna); *a urmări* presupune a merge, a se deplasa, a fugi după cineva, pe urmele cuiva (pentru a supraveghea, pentru a ajunge, a prinde); *a hăitui* presupune a stârni, a goni vânatul spre vânători.

²³ Pentru detalii și discuții cu privire la acestea, a se vedea Fl. Streteanu, D. Nițu, *op. cit.*, pp. 44-46.

²⁴ În sensul că braconajul se poate săvârși doar cu intenție directă a se vedea M. Gorunescu în M. Hotca (coord.), *op. cit.*, p. 440.

Consumarea infracțiunii va avea loc la momentul săvârșirii elementului material, în oricare dintre modalitățile reglementate de art. 1 lit. a-d) din Legea nr. 407/2006. Prin urmare, pentru consumarea faptei nu este necesară uciderea vreunui exemplar de faună prevăzută în Anexele 1 și 2 ale legii, fapta având caracter consumat încă din momentul realizării elementului material.

La art. 42 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 407/2006 este reglementată *vânătoarea fără respectarea condițiilor înscrise în autorizația de vânătoare*.

În cazul variantei reglementate de lit. b), subiectul activ al infracțiunii este general, însă circumstanțiat în baza situației premisă. Astfel, fapta poate fi săvârșită de orice persoană care are permis de vânătoare sau este încadrată în categoriile prevăzute la art. 32 din Legea 407/2006²⁵ și are autorizație de vânătoare.

În cazul acestei modalități normative, existența unei autorizații de vânătoare are valoare juridică de situație premisă – în absența unui astfel de document, fapta nu va îndeplini condițiile pentru a fi prevăzută de legea penală în această formă normativă, urmând a fi analizată compatibilitatea cu dispozițiile art. 42 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 407/2006. Autorizația de vânătoare se eliberează de către gestionarii fondurilor cinegetice în condițiile art. 31 din Legea nr. 407/2006 și poate fi individuală sau colectivă.

Potrivit art. 2 din Regulamentul din 2008 privind autorizarea, organizarea și practicarea vânătoriei emis de către Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale²⁶, autorizațiile de vânătoare „sunt documentele cu regim special care atestă faptul că o anumită persoană sau un grup de persoane nominalizate în acestea a obținut de la gestionarul fondului cinegetic dreptul de a vâna în condițiile legii pe acel fond cinegetic sau pe o porțiune din fondul cinegetic, în ziua sau în perioada pentru care sunt completate și, respectiv, valabile autorizațiile, la speciile de faună cinegetică prevăzute în anexele nr. 1 și 2 din Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare, și în structura pe specii, sex și număr de exemplare aprobate”.

Latura obiectivă a infracțiunii este similară cu cea din forma normativă analizată anterior, fiind aplicabile aspectele referitoare la element material, urmare imediată și legătură de cauzalitate.

Forma prevăzută de art. 42 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 407/2006 este incompatibilă cu formele prevăzute la art. 42 alin. (1) lit. a) și c) din același act

---

²⁵ Studenții unor instituții de învățământ dacă aceste instituții au licență de gestionari în înțelesul legii și în cadrul acestora se studiază vânătoarea sau vânatul, pe fondurile cinegetice destinate acestui scop, respectiv membrii personalului tehnic de vânătoare ce lucrează pentru gestionarul fondului de vânătoare, pe fondul cinegetic al gestionarului. Aceste categorii de persoane pot vâna și fără a deține permis de vânătoare, fiind însă necesară existența autorizației de vânătoare și a celorlalte documente prevăzute în art. 32 din Lege. Dacă nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 32, fapta va fi tipică potrivit dispozițiilor art. 42 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 407/2006.

²⁶ Aprobat prin Ordinul nr. 353/2008 al Ministrului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, publicat în M. Of. nr. 501 din 03.07.2008

normativ, având în vedere circumstanțierea subiectului activ²⁷. Dacă o persoană fără permis de vânătoare efectuează o vânătoare împreună cu o altă persoană care deține permis de vânătoare și autorizație, însă cu nerespectarea dispozițiilor din respectiva autorizație, prima persoană va răspunde pentru săvârșirea infracțiunii în forma prevăzută la lit. a), pe când cea de-a doua va răspunde pentru infracțiunea prevăzută la lit. b).

S-a reținut în practica judiciară caracterul penal al faptei inculpatului care în data de 13.01.2021, în timp ce se afla singur pe fondul de vânătoare, cu toate că deținea autorizația de vânătoare colectivă tip A, a împușcat două exemplare de fazan, fără a respecta condițiile înscrise în autorizația de vânătoare care impuneau ca la vânătoare să participe minim două persoane²⁸. De asemenea, s-a reținut tipicitatea cu privire la faptele inculpatului care, în ziua de 05.10.2021, în baza autorizației de vânătoare colectivă tip A, a efectuat o partidă de vânătoare pe fondul de vânătoare nr. 40 Fântânele, fără respectarea condițiilor înscrise în autorizația de vânătoare, în sensul că a participat singur la vânătoare deși acest tip de vânătoare se practică de un nr. restrâns de vânători (minim 2 și maxim 5), pe autorizație fiind înscrisi un nr. de 5 vânători care ar fi putut participa la vânătoare²⁹.

Art. 42 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 407/2006 incriminează tentativa de a practica sau practicarea vânătoriei fără a fi înscris în autorizația de vânătoare individuală sau colectivă eliberată în condițiile legii de gestionar, pentru fondul cinegetic respectiv;

Norma de incriminare a primit actuala configurație odată cu forma legală precedentă, prin Legea nr. 149/2015 pentru modificarea și completarea Legii vânătoriei și a protecției fondului cinegetic nr. 407/2006³⁰. Anterior acestei modificări constituia infracțiune fapta de a vâna fără autorizație de vânătoare legală. Această formă normativă s-a scindat începând cu anul 2015 în cele două modalități alternative și, în principiu, incompatibile.

Subiectul activ nemijlocit al infracțiunii este reprezentat de orice persoană (fizică), deținătoare a unui permis de vânătoare sau vreuna dintre persoanele prevăzute la art. 32 din Legea nr. 407/2006.

Elementul material al infracțiunii este reprezentat de tentativa de a practica sau practicarea vânătoriei. Deși în aparență ar fi o diferență față de formularea elementului material al formelor anterior analizate, tentativa de a practica vânătoarea se circumscrie atât definiției acordate de lege braconajului, precum și noțiunii de

---

²⁷ Prin urmare, dacă o persoană care nu are permis de vânătoare și fără a se încadra în dispozițiile art. 32 din Legea nr. 407/2006 ar obține o autorizație de vânătoare, efectuând în aceste condiții o vânătoare, fapta ar fi tipică potrivit art. 42 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 407/2006.

²⁸ C. Ap. Ploiești, s. pen., Decizie nr. RJ 62e7327g7/2024 din 27.02.2024, disponibilă online pe www.rejust.ro.

²⁹ C. Ap. Bacău, s. pen., Decizie nr. RJ 724d85593/2024 din 10.01.2024, disponibilă online pe www.rejust.ro.

³⁰ Publicată în M. Of. nr. 453 din 24.06.2015.

vânătoare, desemnând activități întreprinse în vederea capturării exemplarelor de faună cinegetică ocrotite prin lege. Prin urmare formularea aleasă de legiuitor este criticabilă, nefiind necesară pentru configurarea elementului material. Dimpotrivă, indicarea expresă a săvârșirii faptei în modalitatea tentativei de a vâna poate pune probleme de previzibilitate a interpretării normei (destinatarul legii se poate întreba: dacă în una dintre variante legiuitorul face referire expresă la *tentativa de a vâna* și în celelalte nu, nu înseamnă că la celelalte forme tentativa nu se circumscrie elementului material?).

Cu privire la persoanele prevăzute la art. 32 din Legea nr. 407/2006, dacă acestea vânează fără a fi înscrise în autorizația de vânătoare individuală sau colectivă, apreciez că se va reține forma prevăzută de lit. a), întrucât urmare a lipsei autorizației de vânătoare, aceste categorii de persoane nu mai au dreptul de a practica vânătoarea, nemaifiind exceptate de la dispozițiile lit. a) din Lege.

Forma aceasta normativă va pune probleme de delimitare față de dispozițiile art. 42 alin. (1) lit. k) din Legea nr. 407/2006 (vânătoarea pe alt fond cinegetic decât cel pe care vânătorul este autorizat să vâneze³¹). Dispozițiile lit. k) vor avea caracter special față de cele ale literei c), pornind de la premisa existenței unei autorizații de vânătoare pentru un anumit fond cinegetic decât cel pe care a fost realizată vânătoarea.

S-a reținut această încadrare juridică în practica judiciară în cazul inculpatului care fără a avea autorizație de vânătoare individuală sau colectivă pe fondul cinegetic respectiv, a efectuat acte de braconaj executând foc cu arma asupra unui exemplar de iepure de câmp pe care nu l-a nimerit³². De asemenea, s-a reținut această încadrare juridică în cazul inculpatului care, fără a fi fost înscris într-o autorizație de vânătoare individuală sau colectivă eliberată în condițiile legii de gestionar, fiind interzisă prin lege vânătoarea în afara perioadelor legale a executat un foc de armă asupra unui cerb lopătar, mascul, iar leziunile produse au cauzat moartea animalului³³.

Art. 42 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 407/2006 incriminează practicarea vânătoriei cu lațuri, ogari sau metiși de ogari³⁴.

În această formă normativă, infracțiunea poate fi săvârșită nemijlocit de către orice persoană fizică (în principiu), fără a fi exclusă posibilitatea săvârșirii și de către o persoană juridică³⁵. Nu prezintă importanță dacă persoana are sau nu permis de vânătoare sau autorizație de vânătoare.

---

³¹ Din moment ce autorizația sa de vânătoare este pentru alt fond cinegetic, este evident că pentru fondul cinegetic unde a efectuat vânătoarea nu era înscris în autorizația de vânătoare.

³² C. Ap. Suceava, s. pen., Decizia nr. RJ 23d853358/2024 din 31.01.2024, citată supra.

³³ C. Ap. Târgu Mureș, s. pen. Decizia nr. RJ 72g89e659/2023 din 14.12.2023, disponibilă online pe www.rejust.ro.

³⁴ Această formă normativă există încă de la intrarea în vigoare a Legii nr. 407/2006.

³⁵ În mod excepțional, dacă fapta ar fi săvârșită în interesul persoanei juridice.

Din punctul de vedere al elementului material, această formă a infracțiunii este caracterizată de împrejurările referitoare la mijloacele folosite pentru capturarea vânatului.

Infracțiunea rămâne una de pericol, simpla folosire a lațurilor a ogarilor sau a metişilor de ogari atrăgând tipicitatea faptei în forma sa consumată, inclusiv în acele situații în care animalele nu au fost efectiv capturate în acest mod.

Forma aceasta este compatibilă cu cele analizate anterior, precum și cu mare parte dintre celelalte variante normative ale art. 42 alin. (1) și (2) din Legea nr. 407/2006. Apreciez că se suprapune peste dispozițiile art. 42 alin. (1) lit. n) din Lege, lit. d) având caracter special față de dispoziția prevăzută în art. 42 alin. (1) lit. n) din Legea nr. 407/2006 care are caracter general.

În practica judiciară s-a reținut această încadrare pentru fapta inculpatului care *se afla* pe un fond de vânătoare, în jurul orelor 00:15, fiind însoțit de doi câini din rasa ogar³⁶; fapta inculpatului care a practicat vânătoarea prin instalarea de lațuri pentru capturarea animalelor sălbatice pe raza fondului de vânătoare³⁷; fapta inculpatului care în noaptea de 20/21.09.2018, în jurul orei 00:30 a mers într-un fond de vânătoare în vederea braconării exemplarelor de vânat având asupra sa 3 câini rasa ogar³⁸, fapta inculpatului care în noaptea de 24/25.02.2022 prin folosirea a doi câini rasa Ogar și a unui proiector a vânat trei mamifere sălbatice (două din specia căprior și unul din specia iepure de câmp)³⁹.

Pe de altă parte, în mod corect s-a reținut că *simpla deținere a unor lațuri, în pădure, nu se circumscrie activității de practicare a vânătoriei*, motiv pentru care instanța a dispus achitarea inculpatului, existând dubii cu privire la desfășurarea activității de vânătoare⁴⁰.

Art. 42 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 407/2006 incriminează emiterea de autorizații de vânătoare prin care se depășesc cotele de recoltă și cifrele de intervenție aprobate pentru fiecare gestionar;

În această formă normativă subiectul activ nemijlocit este calificat fiind reprezentat de persoana fizică sau juridică ce are calitatea de gestionar al unui fond de vânătoare și, astfel, atribuții în legătură cu emiterea autorizației de vânătoare. După cum am indicat și anterior, aceste documente au un regim de emitere stabilit de lege și regulamentele aferente, iar gestionarul fondului cinegetic are anumite responsabilități în legătură cu acestea.

---

³⁶ C. Ap. Craiova, s. pen., Decizia nr. RJ 59537924e/2024 din 19.04.2024, citată supra.

³⁷ C. Ap. Oradea, s. pen., Decizie nr. RJ 23d4gd63g/2024 din 08.01.2024, disponibilă online pe www.rejust.ro.

³⁸ C. Ap. Pitești, s. pen., Decizie nr. RJ 39ddg727g/2023 din 18.05.2023, citată supra.

³⁹ C. Ap. Craiova, s. pen., Decizia nr. RJ 6232d7645/2023 din 11.05.2023, citată supra.

⁴⁰ C. Ap. București, s. pen., Decizie nr. RJ 23d62e987/2024 din 23.04.2024, disponibilă online pe www.rejust.ro.

Elementul material al infracțiunii nu mai este reprezentat de activitatea de vânătoare, ci de însăși emiterea autorizației de vânătoare în condițiile prevăzute de norma de incriminare.

Infracțiunea este una de pericol abstract, nefiind necesară dovedirea unei vătămări efective a relațiilor sociale ocrotite.

Se poate pune problema delimitării acestei variante normative de forma agravată a infracțiunii de braconaj, prevăzută de dispozițiile 42 alin. (2) lit. a) Legea nr. 407/2006. În mod necesar emiterea autorizației de vânătoare presupune o activitate desfășurată de o persoană cu atribuții de serviciu în domeniul vânătoriei, așa încât apreciez că în aceste situații se va reține forma agravată a infracțiunii.

Art. 42 alin. (1) lit. f) din Legea nr. 407/2006 incriminează vânărea speciilor de vânat strict protejate în alte condiții decât cele legale.

Norma de incriminare urmează să fie interpretată prin raportare acele specii de vânat strict protejate și la condițiile în care este permisă vânătoarea acestora (prin urmare este o normă incompletă).

Prevederile legii nu cuprind o enumerare expresă a speciilor care sunt *strict protejate*; de altfel nu cuprind o altă referire la această noțiune. În doctrină s-a arătat că norma de incriminare se referă la speciile vizate de Anexa 2 a Legii nr. 407/2006⁴¹ desemnează care sunt aceste specii (110 specii de mamifere și păsări), indicând faptul că în cazul acestora vânărea este interzisă și stabilind valoarea de despăgubire în cazul săvârșirii unor fapte ilicite. Apreciez că o atare interpretare ar putea intra în coliziune cu dispozițiile art. 44 lit. b) din aceeași lege care incriminează fapta de a vâna speciile cuprinse în anexa 2 a legii în alte condiții decât cele ale derogărilor, sancționând-o mai blând sub aspectul minimului special decât infracțiunea de braconaj (și anume cu pedeapsa închisorii de la 3 luni la 3 ani sau amenda). În cazul în care vânătoarea presupune speciile vizate de Anexa 2, apreciez că se va reține ca încadrare juridică dispoziția din art. 44 lit. b) din Legea nr. 407/2006.

Cu privire la de animale care necesită o *protecție strictă* se face referire în Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 57/2007⁴², între anexele acesteia fiind la Anexele 4A și 4B specii de interes comunitare, respectiv național - specii de animale și de plante *care necesită o protecție strictă*. Cu privire la aceste specii este în principiu interzisă orice acțiune de vânătoare. Cu privire la aceste specii, însă, în cuprinsul O.U.G. nr. 57/2007 se prevede caracterul infracțional al oricărei forme de *recoltare, capturare, ucidere, distrugere sau vătămare a exemplarelor aflate în mediul lor natural, în oricare dintre stadiile ciclului lor biologic* [art. 52 alin. (1) lit. d) rap. la art. 33 alin. 1) lit. a) din O.U.G. nr. 57/2007]. Sancționarea acestei infracțiuni este însă mai blândă decât cea prevăzută de art. 42 alin. (1) lit. f) din Legea nr. 407/2006, în O.U.G. nr. 57/2007 fiind prevăzută pedeapsa închisorii de la 3 luni la 1 an sau amenda.

⁴¹ În același sens, a se vedea și M. Gorunescu în M. Hotca (coord.), *op. cit.*, p. 435.

⁴² Publicată în M. Of. nr. 442 din 29.06.2007, în continuare O.U.G. nr. 57/2007.

Fapta poate fi săvârșită nemijlocit de orice persoană, chiar și de cele care au permis de vânatoare dacă nu sunt respectate condițiile legale de vânatoare a speciilor protejate.

Consider că este necesară o intervenție a legiuitorului în planul normelor de incriminare pentru a armoniza formulările utilizate în diferite părți ale cadrului legislativ, în caz contrar forma prevăzută de art. 42 alin. (1) lit. f) din Legea nr. 407/2006 urmând să nu fie regăsită în practica judiciară.

Art. 42 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 407/2006 incriminează vânătoreea în Rezervația Biosferei „Delta Dunării”, în parcuri naționale, în rezervații științifice, în zonele cu protecție strictă sau în zonele de protecție integrală din celelalte arii naturale protejate, altfel decât în condițiile art. 39¹.

Dispozițiile legale în această variantă normativă au în vedere circumstanțierea locului în care se desfășoară vânătoreea.

Subiectul activ nemijlocit este în continuare unul general, iar elementul material este de asemenea același cu mare parte dintre variantele precedent – efectuarea unei vânători. Ceea ce atrage caracterul penal al unei astfel de fapte este reprezentat de locul în care se desfășoară vânătoreea.

Zonele indicate expres au un regim diferit față de cel de drept comun, fiind permisă vânătoreea doar cu respectarea condițiilor prevăzute de art. 39¹ din Lege. Astfel, în aceste areale pot fi recoltate exemplare din speciile de faună sălbatică prevăzute în anexele 1 și 2, precum și câini sau pisici fără stăpân în baza unor contracte de prestări servicii cu acordul autorității publice centrale care răspunde de vânătoreea, la solicitarea administrației ariei naturale protejate, avizată de consiliul științific al acesteia. Aceste situații sunt limitate la motivele prevăzute⁴³ în norma completatoare, în cazul în care nu există un asemenea temei nefiind îndeplinite condițiile pentru derularea în mod legal a activității de vânătoreea. Activitatea aceasta licită se poate desfășura doar de anumite categorii de persoane: gestionarul fondului cinegetic cel mai apropiat, în cazul parcurilor naționale și în Rezervația Biosferei „Delta Dunării”, respectiv gestionarul fondului cinegetic respectiv, în rezervații științifice, în zonele cu protecție strictă sau în zonele de protecție integrală din ariile naturale protejate cuprinse în fonduri cinegetice.

Dacă sunt îndeplinite condițiile art. 39¹ din Legea nr. 407/2006, fapta nu va fi una prevăzută de legea penală. Dispozițiile acestui articol sunt singurele care setează cadrul pentru efectuarea unor activități ce pot fi calificate ca fiind de vânătoreea (deși legea le indică ca fiind activități de recoltare), efectuarea unei vânători în oricare alte condiții urmând să aibă caracter tipic.

---

⁴³ Aceste motive sunt reglementate de lege și vizează „interesul protejării faunei și florei sălbatice, al conservării habitatelor naturale, pentru prevenirea producerii unor daune importante, în interesul sănătății și securității publice sau pentru alte rațiuni de interes public major”.

Apreciez că forma normativă este compatibilă în principiu cu celelalte forme, fiind însă discutabilă raportarea la forma agravată prevăzută de art. 42 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 407/2006. Aceasta din urmă vizează activitatea de recoltare a exemplarelor de faună sălbatică strict protejate. Recoltarea nu are o definiție anume în lege, dar prin raportare la celelalte contexte în care legiuitorul utilizează sintagme asemănătoare (de exemplu, cotă de recoltă) și la înțelesul comun al termenului⁴⁴, putem concluziona că recoltarea presupune un animal care a fost ucis.

Art. 42 alin. (1) lit. h) din Legea nr. 407/2006 incriminează vânătoarea în perimetrul intravilan construit sau împrejmuit, altfel decât în condițiile art. 34.

Similar formei anterioare, ceea ce caracterizează această variantă normativă este locul în care se desfășoară activitatea de vânătoare. În perimetrul intravilan construit sau împrejmuit se pot desfășura doar unele activități ce vizează vânătoarea (recoltarea) unor specii de faună sălbatică sau a pisicilor și a câinilor fără stăpân. Acestea se desfășoară tot în baza unui contract de prestări servicii, cu respectarea prevederilor legale în domeniul achizițiilor publice, la solicitarea consiliului local sau a administrației suprafeței împrejmuite, după caz, și cu acordul prealabil al proprietarului de teren. Exemplarele de vânat dobândite astfel aparțin gestionarului.

Prin urmare, dacă sunt îndeplinite condițiile din art. 34 din Legea nr. 407/2006 fapta nu va fi prevăzută de legea penală, existând o cauză de atipicitate obiectivă.

Și această formă pune probleme de raportare la varianta agravată prevăzută de art. 42 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 407/2006, după cum vom analiza la momentul respectiv.

Art. 42 alin. (1) lit. i) din Legea nr. 407/2006 incriminează vânătoarea păsărilor migratoare de apă în ariile de protecție specială avifaunistică în care vânătoarea este interzisă și a speciilor care fac obiectul protecției în ariile speciale de conservare cuprinse în fondurile cinegetice, fără respectarea prevederilor referitoare la vânătoare, din planurile de management ale ariilor protejate;

Această formă normativă vizează atât categoriile de vânat, cât și locurile în care se desfășoară acțiunea de vânătoare. Se poate observa că norma de incriminare reglementează două ipoteze: (1) o primă situație vizează păsările migratoare de apă care se află în anumite locuri/areale de protecție specială avifaunistică și (2) cea de doua vizează oricare specii care fac obiectul protecției în arii speciale de conservare.

În cazul primei variante, se poate observa că aceasta este singura referire la acest termen din cuprinsul Legii nr. 407/2006. Noțiunea este definită în art. 4 pct. 12⁴⁵ din O.U.G. nr. 57/2007 și desemnează „*ariile naturale protejate ale căror scopuri sunt conservarea, menținerea și, acolo unde este cazul, refacerea la o stare de conservare favorabilă a speciilor de păsări și a habitatelor specifice, desemnate pentru protecția de păsări migratoare,*

---

⁴⁴ A recolta presupunând a strânge, a aduna, a culege recolta (potrivit www.dexonline.ro).

mai ales a celor prevăzute în anexele nr. 3 și 4 A". În această situație, norma de incriminare din Legea nr. 407/2006 se poate suprapune peste aceea din art. 52 alin. (1) lit. d) rap. la art. 33 alin. (2) lit. a) din O.U.G. nr. 57/2007⁴⁵, urmând a avea prioritate dispoziția legală din art. 42 alin. (1) lit. i) din Legea nr. 407/2006 care se referă doar la păsările migratoare de apă și care are inclusiv limite de pedeapsă mai ridicate.

În cazul celei de-a doua variante, norma de incriminare se referă la orice specie care se află în una dintre ariile speciale de conservare. Noțiunea cea din urmă nu este definită în Legea nr. 407/2006, regăsindu-se tot în O.U.G. nr. 57/2007, la art. 4 pct. 12 și desemnând „situl de importanță comunitară desemnat printr-un act statutar, administrativ și/sau contractual în care sunt aplicate măsurile de conservare necesare menținerii sau de refacere la o stare de conservare favorabilă a habitatelor naturale și/sau a populațiilor speciilor de interes comunitar pentru care situl este desemnat”.

Astfel de arii au fost desemnate prin Hotărârea de Guvern nr. 685/2022⁴⁶ fiind incluse în Anexele 1 a acestei hotărâri. Din această perspectivă, se poate observa că norma de incriminare reprezintă o normă cadru proprie, ce urmează a fi completată de dispozițiile hotărârii de guvern.

Prin urmare, destinatarul legii trebuie să cunoască aceste dispoziții, eroarea asupra categoriilor de zone ce reprezintă arii speciale de conservare urmând a fi analizată drept o eroare de drept extrapenal în condițiile art. 30 alin. (4) C. pen.

Condiția comună a acestor forme infracționale este de a nu fi respectate dispozițiile din planurile de management ale ariilor protejate. Dacă sunt respectate acestea, fapta nu va fi tipică din punctul de vedere al laturii obiective. Aceste planuri sunt întocmite în condițiile art. 21 și următoarele din O.U.G. nr. 57/2007, fiind aprobate prin decizie a președintelui Agenției Naționale pentru Mediu și Arii Protejate⁴⁷.

Art. 42 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 407/2006 incriminează urmărirea vânatului rănit pe alt fond cinegetic aparținând altui gestionar, fără acordul acestuia, ori trecerea pe un asemenea fond cu arma de vânătoare neînchisă în toc și în afara căilor de comunicație.

Aceste dispoziții reunesec două modalități de săvârșire a faptei. Prima dintre ele vizează urmărirea vânatului rănit pe un alt fond cinegetic, aparținând altui gestionar, fără acordul acestuia. Subiectul activ nemijlocit al acestei infracțiuni este general, dar circumstanțiat prin situația premisă, fiind persoana care are dreptul de a vâna, având și o autorizație eliberată în acest sens. Situația premisă este repre-

⁴⁵ Care se referă la interdicția de a ucide sau captura orice fel de păsări, inclusiv cele migratoare.

⁴⁶ Publicată în M. Of. nr. 524 din 27.05.2022, modificată ulterior prin H.G. 47/2024, publicată în M. Of. nr. 81 din 29.01.2024.

⁴⁷ Fiind identificate astfel de planuri de management pe site-ul www.ananp.gov.ro, la secțiunea Arii Naturale Protejate.

zentată de existența unui exemplar de vânat care este rănit pe fondul cinegetic pentru care exista autorizație de vânătoare⁴⁸. Dacă exemplarul de vânat este urmărit pe un alt fond cinegetic decât cel pentru care există autorizația de vânătoare fără a fi rănit, fapta urmează a fi încadrată potrivit dispozițiilor art. 42 alin. (1) lit. k) din Legea nr. 407/2006. Pentru tipicitatea faptei se cere lipsa acordului din partea gestionarului fondului cinegetic, prin urmare, consimțământul acestuia va avea valoarea juridică a unei cauze de atipicitate obiectivă. Acordul din partea gestionarului fondului respectiv trebuie să fie anterior, cel mult concomitent cu activitatea de urmărire, iar un acord dat ulterior săvârșirii faptei nu ar echivala cu o cauză de atipicitate⁴⁹. Elementul material este determinat de *urmărirea vânatului*, însă aceasta nu presupune o veritabilă excepție de la celelalte forme normative care au drept element material acțiunea de a vâna, întrucât vânătoarea presupune potrivit art. 1 lit. a-d) din Legea nr. 407/2006 inclusiv urmărirea vânatului.

Cealaltă formă de săvârșire a infracțiunii în această modalitate vizează trecerea pe un fond cinegetic aparținând altui gestionar cu arma neînchisă în toc și în afara căilor de comunicație. Și în acest caz avem ca situație premisă existența unei autorizații de vânătoare pentru un anumit fond cinegetic. Elementul material îl reprezintă trecerea pe un alt fond decât cel pentru care există autorizație. În această situație nu se mai cere ca activitatea să fie una specifică vânătoriei, această formă normativă incriminând ceea ce ar putea fi catalogat drept un act de pregătire, anterior efectuării unei vânători⁵⁰. Pentru ca fapta să aibă caracter infracțional este necesar ca elementul material să îndeplinească două condiții cumulative: vânătorul să aibă arma neînchisă în toc și să se afle în afara căilor de comunicație. Dacă cea dintâi condiție este oarecum previzibilă ca interpretare și poate pune probleme cel mult în plan probator (fiind necesar a proba acest element faptic), cea din urmă este mai puțin clară și nu beneficiază de alte trimiteri legale. Va fi considerată persoana respectivă *în afara căilor de comunicație* atunci când nu poate fi luată legătura cu aceasta prin vreun mijloc de comunicație. Condiția aceasta ar trebui apreciată prin raportare la gestionarul fondului cinegetic pe care se află subiectul activ, acesta fiind cel care ar avea interesul de a lua legătură cu o persoană care a trecut pe fondul său cinegetic cu o armă care nu este pusă în toc. Dacă vreuna dintre cele două condiții cumulative nu este îndeplinită, fapta nu va fi una tipică în plan obiectiv.

Art. 42 alin. (1) lit. k) din Legea nr. 407/2006 incriminează vânătoarea pe alt fond cinegetic decât cel pe care vânătorul este autorizat să vâneze.

⁴⁸ Dacă nu sunt îndeplinite condițiile situației premisă, fapta va primi o altă încadrare juridică.

⁴⁹ În doctrină (Fl. Streteanu, D. Niță, *op. cit.*, p. 400) s-a arătat că pentru a fi valabil, consimțământul trebuie să fie actual, regulă ce se aplică și condiției referitoare la acord.

⁵⁰ Ar putea fi astfel încadrată în categoria infracțiunilor-obstacol, însă această încadrare ar putea pune probleme de raportare la forma normativă ulterioară (infracțiunile-obstacol fiind de regulă reținute în concurs cu infracțiunea ulterior săvârșită).

În cazul acestei variante normative subiectul activ nemijlocit este calificat – fiind doar persoana fizică care are calitatea de vânător. De asemenea, există și o situație premisă reprezentată de existența unei autorizații de vânătoare pentru un anumit fond cinegetic. Elementul material este reprezentat de oricare dintre acțiunile prevăzute de art. 1 lit. ad) din Legea nr. 407/2006, urmarea imediată fiind reprezentată de o stare de pericol abstract.

După cum am arătat anterior, această formă pune probleme de delimitare față de altele din același articol. În principiu, art. 42 alin. (1) lit. j) teza I din Legea nr. 407/2006 va avea prioritate în fața lit. k). Pe de altă parte, dispozițiile din art. 42 alin. (1) lit. k) vor avea prioritate față de cele din lit. c).

Art. 42 alin. (1) lit. l) din Legea nr. 407/2006 incriminează vânarea în afara perioadelor legale de vânătoare la specia respectivă, conform anexe nr. 1 și prevederilor art. 36 sau aprobării date pentru speciile din anexa nr. 2.

În această formă normativă, subiect activ nemijlocit poate fi orice persoană care nu respectă perioadele legale de vânătoare. Situația premisă este reprezentată de stabilirea acestor perioade în conformitate cu Anexa 1 la lege (pentru speciile vizate de această anexă) sau cu art. 36 din lege⁵¹ ori cu aprobările date special pentru speciile din anexa nr. 2. Elementul material este reprezentat de acțiunea de a vâna în înțelesul art. 1 lit. a-d) din Legea nr. 407/2006, iar din punctul de vedere al urmăririi imediate și aceasta este o infracțiune de pericol abstract.

Cu privire la ultima ipoteză, norma de incriminare se suprapune dispozițiilor art. 44 lit. b) din Legea nr. 407/2006, întrucât și aceasta vizează activități de vânare cu nerespectarea derogărilor pentru speciile din Anexa 2. Consider că dispozițiile art. 44 lit. b) din Legea nr. 407/2006 vor avea prioritate în această situație dispozițiile acesteia fiind și ulterioare celor din art. 41 alin. (1) lit. l) în această modalitate. Astfel, art. 44 lit. b) Legea nr. 407/2006 are acest conținut normativ ulterior modificării operate prin Legea nr. 149/2015⁵² și vizează în mod expres și limitativ speciile prevăzute în Anexa 2 a Legii nr. 407/2006.

În practica judiciară s-a reținut caracterul penal al faptei inculpaților care în noaptea din 24/25.02.2022 au vânat în afara perioadei de vânat trei mamifere sălbatice (două din specia căprior și unul din specia iepure de câmp⁵³).

Art. 42 alin. (1) lit. m) din Legea nr. 407/2006 incriminează vânătoria la lumina farurilor sau a dispozitivelor de iluminare, cu excepția situațiilor de urgență stabilite prin derogări acordate de autoritatea publică centrală care răspunde de mediu

---

⁵¹ Potrivit art. 26 din Legea nr. 407/2006 exemplarele din speciile admise la vânătoare, care produc pagube culturilor agricole, silvice sau animalelor domestice, pot fi vânat și în afara perioadei legale de vânătoare, în condițiile aprobării administratorului.

⁵² Publicată în M. Of. nr. 453 din 24.06.2015.

⁵³ C. Ap. Craiova, s. pen., Decizia nr. RJ 6232d7645/2023 din 11.05.2023, citată supra.

pentru recoltarea exemplarelor din specia mistreț în vederea prevenirii pagubelor sau pentru combaterea epizootiilor, și vânătoreea prin folosirea dispozitivelor prevăzute la art. 39 alin. (1) lit. ad).

În această formă ceea ce conferă caracter infracțional faptelor este reprezentat de mijloacele utilizate cu ocazia vânătorii, mijloace care permit identificarea mult mai facilă a exemplarelor de faună sălbatică, determinând o oarecare *disproporție de forțe* între vânător și vânat. Curtea Constituțională a reținut că „fapta de a vâna la lumina farurilor constituie infracțiune (...), neavând importanță dacă acțiunea desfășurată în scopul dobândirii sau capturării vânatului a fost finalizată sau nu. Prin urmare, legiuitorul, urmărind să protejeze fauna de interes cinegetic, a interzis folosirea la vânătoare a luminii farurilor ori a altor sisteme de iluminare”⁵⁴.

Pe de o parte, dispoziția legală vizează utilizarea farurilor sau a dispozitivelor de iluminare cu ocazia vânătorii. Folosirea acestora este permisă doar în condițiile legii, în cazul unor derogări exprese pentru recoltarea exemplarelor din specia mistreț – caz în care fapta va fi atipică (ca formă a exercitării unui drept ce va fi valorificată drept cauză de atipicitate fiind inclusă în conținutul constitutiv al infracțiunii).

Pe de altă parte, legea interzice utilizarea dispozitivelor de ochire care funcționează pe principiul laser, a sistemelor de ochire pe timp de noapte cuprinzând convertizoare sau amplificatoare electronice de lumină reziduală, a dispozitivelor de vedere în infraroșu și a dispozitivelor cu termoviziune. Inclusiv în cazul acestei modalități normative legiuitorul reglementează și unele situații de excepție în care ar fi obținută o derogare de la autoritatea publică centrală de mediu în vederea utilizării unor dispozitive de iluminare a țințelor pentru speciile de mistreț, șacal și vulpe – specii care pot produce pagube însemnate patrimoniului persoanelor. În aceste situații, fapta nu va fi tipică.

Dispozițiile art. 42 alin. (1) lit. m) din Legea nr. 407/2006 au caracter special față de cele din art. 42 alin. (1) lit. n), întrucât identifică în mod expres care sunt mijloacele neautorizate interzise de lege.

În practica judiciară s-a considerat că îndeplinește condițiile normei de incriminare: fapta inculpatului care *se afla* pe un fond de vânătoare, în jurul orelor 00:15, desfășurând activități de braconaj cinegetic la lumina unui proiector conectat la acumulatorul autoturismului⁵⁵; fapta inculpatului care folosind lumina farurilor de la un autoturism marca Volvo, a efectuat acte de braconaj executând foc cu arma asupra unui exemplar de iepure de câmp pe care nu l-a nimerit⁵⁶; fapta inculpatului care în noaptea de 20/21.09.2018, în jurul orei 00:30 a pătruns pe un fond de vânătoare în vederea braconării exemplarelor de vânat având asupra sa dispozitive

⁵⁴ Decizia CCR nr. 75/2018, publicată în M. Of. nr. 573 din 06.07.2018, paragr. 26.

⁵⁵ C. Ap. Craiova, s. pen., Decizia nr. RJ 59537924e/2024 din 19.04.2024, citată supra.

⁵⁶ C. Ap. Suceava, s. pen., Decizia nr. RJ 23d853358/2024 din 31.01.2024, citată supra.

de iluminare⁵⁷, fapta inculpatului care în noaptea de 24/25.02.2022 prin folosirea a doi câini rasa Ogar și a unui proiector a vânat trei mamifere sălbatice din specia căprior⁵⁸.

Art. 42 alin. (1) lit. n) din Legea nr. 407/2006 incriminează vânărea mamiferelor și păsărilor cu mijloace neautorizate.

Dispoziția legală are caracter general și vizează practicarea vânătoriei utilizând unele metode care nu sunt permise de lege. Subiectul activ este unul general, iar situația premisă nu este circumstanțiată în mod distinct. Elementul material este comun cu cele mai multe dintre variantele reglementate de lege presupunând acțiunea de a vâna. Cerința referitoare la mijloace este una generică, subsidiară, urmând să acopere toate acele situații care nu au reglementare expresă, distinctă.

Anexa 4 a Regulamentului din 2008 al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale privind autorizarea, organizarea și practicarea vânătoriei⁵⁹ reglementează metodele de vânătoare care se pot practica în funcție de tipul autorizației de vânătoare și de speciile de faună cinegetică. Prin raportare la aceste dispoziții urmează a fi stabilite mijloacele care nu sunt permise/autorizate pentru fiecare specie de vânat.

Forma prevăzută de dispozițiile art. 42 alin. (1) lit. n) este secundară celor prevăzute la art. 42 alin. (1) lit. d), lit. p), lit. q) teza a II-a, lit. r) teza a II-a și lit. s) din Legea nr. 407/2006.

Art. 42 alin. (1) lit. o) din Legea nr. 407/2006 incriminează utilizarea, indiferent de scop, a substanțelor chimice care provoacă intoxicarea, sterilitatea sau moartea exemplarelor de faună cinegetică, cu excepția situațiilor prevăzute la art. 1 lit. ad).

Fapta incriminată prin intermediul acestei norme de incriminare este diferită față de cele analizate anterior, întrucât exclude noțiunea de vânătoare ca element material. Dimpotrivă, în această formă de săvârșire a infracțiunii de braconaj, elementul material este reprezentat de utilizarea substanțelor chimice care provoacă intoxicarea, sterilitatea sau moartea.

Textul de lege are această formă fiind modificat prin Legea nr. 149/2015⁶⁰. Până la acel moment, infracțiunea aferentă viza *vânătoarea prin utilizarea substanțelor chimice toxice folosite în combaterea dăunătorilor vegetali și animali ai culturilor agricole și/sau silvice, ce provoacă intoxicarea ori moartea faunei de interes cinegetic*. Urmărind procesul legislativ se poate observa că modificarea a fost propusă ca urmare a faptului că aceste fapte nu erau propriu zis unele de vânătoare, ci nevoia de

---

⁵⁷ C. Ap. Pitești, s. pen., Decizie nr. RJ 39ddg727g/2023 din 18.05.2023, citată supra. Instanța, deși a reținut ca situație de fapt inculpatul nu avea nici autorizație de vânătoare, nu a reținut ca încadrare juridică și această împrejurare.

⁵⁸ C. Ap. Craiova, s. pen., Decizia nr. RJ 6232d7645/2023 din 11.05.2023, citată supra.

⁵⁹ Publicat în M. Of. nr. 501 din 03.07.2008.

⁶⁰ Publicată în M. Of. nr. 453 din 24.06.2015.

incriminare a fost determinată de împrejurarea că în concret erau folosite astfel de substanțe toxice pentru combaterea dăunătorilor⁶¹. Prin urmare, rațiunea modificării textului de lege a fost aceea că astfel de fapte nu presupun efectiv o acțiune de vânatoare. Considerăm că ulterior formulării acestui conținut constitutiv este improprie încadrarea acestei fapte drept braconaj, întrucât noțiunea de braconaj se referă potrivit dispozițiilor art. 1 lit. d) din Legea nr. 407/2006 la *vânat*, or în această situație cu siguranță nu este vorba despre animale ce sunt considerate astfel.

Dacă fapta este în săvârșită drept formă de vânatoare, în modalitatea în care s-ar urmări moartea acelor exemplare de faună cinegetică, fapta ar urma a fi încadrată drept infracțiune de braconaj, însă potrivit altui temei (de exemplu, art. 41 alin. (1) lit. n) Legea nr. 407/2006).

Art. 42 alin. (1) lit. p) din Legea nr. 407/2006 incriminează vânarea urșilor la nadă sau la bârlog.

În această formă, infracțiunea de braconaj poate fi săvârșită de către orice persoană, titulară a unui permis de vânatoare sau nu, cu autorizație valabilă sau nu. Textul de lege are ca element material acțiunea de a vâna, fiind indicată în mod expres specia vizată (urs) și modalitățile interzise (la nadă sau la bârlog). Vânatoarea *la nadă* presupune *administrarea de hrană* pentru ademenirea vânatului în vederea recoltării sau capturării⁶².

Vânatoarea *la bârlog* nu beneficiază de explicație suplimentară, însă din moment ce bârlogul poate fi considerat loc de înnopțat sau chiar vizuină a ursului⁶³, metoda interzisă va fi aceea *la pândă* însă limitându-se la locul unde se află respectivul bârlog⁶⁴.

Vânatoarea la nadă sau la pândă a urșilor este permisă doar în ipotezele în care se emit derogări în acest sens, după cum rezultă din Anexa nr. 4 a Regulamentului privind autorizarea, organizarea și practicarea vânătorii.

Art. 42 alin. (1) lit. q) din Legea nr. 407/2006 incriminează accesul în fondurile cinegetice sau practicarea vânătorii cu capcane neautorizate, păsări de pradă și arcuiri.

Această formă reprezintă practic o circumstanțiere a dispozițiilor art. 42 alin. (1) lit. n) din Legea nr. 407/2006. Fapta poate fi săvârșită nemijlocit de către orice

---

⁶¹ După cum rezultă din Raportul comun suplimentar al Comisiei pentru agricultură, silvicultură, industrie alimentară și servicii specifice și Comisei pentru mediu și echilibru ecologic, din 24.02.2015, p. 76, disponibil online pe www.cdep.ro, accesat 20.10.2024.

⁶² Art. 28 lit. f) din Regulamentul privind autorizarea, organizarea și practicarea vânătorii.

⁶³ Potrivit www.dexonline.ro, accesat 20.10.2024.

⁶⁴ Potrivit art. 28 lit. a) din Regulamentul privind autorizarea, organizarea și practicarea vânătorii, vânatoarea „la pândă” constă în *așteptarea potențialului vânat* și se poate exercita la: trecători, cadavru animalului ucis de către animalul sălbatic ce face obiectul acțiunii respective de vânatoare, locurile unde se produc pagube, *vizuini*, locurile de pasaj, *locurile de înnopțat* (locurile de rut).

persoană care are asupra sa capcane neautorizate, păsări de pradă sau arcuri (indiferent de calitatea de vânător a acesteia).

Elementul material este reglementat alternativ. Potrivit tezei I fapta are caracter infracțional prin simplul acces pe un anumit fond cinegetic (chiar dacă este fondul cinegetic pentru care există autorizație de vânatoare) având asupra sa vreuna dintre obiectele la care face referire legea (indiferent de utilizarea acestora). Teza a II-a vizează acte de vânatoare efectuate prin folosirea vreunui dintre aceste mijloace indiferent de capturarea sau uciderea vreunui exemplar de faună cinegetică în această modalitate. Fapta este atipică dacă sunt folosite capcane autorizate, în înțelesul dispozițiilor art. 1 lit. e) din Legea nr. 407/2006⁶⁵.

Art. 42 alin. (1) lit. r) din Legea nr. 407/2006 incriminează accesul în fondurile cinegetice sau vânatoarea cu arbalet, arme la care percuția cartușului se realizează pe ramă ori cu alte arme decât cele autorizate sau omologate, după caz, pentru vânatoare în România.

Modalitatea de reglementare a acestei forme normative este asemănătoare cu cea anterioară, întrucât presupune atât accesul, cât și vânatoarea fiind specifice mijloacele utilizate în acest sens – arbalet sau arme interzise. Sunt valabile considerațiile anterioare cu privire la subiectul activ nemijlocit (general), elementul material (alternativ, având și condiția esențială cu privire la mijloace), respectiv urmarea imediată (infracțiune de pericol abstract). Potrivit art. 9 din Regulamentul privind autorizarea, organizarea și practicarea vânătorii, practicarea vânătorii se realizează doar utilizând arme de foc și muniții admise la vânatoare, obligativitatea ca arma de vânatoare să fie armă de foc reieșind și din cuprinsul art. 1 lit. b) din Legea nr. 407/2006.

Art. 42 alin. (1) lit. s) din Legea nr. 407/2006 incriminează practicarea vânătorii cu armă altfel decât ținută în mână.

Această faptă presupune tot o acțiune de vânatoare, fiind individualizat mijlocul interzis de lege – o armă *altfel* decât ținută în mână. Forma normativă se diferențiază de cea anterioară prin aceea că se face o referire generică la noțiunea de armă, având caracter infracțional modalitatea de folosire a respectivei arme. Infracțiunea va avea caracter secundar formeii anterioare, urmând să acopere situațiile în care arma este autorizată sau omologată, însă utilizarea acesteia este improprie. Rațiunea normei de incriminare este, probabil, aceea de a obliga participanții la vânatoare să respecte întocmai prevederile legale, urmărind să ocrotească și exemplarele de faună cinegetică (care ar putea suferi mai îndelungat prin folosirea necorespunzătoare a armelor de vânatoare).

---

⁶⁵ Desemnând un dispozitiv, instalație sau fileu de capturare a exemplarelor de faună cinegetică, a cărui utilizare este reglementată de administrator.

Formele agravate ale infracțiunii de braconaj

Potrivit art. 42 alin. (2) din Legea nr. 407/2006, anumite fapte au caracter mai grav.

Dintre acestea, doar lit. a) reprezintă o veritabilă formă agravată, suprapunându-se calitatea specială a subiectului activ se peste elementul material al infracțiunii prevăzut în forma de bază. Această încadrare juridică se va reține în toate situațiile în care fapta în concret ar fi aferentă dispozițiilor art. 42 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 407/2006, precum și în situațiile în care elementul material este reprezentat de acțiunea de vânatoare. De exemplu, s-a reținut în practica judiciară⁶⁶ această încadrare pentru fapta inculpatului, președinte al Asociației de Vânatoare Stejarii care a împușcat în afara perioadei de vânatoare un exemplar de căprior [art. 42 alin. (1) lit. l) prin raportare la art. 42 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 407/2006].

Cu privire la cea de-a doua variantă normativă, se face referire la speciile strict protejate, motiv pentru care sunt valabile observațiile și criticile evidențiate la art. 41 alin. (1) lit. f) din Legea nr. 407/2006. Totodată, sunt individualizate zonele din care este interzisă recoltarea acestor specii – suprafețele din intravilan, din zona strict protejată și din zona-tampon din cuprinsul Rezervației Biosferei „Delta Dunării”. După cum am arătat anterior, recoltarea presupune existența unui animal care face parte din această categorie care să fie ucis prin acte specifice vânătorii. Cu privire la condițiile legale de recoltare a speciilor din locurile la care face referire forma agravată a infracțiunii, am formulat concluzii cu ocazia analizei dispozițiilor art. 42 alin. (1) lit. g) și h) din Legea nr. 407/2006. Dacă atât lit. f), cât și lit. g) și h) pot fi considerate infracțiuni de pericol prin modalitatea de formulare a elementului material, dacă se ajunge la operațiunea de recoltare a exemplarelor vâdate, aceasta devine o infracțiune de rezultat.

Forma prevăzută de art. 42 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 407/2006 poate avea existență autonomă, nefiind condiționată de tipicitatea vreuneia dintre faptele din primul alineat. Astfel, are caracter infracțional activitatea de vânatoare desfășurată pe timp de noapte pentru acele specii de animale pentru care este interzisă vânatoarea în acest interval de timp. Anexa 4 din Regulamentul privind autorizarea, organizarea și practicarea vânătorii, cuprinde în tabelul aferent speciile de animale ce pot fi vâdate și pe timpul nopții (de exemplu, mistreț, șacal, viezure, vulpe, urs, lup etc.) precum și metoda de vânatoare permisă pentru aceste categorii de specii, pentru majoritatea speciilor din această anexă nefiind însă permisă vânatoarea de la apusul și până la răsăritul soarelui. De asemenea, trebuie avute în vedere dispozițiile art. 26 alin. (2) din Regulamentul privind autorizarea, organizarea și practicarea

---

⁶⁶ C. Ap. Cluj, s. pen., Decizie nr. RJ g87685988/2024 din 15.02.2024, disponibilă online pe www.rejust.ro. De menționat este că soluția instanței de apel a fost de trimitere a cauzei spre rejudecare întrucât instanța de fond nu se pronunțase cu privire la una dintre acuzații.

vânătorii, întrucât în cazul unora dintre speciile⁶⁷ la care nu este permisă vânatoarea pe timpul nopții, există totuși o derogare pentru intervalul de o oră după apusul soarelui, respectiv înainte de răsăritul soarelui în care se poate vâna, caz în care fapta nu va fi tipică.

Pentru a fi reținută această formă agravată este necesar ca sub aspect probator să fie dovedit dincolo de orice îndoială rezonabilă care este specia ce este vânată, în caz de dubiu urmând a nu fi reținută forma agravată.

În practica judiciară s-a reținut această încadrare juridică pentru fapta inculpatului care în noaptea de 24/25.02.2022 prin folosirea a doi câini rasa Ogar și a unui proiector a vânat în afara perioadei de vânat trei mamifere sălbatice (două din specia căprior și unul din specia iepure de câmp)⁶⁸, încadrare juridică pe care o considerăm corectă. În alte soluții de practică judiciară s-a reținut însă forma agravată a săvârșirii infracțiunii pe timp de noapte fără a fi indicată în acuzare specia care ar fi urmat să fie vânată – de exemplu, într-o decizie de speță instanța a reținut în mod definitiv⁶⁹ forma agravată pentru simplul motiv că în jurul orei 00:30 (oră la care inculpatul se afla pe un fond de vânătoare având asupra sa dispozitive de iluminat și 3 câini din rasa ogar) întunericul luase, în mod real, locul luminii. Apreciez că până la identificarea speciei de vânat, planează un dubiu cu privire la posibilitatea vânătorii pe timpul nopții, motiv pentru care nu ar fi trebuit reținută forma agravată în această speță. Pe de altă parte, în alte soluții jurisprudențiale nu a fost reținută forma agravată a infracțiunii, deși fapta a fost săvârșită pe timpul nopții (în jurul orelor 00:15), tocmai întrucât la momentul identificării inculpatul nu prinsese vreun exemplar de faună cinegetică⁷⁰.

Concluzii și propuneri de lege ferenda

În mod cert, incriminarea faptei de braconaj este necesară în cadrul legislativ actual, pentru ocrotirea exemplarelor de interes cinegetic la nivel național și internațional, precum și pentru a asigura norme comune de desfășurare a activității de vânătoare.

Modalitatea în care legiuitorul a configurat infracțiunea de braconaj în cuprinsul art. 42 alin. (1) și (2) din Legea nr. 407/2006 este însă susceptibilă de critici. Urmărind, poate, să acopere cât mai multe dintre faptele care ar avea un grad de pericolozitate socială ridicat în legătură cu speciile de animale la care face referire legea, prin modificări și completări ulterioare, legiuitorul a ajuns la o formă a dispoziției normative greu de explicat și de interpretat de către destinatarii legii.

⁶⁷ În cazul speciilor de căprior, cerb comun, cerb lopătar, gâscă de vară, gârliță mare, lișiță, sitar de pădure și al celor de rațe admise la vânătoare.

⁶⁸ C. Ap. Craiova, s.pen., Decizia nr. RJ 6232d7645/2023 din 11.05.2023, citată supra.

⁶⁹ C. Ap. Pitești, s. pen., Decizie nr. RJ 39ddg727g/2023 din 18.05.2023, citată supra.

⁷⁰ C. Ap. Craiova, s. pen., Decizia nr. RJ 59537924e/2024 din 19.04.2024, citată supra.

O primă problemă este reprezentată de varietatea modalităților de săvârșire a aceleiași infracțiuni – de braconaj. După cum am concluzionat în prezentul articol, dispozițiile art. 42 alin. (1) din Legea nr. 407/2006 reprezintă în principiu o infracțiune ce are conținut (unic) prevăzut alternativ în lege. Concluzia aceasta se bazează pe faptul că dintre cele nouăsprezece modalități de săvârșire a infracțiunii în forma de bază/tip, șaisprezece presupun ca element material comun acțiunea de a vâna în diferite împrejurări, în afara sau cu depășirea condițiilor legale impuse expres de lege pentru această activitate. Ca propunere *de lege ferenda*, consider necesară modificarea normei de incriminare, prin scoaterea formelor prevăzute la art. 42 alin. (1) lit. e), lit. j) și lit. o) Legea nr. 407/2006 din sfera de cuprindere a infracțiunii de *braconaj*. Deși acestea sunt de asemenea fapte care au un grad ridicat de pericolozitate socială și ar trebui prevăzute de legea penală, nu reprezintă propriu-zis o acțiune întreprinsă în scopul dobândirii sau capturării vânatului (de altfel, în cazul formei prevăzute la lit. o) este exclusă expres acțiunea de vânatoare din sfera de cuprindere a elementului material). Pentru o mai bună interpretare a dispozițiilor legale, aceste forme ar putea fi incluse într-o alt text de lege (cu o altă numerotare).

Cea de-a doua problemă identificată vizează suprapunerea de conținut între diversele modalități de săvârșire a infracțiunii de braconaj, ceea ce dă naștere la un concurs de norme penale⁷¹ greu de rezolvat în concret.

Cea mai evidentă suprapunere este reprezentată de dispozițiile art. 42 alin. (1) lit. n) din Legea nr. 407/2006 care vor avea caracter secundar față de alte șase forme normative ce desemnează ipotezele în care legiuitorul a arătat care sunt mijloacele sau metodele care nu sunt autorizate, precum art. 41 alin. (1) lit. d), lit. m), lit. p), lit. q) teza a II-a, lit. r) teza a II-a, și lit. s) din Legea nr. 407/2006. Cu privire la aceste suprapuneri, ar fi util ca legiuitorul să păstreze în norma de incriminare formularea cea mai generică, urmând ca printr-un alt text să detalieze care sunt toate mijloacele sau metodele care nu sunt autorizate în legătură cu activitatea de vânatoare. În această situație norma de incriminare nu ar mai fi încărcată excesiv și ar fi mai clar că utilizarea uneia dintre metodele interzise sau utilizarea mai multora în aceeași împrejurare nu dă naștere unui concurs de infracțiuni.

O altă suprapunere este identificabilă între dispozițiile art. 41 alin. (1) lit. b) sau lit. c) și cele din lit. k) din Legea nr. 407/2006. Astfel, dispozițiile lit. k) din lege nu ar fi necesare întrucât situațiile în care vânătorul ar efectua o acțiune de vânatoare fără autorizație sau cu încălcarea acesteia (în orice privință) sunt acoperite de primele două forme normative⁷².

---

⁷¹ Pentru detalii cu privire la această noțiune, a se vedea, de exemplu C. Duvac, *op. cit.*, pp. 29-40, Fl. Streteanu, D. Nițu, *op. cit.*, pp. 161-162, utilizând ca denumire alternativă și pe aceea de *concurs de calificări*.

⁷² De altfel, nici în practica judiciară nu am identificat soluții de speță care să se raporteze la această încadrare juridică.

De asemenea, dispozițiile art. 41 alin. (1) lit. f) din Legea nr. 407/2006 nu sunt aplicabile la acest moment având în vedere că legiuitorul nu face referire în alte împrejurări la noțiunea *specie de vânat strict protejată*, dispozițiile din art. 41 alin. (1) lit. g) și lit. i) se suprapun peste lit. f), după cum și dispozițiile art. 44 lit. b) din Legea nr. 407/2006 se suprapun peste aceasta. Din aceste motive, ar fi oportună eliminarea acestei forme din norma de incriminare.

În fine, o altă problemă ce ar trebui analizată *in extenso* este reprezentată de relația infracțiunii de braconaj (prevăzută de art. 42 Legea nr. 407/2006) față de celelalte infracțiuni reglementate de același act normativ în cuprinsul art. 43-45. Practica judiciară consultată a relevat relativ multe situații în care infracțiunea de braconaj este reținută în concurs cu cea prevăzută la art. 44 lit. d) din Legea nr. 407/2006, dar această soluție nu ar putea fi extrapolată la toate celelalte forme normative – prilej de analiză în vederea pregătirii unui alt material.

Concluzionând, este necesară o intervenție de ansamblu a legiuitorului în configurarea infracțiunilor cuprinse în Legea nr. 407/2006 (în special a infracțiunii de braconaj), în vederea înlăturării suprapunerilor dintre textele de lege și pentru a asigura un cadru legal care să permită o interpretare mai armonioasă și unitară a dispozițiilor legale.

Bibliografie

1. Duvac C., *Concursul de norme penale*, Editura Universul Juridic, București, 2016;
2. Hotca M. (coord.), Sitaru A., Pop D.G., Geamanu R.F., Neagu N., Gorunescu M., *Infracțiuni prevăzute în legi speciale. Comentarii și explicații*, Ediția 5, revizuită și adăugită, Editura C.H. Beck, București, 2019;
3. Mărculescu-Michinici M. I., Dunea M., *Drept penal. Partea generală. Curs teoretic în domeniul licenței (I)*, Editura Hamangiu, București, 2017;
4. Neagu N., *Drept penal. Partea generală*, Editura Universul Juridic, București, 2019;
5. Streteanu Fl., Nițu D., *Drept penal. Partea Generală. Vol. I*, Editura Universul Juridic, București, 2014;
6. Udriou M., *Sinteze de Drept penal. Partea generală*, Ediția 3, volumul I, Editura C.H. Beck, București, 2022.

REGULAMENTUL DUBLIN III - UN INSTRUMENT EFICIENT DE GARANTARE A REUNIFICĂRII FAMILIALE?

Lector univ. dr. Mihaela Adriana OPRESCU

Abstract: *The purpose of this study is to perform a partial analysis of the procedural rules of the Dublin III Regulation, which, correctly and uniformly applied throughout the Member States, not only preserve family unity, but are also likely to contribute directly to family reunification. With regard to the situation of unaccompanied minors, the following points can be made: the asylum protection system set up under the Dublin III Regulation does not cover all the different situations in which an asylum seeker in a vulnerable situation may find himself; the effectiveness of protection is compromised in certain situations by the shortcomings of the national authorities in applying the provisions of the Dublin III Regulation; the application of the Dublin III Regulation sometimes raises problems of interpretation which require recourse to the concept of the best interests of the child, precisely in order to fill in procedural gaps.*

Keywords: *Dublin III, unaccompanied minor, asylum, best interests of the child, responsible state*

Introducere

O privire atentă asupra provocărilor societale relevă faptul că fenomenul migrator, atât de intensificat în ultimele decenii, își găsește izvorul într-un melanj de cauze politice, economice, demografice, sociale, climatice. Perceput ca un spațiu autentic „de libertate, securitate și justiție”, în conformitate cu art. 3 alin. (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), teritoriul statelor membre este văzut ca un adevărat „El Dorado”, bogat nu în metale prețioase, ci în oportunități pentru o viață mai bună, urmărite de cei care fug din țările de origine, motivați de teama pauperității, a războiului, a inechității și tratamentului discriminatoriu, ori pur și simplu din dorința de a asigura un trai mai bun copiilor lor.

Astfel, pentru anumite state membre, aflate la extremitățile continentului european, valurile imigraționiste, copleșitoare uneori, începând cu anul 2011¹, au

---

¹ Save the Children, “The Boat is Safe and Other Lies: Why Syrian Families Are Risking Everything to Reach Europe. 2014”, 2014, pp. 4-6, disponibil la https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/rsyr-cf-12_reporttheboatissafe_24jun14.pdf/.

fost cauza unor reale provocări pentru arhitecturile instituționale naționale. În egală măsură, acutizarea fenomenului imigraționist nu a determinat doar funcționarea ocazional deficientă a sistemului european în materie de azil, ci a pus în lumină chiar o reală criză a acestuia determinată², pe de o parte, de carențe de fond ale instrumentelor de drept derivat incidente, care nu au putut acoperi eterogenitatea situațiilor în care se aflau solicitanții de azil, iar pe de altă parte, de interpretarea deficitară și uneori lacunară a prevederilor legale incidente.

Sistemul european comun în materie de azil își găsește fundamentul juridic în 3 directive și două regulamente, după cum urmează: Regulamentul (UE) nr. 604/2013 (cunoscut sub denumirea de Regulamentul Dublin III)³, Regulamentul (UE) nr. 603/2013 (cunoscut sub denumirea Regulamentul „Eurodac”)⁴, Directiva 2013/32/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale⁵, Directiva 2013/33/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a standardelor pentru primirea solicitanților de protecție internațională⁶ și Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele minime⁷.

Nu ne propunem o abordare *in extenso* a acestui cadru legal, căci ar exceda demersului urmărit, urmând a ne limita analiza exclusiv la Regulament Dublin III,

---

² V. von Braun, „Europe's Policy Crisis: An Analysis of the Dublin System”, SOAS Law Journal nr. IV-II, 2017, pp. 4-11; J. Mitchell, „The Dublin Regulation and Systemic Flaws”, San Diego International Law Journal, vol. 18, nr. 2/2017, pp. 317-321, disponibil la <https://digital.sandiego.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1019&context=ilj>; B. Garcés-Mascreñas, „Why Dublin doesn't work”, Notes internacionales CIDOB, vol. 135, nr. 1, pp. 2-3, disponibil la https://www.cidob.org/sites/default/files/2024-07/NOTES%20135_GARCES_ANG.pdf

³ Regulamentul (UE) nr. 604/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de protecție internațională prezentate într-unul dintre statele membre de către un resortisant al unei țări terțe sau de către un apatrid (reformare), publicat în J. Of. L 180/29.6.2013.

⁴ Regulamentul (UE) nr. 603/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 privind instituirea sistemului „Eurodac” pentru compararea amprentelor digitale în scopul aplicării eficiente a Regulamentului (UE) nr. 604/2013 de stabilire a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de protecție internațională prezentate într-unul dintre statele membre de către un resortisant al unei țări terțe sau de către un apatrid și privind cererile autorităților de aplicare a legii din statele membre și a Europol de comparare a datelor Eurodac în scopul asigurării respectării aplicării legii și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1077/2011 de instituire a Agenției europene pentru gestionarea operațională a sistemelor informatice la scară largă, în spațiul de libertate, securitate și justiție (reformare), publicat în J. Of. nr. L.180, 29.06.2013.

⁵ Publicată în J. Of. nr. L180/29.06.2013.

⁶ Publicată în J. Of. nr. L180/29.06.2013.

⁷ Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate (reformare), publicată în J. Of. nr. L.337, 20.12.2011.

și mai precis la acele prevederi care pun în lumină rolul acestui instrument european în prezervarea reunificării familiale în cazul copilului minor neînsoțit. *Brevitatis causa*, pentru ușurința exprimării, referirile la Regulamentul (UE) nr. 604/2013 se vor face prin uzitarea expresiei „Regulamentul Dublin III” sau simplu, „Regulament”.

Așa cum rezultă chiar din titlul Regulamentului Dublin III, acest instrument de drept european conține reguli „de stabilire a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de protecție internațională prezentate într-unul dintre statele membre de către un resortisant al unei țări terțe sau de către un apatrid”. Așadar, din perspectiva scopului, Regulamentul nu urmărește în sine protejarea vieții de familie prin garantarea reunificării familiale pentru cetățeanul non-UE care face obiect al unei proceduri administrativ-jurisdicționale în vederea acordării protecției internaționale.

Cu toate acestea, nu poate trece neobservat că Uniunea Europeană nu poate da dovadă de ipocrizie, astfel că protejarea drepturilor fundamentale nu este un principiu înscris doar formal în prevederile art. 2, art. 3 alin. (5), art. 6 TUE și TFUE, ci o veritabilă garanție imperativă pentru conduita conformă a statelor membre în câmpul de aplicare a tratatelor, în cazul de față, arealul migrației și azilului. Deși limbajul de drept substanțial al Regulamentului Dublin nu vizează familia, vom regăsi în câmpul de aplicare a acestui instrument de drept derivat european, referiri la membrii de familie (art. 2 lit. g), rude (art. 2 lit. h), minori neînsoțiți (art. 2 lit. j), interesul superior al copilului (art. 6) etc. Așadar, deși scopul regulamentului nu vizează expres reunificarea familiei, prevederile acestuia permit ca, în cazurile în care solicitantul de protecție internațională are un membru de familie cu reședința legală într-un alt stat membru, acest ultim stat să fie responsabil pentru soluționarea cererii de azil depusă de solicitantul de protecție internațională. Or, în condițiile anterior expuse, este evident că o astfel de atribuire de responsabilitate pentru un anumit stat membru este grefată tocmai pe relația de familie, deși Regulamentul Dublin III face o singură data referire expresă la dreptul la viață de familie, în Preambul, la pct. 14.

Prezentul studiu nu urmărește o analiză detaliată a tuturor criteriilor în funcție de care se stabilește statul membru responsabil cu soluționarea cererii de azil (Capitolul III din Regulamentul Dublin), ci doar a celor care, corect și uniform aplicate pe teritoriul statelor membre, nu doar că prezervă unitatea familiei, ci chiar sunt de natură a contribui în mod direct la reunificarea familială în cazul minorului neînsoțit (art. 8-11 din Regulament).

Premisa de la care dorim să pornim este că sub auspiciile dreptului internațional, importanța vieții de familie este ilustrată prin însăși consacrarea acesteia ca drept fundamental, de către art. 16 din Declarația universală a drepturilor omului, art. 8 din Convenția europeană a drepturilor omului și a libertăților fundamentale, art. 7 din Carta drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene. Aceștia li se

adaugă și un alt principiu care constituie piatra unghiulară a vieții de familie, și anume cel al interesului superior al copilului, regăsit, în egală măsură, în toate instrumentele internaționale anterior menționate⁸. Faptul că Regulamentul Dublin are 17 referiri la interesul superior al copilului ilustrează grija legiuitorului european pentru găsirea unor garanții corespunzătoare în cazul applicantului minor pentru protecție internațională, în concordanță cu art. 24 alin. (2) din Carta drepturilor fundamentale ale UE, în conformitate cu care „În toate acțiunile referitoare la copii, indiferent dacă sunt realizate de autorități publice sau de instituții private, interesul superior al copilului trebuie să fie considerat primordial”.

Pentru a înțelege importanța funcționării eficiente a sistemului european de azil este imperios să ne îndreptăm atenția spre cifre, care arată un trend crescător nu doar a numărului global de solicitanți de protecție internațională, dar și a numărului minorilor neînsoțiți care ajung pe teritoriul UE. Art. 2 lit. j) din regulamentul Dublin stabilește că prin „minor neînsoțit” se înțelege „un minor care sosește pe teritoriul statului membru neînsoțit de un adult responsabil pentru el în temeiul legii sau al practicii din statul membru în cauză și atât timp cât acesta nu este luat în întreținere efectiv de un astfel de adult; sunt incluși minorii care sunt lăsați neînsoțiți după ce au intrat pe teritoriul statelor membre”. Apreciem că minorul neînsoțit se poate afla în una din următoarele situații: ajunge singur pe teritoriul UE, pentru că fie membrii de familie rămân pe teritoriul statelor de origine, fie pe parcursul călătoriei, se desparte (cu intenție sau nu) de rudele alături de care călătorește ilegal; călătorește neînsoțit de reprezentant ori ocrotitor legal tocmai pentru a se reuni cu membrii familiei deja ajunși pe teritoriul UE; călătorește însoțit de părinte sau o altă persoană responsabilă pentru el, însă din varii motive (bunăoară, decesul adultului), odată ajuns pe teritoriul UE, rămâne fără sprijinul acestora din urmă⁹.

La prima vedere, numărul copiilor neînsoțiți care ajung pe teritoriul UE nu ar trebui să fie unul mare, în contextul în care ar părea puțin probabil ca un părinte responsabil să îi permită propriului copil să se expună, de unul singur, la o călătorie primejdioasă spre continentul european. Cifrele contrazic însă această premisă superficială.

Astfel, în anul 2023, statele membre UE au înregistrat 1.049.020 de cereri de protecție internațională formulate de solicitanți de protecție internațională, o privire comparativă relevând o creștere de 20,1% a numărului de solicitări în acest sens față de anul 2022, când au fost înregistrate 873.680 de cereri. Cifrele din anul 2023 sunt destul de apropiate de cele din perioada 2015-2016, când, pe fondul războiului din

---

⁸ Pe larg despre interesul superior al copilului și sistemul european de azil, a se vedea, C.M. Smyth, „The common European asylum system and the rights of the child: an exploration of meaning and compliance”. Meijers-reeks. Uitgeverij Boxpress, 'sHertogenbosch, 2009, pp. 57-58, disponibil la <https://hdl.handle.net/1887/20462>.

⁹ S. Melissourgou, A. Leerkes, M. Klaassen „Stuck in Greece? Unaccompanied Minors' Stratified Access to Family Reunification on the Way to Other EU Member States”, European Journal of Migration and Law, 25(3)/2023, pp. 301-327. <https://doi.org/10.1163/15718166-12340154>

Siria, a fost atins recordul în materie de cereri de protecție internațională: 1.216.860 în 2015 și 1.166.815 în 2016 (Eurostat, 2024)¹⁰. Aceeași tendință crescătoare poate fi observată și în cazul minorilor neînsoțiți care ajung pe teritoriul UE, datele statistice relevând că în anul 2015 au existat un număr de 60.175 de cereri formulate de această categori de aplicanți, iar în anul 2023 au fost înregistrate de 40.415 de cereri de acest fel (Eurostat, 2024)¹¹.

Regulamentul Dublin și statul membru responsabil pentru soluționarea unei cereri de protecție internațională depusă de un aplicant minor neînsoțit

Pentru soluționarea unei cereri de protecție internațională depusă de un aplicant minor neînsoțit, statele membre trebuie să identifice mai întâi posibilă apartenență a copilului la un cerc familial: familia nucleară, restrânsă sau extinsă.

Astfel, potrivit Regulamentului Dublin, minorul solicitant de protecție internațională se poate afla în una din următoarele situații:

a) are „un membru de familie, sau un frate sau o soră” care se află în mod legal pe teritoriul altui stat membru (art. 8 alin. 1 teza 1).

b) are o rudă care se află în mod legal pe teritoriul altui stat membru și care își dorește și poate să își asume responsabilitatea îngrijirii copilului (art. 8 alin. 2).

c) are, după caz, „membri de familie, frați, surori ori rude” pe teritoriul mai multor state membre (art. 8 alin. 3).

d) nu are rude dintre cele menționate la lit. a-c) pe teritoriul niciun stat membru.

Dacă în cazurile de la lit. a) și b), statul membru responsabil să soluționeze cererea de protecție internațională formulată de minorul neînsoțit este cel în care se află membrul de familie, colateralul privilegiat ori ruda acestuia, în ipoteza de la lit. d) această responsabilitate revine statului unde a fost formulată cererea de protecție. În ipoteza de la lit. c), când legăturile familiale pot fi stabilite pe teritoriul mai multor state membre aparent responsabile, se impune a alege unul dintre acestea, în funcție de interesul superior al copilului. De altfel, acest interes este cel care ghidează, în mod expres, posibilă asumare a responsabilității statale, căci existența unei relații de familie nu este obligatoriu să reverbera în materie de competență a soluționării cererii de azil atunci când este antinomică cu interesul minorului.

Pe de altă parte, în cazul minorului neînsoțit care a depus mai multe cereri de protecție internațională pe teritoriul unor state membre diferite și care care nu are rude dintre cele menționate la lit. a)-c) de mai sus, nu este foarte clar cui revine

---

¹⁰ A se vedea, Eurostat, 2024, Asylum applicants by type, citizenship, age and sex - annual aggregated data, disponibil la https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/migr_asyappctza_custom_11894547/default/table?lang=en.

¹¹ A se vedea, Eurostat, 2024, Asylum applicants considered to be unaccompanied minors by citizenship, age and sex - annual data, disponibil la https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/migr_asyunaa/default/table?lang=en.

responsabilitatea soluționării cererii. Raportat la prevederile art. 3 alin. 2 din Regulamentul Dublin, ne putem imagina situația în care statul membru pe al cărui teritoriu se află în prezent minorul s-ar desesiza de responsabilitate și ar trimite minorul statului membru în care a fost prezentată prima cerere de protecție internațională. Apreciem că este imperativ ca oportunitatea unui astfel de transfer să fie apreciată prin prisma interesului superior al copilului.

În consecință, raportat la cele anterior expuse, două sunt elementele care antrenează responsabilitatea statală în soluționarea unei cereri de protecție internațională formulată de un minor neînsoțit care poate fi circumscris unui cerc familial (familia nucleară ori extinsă): legăturile familiale, în esența lor, și interesul superior al copilului.

Cât privește conceptul de membru de familie atunci când solicitantul este minor și necăsătorit, acesta vizează, potrivit art. 2 lit. g) teza a III-a din Regulamentul Dublin, *„tatăl, mama sau alt adult responsabil de acesta (de minor - s.n.) fie în temeiul legii, fie în temeiul practicii din statul membru în care este prezent adultul”*. Potrivit art. 2 lit. h) din Regulamentul Dublin, conceptul de *„rudă”* vizează *„sora sau fratele mamei sau tatălui solicitantului, aflați la vârstă adultă, sau bunicul sau bunica solicitantului care sunt prezenți pe teritoriul unui stat membru, indiferent dacă solicitantul este născut din căsătorie sau în afara căsătoriei sau adoptat, în conformitate cu definiția din dreptul național”*.

Aspectul care surprinde este faptul că Regulamentul (art. 2 lit. g) ține cont de relația de familie exclusiv în situația în care aceasta a fost deja configurată în țara de origine. Prin urmare, interpretarea logico-gramaticală a prevederii anterior menționate conduce la concluzia că, pe de o parte, un minor născut imediat ce mama sa a pus piciorul pe teritoriul european nu s-ar putea prevala de relația de familie cu tatăl său care s-ar afla deja legal pe teritoriul UE, iar pe de altă parte, relațiile de familie create în tranzit sunt sustrate de la incidența regulamentulului Dublin.

Se impune precizarea că hotărârile în materia aplicării Regulamentului Dublin III au ca laitmotiv argumentul potrivit căruia *„dreptul de a trăi împreună cu rudele apropiate generează obligații pentru statele membre, obligații care pot fi negative, atunci când unul din ele este obligat să nu expulzeze o persoană sau pozitive, atunci când este obligat să permită unei persoane să intre și să își stabilească reședința pe teritoriul său”*¹².

În consecință, regăsim în Regulamentul Dublin, pe lângă prevederi referitoare la statul membru responsabil cu privire la cererea de azil, și la altele privind procedura de preluare (art. 21 alin. 1), respectiv de transfer a minorului neînsoțit (art. 29-32) în statul membru competent în care se află membrii cercului său familial, în vederea evaluării cererii de protecție internațională.

Cât privește procedura de preluare, în esență, potrivit art. 21 alin. 1 din Regulamentul Dublin, statul membru pe teritoriul căruia a fost formulată cererea de

---

¹² CJUE, Cauza C-540/03 Parlamentul European vs. Consiliul Uniunii Europene, Hotărârea din 27 iunie 2006.

azil de către solicitantul minor neînsoțit („statul membru solicitant”) poate depune o cerere de preluare a răspunderii către statul membru pe al cărui teritoriu își are membrul de familie reședința legală („stat membru de primire”/stat solicitat). Termenul de formulare a cererii de preluare este extrem de important, respectiv, în condițiile art. 21 alin. 1 din Regulamentul Dublin III, de maximum 3 luni de la data la care minorul a depus cererea de protecție internațională. Depășirea termenului atrage *de plano* competența statului pe teritoriul căruia se află minorul neînsoțit, de a-i soluționa cererea de protecție internațională, cu ignorarea realității familiale. Acest termen creează o povară imensă pe umerii statelor pe al căror teritoriu au ajuns pentru prima oară solicitanții de azil. Este suficient să ne gândim că în 2023, din ianuarie până în luna octombrie, 32.000 cetățeni ai statelor terțe din vestul Africii au ajuns în Insulele Canare, din care peste 1000 au ajuns în 21 octombrie 2023¹³.

Evident, atunci când cererea este acceptată, solicitantul minor neînsoțit trebuie să fie transferat în statul membru în care membrul de familie al acestuia își are reședința, pentru a putea fi evaluată cererea de azil, în condițiile art. 29 și următoarele din Regulamentul Dublin.

Există însă și elemente surprinzătoare pe care le devoalează prevederile Regulamentului, cu referire la situația minorului neînsoțit. Bunăoară, împlinirea vârstei majoratului, chiar și doar cu o zi înaintea depunerii cererii de protecție internațională, produce modificări nu doar în ceea ce privește situația personală și statutul civil, dar, în egală măsură, și cu privire la garanțiile privind prezervarea unității familiale. Împlinirea vârstei majoratului civil determină o detașare completă de celula familială a copilului proaspăt major, independent de legăturile afective pe care le-ar avea cu părinții săi. În consecință, în contextul împlinirii vârstei majoratului civil, atât statul membru unde se află aplicantul, cât și cel solicitat se pot raporta discreționar la situația copilul proaspăt adult și să eludeze realitatea statornică a relațiilor parentale de afecțiune. Astfel este la latitudinea statului membru unde a fost înregistrată cererea de protecție internațională să solicite unui alt stat să își asume responsabilitatea soluționării acestei cereri, grefat pe faptul că o astfel de solicitare ar fi determinată de considerente exclusiv de ordin familial, precum șederea legală a părinților pe teritoriul statului solicitat. În egală măsură, rămâne la discreția statului membru unde se află părinții să decidă dacă va prelua cererea de azil a copilului proaspăt adult și implicit dacă va crea cadrul necesar reunificării familiale.

Nu în ultimul rând nu poate fi omis faptul că prevederile Regulamentului Dublin își propun să protejeze eficient relațiile de familie încorsetate în limite precis stabilite (art. 2 lit. g), precum: relațiile dintre soți; relațiile stabile între persoane necăsătorite, evident, în măsura în care o astfel de relație se bucură de un tratament juridic similar cuplurilor căsătorite, potrivit legislației statului implicat; relația dintre

---

¹³ A se vedea, <https://www.ksn.com/news/national-world/ap-international/ap-migration-from-senegal-surges-as-more-than-32000-people-have-landed-in-spains-canary-islands/>.

copiii minori necăsătoriți și părinții lor ori adultul responsabil care exercită o măsură substitutivă de protecție în lipsa părinților.

În schimb, relațiile între alte persoane aparținând cercului familial par a intra sub incidența Regulamentului Dublin doar atunci când sunt grefate pe dependența justificată de o stare de nevoie preponderent economică ori sanitară, și nu pe relația de atașament familial (art. 16 alin. 1). Bunăoară în cazul unei relații de familie între un solicitant de protecție internațională adult, pe de o parte și descendentul major al acestuia, ori fratele, sora ori părintele acestuia, reunificarea familială în vederea soluționării cererii de protecție internațională este posibilă doar atunci când fie aplicantul se află în îngrijirea membrilor familiei anterior menționați, fie aceștia se află în îngrijirea aplicantului. Indiferent de cine este persoana în nevoie, motivul care justifică dependența trebuie să fie circumscris stării de graviditate, nașterii unui copil, existenței unei boli grave sau unui handicap ori vârstei înaintate. Cu alte cuvinte, un copil devenit recent major este considerat într-o situație de dependență în raport cu părinții săi, doar pentru unul din motivele anterior menționate.

Această perspectivă pragmatică a legiuitorului european face și ca frații adulți, indiferent de vârstă, să nu fie considerați membri de familie, atâta timp cât între ei nu există o legătură de dependență grefată pe motive economice ori de sănătate. Pe de altă parte, ne putem întreba și cum ar trebui să fie evaluată dependența, respectiv care sunt elementele care pot da contur acestui concept? Sub acest aspect, nu există orientări metodologice uniforme la nivel european, ceea ce apreciem că poate deschide calea unor interpretări divergente în legislația națională a celor 27 de state membre, în funcție de corpusul normativ național în materie de imigrație. Cele anterior expuse relevă că în accepțiunea legiuitorului european, conceptele de familie ori relație de dependență trebuie interpretate restrictiv, aspect care poate fi justificat și de teama de a nu deschide o Cutie a Pandorei în domeniul migrației și azilului.

Pe de altă parte, provocările în ceea ce privește cadrul de protecție a minorului neînsoțit în domeniul azilului sunt în egală măsură determinate, în majoritatea cazurilor, de modul de punere în aplicare a prevederilor legale. Numeroasele rapoarte întocmite de organizațiile care activează în acest domeniu¹⁴ au relevat că realitatea nu este întru-totul acoperită de termenii Regulamentului Dublin, căci procesul de reunificare familială nu se caracterizează întotdeauna de celeritate și, în egală măsură, uneori ridică reale probleme ce relevă complexitatea procesului de evaluare a unei cereri de protecție internațională.

---

¹⁴ Fenix – Humanitarian Legal Aid, *“Keeping Families Apart. The Dublin III Regulation in Practice”*, pp. 1-27, disponibil la https://assets-global.website-files.com/60bcf98f54ccd12605b18048/6126192ad627ec7e8fef07a3_Keeping%20Families%20Apart%20-%20The%20Dublin%20III%20Regulation%20in%20Practice.pdf; ECRE, *Comments on the Regulation of the European Parliament and of the Council on asylum and migration management, amending Regulations (EU) 2021/1147 and (EU) 2021/1060 and repealing Regulation (EU) no. 604/2013*, 2024, disponibil la https://ecre.org/wp-content/uploads/2024/05/ECRE_Comments_Asylum-and-Migration-Management-Regulation.pdf.

Printre problemele identificate se numără imposibilitatea dovedirii existenței unei relații de familie în lipsa oricărui suport probator, știut fiind că sunt frecvente cazurile în care aplicanții nu pot prezenta documente de identitate ori acte de stare civilă, datorită reținerii acestora de către membrii rețelelor de trafic. Nevoia de a dovedi relațiile de familie a pus statele membre în situația de a recurge la metode costisitoare, inclusiv teste ADN¹⁵, fapt care a scos în evidență practici administrative naționale extrem de diverse. Se remarcă apoi lipsa unor orientări ale legiuitorului european cu privire la maniera de determinare a vârstei solicitantului de protecție internațională, în cazul în care nu sunt prezentate acte de stare civilă, pentru a vedea în ce măsură cererea aparține unui aplicant minor ori major. Această omisiune a și permis folosirea de către statele membre a unor metode de determinare a vârstei extrem de diverse¹⁶, de la unele minim invazive (Grecia) la extreme medicale, precum impunerea obligației de a accepta teste radiologice pentru analiza densității osoase ori a danturii (Franța¹⁷), fapt ce pune în discuție, din perspectiva noastră, încălcarea dreptului de a nu fi supus la tratamente degradante consacrat de art. 3 din Convenția Europeană a drepturilor omului, art. 4 din Carta drepturilor fundamentale ale UE și art. 17 alin. 1 din Carta Social Europeană revizuită, cu atât mai mult cu cât nu există o metodă medicală care să poată determina, dincolo de orice îndoială, vârsta solicitantului care pretinde că este minor¹⁸.

În egală măsură, lipsa de celeritate în soluționarea cererilor de protecție internațională, lipsa accesului la asistență juridică, prezența unor practici birocratice restrictive și neflexibile, lipsa de finanțare pentru întreținerea centrelor de primire a refugiaților relevă punctele vulnerabile în procedurile de punere în aplicare a regulamentului Dublin¹⁹. Apoi, funcționarea eficientă a sistemului de protecție mai ales în privința persoanelor vulnerabile, cum sunt minorii neînsoțiți, presupune existența unei infrastructuri administrative și de personal care să identifice rapid incidența unor astfel de cazuri, să culeagă informații cu privire la situația personală și să informeze persoanele în cauză despre dreptul la reunificare familială. Acest lucru se impune a fi subliniat din perspectiva termenului de 3 luni pe care îl are la dispoziție statul în fața căruia a fost formulată cererea de protecție internațională de

---

¹⁵ T. Heinemann, U. Naue, U., & A. Tapaninen, "Verifying the Family? A Comparison of DNA Analysis for Family Reunification in Three European Countries (Austria, Finland and Germany)", *European Journal of Migration and Law*, 15(2)/2013, pp. 183-202, <https://doi.org/10.1163/15718166-12342030>

¹⁶ ISSOP Migration Working Group, "ISSOP position statement on migrant child health", *Child Care Health Dev.* 44, 2018, pp. 161-170, <https://doi.org/10.1111/cch.12485>

¹⁷ Art. 388 Cod civil francez.

¹⁸ Comitetul European de Drepturi Sociale, *Case No. 114/2015 European Committee for Home-Based Priority Action for the Child and the Family (EUROCEF) v. France*, Decision on Merits of 24 January 2018, disponibilă la [https://hudoc.esc.coe.int/fre/#{%22sort%22:\[%22escpublicationdate%20descending%22\],\[%22esccomplnum%22:\[%22114/2015%22\],\[%22escdidentifier%22:\[%22cc-114-2015-dmerits-en%22\],\[%22escdtype%22:\[%22ADMIS%22,%22FOND%22\]\]](https://hudoc.esc.coe.int/fre/#{%22sort%22:[%22escpublicationdate%20descending%22],[%22esccomplnum%22:[%22114/2015%22],[%22escdidentifier%22:[%22cc-114-2015-dmerits-en%22],[%22escdtype%22:[%22ADMIS%22,%22FOND%22]])

¹⁹ Fenix, op. cit., pp. 15-16.

a solicita statului unde se află membrii de familie să preia cerere în cauză (art. 21 alin. 1 din Regulamentul Dublin).

Nu poate trece neobservat și că Regulamentul Dublin nu oferă îndreptățire unui solicitant de protecție internațională să solicite preluarea cererii sale de un alt stat membru, care, în termenii instrumentului legal, ar fi competent să soluționeze solicitarea²⁰. Prin urmare, în contextul în care aplicarea Regulamentului este bazată exclusiv pe o relație de cooperare între state²¹, în cazul refuzului unui stat membru de a cere preluarea de către un alt stat responsabil, aplicantul minor neînsoțit nu are la îndemână niciun mecanism de drept european de constrângere a statului să aplice riguros juridic prevederile Regulamentului. Așadar, în cazul în care aplicantul este eligibil pentru transfer, dar statul refuză arbitrar să pună în aplicare prevederile Regulamentului, suntem în prezența unei lacune grave a sistemului european de protecție, cu consecințe nefaste pentru situația aplicantului, mai ales când este vorba despre minorul neînsoțit, care deși ar avea legături de familie cu persoane aflate pe teritoriul altor state, se vede expus situației în care cererea sa este soluționată de un stat (primul unde a fost formulată cererea de protecție internațională) de care nu îl leagă nimic și care ignoră realitatea familială.

În plus, trebuie să fim conștienți că tratarea superficială a cererilor de protecție internațională, indiferent de motivul obiectiv sau nu din spatele unei astfel de atitudini, și identificarea tardivă a situației familiale, spre pildă doar în faza interviurilor, este de natură să determine o rezolvare *de facto* a cererii, existența relațiilor de familie fiind realmente ignorată și fără nicio eficiență în plan juridic, în câmpul de aplicare a Regulamentului Dublin.

Nu în ultimul rând, nu poate trece neobservat faptul că deși Regulamentul Dublin este construit în termeni legali preponderent imperativi, acesta nu prevede sancțiuni împotriva statelor ale căror practici administrative sunt antinomice în raport cu însăși rațiunea care a legitimat adoptarea regulamentului.

Reunificarea familială. Provocări jurisprudențiale

În considerentele anterior expuse, am arătat faptul că sistemul de protecție în materie de azil construit sub umbrela Regulamentului Dublin nu acoperă eterogenitatea situațiilor în care se poate găsi un solicitant de azil, minor neînsoțit. În

---

²⁰ M. Klaassen, P. Rodrigues, "The Best Interests of the Child in eu Family Reunification Law: A Plea for More Guidance on the Role of Article 24(2) Charter", *European Journal of Migration and Law*, 19(2)/2017, pp.191-218. <https://doi.org/10.1163/15718166-12340007>.

²¹ European Comission, "The Dublin Roadmap in action Enhancing the effectiveness of the Dublin III Regulation: identifying good practices in the Member States. Working document", 2023, p. 1-3, disponibil la https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD%20on%20Enhancing%20the%20effectiveness%20of%20the%20Dublin%20III%20Regulation%20identifying%20good%20practices%20in%20the%20Member%20States_en.pdf.

egală măsură, am arătat că eficiența protecției este compromisă, în anumite situații, de carențele în aplicarea prevederilor Regulamentului Dublin de către autoritățile naționale în materie de imigrație, mai ales în contextul în care acestea sunt copleșite de numărul mare de cereri de azil. Nu poate fi ignorat și faptul că pot exista situații în care interpretarea Regulamentului pune probleme autorităților în materie de imigrație, un exemplu în acest sens constituindu-l Cauza I și S împotriva Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (CJUE, 2022)²².

Astfel, starea de fapt expusă în considerentele 14-20 ale hotărârii relevă situația unui minor neînsoțit cetățean egiptean (numit I.), ajuns pe teritoriul Greciei, și a unchiului său (numit S.), cu drept de ședere pe Teritoriul Țărilor de Jos, unchi care și-a exprimat intenția de a prelua îngrijirea minorului. Autoritățile elene au solicitat celor neerlandeze să preia cererea de azil a numitului I, însă această solicitare a fost respinsă pentru motivul că identitatea minorului neînsoțit, respectiv legătura acestuia de rudenie cu unchiul nu puteau fi stabilite. Contestația minorului și a unchiului în fața Secretarului de stat din Țările de Jos a fost respinsă ca inadmisibilă, motivul respingerii constituindu-l lipsa unei prevederi exprese în Regulamentul Dublin III cu privire la posibilitatea pentru solicitanții de protecție internațională de a contesta decizia de respingere a unei cereri de preluare. În acest context, numiții I. și S. au investit instanța de trimitere cu o acțiune în anulare împotriva acestei decizii, prevalându-se de faptul că fiecare dintre cei doi reclamanți justificau legitimare procesuală activă în formularea contestației.

Hotărârea în cauza menționată a pus în discuție interpretarea art. 27 alin. 1 coroborat cu art. 21 alin. 1 din Regulament. Astfel, potrivit ultimului text legal, *„Atunci când un stat membru în care s-a prezentat o cerere de protecție internațională consideră că alt stat membru este responsabil de examinarea cererii, acesta poate [...] cere celui alt stat membru să preia solicitantul”*. Art. 27 alin. 1 a cărui interpretare a fost solicitată prevede *„Solicitantul [...] are dreptul la o cale eficientă de atac, sub forma unui apel sau unei revizuirii, în fapt și în drept, împotriva unei decizii de transfer în fața unei instanțe naționale”*.

Dilema pe care o ridică această cauză este dacă formularea căii de atac intră sub incidența Regulamentului Dublin (este admisibilă) exclusiv când cererea de transfer este admisă. Cu alte cuvinte, poate fi contestată doar decizia prin care se dispune transferul solicitantului, atunci când solicitantul nu dorește în fapt acest lucru sau poate fi contestată decizia referitoare la preluarea unui solicitant, indiferent dacă decizia este sau nu favorabilă în privința transferului, deci și atunci când un stat membru refuză să dea curs cererii de preluare formulată de un alt stat membru?

Instanța de trimitere a formulat mai multe întrebări (paragraful 21 din hotărâre), urmărind în esență să se lămurească cu privire la următorul aspect: Interpretarea

---

²² Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Cauza I și S împotriva Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid., Hotărârea din 1 august 2022 [ECLI:EU:C:2022:605].

prevederilor art. 27 din Regulamentul Dublin (individual sau coroborat cu art. 47 din Cartă) sau chiar art. 47 din Cartă coroborat cu dreptul fundamental la unitatea familiei și cu interesul superior al copilului, prevăzute de art. 8-9 din Regulamentul Dublin, obligă statul membru la consacrarea unei căi de atac efective, în fața unei instanțe judiciare, împotriva refuzului cererii de preluare, pentru solicitantul sau ruda solicitantului care doresc transferul? Iar răspunsul Curții, în interpretarea art. 27 alin. (1) din Regulamentul Dublin III coroborat cu articolul 47 din Cartă, a fost unul afirmativ.

Astfel, judecătorul european a grefat întreg raționamentul juridic pe dreptul la viață de familie și dreptul de acces la instanță, sub umbrela interesului superior al copilului. Ceea ce surprinde în această hotărâre este faptul că judecătorul european interpretează dispozițiile art. 27 alin.1 din Regulamentul Dublin dincolo de litera lor. Astfel, interpretarea logico-gramaticală a textului relevă că solicitantul de protecție internațională justifică legitimare procesuală activă doar pentru a contesta decizia propriu-zisă de transfer (par. 32 din hotărâre). Cu toată acestea, CJUE reține că o astfel de interpretare rigidă a art. 27 alin.1 din Regulamentul Dublin ar contraveni sistemului de protecție a drepturilor fundamentale construit în câmpul de aplicare al tratatelor. Prin urmare, preocuparea pentru prezervarea drepturilor fundamentale a obligat judecătorul de la Luxemburg să își depășească statutul de autoritate jurisdicțională interpretativă a dreptului UE și să adauge la lege, calea de atac fiind deschisă nu doar în cazul în care persoana interesată contestă refuzul transferului, ci și atunci când contestă refuzul deciziei de preluare a cererii de transfer. Cât privește rațiunea din spatele argumentării, apreciem că ea ascunde un adevăr cât se poate de pragmatic: interpretarea literară a dispoziției ar fi aneantizat însuși dreptul la protecție internațională a minorului neînsoțit. Pe de altă parte, adăugând la lege, judecătorul european a introdus o cale de atac judiciară proaspăt „creată”, care se devaluează mai degrabă ca un instrument care asigură protecția drepturilor fundamentale.

Dar care sunt consecințele unei astfel de interpretări? În mod practic, hotărârea obligă statele membre să recunoască admisibilitatea (nu în mod obligatoriu și temeinicia) acțiunilor în justiție al căror scop îl constituie contestarea, în fața instanțelor statului membru de destinație, a refuzului unei cereri de preluare a răspunderii formulată în condițiile art. 8 din Regulamentul Dublin III. Apoi, o astfel de interpretare deschide calea instrumentalizării sistemului drepturilor fundamentale (drept la viață de familie, drepturile copilului, interesul superior al acestuia) tocmai pentru a asigura accesul la o cale de atac care nu beneficiază de niciun fel de reglementare juridică. Cu alte cuvinte, dreptul la viață de familie și interesul superior al copilului pare a acoperi lacuna legislativă (procedurală). Ne întrebăm însă care ar fi soluția în cazul în care autoritățile statului membru solicitant refuză să formuleze cererea de preluare a răspunderii de către un alt stat membru, de

exemplu, cel în care s-ar afla rudele minorului neînsoțit, în contextul în care o astfel de ipoteză nu este acoperită în fapt nici de Regulament, și nici de interpretarea CJUE în cauza analizată.

Concluzii

Considerentele expuse în prezentul studiu relevă faptul că Regulamentul Dublin a avut un scop parțial atins în materia procedurală a reunificării familiale, datorită unui context de factori: practici discreționare ale statelor membre, carențe de infrastructură, deficitul de resursă umană în sistemele naționale de azil ori insuficienta claritate a anumitor prevederi, acest ultim aspect fiind speculat de statele membre ce își urmăresc în mod firesc propriile interese în materie de imigrație.

Pe de altă parte, nu poate fi însă contestat faptul că sistemul de protecție a drepturilor fundamentale a avut și are un rol corector în aplicarea deficitară a prevederilor Regulamentului Dublin III. Astfel, bunăoară, *de lege ferenda*, se impune ca dreptul de recurs al solicitantului minor neînsoțit să fie recunoscut atât în situația în care statul inițial refuză să formuleze cererea de preluare, cât și în cazul în care statul solicitat refuză să preia cererea de protecție internațională.

SCURTĂ INCURSIUNE ÎN EVOLUȚIA ISTORICĂ A INSTITUȚIILOR ÎNSĂRCINATE SĂ ASIGURE APLICAREA PROCEDURII LEGALE DE ACORDARE, REDOBÂNDIRE, RENUNȚARE ȘI RETRAGERE A CETĂȚENIEI ROMÂNE

Lect. univ. dr. Andrei TINU
doctorand, Academia de Studii Economice

Abstract: *An incursion, at least briefly, into the historical evolution of the institutions in charge of applying the procedures for granting and withdrawing Romanian citizenship is necessary. Thorough knowledge of the legislation, procedures and the institutions called upon to apply them are paramount in eliminating vulnerabilities and security loopholes, in developing a sustainable legislative framework and reducing the time it takes to resolve the various categories of applications circumscribed to the processes of acquisition and loss of Romanian citizenship. The present article completes the author's knowledge effort, concretised in a series of analyses and researches circumscribed to the topic, such as: Romanian Citizenship. Case Study: Districts Teceu and Rahău from the Right Side of the Tisza¹, Obtaining Romanian nationality by the underage, as per the new regulations of the Emergency Ordinance no. 65/2017², An Introduction to the evolution of the Romanian citizenship legislation³, Time limits for granting or regaining Romanian citizenship⁴ etc.*

Keywords: *citizenship, procedure, authority, history, institutions*

---

¹ Tinu, A., Tutilescu, A., Boboc, C., 2014, „Romanian Citizenship. Case Study: Districts Teceu and Rahău from the Right Side of the Tisza”, in the Magazine of the *international conference* on „Educație și creativitate pentru o societate bazată pe cunoaștere” / „Education and Creativity for a Knowledge based Society”, 8th edition, 20-22 November 2014, Section 1/1.52.

² Tinu, A., Curelușă, L.F., 2019, „Obtaining Romanian nationality by the underage, as per the new regulations of the Emergency Ordinance no. 65/2017”, în *International Conference on Law, European Studies and International Relations* (6th edition: „Dreptul românesc, tradiție și vocație europeană”, 17-18 May 2018, Bucharest: Hamangiu.

³ Tinu, A., Boboc, C., 2015, „Introducere în evoluția legislației privind cetățenia română”, in the volume of the *International Conference* „Law between modernization and tradition: implications for the legal, political, administrative and public organization” / „Dreptul între modernizare și tradiție: implicații asupra organizării juridice, politice, administrative și de ordine publică”, Bucharest, 21-23 April 2015, Bucharest: Hamangiu.

⁴ Tinu, A., Boboc, C., 2014, „Termenele acordării sau redobândirii cetățeniei române”, in „Rolul Europei într-o societate polarizată”, in *International Conference on Law, European Studies and International Relations*, Bucharest: Hamangiu.

Introducere

Procedura de recunoaștere a apartenenței unui individ la un anumit stat nu este una nouă, dar ea s-a înnoit și continuă să se înnoiască permanent, adaptându-se nevoilor societății actuale. În prezent, procedura este îndeplinită de Autoritatea Națională pentru Cetățenie, instituție aflată în subordinea Ministerului Justiției, condusă de un președinte cu rang de secretar de stat și înființată în 2010, a cărei activitate este reglementată prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 5/5 februarie 2010⁵, cu completările și modificările ulterioare⁶. Dar procedura de acordare a cetățeniei este la fel de veche cu statul român. În funcție de forma de organizare a statului, de interesele leadershipului politic, procedura a fost administrată fie de instituții cu personalitate juridică, fie de direcții de specialitate ale diverselor ministere. Dacă în prezent instituția chemată să asigure această procedură își desfășoară activitatea în subordinea Ministerului Justiției, anterior anului 2010, dobândirea și pierderea cetățeniei erau administrate de o direcție de specialitate a Ministerului Afacerilor Interne sau a Ministerului Justiției. Anterior anului 1989, procedura specifică era asigurată de un trio decizional format din Consiliul de Stat, comitetele executive ale consiliilor populare județene și inspectoratele județene ale Miliției⁷.

Prin lucrarea de față, autorul își dorește să facă o scurtă incursiune în evoluția istorică a instituțiilor chemate să asigure procedura de acordare/pierdere a cetățeniei române, așa cum reiese din actele normative cu caracter constituțional sau din legislația primară, secundară și terțiară, cu incidență în materie de cetățenie.

Constituția din 1866 și instituțiile chemate să asigure procedura de recunoaștere a naturalizării

Imediat după abdicarea de pe tron a lui Alexandru Ioan Cuza și urcarea pe tronul României a prințului Carol de Hohenzollern Sigmaringen, viitorul rege Carol I, parlamentul de la București va elabora și va vota în același an, 1866, prima constituție, lege fundamentală ce va fi în vigoare 57 de ani, până în anul 1923, anul de grație al elaborării Constituției României Mari.

Intrată în vigoare la 1 iulie 1866, Constituția reglementa, printre altele, apartenența la statul român și posibilitatea naturalizării (art. 7)⁸, dar și referiri la

⁵ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/115987>, consultat la data de 3.12.2024, ora 16.30.

⁶ Cele mai recente sunt cele cuprinse în Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 100/25 iulie 2024 privind modificarea și completarea Legii cetățeniei române nr. 21/1991, precum și completarea și modificarea altor acte normative, ordonanță publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 740 din 29 iulie 2024.

⁷ Legea 24 din 17.12.1971, ediție electronică.

⁸ <https://constitutii.wordpress.com/wp-content/uploads/2013/01/constituc5a3iunea-din-1866.pdf>, consultat la data de 3.12.2024, ora 17.

instituțiile chemate să recunoască această apartenență. Astfel, articolele 8 și 9 din legea fundamentală precizau că împământenirea, adică acordarea cetățeniei române străinilor, este făcută exclusiv de puterea legislativă⁹. Tot puterea legislativă era chemată să rezolve problema cetățeniei pentru românii din teritoriile care, la acea dată, erau cetățeni ai altor state. „Românul din orice Stat, fără privire către locul nașterii sale, dovedind lepădarea sa de protecțiunea străină, poate dobândi de îndată exercitarea drepturilor politice prin un vot al Corpurilor Legiuitoare”¹⁰, prevede textul constituțional.

Așa după cum arată Silvia Marton¹¹, încă din prima sesiune a legislaturii din proximitatea adoptării constituției (19 noiembrie 1866-12 aprilie 1867), senatorii sunt chemați să își îndeplinească îndatoririle specifice în materie de acordare a statutului de cetățean român celor care și-au manifestat această dorință. Întemeiată pe prevederile art. 9 din Constituție, procedura este una simplă în cazul cererilor de indigenări. Comitetul delegaților de secțiuni, numit pentru fiecare caz în parte, analizează dosarul și documentele fiecărui petiționar, luând în considerare și votul anterior al Adunării Deputaților, apoi este citit raportul, are loc discuția generală și raportul este supus aprobării Senatului¹².

Spre deosebire de indigenare - recunoaștere a apartenenței românești -, naturalizarea sau împământenirea sunt întemeiate pe prevederile articolului 16 din Codul Civil din 1864, doar dacă petiționarul dovedește că este folositor țării și dacă a locuit pe teritoriul României zece ani¹³. Termenul de ședere poate fi redus în cazul celor care au performat în anumite domenii, putând aduce plusvaloare¹⁴.

Constituția de la 1923

Crearea statului național unitar român a adus cu sine și o nouă lege fundamentală, menită să reglementeze la nivel general raporturile juridice ale statului cu provinciile istorice care s-au unit cu Regatul României. Constituția de la 1923 va fi ținut cont și de reglementările actelor internaționale circumscrise sistemului tratatelor de pace de la Versailles (1919-1920), dar și realităților etnico-religioase din Transilvania, Bucovina și Basarabia.

Actul constituțional din 1923 consfințește, în materie de cetățenie, modificările aduse legii fundamentale anterioare, precizându-se, la articol 7, faptul că „deosebirea de credințe religioase și confesiuni, de origine etnică și de limbă, nu constituie (sic!) în

---

⁹ Art. 8, *ibidem*.

¹⁰ Art. 9, *ibidem*.

¹¹ Silvia Marton, „Aici e vorba să dăm ceea ce avem mai bun: naționalitatea”: Naturalizare, cetățenie și românită în Parlamentul României (a doua parte a veacului al XIX-lea), în *Annals of the University of Bucharest/Political science series*, 8 (2006), pp. 35-51, ISSN 1582-2486.

¹² *Ibidem*, p.35.

¹³ *Ibidem*, p. 36.

¹⁴ *Ibidem*.

*România o piedică spre a dobândi drepturile civile și politice și a le exercita*¹⁵. Tot aici sunt referiri precise la instituțiile chemate să asigure procedura naturalizării. Textual, Constituția prevede că „naturalizarea se acordă în mod individual de Consiliul de Miniștri, în urma constatării unei comisiuni, compusă din: primul-președinte și președinții Curții de apel din Capitala Țării, că solicitantul îndeplinește condițiunile legale”¹⁶.

Observăm că nu doar textul referitor la împământenire sau naturalizare se modifică, ci și instituțiile însărcinate să asigure procedura specifică. Dacă în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, Parlamentul rezolva problematica împământenirii, în perioada interbelică procedura naturalizării era îndeplinită de puterea executivă și cea judecătorească, respectiv Consiliul de Miniștri și conducerea instanțelor de judecată din București.

Legea fundamentală din 1938 și prevederile referitoare la cetățenie

În Monitorul Oficial nr. 48 din 27 februarie 1938¹⁷ este publicat textul noii constituții, lege care statuează instaurarea dictaturii regale a lui Carol al II-lea. Prevederi referitoare la cetățenie, denumită naționalitate, sunt inserate în actul constituțional la articolele 8 și 11, cu mențiunea că naturalizarea se acordă individual prin lege¹⁸. Raportat la Constituția din 1938, istoriografia juridică reține două legi incidente în materie de cetățenie/naționalitate, circumscrise temporal legii fundamentale din 1938. O lege de revizuire a cetățeniei, 169 din 21 ianuarie 1938, prin care li se cerea tuturor locuitorilor evrei care dobândiseră cetățenia română anterior să aducă documentele care atestau acest statut la judecătoriile de care aparțineau¹⁹. Cea de a doua lege referitoare la cetățenie este Legea 86 din 1939²⁰.

Prima lege, o lege cu profund caracter antisemit, prevedea o serie de instituții chemate să rezolve problematica revizuirii; între acestea: judecătoriile, pentru înscrierile din registrele de naționalitate care nu au fost contestate, tribunalele și curțile de apel pentru celelalte cazuri²¹.

Aflată în vigoare nouă ani, de la 1 februarie 1939 la 6 iulie 1948, când intră în vigoare Decretul 125/1948 privind cetățenia română²², Legea 86 din 1939 avea prevederi specifice despre instituțiile chemate să asigure îndeplinirea procedurii

¹⁵ Constituția din 1923, Monitorul Oficial nr. 282 din 23 martie 1923, ediție electronică.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ Constituția din 1938, ediție electronică.

¹⁸ *Ibidem*, art. 11.

¹⁹ Legea 169 din 1938, apud <http://holocausttransilvania.ro/ro/exhibits/show/legislatia-antisemita-exp/item/102>, consultat la data de 3.12.2024, ora 17.33.

²⁰ Legea 86 din 1939, privitoare la dobândirea și pierderea naționalității române, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 16 din 19 ianuarie 1939, ediție electronică.

²¹ Legea 169 din 1938, art. 2.

²² <https://lege5.ro/gratuit/gm4tsojrga/legea-nr-86-1939-privitoare-la-dobandirea-si-pierderea-nationalitatii-romane>, consultat la data de 4.12.2024, ora 9.30.

privind naturalizarea. Aceste organe erau **Comisiunea pentru constatarea condițiilor de naturalizare și recunoaștere**, care funcționa pe lângă Ministerul Justiției (art. 17), ministerul de profil prin **directorul afacerilor judiciare**, care era secretar de drept al Comisiunii, **Consiliul de Miniștri**, **Adunările Legiuitoare** și **Regele**, care emitea Decretul de acordare a naturalizării în mod individual²³.

Instituții implicate în procesul de acordare a cetățeniei române în perioada comunistă

Pierderea războiului de către Germania nazistă și de către partenerii săi și împărțirea sferelor de influență au adus o nouă arhitectură globală, lumea fiind separată de o Cortină de Fier. România, deși a contribuit din plin la victoria Aliaților, intră în sfera de influență sovietică, la București instaurându-se, timp de mai bine de patru decenii, regimul comunist. Există două etape distincte de manifestare a regimului, separată de o perioadă de tranziție, respectiv perioada delimitată de retragerea trupelor sovietice din România (1958) și adoptarea Declarației de independență față de URSS (1964)²⁴. Prima etapă, având ca date extreme 1946/1948-1958, a coincis unui mimetism sovietic, legile, programul de guvernare și arhitectura instituțională corespunzând în proporții covârșitoare celor de la Moscova. Nu puteau lipsi din acest angrenaj legislația și în mod special cea de natură constituțională.

În 1948 și 1952, comuniștii români elaborează și pun în aplicare două texte constituționale, texte care nu au prevederi exprese la dobândirea și pierderea cetățeniei române, procedura specifică și instituțiile chemate să asigure îndeplinirea acestora făcând obiectul a două legi cu caracter organic, respectiv Decretul 125/1948²⁵ și Decretul 33/1952²⁶. Primul act normativ menționat arată că instituțiile desemnate să acorde, să retragă sau să constate renunțarea la cetățenie erau Marea Adunare Națională, Ministerul Justiției și Ministerul Afacerilor Interne²⁷.

Venirea la putere a lui Nicolae Ceaușescu și crearea unei linii naționale a politicii comuniste s-au întrezărit și în modificările legislației naționale, implicit în ceea ce privește procedura de acordare și retragere a cetățeniei române. Prin Legea nr. 24/1971²⁸, regimul Ceaușescu reglementa în manieră proprie acest domeniu.

---

²³ Legea 86 din 1939, art. 18-29.

²⁴ Vezi Andrei Tinu, *Scânteia de la Praga*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2015, 450 pp., ISBN: 978-606-537-297-9.

²⁵ Decretul nr. 125/1948 pentru cetățenia română, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 154 din 7 iulie 1948, ediție electronică.

²⁶ Decretul nr. 33/1952 privitor la cetățenia Republicii Populare Române, Buletinul Oficial nr. 5 din 24 ianuarie 1952, ediție electronică.

²⁷ Decretul nr. 125/1948 pentru cetățenia română, Monitorul Oficial, art. 22-29.

²⁸ Legea 24/1971 a cetățeniei române, Buletinul Oficial nr. 157 din 17 decembrie 1971, <https://lege5.ro/Gratuit/gyydeouju/legea-nr-24-1971-a-cetateniei-romane>, consultat la data de 4.12.2024, ora 12.33.

Trecând peste preambulul legii, un micro-manifest politic patetic, ce făcea referire la cetățenii României socialiste, chemați să slujească, „cu abnegație”, intereselor poporului și cauzei socialismului²⁹, textul legal menționează și instituțiile statului cu atribuții în îndeplinirea procedurilor specifice în materie de cetățenie. Potrivit legii, Consiliul de Stat era organul suprem îndrituit să acorde, la cerere, cetățenia română străinului sau apatridului care îndeplinea prevederile art. 10, literele a) – e)³⁰ sau, după caz, să o retragă³¹. Legea nr. 24/1971 rămâne în vigoare până în 1991, anul adoptării Legii cetățeniei române nr. 21/1991, în baza căreia se desfășoară întreaga procedură de acordare/retragere a cetățeniei române.

* * *

În prezent, instituția care aplică prevederile legale în materie de cetățenie este Autoritatea Națională pentru Cetățenie, aflată în subordinea Ministerului Justiției, care a fost înființată și își desfășoară activitatea potrivit Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 5 din 2010.

Concluzii

Această ultimă lucrare nu reprezintă altceva decât o incursiune sumară în istoria instituțiilor chemate să asigure îndeplinirea procedurilor specifice acordării și retragerii cetățeniei române.

Istoria modernă și contemporană, în fapt istoria propriu-zisă a României, reține importanța conceptului de cetățenie și a raporturilor juridice dintre individ și stat, cel din urmă stabilind nu doar o procedură specifică, prevăzută în toate categoriile de legislație, începând cu actele normative de nivel constituțional, ci și instituții specializate.

Prin prezenta lucrare, autorul, care a deținut funcțiile de vicepreședinte și președinte al Autorității Naționale pentru Cetățenie, și-a dorit să sublinieze rolul și importanța acestor instituții atât în derularea eficientă a procedurii specifice în materie de cetățenie, cât mai ales în evoluția istorică și sociopolitică a țării noastre.

Fără pretenția de a fi rezolvat întreaga problemă, articolul de față – considerăm noi – acoperă aspecte fundamentale ale tematicii abordate, contribuind la efortul comun de cunoaștere a domeniului. Analiza legislației privitoare la cetățenia română, începând cu Constituția din 1866 și actele normative complementare, ne arată că procedura specifică a fost îndeplinită de Senat și de Adunarea Deputaților în secolul al XIX-lea, de Consiliul de Stat și organele de miliție în perioada comunistă și de Autoritatea Națională pentru Cetățenie (ANC) în prezent.

---

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ *Ibidem*, art. 10.

³¹ *Ibidem*, art. 19-21.

Cu toate că în momentul de față ANC este singura instituție însărcinată să asigure procedura de acordare a cetățeniei române, în realizarea acestei proceduri sunt implicate mai multe instituții, fie că vorbim de verificarea aplicanților pentru cetățenia română, fie de cea a autenticității documentelor prezentate.

Bibliografie

A. Izvoare legislative

1. *Constituția din 1923*, Monitorul Oficial nr. 282 din 23 martie 1923, ediție electronică;
2. *Constituția din 1938*, ediție electronică;
3. *Decretul nr. 125/1948 pentru cetățenia română*, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 154 din 7 iulie 1948, ediție electronică;
4. *Decretul nr. 33/1952 privitor la cetățenia Republicii Populare Române*, Buletinul Oficial nr. 5 din 24 ianuarie 1952, ediție electronică;
5. *Legea 169 din 1938*, ediție electronică;
6. *Legea 24/1971 a cetățeniei române*, Buletinul Oficial nr. 157 din 17 decembrie 1971;
7. *Legea 86 din 1939, privitoare la dobândirea și pierderea naționalității române*, Monitorul Oficial, Partea I, nr. 16 din 19 ianuarie 1939, ediție electronică.

B. Lucrări generale și speciale

1. Marton, S., „Aici e vorba să dăm ceea ce avem mai bun: naționalitatea”: *Naturalizare, cetățenie și românitate în Parlamentul României (a doua parte a veacului al XIX-lea)*, în *Annals of the University of Bucharest/Political science series*, 8 (2006), pp. 35-51, ISSN 1582-2486.
2. Tinu, A., *Scânteia de la Praga*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2015, 450 pp., ISBN: 978-606-537-297-9;
3. Tinu, A., Boboc, C., 2014, „Termenele acordării sau redobândirii cetățeniei române”, în „Rolul Europei într-o societate polarizată”, în *Conferința internațională de drept, studii europene și relații internaționale*, București: Hamangiu;
4. Tinu, A., Boboc, C., 2015, „Introducere în evoluția legislației privind cetățenia română”, în volumul *Conferinței internaționale „Law between modernization and tradition: implications for the legal, political, administrative and public organization” / „Dreptul între modernizare și tradiție: implicații asupra organizării juridice, politice, administrative și de ordine publică”*, București, 21-23 aprilie 2015, București: Hamangiu;
5. Tinu, A., Curelușă, L.F., 2019, „Obtaining Romanian nationality by the underage, as per the new regulations of the Emergency Ordinance no. 65/2017”, în *Conferința internațională de drept, studii europene și relații internaționale* (ed. a VI-a:

„Dreptul românesc, tradiție și vocație europeană”, 17-18 mai 2018, București: Hamangiu;

6. Tinu, A., Tutilescu, A., Boboc, C., 2014, „Romanian Citizenship. Case Study: Districts Teceu and Rahău from the Right Side of the Tisza”, în Revista *Conferinței internaționale „Educație și creativitate pentru o societate bazată pe cunoaștere”/„Education and Creativity for a Knowledge based Society”*, ediția a VIII-a, 20-22 noiembrie 2014, Secțiunea 1/1.52.

C. Resurse online

1. <http://holocausttransilvania.ro/ro;>
2. <https://constitutii.wordpress.com;>
3. <https://lege5.ro;>
4. <https://legislatie.just.ro.>

INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ ȘI CONTRIBUȚIILE EI ÎN DOMENIUL CRIMINALISTICII: SINERGIA CARE REVOLUȚIONEAZĂ EFICIENTIZAREA INVESTIGAȚIILOR ȘI APLICAREA LEGII

Cons. jur. Ștefania ZORCĂ

Abstract: Artificial intelligence (AI) is profoundly transforming the field of forensics, bringing innovations that improve the efficiency of investigations and the accuracy of legal processes. The article explores the use of AI in activities such as predictive crime analysis, facial recognition, DNA analysis, 3D scene reconstruction, and forgery detection. These technologies speed up data processing and reduce work time, supplementing human expertise. However, the inherent challenges are also discussed, including risks of algorithmic errors, loss of human expertise, and security vulnerabilities. In conclusion, it emphasizes the importance of responsible integration of AI as a human partner, not a substitute, to maximize the potential of investigations and reduce crime.

Keywords: Artificial intelligence, forensics, investigations, predictive analytics, facial recognition, human expertise, and legal technology

Inteligența artificială (IA) nu este un subiect nou de discuție, ci mai degrabă un subiect care a cunoscut o amploare deosebită în ultimul timp datorită implicațiilor larg răspândite ale căror consecințe pozitive și negative încep să fie evaluate consistent. În fiecare domeniu în care inteligența artificială a fost implicată, experții ce studiază acest fenomen au reușit să constate aspecte indubitabile care desemnează atât avantaje, cât și dezavantaje ale unor astfel de practici.

Considerând totuși dinamica evoluțiilor tehnologice, este imperativ de înțeles faptul că teama de posibile consecințe negative nu trebuie să conducă la respingerea inteligenței artificiale din domenii vaste, dar să atenționeze specialiștii cu privire la importanța predictibilității oricăror posibile provocări și maximizării potențialului care descrie munca umană.

Inteligența artificială – un nou aliat al forțelor de ordine

Cu trimitere la domeniul juridic, inteligența artificială poartă deja recunoscutibilitate din varii perspective fiind implicată în activități precum:

- analiza predictivă a criminalității,

- recunoașterea facială,
- analiza probelor,
- clasificarea documentelor,
- transcrierea automată,
- detectarea fraudelor,
- evaluarea riscului recidivei,
- chatbot-urile juridice,
- traducerea automată,
- reabilitarea prin monitorizare.

Desigur, tuturor acestora li se adaugă multe altele în funcție de activitățile precise pentru care inteligența artificială manifestă integrarea unor elemente de suport. Spre exemplu, în domeniul criminalisticii, știință complexă ale cărei atribute pozitive sunt incontestabile în definitivarea investigațiilor care permit înfăptuirea justiției, inteligența artificială accelerează procesele de lucru prin activități precum: automatizarea analizei datelor, trierea probelor, analiza de text, asistența în investigații sau detectarea anomaliilor. În acest sens, procesarea volumelor mari de date se realizează cu un timp de lucru mai scurt, ceea ce permite o analiză minuțioasă a altor probe criminalistice care implică în mod obligatoriu expertiza umană prin elemente pe care inteligența artificială nu le-ar putea reproduce.

Învățarea prin precedent și performanța repetitivității

Pentru o înțelegere mai clară a acestui aspect, așa cum experiența șlefuieste cunoașterea umană și conduce la o capacitate mai bună de predictibilitate viitoare și la o pricepere accentuată în contextul lucrului repetitiv, așa inteligența artificială învață pe baza precedentului îmbunătățind prin algoritmi care o definesc în mod permanent toate elementele pe care știe să le îndeplinească. Cu toate acestea, aspectele care țin de intuiție, creativitate, spontaneitate și flexibilitate în gândire sunt încă atribute pur umane. Acest fapt conduce la concluzia semnificativă că inteligența artificială și activitatea umană trebuie să se afle într-o relație de codependență, completându-se una pe cealaltă, și nu înlocuind cu integralitate capacitățile dobândite.

Contribuții practice: minimizarea timpului de lucru și maximizarea potențialului uman

Alte elemente care accentuează implicarea pozitivă a inteligenței artificiale în investigațiile criminale și deci, în rezultatele sistemului de drept presupun următoarele:

- analiza probelor digitale care identifică conexiuni relevante și procesează rapid date,

- recunoașterea tiparelor biometrice,
- reconstituirea spațială presupunând inclusiv modelarea scenariilor de infracțiuni folosind date 3D ce permit simularea evenimentelor,
- detecția falsurilor și a documentelor prin identificarea falsificării semnăturilor,
- analiza ADN-ului și amprentelor care permit procesarea datelor biologice prin algoritmi de potrivire.

Toate aceste lucruri conduc la maximizarea potențialului profesional al experților, al căror timp de lucru poate fi extins considerabil în contextul implicării inteligenței artificiale în sarcinile de care aceasta se poate ocupa cu relevanță. Mai mult, calitatea rezultatelor și potențialul credibilității și validității muncii investiționale este cu mult sporită, astfel încât personalul laboratoarelor și echipelor de specialiști reduc contextele de suprasolicitare în care munca devine copleșitoare sub spectrul presiunii timpului și volumului mare de lucru.

Acuratețea inteligenței artificiale: între realitate și probabilitate

Acuratețea lipsită de probabilitatea incertitudinii sau eșecului oricărui instrumente digitale este nerealistă, motiv pentru care recunoașterea dezavantajelor și riscurilor pe care inteligența artificială le poate răsfrânge asupra criminalisticii și sistemelor de drept este indispensabilă.

Printre principalele aspecte negative ce pot fi punctate cu privire la implicațiile inteligenței artificiale pot fi menționate următoarele:

- erorile de identificare, care pot conduce la aplicarea unor măsuri de coerciție eronate;
- bias-ul algoritmic, care presupune faptul că modelele de inteligență artificială pot amplifica prejudecăți din date inițiale, ceea ce poate afecta imparțialitatea investigațiilor și rezultatelor obținute;
- pierderea expertizei umane, care poate fi conturată de dependența excesivă de inteligență artificială care descurajează implicarea abilităților reale ale criminaliștilor și descrește acuratețea analizei umane;
- securitatea și confidențialitatea datelor, care pot fi vulnerabile în situațiile în care breșe de securitate sunt recunoscute;
- manipularea probelor prin exploatarea vulnerabilității algoritmilor prin înșelarea sistemelor și bazelor de date.

Încrederea în IA: capcana garanțiilor de acuratețe speculativă

Unul dintre riscurile majore pe care oamenii trebuie să le ia în considerare în procesele de implementare a inteligenței artificiale în integralitatea contextelor de muncă face trimitere la investirea necontrolată a încrederii în inteligența artificială.

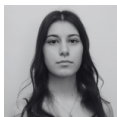
Acest fapt descurajează transparența proceselor de justiție din cauza lipsei implicațiilor umane și a elementelor de expertiză care implică atribute ce nu pot fi replicate prin prisma cunoștințelor dezvoltate pe baza precedentului. Fără de tăgadă, chiar și creativitatea și spiritul intuitiv uman sunt conturate de precedent. Astfel, experiențele anterioare fac mintea umană să activeze amintiri trecute care pot identifica potențiale riscuri sau recunoaște elemente de asemănare, însă inteligenței artificiale nu-i pot fi recunoscute aceleași capacități. Nefiind un organism viu, inteligența artificială învață din precedentul a numeroase experiențe umane și studii care o fac să performeze, însă se limitează la incapacitatea dezvoltării bazate pe experiențe proprii, individuale.

Concluzii

Inteligență artificială este parte a evoluțiilor tehnologice care demonstrează posibilitatea parteneriatului dintre sistemele algoritmice de lucru și om. Astfel este imperativ ca sistemele de drept și agențiile de aplicare a forțelor de ordine să își încline atenția cu permanență asupra nevoilor de adaptabilitate care se nasc din dezvoltarea avansărilor digitale și care nu suplinesc, ci completează și potențează capacitatea umană. Oamenii trebuie să folosească în beneficiul muncii lor inteligența artificială, nu să concureze cu aceasta sau să o folosească sub forma unui înlocuitor integral al capacității umane.

Prin urmare, capcanele minimizării eforturilor de lucru trebuie eliminate, iar dinamica evoluției zilnice a tehnologiilor să avantajeze potențialul de descreștere al criminalității prin maximizarea volumelor de lucru și reducerea timpilor de așteptare. Astfel, omului i se va atribui în mod acaparator ceea ce definește atributele intuitive și creative, iar inteligenței artificiale îi vor reveni activitățile și sarcinile care pot fi îndeplinite prin profitarea repetitivității și experienței precedente. Cu cât această conștientizare va fi mai bine implementată la nivelul societăților, cu atât criminalistica, științele și practicile implicate în activitățile investigaționale vor avea ocazia să conlucreze spre reducerea cifrelor negre ale criminalității și să dezvolte sisteme de prevenire a fenomenului infracțional aflat în continuă schimbare și adaptare.

AVOCATURA: ANALIZA EVOLUȚIEI PROFESIEI DIN TRECURT PÂNĂ ÎN PREZENT

Stud. Anca FĂRĂU

Abstract: *This essay delves into the complex evolution of the legal profession, tracing its journey from ancient origins to contemporary practices. By examining historical contexts, societal shifts, and technological advancements, the paper explores the transformation of the role of lawyers over time. It analyzes the impact of significant legal developments, such as the codification of laws and the emergence of specialized legal fields, on the structure and functions of the profession.*

Keywords: *client, evolution, lawyer, legal profession, legal services, roman law*

„Ce înseamnă să fii avocat?”

Această întrebare, aparent simplă, poate ridica o serie de discuții referitoare la rigurozitatea și complexitatea profesiei de avocat. Răspunsul poate fi, totuși, găsit cu ușurință printr-un search pe Google, însă definiția succintă și rezumativă de pe Wikipedia nu reușește să cuprindă în sine întreaga esență a acestei profesii. Mai mult decât atât, avocații au fost caracterizați în diverse moduri, mai mult sau mai puțin favorabile, din cauza fluctuațiilor care au avut loc în istorie și care au influențat mentalitatea generală.

Avocatul și autorul Andrei Săvescu reușește să ofere internauților o „definiție”, care cumulează experiența profesiei respective, cu provocările și caracteristicile sale: „avocatura este un mod de viață”¹. Astfel, avocatul trece dincolo de limitele strict profesionale, devenind un element incontestabil de valoros în cadrul dezvoltării societății. „Avocații sunt mai mult decât reprezentanții clienților lor”². Ei devin cei mai de seamă apărători ai solicitanților lor, fiind, în același timp, apărători ai integrității și corectitudinii. În pofida cunoștințelor de specialitate, dă dovadă de o capacitate excepțională de a empatiza cu clientul, reușind să stabilească o legătură strânsă întreprinzător-client. Persoane înzestrate cu o pregătire strașnică în

---

¹ Andrei Săvescu, 08. 11. 2005, „Despre avocatura – pe scurt”, <https://www.juridice.ro/877/despre-avocatura-pe-scurt.html>.

² Deborah A. DeMott, *The Lawyer as Agent*, 67 Fordham Law Review 301, 1998.

domeniul juridic și al retoricii reușesc să se emancipeze de sub sfera monotona a vieții cotidiene.

În mod surprinzător, această profesie a izbutit să treacă de limitele sale sociologice, reușind să dobândească astfel un caracter multilateral. Practica avocaturii a fost supusă unor schimbări majore de-a lungul timpului, fiind supusă inovațiilor apărute la nivelul birocrăției și al sistemului social-economic. Prin urmare, devine un părtaș al evoluției sociale, suferind un ansamblu de transformări, care au contribuit la consolidarea mecanismelor sale de funcționare.

Îndatorirea morală de a ajuta omul aflat la nevoie a reprezentat fundamentul avocaturii ca profesie: „Măreția adevărată a avocaturii reiese din devotamentul nesecat față de tot ce-i drept, apărarea a tot ce este legitim”³. Astfel, ocupația menționată se găsește încă din antichitate, dezvoltându-se neuniform, în funcție de procesele tranzitorii de dezvoltare a popoarelor lumii.

Bazele avocaturii sunt depistate la Roma, cunoscută drept leagănul civilizației, dar și locul unde au fost puse bazele dreptului privat roman. Locuitorii cetății Roma sunt primii care au reușit să traseze o diferențiere clară între religie și drept, motiv pentru care acest sistem juridic a supraviețuit trecerii timpului și a influențat sistemele de drept ale societății contemporane. Precizia și severitatea de care a dat dovadă va deosebi acest sistem juridic de celelalte sisteme ale Antichității, fiind singurul care a transformat normele religioase într-unele laice. Așadar, tot aici, regăsim și primii așa-zisi „avocați”, care inițial nu fuseseră nimic altceva decât simplii oratori. În primă fază, acești avocați realizau o muncă onorifică, întrucât *lex Cincia* din 204 î. Hr. reglementa faptul că aceștia nu puteau primi cadouri înainte de a fi soluționat un caz: „Nimeni nu acceptă, pentru a susține o cauză, un cadou sau bani”⁴.

Exegeții sunt de părere că norma dată a avut menirea de a sprijini clasele de condiție socială modestă, de a nu fi supuse unor costuri excesive în schimbul serviciilor care li se ofereau. Ulterior, această lege a suferit o serie de schimbări, începând cu domnia lui Augustus, când i-a fost anexată și o sancțiune. Potrivit *lex Cincia de donis și muneribus*, avocatul, care accepta daruri, era pedepsit să plătească de patru ori suma pe care o primise cadou. În vremea împăratului Claudius, profesia de avocat este legalizată deoarece legea suferă o altă modificare, una favorabilă, dacă putem spune, căci apărătorii obțin autorizația de a primi 10.000 de sesterce⁵. Deși această sumă era considerată aproape insignifiantă, depășirea ei îi putea aduce titularului pedeapsa pentru extorcare (*repetundarum*)⁶. Mai târziu, împăratul Traian a impus plata sumei respective abia la finalul cauzei. De aici, avocatura se

---

³ 04. 07. 2019, „ISTORIA AVOCATURII”, <https://administrare.info/drept/8654-istoria-avocaturii>.

⁴ Publius Cornelius Tacitus, *Annales* XI, 5.

⁵ Monedă mică de argint, care valorează 2 ași și jumătate.

⁶ Publius Cornelius Tacitus, *Annales* XIII, 42.

consolidează treptat, dobândind stabilitate și o puternică reglementare. Nu toată lumea putea deveni avocat, fiind necesară o pregătire riguroasă și o serie de dovezi ale acestei pregătiri. Prin urmare, în secolul al VI-lea, era necesară apartenența avocaților într-un barou pentru a-și putea exercita meseria în sensul real al cuvântului, pentru ca, ulterior, în anii 380 î. Hr., să fie impus studiul dreptului concomitent cu cel al retoricii. Evoluția avocaturii continuă să se cristalizeze, ajungând chiar să pretindă un anumit nivel de studii (aproximativ 4 ani), până când ia parte la soarta Imperiului.

Din nefericire, după cum bine știm, soarta Imperiului Roman a fost una tragică. Splendoarea și măreția de care dăduse dovadă s-au diminuat constant până când a atins paroxismul. Declinul Imperiului a luat alături și structurile economico-sociale pe care le-a dezvoltat sute de ani, fiind inclusă aici și profesia de avocat. La începutul Evului Mediu, avocatura decăzuse. Această perioadă este caracterizată printr-o multitudine de inovații, precum apariția unor noi imperii, a unor noi religii și a unor noi raporturi între civilizațiile actuale etapei respective. Însă, pentru practicanții profesiei de avocat, Evul Mediu a constituit o perioadă tumultoasă, schimbările pe plan mondial lăsându-ți amprenta și asupra acestora.

Unul dintre factorii principali ai evoluției avocaturii este reprezentat de religie. În perioada Evului Mediu, religia a avut un impact major asupra structurilor sociale, schimbând în mod radical stilul de viață al fiecărui individ.

În Europa, religia a devenit una dintre cele mai importante valori ale societății, motiv pentru care și avocatura trebuia să existe corelativ cu ea. Menirea avocaților era aceea de a sluji bisericii, cunoscând astfel o serie de limitări în ceea ce privește exercitarea profesiei. Individualizarea acestei meserii începe vag în jurul anului 1150, când a fost înregistrat un număr mare de persoane cunoscătoare de drept canonic. Deși ni se pare un început bun, nu este. În majoritatea cazurilor, oamenii respectivi erau preoți ai Bisericii Catolice, iar studiul dreptului reprezenta o serie de avantaje în cadrul practicării îndeletnicirilor lor. Adevărata schimbare apare abia peste 40 de ani, când oamenii încep să se detașeze de sfera bisericească pentru a exercita dreptul în sine. În mod surprinzător, biserica este unul dintre principalii promotori ai avocaturii, eforturile sale fiind vizibile pe tot parcursul procesului de definire a acestei profesii juridice. Pe fondul transformărilor sistemelor de drept specifice fiecărei societăți moderne, avocatura a renăscut. Acest lucru este vizibil începând cu anul 1231, când, în Franța, două concilii locale au impus avocaților să depună un jurământ de admitere înainte de a pleda în fața instanțelor bisericești. Acest jurământ a fost preluat ulterior atât în Anglia, cât și în Regatul Siciliei, pentru ca apoi să fie adoptat în întreaga Europă. Procesul invocat nu se încheie aici, întrucât în anul 1275, respectiv 1280, sunt promulgate o serie de prevederi referitoare la sancțiunile avocaților care erau acuzați de fraudă, precum și prevederi legate de demersurile de admitere în profesie.

Dacă pe plan european, avocatura s-a cristalizat încă de la începutul secolului al XII-lea, pe teritoriul Țărilor Române, lucrurile au stat altfel. În spațiul românesc, curentele și inovațiile europene au pătruns mai târziu, primele tratate referitoare la practica juridică datând abia din secolul al XIX-lea.

Istoria avocaturii românești este deschisă de Marele Logofăt al Dreptății, Iordache Goleșcu, care, la 30 septembrie 1831, proclamă înființarea primului barou național, care avea în componență 22 de avocați. Treizeci de ani mai târziu, reformele lui Alexandru Ioan Cuza au schimbat radical avocatura prin intermediul reformei din 1864, prin care era reglementată prima lege asupra constituirii corpului avocaților. Ulterior, apar mai multe reglementări referitoare la meseria menționată, reglementări care se regăsesc în „Repertoriul General Alfabetic al tuturor codurilor, legilor, decretelor-legi, convențiuni, decrete, regulamente etc.”, respectiv în „Legea pentru constituirea corpului de avocați” (cunoscută și sub denumirea de legea numărul 237).

Un lucru inedit în cadrul avocaturii românești, un lucru care cu greu poate fi trecut cu vederea, este apariția femeilor în domeniul juridic. În general, avocatura era o slujbă destinată bărbaților, fiind și singurii practicanți ai ei la acea vreme. Însă, de-a lungul istoriei, putem observa cum anumite femei au reușit să se emancipeze de sub statu-quo-ul specific epocii moderne. Un prim model în acest sens este Sarmiza Bilcescu-Alimănișteanu, cunoscută drept prima româncă avocat, fiind prima femeie care a obținut atât licența în științe juridice la Universitatea din Paris, cât și un doctorat în drept. A fost admisă în Baroul Ilfov în 1891, dar, ulterior s-a retras din avocatură, ca urmare a căsătoriei cu Constantin Alimănișteanu. În ciuda faptului că nu a profesat niciodată, Sarmiza Bilcescu rămâne în istorie drept piatra de temelie a emancipării femeilor, fapt demonstrat și prin demersurile pe care le-a întreprins pentru creșterea gradului de educației al ordinului feminin. Un alt exemplu constă în Ella Negruzzi, fiind prima femeie care a pledat în baroul avocaților din Iași și Galați. Inițial, cererea lui Negruzzi fusese respinsă, însă aceasta nu renunță, trimițând alte două cereri. Lupta ei nu a fost în zadar, căci, în 1920, devine prima femeie căreia i s-a permis practicarea avocaturii în România. Pe lângă această acțiune excepțională, Ella este renumită și pentru activismul pentru drepturile femeilor – atât civile, cât și politice – dar și pentru efortul depus în timpul Primului Război Mondial, activând ca soră medicală.

Structura avocaturii devine tot mai rigidă, începând cu anul 1921, când în ședințele Parlamentului din 10 iunie și din 15 iulie 1921, a fost votată „Legea pentru unificarea funcționării corpului de avocați”. Cele 3 articole ale legii respective conțineau prevederi referitoare la mobilitatea avocaților, dar și la normele de drept care trebuiau respectate. Mai târziu, este sesizabilă apariția barourilor de avocați pe județe, conform Legii pentru organizarea corpului de avocați, numită și Decretul

nr. 610, din 19-21 februarie 1923. Ulterior, consolidarea avocaturii se realizează print-o succesiune de modificări aduse actelor normative care priveau modul de constituire al Corpului de Advocați, cum ar fi legea din 28 decembrie 1931 – sau Decretul nr. 4221.

Toate aceste demersuri au fost, din păcate, distruse în timpul regimului comunist, instaurat din 1948. În această perioadă, apărarea drepturilor și a libertăților fundamentale a fost aproape imposibilă, normele democratice fiind stipulate doar la nivel formal. Barourile și colegiile de avocați sunt desființate, practicanții acestei profesii fiind marginalizați și, uneori, chiar arestați. Măsurile punitive impuse de stat au făcut ca avocatura, dar și dreptul în sine să treacă, pe nedrept, print-o etapă deosebit de dificilă.

Din fericire, însă, povestea nu se încheie aici. Datorită evenimentelor din decembrie 1989, avocatura a izbutit să se reabiliteze. Avocații optează pentru revenirea la formele tradiționale de organizare, prin înființarea baroului, așa cum apare în Decretul-lege nr. 90/1990, publicat în Monitorul Oficial nr. 32 din 1 martie 1990. Începând cu anul 1990, România a trecut printr-o serie de transformări generale. Dorința implementării unui sistem democratic devine realitate la 21 noiembrie 1991 prin adoptarea unei noi Constituții, care a intrat în vigoare la 8 decembrie 1991. De asemenea, legislația privitoare profesiei analizate este modificată prin Legea nr. 51/1995, care stipula independența avocaților, favorizând, în același timp, dezvoltarea unor noi forme de exercitare a avocaturii. Datorită schimbărilor pe plan social, precum a aderării la Uniunea Europeană, această lege a suferit o serie de modificări, care au consolidat tot mai mult poziția și atribuțiile avocatului în societatea contemporană românească.

Pe mapamond, profesia de avocat s-a dezvoltat și individualizat continuu în funcție de caracterul fiecărei civilizații. Astfel, în ciuda pactelor sau a tratatelor internaționale la care statele lumii au luat parte, avocatura rămâne un element distinct al fiecărui stat, având proceduri și atribuții specifice. Spre exemplu, în Vatican, dobândirea demnității de avocat se face cu ajutorul unei diplome de licență și doctorat în drept canonic, acordate de una dintre universitățile pontifice. În schimb, în Italia, este necesară finalizarea unui ciclu de studii juridice, succedate de un stagiu de 18 luni în cadrul unui birou de avocatura și de un examen de calificare. O situație asemănătoare se găsește în Ucraina, unde este necesară diploma de licență, un stagiu de 3 ani și un examen de calificare. În țări precum Franța și Serbia, intrarea în profesie se efectuează prin studiile în drept și înscrierea într-un barou, ca urmare a promovării examenului de admitere. În Spania, lucrurile stau puțin altfel, fiind obligatorie participarea la un Master de Acceso a la Abogacía, care este urmat de un test de aptitudini. În Statele Unite ale Americii, avocații sunt acele persoane care dețin o diplomă Juris Doctor, acordată de către o facultate de drept acreditată,

care au promovat un examen de barou și se află în conformitate cu anumite standarde ce țin de comportament.

Așadar, în ciuda micilor diferențe dintre procedeele de intrare în această profesie, avocatul rămâne apărătorul cel mai de preț al clientului său. După cum am văzut, avocatura a parcurs un drum anevoios, cu multe suișuri și, mai ales, coborâșuri, pentru ca, într-un final, să devină astăzi o profesie respectabilă și riguros reglementată. Dar povestea nu se termină aici, avocații își vor continua de acum încolo profesia, perfecționând-o neîncetat și atestându-i, prin fiecare acțiune întreprinsă, importanța pe care o are în societate.

III. STUDII, DISCUȚII, COMENTARII (R. MOLDOVA ȘI UCRAINA)

REPERE TEORETICE CU PRIVIRE LA NOȚIUNEA ȘI CARACTERELE JURIDICE ALE CONTRACTULUI DE LOCAȚIUNE

Av. drd. Oxana EȘANU

Universitatea de Stat din Republica Moldova

Abstract: *An in-depth study of the essence of a legal institution cannot be carried out without defining it, and mainly without highlighting the legal characteristics that give it its particularity and place among other legal institutions. It is also the case of the lease, an important institution of civil law, with distinct and accentuated features among the institution of the civil contract. This finding requires a delicate and special approach to the lease relationship, starting from its definition and continuing with the detailed description of each legal character that it presents among the contracts whose object is the transmission of a right of use.*

Keywords: *lease, tenant, landlord, family, guarantee, security, rent*

Introducere

Oricare instituție a dreptului își are originea determinată de o anumită necesitate socială. Începem de la această axiomă, în încercarea de a da consecutivitate evoluției instituției locațiunii de la apariția ei până la data scrierii acestei lucrări.

Deci, după cum spuneam, nevoile cotidiene ale omului, în special cele de folosință a unor bunuri, de multe ori nu puteau fi acoperite, decât prin recurgerea la folosul bunurilor altuia contra cost, situație care, astăzi, leagă subiecții interesați printr-un contract numit, de locațiune. Așa se face că, în trecut, relațiile constituite cu ocazia folosirii bunurilor altuia s-au răspândit cu mare accelerație, solicitând dreptului să recurgă la reglementarea detaliată a acestor categorii de raporturi, începând cu atribuirea unei denumiri prin care să se facă percepute și distincte în categoria celorlalte raporturi juridice. Da, astăzi, instituția despre care vorbim este percepută aproape unanim ca și *locațiune*, așa cum au intitulat-o romanii de la începuturi - ce face să se înțeleagă chestiunea folosirii bunului altuia. Însă, de-a lungul timpului, în funcție de regiunile geografice în care se utiliza, de specificul

limbii fiecărei țări, de categoria bunului ce face obiectul transmiterii în folosință sau specificul relației legate de folosirea bunului altuia, instituția locațiunii a cunoscut și încă mai cunoaște intitulări diferite.

Acestea fiind clarificate, mai subliniem faptul că raportul de locațiune se constituie, de obicei, în baza unui contract numit tot de locațiune, din acest considerent, în lucrarea de față de vom preocupa de definirea nu a instituției locațiunii în general, ci de definirea contractului de locațiune în calitatea sa de act juridic bilateral.

Metodologia de cercetare

Întru atingerea scopului prestabilit, în cadrul cercetării subiectului de față, au fost necesare și pe larg utilizate diferite metode de cercetare dintre care le menționăm pe cele mai relevante, cum ar fi: metoda analizei, metoda sintezei, metoda deducției, metoda istorică, metoda comparativă, metoda sistemică și metoda empirică.

Conținutul de bază al cercetării

Până a trece la definirea contractului de locațiune, ținem să precizăm că raportul de locațiune se constituie în baza unui act juridic numit „contract de locațiune”, noțiunea căruia, în esență, reprezintă și esența întregii instituții a locațiunii cu varietățile sale (arendă, leasing, concesiune și alte raporturi translativ de posesie și folosință).

Deci, trecând la noțiune, potrivit art. 1251 din Codul civil al Republicii Moldova, prin contractul de locațiune, o parte (locator) se obligă să dea celeilalte părți (locatar) un bun determinat individual în folosință temporară sau în folosință și posesiune temporară, iar aceasta se obligă să plătească chirie.

Din conținutul noțiunii arătate se lasă observate primele neclarități admise de legiuitorul nostru. Anume, se vine în textul noțiunii cu unele concretizări, după noi, de prisos atunci când se referă la bunul determinat individual, pentru că în realitate altfel nici nu poate fi. Or, locatarul cunoaște de la început bunul de care are nevoie al închiria, odată ce locatorul vine cu oferta, iar potrivit condițiilor generale în materia contractelor, aceasta trebuie să fie clar exprimată, cu indicarea parametrilor concreți ai bunului, prețul etc.¹

Dacă analizăm și stilul definirii locațiunii în legislația altor state, găsim contractul de locațiune mai simplu și accesibil definit în legislația României. Astfel,

---

¹ Ardelean Grigore, Comparația reglementării contractului de locațiune după codul civil al Republicii Moldova și cel al României, în Revista română Universul Juridic, București, nr. 2/2022, (0, 74 c/a), ISSN 2393-3445.

potrivit Codului civil român, *locațiunea* este contractul care transmite folosința temporară a unui bun de la una dintre părți, numită *locator*, celeilalte părți, numită *locatar*, în schimbul unei sume de bani, numită *chirie* (art. 1777 C. civ. al României)².

Deci, noțiuni destul de accesibile și simpliste ale contractului de locațiune identificăm atât în literatura națională de specialitate, cât și în cea internațională.

Astfel, în doctrina autohtonă, contractul de locațiune se definește ca acel contract prin care o parte numită *locator* se obligă să ofere în folosință temporară un bun în schimbul unei plăți, denumite *chirie*³.

În doctrina românească, contractul de locațiune se definește pornind de la noțiunea legală conținută la art. 1777 din Codul civil român, ca fiind acel contract prin care o parte numită *locator*, se obligă să asigure celeilalte părți, numite *locatar*, folosința unui bun pentru o anumită perioadă, în schimbul unui preț, denumit *chirie*⁴.

Dacă e să analizăm și legislația altor state pe segmentul definirii contractului de locațiune, atunci spunem că nu identificăm mari diferențe. Bunăoară, contractul de locațiune în Codul civil italian este definit la art. 1571, ca fiind un contract prin care una dintre părți se obligă să o lase pe cealaltă parte să se bucure de un bun mobil sau imobil pentru un timp anume, contra unei anumite taxe⁵. Unica diferență observată este că în legislația civilă italiană nu se dă o denumire specială părților contractului de locațiune⁶.

În Codul civil al Germaniei, contractul de locațiune este definit ca acel contract ce obligă proprietarul să permită chiriașului să folosească proprietatea închiriată pe perioada închirierii (art. 535 CCG)⁷. Și aici, observăm că calitate de *locator* o poate avea doar proprietarul bunului, ceea ce nu se stabilește expres prin legislația noastră, dar și a majorității statelor lumii.

În viziunea noastră, contractul de locațiune ar putea fi definit și mai simplu, în sensul aceluia *contract în baza căruia locatorul se obligă să transmită locatarului un bun spre folosință temporară contra unui cost, denumit chirie*.

---

² Codul civil al României, aprobat prin Legea nr. 71/2011, republicată în Monitorul Oficial al României, 15.07.2011, nr. 505, art. 916 alin. (1).

³ Cimil D., Bejan E., Drept civil. Contracte speciale, Ed. Grafema Libris, Chișinău, 2014, p. 160; Chibac G. Robu O. Brumă S., Chibac N., Drept civil. Contracte și succesiuni, Chișinău, 2019, p. 84; Trofimov I., Drept civil. Contractele civile, Chișinău, 2012 p. 67.

⁴ Urs Ilie, Drept civil. Contracte speciale, Ed. Universul juridic, București, 2015, p. 22; Popa Ioan, Contracte civile. De la teorie la practică, Ed. Universul juridic, București, 2020, p. 37; Moțiu F., Contracte speciale. Curs universitar. Ed. Universul juridic, București, 2020, p. 165.

⁵ Il Codice civile italiano. Testo del Regio Decreto 16 marzo 1942, n. 262 aggiornato con le modifiche apportate, da ultimo, dal D.L. n. 13/2023.

⁶ Soroceanu Igor, Accounting of receivables regarding budget settlements, în Revista EcoSoEn, nr. 1-2/2022, pp. 82-87, ISSN 2587-344X/ISSNe 2587-425X, p. 84.

⁷ Das deutsche Bürgerliche Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das zuletzt durch Artikel 24 des Gesetzes vom 22. Februar 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 51).

Pentru a evidenția trăsăturile locațiunii, dar și pentru a da explicații de ce anume am definit contractul de locațiune într-o asemenea manieră, vom prezenta mai jos următoarele clarificări:

- părțile contractului de locațiune sunt locatorul (cel care transmite în folosința altuia bunuri), indiferent dacă este proprietarul bunului sau o altă persoană ce exercită un drept real asupra acestuia și locatarul (cel care primește bunuri spre a le folosi).

În materie de locațiune, termenii de locator și locatar sunt termeni generali, părțile fiind denumite cu termeni speciali (arendator și arendaș în contractul de arendă; concedent și concesionar în contractul de concesiune, leasing⁸ etc.) în contractele derivate din locațiune sau altfel spus, contractelor supuse regulilor generale ale locațiunii.

- prestația de bază a părților (obiectul contractului) constă în transmiterea bunului în folosința locatarului, altfel spus, asigurarea folosinței bunului (prin transmiterea bunului mobil, punere la dispoziție sau asigurarea accesului către acesta) și plata chiriei de către locatar;

- perioada folosirii bunului este în totdeauna determinată sau cel puțin determinabilă, dar și temporară. În acest sens, deși legea civilă nu impune obligația determinării perioadei locațiunii în conținutul contractului, aceasta rezultă o determinare reieșind din natura acestuia în condițiile în care prin lege se impune un termen maxim de 99 de ani. De altfel, cum ar fi posibilă stabilirea limitei maxime?;

- prețul contractului (chiria) poate fi plătit atât în bani, cât și sub altă formă de contraprestație, în condițiile în care legea nu impune ca prețul contractului să fie stabilit expres în bani. De aceea în conținutul noțiunii am evitat să ne referim la plata unui preț sau la plata unei sume de bani, lăsând a se înțelege conținutul oneros al locațiunii prin referirea la plata unei contravalori.

Caracterele juridice ale contractului de locațiune

Contractul de locațiune, ca de altfel și celelalte contracte speciale, prezintă anumite caractere juridice care-l fac distinct și particular în fața tuturor raporturilor juridico-civile.

În literatura de specialitate, consecutivitatea descrierii caracterelor juridice ale contractului de locațiune este diferită. Majoritatea autorilor⁹ încep de la analiza caracterului sinalagmatic al contractului, iar alții de la cel consensual¹⁰, și pe bună

---

⁸ Potrivit legislației civile naționale (art. 1314 CC), părțile în contractul de leasing sunt denumite locator și locatar ceea ce ar face să se confunde leasingul cu locațiunea. Bunăoară, în legislația altor state părțile sunt denumite convențional pe lângă locator, finanțator (locator/finanțator) și locatar/utilizator.

⁹ Cimil D., Bejan E., Drept civil. Contracte speciale, Ed. Grafema Libris, Chișinău, 2014, p. 160; Chibac G., Robu O., Brumă S., Chibac N., Drept civil. Contracte și succesiuni, Chișinău, 2019, p. 93.

¹⁰ Popa Ioan, Contracte civile. De la teorie la practică, Ed. Universul juridic, București, 2020, p. 37.

dreptate. Or, de aceeași părere suntem și noi, având în vedere că toate încep de la exprimarea acordului de voință în privința constituirii raportului contractual, iar de forma realizării acesteia depinde și valabilitatea contractului cu toate caracterele care îl descriu: sinalagmatic, oneros, translativ, de folosință etc.

În această consecutivitate vom analiza și noi contractul de locațiune, spunând că acesta are caracter:

➤ **Consensual**, deoarece se consideră valabil încheiat prin simplul acord de voință exprimat de părți, ulterior negocierii și, respectiv, ajungerii la un *consens* favorabil pentru ambele.

Deci, chestiunea consensualității contractului de locațiune este clară și lesne de înțeles, însă până acolo unde apare întrebarea: în ce formă trebuie să fie exprimată voința părților de a contracta.

În context, explicăm că legea nu impune drept condiție de valabilitate respectarea formei scrise a exprimării acordului de voință, prin urmare acesta poate fi exprimat verbal sau tacit¹¹. În mod evident, aici ne referim la forma exprimării acordului de voință de a încheia contractul, chestiune care nu trebuie confundată cu însăși forma contractului, deoarece exprimarea acordului de a contracta poate fi făcut verbal, iar contractul propriu-zis poate fi încheiat printr-un înscris.

După cum se afirmă în literatura de specialitate¹², de multe ori se confundă forma exprimării voinței cu caracterul formal al contractului. De altfel, așa cum susține autorul, și sancțiunile nerespectării formei de exprimare a voinței părților sunt diferite. În cazul în care nu s-a respectat forma expunerii acordului de voință într-un contract consensual survine nulitatea de fond, pe când în cazul în care nu s-a respectat însăși forma contractului survine nulitatea ca sancțiune a nerespectării condiției de formă a contractului.

Astfel, cu toate că și contractul în esența sa este tot un acord de voință, mai corect trebuie de înțeles că contractul este finalitatea acordului de voință materializată în textul acestuia, respectiv, părțile ajung la consens prin schimbul acordului de voință exprimat verbal, tacit¹³ după care trec la formularea și tipărirea ori scrierea textului contractului cu clauze clare, exprese.

Deci, forma exprimării acordului de voință în vederea încheierii unui contract nu este echivalentul formei contractului¹⁴ și nici nu este un antecontract, ci mai degrabă

¹¹ În cazul locațiunii, aducem drept exemplu situația în care o persoană ia în locațiune o mașină cu care să plimbe copilul timp de o oră într-un parc. Aici acordul de voință se exprimă tacit prin achitarea prețului și luarea în folosință temporară a mașinii, respectiv și contractul se încheie în formă tacită, fără negocieri sau exprimare verbală a acordului.

¹² Trofimov I., Drept civil. Contractele civile, Chișinău, 2012 p. 127.

¹³ În cazul în care acordul de voință la încheierea contractului s-ar face în scris, suntem deja în prezența unui antecontract și nu a unui acord de voință exprimat în vederea încheierii contractului, deoarece antecontractul este tot un contract. Or, potrivit art. 999 din Codului civil, „*antecontractul este un contract...*”.

¹⁴ Cu detalii despre forma contractului de locațiune vom veni într-o secțiune ulterioară.

o stipulație¹⁵ verbală ce generează, are ca efect, ca finalitate încheierea contractului. Prin urmare, chestiunea formei de exprimare a voinței de a încheia contractul trebuie privită distinct în raport cu contractul-cadru¹⁶, antecontractul, dar și cu cea a negocierii chiar. Cu alte cuvinte, consecutivitatea încheierii contractului ar sta cam așa: *exprimarea acordului de voință* la încheierea contractului trebuie plasată undeva între instituția negocierii contractului și antecontract/contract, fiind o chestiune intermediară în procesul încheierii contractului civil. Când contractul este precedat de un contract-cadru, atunci acesta va fi primul ca și consecutivitate, urmat de exprimarea acordului de voință (consensual fără a îndeplini anumite formalități) și încheierea propriu-zisă a contractului.

Drept concluzie, caracterul consensual al contractelor, inclusiv și de locațiune, constă în ideea că *simpul acord de voință* (fără îndeplinirea anumitor solemnități) este suficient pentru încheierea contractului. Atunci când contractul este în formă scrisă, (ceea ce se întâmplă adesea și în cazul locațiunii), acordul de voință este suficient a fi exprimat în formă verbală (deci acordul se exprimă verbal, iar contractul în scris), iar atunci când forma contractului este cea verbală, *forma exprimării acordului de voință* coincide cu cea a contractului (însăși contractul este un acord de voință - art. 1027 CC); oricum rămân a fi chestiuni diferite, inconfundabile¹⁷.

De obicei, forma exprimării acordului de a încheia contractul vizează nemijlocit părțile, iar de ea depinde valoare probantă sau valoare juridică a înțelegerii dintre ei, fapt care poate și să nu aibă ca efect încheierea contractului¹⁸, iar dacă totuși s-a încheiat, spunem că acesta este un contract consensual lipsit de o anumită formă impusă de lege (nu este nevoie de o formă care să îmbrace acordul părților). Or, *contractele consensuale* sunt acele contracte considerate valabil încheiate fără a se ține cont de forma lor, pentru că dacă urmează a respecta o anumită formă, atunci ele sunt *formale* sau dacă exprimarea acordului de voință este însoțit de remiterea bunului atunci aceste contracte sunt *reale*. Ce e drept, contractul de locațiune, în anumite împrejurări (când are ca obiect un bun imobil), de lege (art. 1252 CC) trebuie încheiat în scris, dar despre aceasta vom discuta în secțiunea ce vizează nemijlocit forma contractului de locațiune.

➤ **Sinalagmatic**, ceea ce înseamnă că părțile au drepturi și obligații reciproce. Adică, drepturile locatorului se oglindesc în obligațiile locatarului și invers. Deci,

---

¹⁵ În temeiul art. 999 alin. (5) al Codului civil, stipulația prin care părțile se obligă să negocieze în vederea încheierii sau modificării unui contract nu constituie antecontract.

¹⁶ Contractul-cadru este actul juridic prin care părțile convin să negocieze și să stabilească raporturi ale căror clauze for fi convenite prin contracte ulterioare încheiate în temeiul contractului cadru (art. 1003 alin. 1 C).

¹⁷ Soroceanu Igor, Abordarea juridică a dreptului de autor și a drepturilor conexe, în Revista Intellectus, nr. 2/2018, pp. 24-30, ISSN 1810-7079/ISSNe 1810-7087, p. 28.

¹⁸ Actul juridic se consideră neîncheiat în cazul în care esența consimțământului nu poate fi determinată cu certitudine nici din exprimarea exteriorizată și nici din alte circumstanțe ale încheierii sale (art. 314 din Codul civil).

dacă locatarul are dreptul să pretindă plata chiriei, atunci pentru locatar aceasta este o obligație, iar dacă locatarul are dreptul la folosința bunului, atunci locatorul este obligat să asigure această folosință.

Dacă vorbim despre corelativitatea și interdependența obligațiilor părților, atunci spunem că locatorul are obligația principală de a transmite bunul în folosință, iar locatarul are obligația de a plăti chirie. Atunci când analizăm caracterul sinalagmatic al contractului de locațiune, facem referire la drepturile și obligațiile principale (asigurarea folosinței și plata chiriei), acesta făcând și obiectul prestației de bază, deoarece celelalte obligații (secundare) pot și să difere în funcție de calitatea părții, obiectul contractului etc.

➤ **Oneros**, pentru că părțile urmăresc avantaje de natură patrimonială rezultate din executarea contractului de locațiune. Astfel, locatorul urmărește obținerea unor mijloace financiare sau alte avantaje patrimoniale (fie că s-ar referi și la unele contraprestații cu caracter patrimonial), iar locatarul urmărește scopul folosinței efective a bunului. Caracterul oneros al contractului de locațiune se deduce din conținutul art. 1251, 1255 și 1262 ale Codului civil.

Sanctiunea negării caracterului oneros al locațiunii (fapt ce adesea se întâmplă în scopul eschivării locatorului de la plata impozitelor pe venitul provenit din chirie), ar fi nulitatea locațiunii¹⁹, fapt ce va impune recalificarea locațiunii în comodat.

Deci, caracterul oneros ține de esența contractului de locațiune, făcându-l distinct în rândul altor contracte translativ de folosință cum ar fi, bunăoară, comodatul (împrumutul de folosință) care este cu titlu gratuit.

Și ultima precizare, în unele surse de specialitate²⁰, alături de caracterul oneros al contractului de locațiune se mai analizează și caracterul patrimonial al acestuia. Or, dacă părțile urmăresc un interes de natură patrimonială, nu e logic că acesta este un contract patrimonial? Care este, atunci, rostul repetiției?

➤ **Comutativ**, atâta timp, cât părțile cunosc din momentul încheierii contractului, chiar și întinderea drepturilor și obligațiilor care le revin, deci acesta nu vor depinde de hazard.

Unii autori²¹ leagă caracterul comutativ al contractului de locațiune de întinderea avantajelor patrimoniale, analizându-l chiar în același compartiment cu caracterul oneros al contractului. După noi, cunoașterea volumului drepturilor și obligațiilor părților absoarbe și aspectul patrimonial al avantajelor cunoscute de acestea, nemaivând rost să fie atribuite valențe patrimoniale caracterului comutativ al contractului. Poate de aceea și tratează autorul caracterul comutativ în același

¹⁹ Trofimov I., Drept civil. Contractele civile, Chișinău, 2012 p. 190.

²⁰ Cimil D., Bejan E., Drept civil. Contracte speciale, Ed. Grafema Libris, Chișinău, 2014, p. 161.

²¹ Trofimov I., Drept civil. Contractele civile, Chișinău, 2012 p. 127.

subiect cu cel oneros, deși ar trebui să se facă în mod separat pentru a nu admite confundarea acestor două caractere²².

Mai mult, dacă am lega aspectul patrimonial de caracterul comutativ al contractului de locațiune, atunci am putea spune că acesta nu este comutativ, având în vedere că, atât locatorul, cât și locatarul nu pot cunoaște de la început mărimea avantajului patrimonial, în condițiile în care legea civilă (art. 1263 CC) admite modificarea cuantumului chiriei în timpul executării lui.

De asemenea, având în vedere că în unele surse de specialitate²³, atunci când se descrie caracterul comutativ, se susține că datorită acestuia prestațiile părților sunt echivalente; ținem să contrazicem această idee, deoarece în cazul locațiunii volumul drepturilor și obligațiilor părților pot fi și diferite în funcție de categoria bunului ce face obiectul contractului sau alte împrejurări în care se execută (în cazul sublocațiunii volumul drepturilor și obligațiilor locatarului pot crește esențial), cu toate acestea contractul rămâne unul comutativ și nu aleatoriu. Într-adevăr, cu titlu de excepție, contractul poate avea caracter *aleatoriu*, doar atunci când se încheie înaintea decesului locatarului, deoarece durata vieții acestuia constituie elementul *alea*²⁴. Or, în acest caz, locatorul a cunoscut, mai bine zis s-a așteptat la un anumit beneficiu, volum de drepturi patrimoniale de creanță, însă imediat după decesul locatarului așteptările sale au intrat în incertitudine. Astfel ele pot să se realizeze dacă, spre exemplu, moștenitorii locatarului va continua raportul contractual, dar este posibil să nu fie obținute avantaje din încheierea contractului, în cazul în care moștenitorii vor renunța la dreptul de folosință ce le revine prin instituția moștenirii. Deci, locatarul ajunge într-o situație incertă, specifică contractelor aleatorii.

➤ *Translativ de folosință*, și anume de folosință temporară, felul acesteia și formează natura contractului de locațiune, în primul rând, pentru că este un contract limitat de lege în partea termenului maxim (99 ani), iar în al doilea rând, pentru că se transmite un drept de creanță (un drept temporar) și nu un drept real ca și în cazul uzufructului (deși limitat, este un drept real) sau locațiunii pe perioade îndelungate, specifică unor state.

În mod evident, folosința bunului se transmite împreună cu posesia lui, or nu poți folosi bunul fără al posedă în deplinătatea varietăților posesiei reglementate de legea civilă. De asemenea, spre deosebire de locațiune, în cazul împrumutului se transmite dreptul de proprietate asupra bunurilor fungibile, nu dreptul de folosință a lor. Respectiv, împrumutatul le poate consuma, având obligația de a restitui bunuri alte bunuri, însă de același fel, cantitate, calitate, ceea ce nu se întâmplă în cazul locațiunii, aici locatarul este obligat să restituie același bun după folosirea lui.

---

²² David Mihail, Soroceanu Igor, Efecte negative ale falsului juridic asupra științelor juridice, în Revista Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM: științe juridice, nr. 17/2023, p.228-238, numărul total de pagini: 316, ISSN 1857-0976, p. 229.

²³ Cimil D., Bejan E., Drept civil. Contracte speciale, Ed. Grafema Libris, Chișinău, 2014, p. 161.

²⁴ Popa Ioan, Contracte civile. De la teorie la practică, Ed. Universul juridic, București, 2020, p. 385.

Folosința în cadrul locațiunii se răsfârâge asupra bunurilor neconsumptibile, iar riscul pieirii fortuite a bunului îl suportă proprietarul, chiar și în cazul în care nu are calitate de locator.

➤ **Cu executare succesivă**, întrucât obligația de a asigura folosința bunului durează în timp, iar elementul „timp” constituie esența locațiunii. De cealaltă parte, și locatarul are obligația de a plăti chirie, de obicei cu anticipație, pentru fiecare perioadă în mărimea stabilirii ei (o zi, o săptămână, o lună, un an etc.). Chir și în cazul în care chiria s-ar plăti într-o singură tranșă, locațiunea rămâne a fi cu executare succesivă, atâta timp cât locatarul urmează să exercite folosința în timp. De asemenea, cu toate că locatorul transmite bunul instantaneu, acest lucru nu poate schimba caracterul succesiv al locațiunii, deoarece această obligație nu ține de esența contractului, fiind specific tuturor contractelor translativ de drepturi. Ce mai trebuie de remarcat aici, faptul că nulitatea acestui contract nu operează retroactiv, întrucât folosința exercitată în trecut nu mai poate fi restituită ca atare²⁵.

➤ **Contractul de locațiune poate fi încheiat personal, cât și prin reprezentant.** Această regulă se desprinde din tăcerea legiuitorului care nu stabilește careva interdicții sau limitări în privința încheierii contractului. Prin urmare, contractul de locațiune poate fi încheiat atât prin reprezentare legală (de către părinți, tutore sau curator²⁶), cât și prin reprezentare convențională în interesul și pe contul locatarului.

➤ **Este un contract numit și reglementat**, în sensul că acest contract are denumirea de „locațiune” și este expres reglementat atât în conținutul Codului civil, cât și în textul altor acte normative ce conțin dispoziții speciale pe diferite secțiuni ale raportului de locațiune (atunci când locațiunea are ca obiect un spațiu locativ²⁷ sau un bun aflat în gestiunea autorităților publice²⁸).

➤ **Negociabil**, având în vedere că părțile pot negocia asupra tuturor clauzelor contractului, fără a fi obligate să accepte unele condiții impuse de lege în privința prețului sau a condițiilor executării lui, cum ar fi în cazul contractelor de adeziune.

➤ **Principal, dar poate fi și un contract accesoriu** necesar executării altui contract de bază. Spre exemplu, pentru executarea unei lucrări, antreprenorul poate încheia un contract de locațiune ce va avea ca obiect o macara.

➤ **Irevocabil**, deoarece părțile nu pot revoca contractul în mod unilateral, fiind obligate la executarea contractului pe durata și în condițiile stabilite inițial.

---

²⁵ Mureșan M., Drept civil. Contracte speciale. Curs universitar, București, 1999, p. 178.

²⁶ Autoritatea tutelară poate autoriza încheierea de către curator a contractului de închiriere a spațiului locativ sau a unui alt contract care asigură o locuință persoanei ocrotite (art. 126 alin. 4 din Codul civil).

²⁷ Legea cu privire la locuințe, nr. 5 din 30-04-2015. Monitorul Oficial nr. 131-138 din 29-05-2015.

²⁸ Regulamentul cu privire la modul de dare în locațiune a activelor neutilizate, adoptat prin Hotărârea Guvernului nr. 483/2008 din 29.03.2008. M. Of. nr. 69-71 din 04.04.2008.

➤ *Este un contract simplu, dar poate fi și afectat de modalități*, atunci când părțile vor lega încheierea, începutul producerii efectelor sale, precum și încetarea, de anumite evenimente viitoare și nesigure (condiții rezolutorii sau suspensive).

SURSE BIBLIOGRAFICE

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994, în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 18.08.1994, nr. 1.
2. Codul civil al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 1107-xv din 06.06.2002, în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 22.06.2002, nr. 82-86.
3. Codul civil al României, aprobat prin Legea nr. 71/2011, republicată în Monitorul Oficial al României, 15.07.2011, nr. 505, art. 916 alin. (1).
4. Il Codice civile italiano. Testo del Regio Decreto 16 marzo 1942, n. 262 aggiornato con le modifiche apportate, da ultimo, dal D.L. n. 13/2023.
5. Das deutsche Bürgerliche Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das zuletzt durch Artikel 24 des Gesetzes vom 22. Februar 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 51).
6. Legea cu privire la locuințe, nr. 5 din 30-04-2015. Monitorul Oficial Nr. 131-138 din 29-05-2015.
7. Regulamentul cu privire la modul de dare în locațiune a activelor neutilizate, adoptat prin Hotărârea Guvernului nr. 483/2008 din 29.03.2008. M.Of. Nr. 69-71 din 04.04.2008.
8. Ardelean Grigore, Comparația reglementării contractului de locațiune după codul civil al Republicii Moldova și cel al României, în Revista română Universul Juridic, București, nr. 2/2022, (0, 74 c/a), ISSN 2393-3445.
9. Cimil D., Bejan E., Drept civil. Contracte speciale, Ed. Grafema Libris, Chișinău, 2014.
10. Chibac G. Robu O. Brumă S., Chibac N., Drept civil. Contracte și succesiuni, Chișinău, 2019.
11. Trofimov I., Drept civil. Contractele civile, Chișinău, 2012 p. 127.
12. Urs Ilie, Drept civil. Contracte speciale, Ed. Universul juridic, București, 2015, p. 22;
13. Popa Ioan, Contracte civile. De la teorie la practică, Ed. Universul juridic, București, 2020.
14. Moțiu F., Contracte speciale. Curs universitar, Ed. Universul juridic, București, 2020.
15. Popa Ioan. Contracte civile. De la teorie la practică. Ed. Universul juridic, București, 2020.
16. Boroi G.. Drept civil. Partea generală. Persoanele, Ed. Hamangiu, București, 2008.

17. Mureșan M., Drept civil. Contracte speciale. Curs universitar, București, 1999;

18. David Mihail, Soroceanu Igor, Efecte negative ale falsului juridic asupra științelor juridice, în Revista Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM: științe juridice, nr. 17/2023, p.228-238, numărul total de pagini: 316, ISSN 1857-0976.

19. Soroceanu Igor, Abordarea juridică a dreptului de autor și a drepturilor conexe, în Revista Intellectus, nr. 2/2018, pp. 24-30, ISSN 1810-7079/ISSNe 1810-7087.

20. Soroceanu Igor, Accounting of receivables regarding budget settlements, în Revista EcoSoEn, nr. 1-2/2022, pp. 82-87, ISSN 2587-344X/ISSNe 2587-425X.

REPERE COMPARATIVE PRIVIND SCRUTINUL MAJORITAR ÎN CADRUL UNUI PROCES ELECTORAL

Mrd. Igor SOROCEANU,

*Formator în domeniul electoral al Instituției Publice „Centrul de instruire continuă
în domeniul electoral” (CICDE) a Comisiei Electorale Centrale (CEC)
a Republicii Moldova (RM)*

Abstract: *The electoral system is understood as a set of social relations that are formed in connection with the formation of state and local government bodies, through the exercise of citizens' electoral rights. Through this approach, the electoral system includes the principles and conditions for citizens' participation in elections, the appointment procedure, training and conduct, the subjects of the electoral process, the rules for determining voting results and determining election results. It is also associated, as a rule, with the methods of determining the results of voting and determining the winner of the elections and is considered a kind of legal formula by which the results of an electoral campaign are determined in the final stage of the elections. Often, the electoral system is compared to an electoral campaign, which is an election preparation activity.*

Keywords: majority vote, electoral system, conduct of elections, advantages, disadvantages, electoral competitor, parliamentary mandate etc.

Introducere

Scrutinul majoritar este una dintre cele mai vechi și mai răspândite metode de alegere a reprezentanților într-un sistem electoral. În acest sistem, câștigătorul este determinat de candidatul care obține cel mai mare număr de voturi, indiferent dacă acestea reprezintă o majoritate absolută sau relativă în cadrul circumscripției respective. Această metodă de votare este întâlnită în diverse forme în numeroase țări din întreaga lume, inclusiv în Statele Unite ale Americii, Regatul Unit, India și Canada.

Importanța scrutinului majoritar este subliniată de modul în care influențează reprezentativitatea politică și procesul democratic. Prin concentrarea puterii în mâinile câștigătorului fiecărei circumscripții, acest sistem poate oferi o claritate și stabilitate politică, permițând alegătorilor să identifice un reprezentant unic pentru zona lor geografică. Totuși, criticii argumentează că scrutinul majoritar poate duce uneori la distorsiuni în reprezentarea electorală, favorizând partidele dominante sau creând probleme de subreprezentare pentru minorități și opoziție.

Astfel, înțelegerea scrutinului majoritar este esențială pentru evaluarea sistemelor electorale și a modurilor în care acestea pot influența reprezentarea politică și funcționarea democrației. Prin explorarea avantajelor și dezavantajelor acestui sistem, putem obține o perspectivă mai profundă asupra diverselor modele electorale și a impactului lor asupra societății.

Gradul de investigare a problemei la momentul actual, scopul cercetării

La momentul actual, importanța și scopul de elaborare a prezentului demers științific apare din intenția autorului de a releva în prim plan unele repere doctrinare și legislative în domeniul scrutinului majoritar. Totodată este și necesitatea stringentă de efectuare a unei analize ample referitor la esența subiectului cercetării.

Materiale utilizate și metode aplicate

În procesul elaborării articolului științific ne-am ghidat de mai multe și diverse metode de cercetare științifică care au făcut posibilă investigarea corespunzătoare a subiectului, dintre care putem enumera: metoda analizei, metoda sintezei, metoda deducției, metoda sistemică, metoda istorică, precum și metoda comparativă.

Baza teoretico-juridică a demersului științific cuprinde materialul definitoriu, precum legea electorală a Republicii Moldova, literatura de specialitate și rapoartele de activitate ale instituțiilor cheie cu atribuții în domeniul electoral – care direct sau indirect, abordează esența și conținutul subiectului supus cercetării.

Rezultatele obținute în baza analizelor științifice efectuate

Alegerile au un trecut îndelung – au apărut încă în perioada tribală unde, de regulă, modul de alegere erau aplauzele sau ovațiile. În Evul Mediu, mai ales la desfășurarea alegerilor din interiorul bisericii catolice, s-a utilizat votul unanim, situație care a creat mari dificultăți în alegerea Papei. În epoca modernă și mai ales în sec. al XIX-lea, a fost utilizat pe larg votul majoritar¹.

În prezent, alegerile populare reprezintă forma cea mai puternică de legitimare a elitelor politice în cadrul unui regim democratic. Totodată, nu poate fi vorba despre o construcție democratică a societății în afara unor alegeri libere și corecte. Prin urmare, alegerile sunt cea componentă fundamentală a sistemelor politice democratice, prin intermediul cărora are loc transmiterea de către cetățeni a funcțiilor de conducere cu statul către anumite persoane.

---

¹ Duma Catrina, Sisteme Electorale în SUA. Poate fi accesat la următorul link: <https://regielive.net/referate/stiinte-politice/sisteme-electorale-in-sua-78769.html>, vizualizat la 08.09.2024.

Desfășurarea alegerilor, la rândul său, are la bază un anumit sistem electoral, care este alcătuit din ansamblul de legi, reguli, reglementări ce realizează transformarea voturilor în mandate.

Pentru a defini sistemul electoral, este important a identifica acele criterii pe care le punem ca bază². Aceste criterii ne permit a realiza un studiu riguros și științific. În știința juridică și politică contemporană, se utilizează o serie de criterii, iar în dependență de acestea, diferiți autori, doctrinari, definesc, mai mult sau mai puțin diferit, noțiunea de sistem electoral.

În concepția profesorului Ion Deleanu, sistemul electoral reprezintă ansamblul de norme juridice, articulate și ierarhizate, având ca obiect de reglementare dreptul de a alege și de a fi ales în organele reprezentative ale puterii, inclusiv dreptul de a revoca pe cei aleși, principiile sufragiului, modul de organizare și desfășurare a alegerilor și de stabilire a rezultatului votării³.

Un sistem electoral este strâns legat de democrație, căci exprimă valorile acesteia, constituindu-se astfel într-un indicator al caracterului democratic al unei societăți și, totodată, el contribuie la fortificarea democrației⁴. Deși există diferite realități, iar procedurile electorale diferă de la stat la stat, totuși se poate spune că, în dependență de modul în care sunt repartizate (câștigate) mandatele pentru funcțiile eligibile, există trei modalități de sistem electoral:

- a) sistem electoral majoritar;
- b) sistem electoral proporțional;
- c) sistem electoral mixt.

În istoria dezvoltării legislației electorale, au apărut numeroase abordări la proiectarea sistemelor electorale. În același timp, alegerea unuia sau altui tip de sistem electoral este una din cele mai principale probleme ale vieții politice a țării, a cărei soluționare este influențată în mod semnificativ de starea dezvoltării democratice și de echilibrul forțelor politice în țara. Accentul vieții politice într-o societate democratică sunt alegerile. Pe de o parte, ele oferă posibilitatea ca oamenii cu ambiții politice și abilități organizaționale să fie aleși în guvern și, pe de altă parte, ca aceștia să implice publicul larg în viața politică și să permită cetățenilor obișnuiți să influențeze deciziile politice⁵. Oricum o înțelegere a unui sistem electoral este strâns legată de un set principal de norme, stabilite în mai multe acte și legi.

Articolul 38 „Dreptul de vot și dreptul de a fi ales” din Constituția Republicii Moldova stabilește că: „Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această

---

² Racu Andrei, Noțiunea și diversitatea sistemelor electorale. În: Revista Națională de Drept, nr. 8/2012, p.60, numărul total de pagini: 80, ISSN 1811-0770, E-ISSN 2587-411X.

³ Deleanu Ion, Instituții și proceduri constituționale, tratat, Editura Servo-Sat, Arad, 2001.

⁴ Masclet J.Cl., Le droit des elections politiques, PUF, Paris, 1996.

⁵ Două sisteme electorale. Sistemul electoral al Federației Ruse: concept, tipuri și tipuri, principii ale procesului electoral. Poate fi accesată la următorul link: <https://samsdom.ru/ro/dve-izbiratelnye-sistemy-izbiratelnaya-sistema-rf-ponyatie.html>, vizualizat la 12.09.2024.

voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat. Cetățenii Republicii Moldova au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv, excepție făcând cei puși sub interdicție în modul stabilit de lege. Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii”^{6,7}.

Sistemul majoritar înseamnă că un candidat sau o parte trebuie să primească majoritatea voturilor districtului sau ale întregii țări pentru alegeri, dar cei care au adunat o minoritate de voturi nu primesc mandate. Sistemele electorale majoritare sunt împărțite în sisteme de majoritatea relativă, absolută și calificată. Sistemul de majoritate relativă rezultă din faptul că pentru a fi ales este necesară obținerea celui mai mare număr de voturi în raport cu ceilalți candidați. Se poate aplica la alegerile deputaților ai organelor legislative (reprezentative) ale puterii de stat, ale organelor reprezentative ale formațiunilor municipale, precum și ale alegerilor șefilor formațiunilor municipale.

În cadrul sistemului majorității absolute, pentru alegerea unui candidat este necesar să se obțină mai mult de jumătate din voturile alegătorilor care au participat la alegeri. Dacă niciunul dintre candidați nu reușește să colecteze un astfel de număr de voturi, se va lua un al doilea tur de scrutin cu privire la cei doi candidați pentru care a fost votat cel mai mare număr de voturi în primul tur de scrutin. Pentru a câștiga în runda a doua, folosind un astfel de sistem, este suficient să câștigi o majoritate relativă de voturi.

Sistemul de majoritate calificată se întâlnește destul de rar. El se bazează pe faptul că, pentru a câștiga alegerile, este necesar nu numai obținerea majorității, relative sau absolute, dar majorității, fixate în lege (cel puțin 1/3, 2/3, 3/4), din numărul alegătorilor care au votat. În prezent, aproape că nu se aplică.

Esența sistemului majoritar este de a împărți teritoriul în care sunt organizate alegeri în circumscripții în care alegătorii votează personal pentru anumiți candidați. Pentru a alege un candidat (candidați, dacă alegerile sunt organizate în circumscripții cu mai mulți membri), este necesar să se obțină majoritatea voturilor alegătorilor care au participat la vot.

Din punct de vedere juridic, sistemul electoral majoritar se distinge prin universalitatea utilizării sale, care îi permite să fie utilizat pentru alegerea atât a organelor colegiului, cât și a funcționarilor individuali. Dreptul de a numi candidați

---

⁶ Constituția Republicii Moldova nr. 1 din 29.07.1994, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 78 din 29.03.2016, în vigoare conform ultimelor modificări și ajustări din 11.03.2023 (Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 8 din 11.03.2024 privind controlul constituționalității Legii nr. 52 din 16 martie 2023 pentru implementarea considerentelor unor hotărâri ale Curții Constituționale (sesizarea nr. 94a/2023)).

⁷ Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 124 din 15.12.2017 e inadmisibilitate a sesizării nr. 117a/2017 privind controlul constituționalității Legii nr. 154 din 20 iulie 2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (sistemul electoral), Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 108-112 din 30.03.2018.

în cadrul acestui sistem electoral îl au cetățenii în autonomizare, precum și partidele politice (asociațiile electorale). În cazul formării mandatelor vacante, care se datorează, *inter alia*, încetării anticipate a competențelor deputaților (aleșii), este obligatoriu organizarea unor noi alegeri (suplimentare, timpurii sau repetate).

În sistemul majoritar, de regulă, există legături directe între candidat și alegători. Alegerile sunt câștigate de reprezentanții unei mișcări politice mai puternice în țară, care contribuie la eliminarea reprezentanților partidelor mici și mijlocii din parlament și din alte autorități. Sistemul majoritar contribuie la apariția și consolidarea, în țările în care este utilizată, a unor sisteme cu două sau trei partide. Autoritățile create pe această bază sunt stabile, guvernul devine mai eficient, politic stabil și democratic.

Avantaje

Desigur, cel mai important avantaj al sistemului majoritar este universalitatea sistemului dat. Universalitatea sistemului majoritar se caracterizează prin ceea ce el poate fi folosit pentru a alege atât reprezentanți individuali (președintele, guvernatorul, primarul), cât și organele colective de stat sau locale (parlamentul țării, municipalitatea orașului).

Încă un avantaj al sistemului dat este – reprezentarea personală, ceea ce înseamnă că sunt aleși candidați concreți. Alegătorul are posibilitatea de a ține seama nu numai de programul electoral sau de apartenența la partid, ci și de calitățile personale ale candidatului – reputația, profesionalismul, responsabilitatea. O astfel de abordare personală a fiecărui candidat oferă posibilitatea de a participa și de a câștiga oricărui candidat independent care nu aparține nici unui partid.

Un alt avantaj al sistemului majoritar constituie în ceea ce sistemul majoritar permite partidelor mici și candidaților non-partid să participe efectiv și să câștige alegerile, chiar dacă și prin distorsionarea rezultatelor.

În plus, în alegerile pentru o autoritate colegială (parlament, Duma), în circumscripțiile majoritare cu un singur mandat, se respectă principiul democrației. Prin alegerea unui candidat specific din circumscripția electorală, alegătorii își aleg, de fapt, reprezentantul lor în autoritatea colegială. Asemenea specificitate oferă independență candidatului față de partide și liderii lor – spre deosebire de candidatul care a trecut pe lista de partide.

Dezavantaje

Cu toate acestea, sistemul majoritar are dezavantaje semnificative. Ele se datorează faptului că un număr semnificativ de voturi (adesea aproximativ jumătate) nu sunt luate în considerare atunci când se distribuie mandate, voturile devin

„neobservate”. În plus, imaginea corelației reale a forțelor politice din țară se distorsionează: partidul care a primit cel mai mic număr de voturi poate obține majoritatea locurilor deputaților.

Un alt dezavantaj al sistemului majoritar a fost formulat de sociologul și politologul francez Maurice Duverger la mijlocul secolului al XX-lea. Analizând rezultatele mai multor alegeri de către sistemul majoritar, el a concluzionat că mai devreme sau mai târziu un astfel de sistem conduce la un sistem cu două partide în stat, deoarece șansele partidelor noi și/sau mici de a intra în parlament sau дума sunt foarte mici. Un exemplu frapant al unui sistem cu două partide este parlamentul american. Acest efect se numește „*Legea divergerilor*”⁸. Reprezentanții auto-rității formate pe baza sistemului majoritar pot avea puncte de vedere radical opuse, ceea ce va face dificilă luarea deciziilor.

Uneori candidații pot încălca regulile pentru a câștiga, de exemplu, cumpărarea voturilor, ce privează teritoriul cu un avantaj pozitiv pronunțat în voturi.

Un fenomen comun în sistemul majoritar devine manipularea teritoriilor circumscripțiilor electorale. Într-un efort de a câștiga sprijinul majorității maxime, partidele sau partidul de guvernământ merg atât de departe încât tot sprijinul, energia și timpul, precum și asistența financiară, sunt îndreptate către regiunile în care primesc cel mai mare sprijin. Ca urmare, astfel de regiuni domină în mod nemijlocit în stat.

În Europa scrutinul majoritar uninominal este o raritate, fiind folosit în mod exclusiv pentru alegerile parlamentare în doar două țări: Regatul Unit și Franța⁹. În aceste două țări, teritoriul este împărțit în circumscripții în care se alege câte un singur deputat, anume acela care obține cel mai mare număr de voturi.

În Regatul Unit se alege 646 de deputați, în cadrul unui scrutin cu un singur tur, ceea ce înseamnă că în unele circumscripții învingătorul a obținut cu puțin peste 30 la sută din voturi. Per ansamblu, Partidul Laburist a obținut 35 la sută din voturi, dar 55 la sută din mandate (355 din 646), Partidul Conservator 32 la sută din voturi și 30 la sută din mandate (198), iar Partidul Liberal Democrat, cu 22 la sută din voturi a obținut sub 10 la sută din mandate (62)¹⁰.

Un calcul simplu arată că în timp ce pentru Partidul Laburist numărul mediu de voturi necesar obținerii unui deputat este de circa 27 de mii, pentru Partidul Conservator acest număr se ridică la 44 de mii, ajungând pentru Partidul Liberal

---

⁸ Maurice Duverger „*La démocratie sans le peuple*”, France, Paris, 1967.

⁹ Popa Cosmin, Scrutinul majoritar uninominal în Europa. Poate fi accesat la următorul link: https://www.bbc.co.uk/romanian/news/story/2007/02/070223_scrutin_uninominal.shtml, vizualizat la 28.08.2024.

¹⁰ Popa Cosmin, Scrutinul majoritar uninominal în Europa. Poate fi accesat la următorul link: https://www.bbc.co.uk/romanian/news/story/2007/02/070223_scrutin_uninominal.shtml, vizualizat la 28.08.2024.

Democrat la 96 de mii. După cum se poate observa, în Marea Britanie, și după cum vom vedea de fapt pretutindeni în Europa, scrutinul majoritar uninominal avantajează partidul clasat pe locul întâi și dezavantajează, din ce în ce mai flagrant, partidele clasate de la locul 2 în jos în termen de voturi¹¹.

Avantaj pentru partidul clasat pe primul loc

Franța își alege cei 577 de deputați printr-un scrutin majoritar uninominal cu 2 tururi. Este ales din primul tur deputatul care obține majoritatea absolută a voturilor exprimate, în caz contrar calificându-se în turul doi candidații care obțin un număr de voturi mai mare decât un procent 12,5 la sută din totalul de alegători înscriși pe listele electorale¹².

În practică, acest scrutin duce la dueluri în turul doi între candidatul dreptei (UMP sau UDF) și candidatul stângii (PS, PC, Verzi) deși uneori au loc trilaterale cu participarea Frontului Național (dreapta naționalistă)¹³.

Aici efectul deformant al scrutinului majoritar uninominal este și mai dramatic: Uniunea pentru o Mișcare Populară (UMP) a obținut 33,7 la sută din voturi în turul întâi și 357 de deputați (62 la sută), iar Partidul Socialist 24 la sută și 140 de mandate (24 la sută). În schimb, Frontul Național cu 11 la sută în primul tur a obținut 0 (zero) deputați¹⁴.

Uniunea pentru Democrația Franceză (UDF) – aliatul UMP – cu 4,8 la sută în turul întâi a obținut 29 de deputați (5 la sută), iar aliatul Socialiștilor, Partidul Comunist (PC), tot cu 4,8 la sută, a obținut 21 de mandate (4 la sută)¹⁵.

Izolarea Frontului Național este fatală în acest tip de scrutin în timp ce posibilitatea de a face alianțe pentru turul 2 joacă în avantajul unor partide mai mici ca UDF și PC.

---

¹¹ Popa Cosmin, Scrutinul majoritar uninominal în Europa. Poate fi accesat la următorul link: https://www.bbc.co.uk/romanian/news/story/2007/02/070223_scrutin_uninominal.shtml, vizualizat la 28.08.2024.

¹² Popa Cosmin, Scrutinul majoritar uninominal în Europa. Poate fi accesat la următorul link: https://www.bbc.co.uk/romanian/news/story/2007/02/070223_scrutin_uninominal.shtml, vizualizat la 28.08.2024.

¹³ Popa Cosmin, Scrutinul majoritar uninominal în Europa. Poate fi accesat la următorul link: https://www.bbc.co.uk/romanian/news/story/2007/02/070223_scrutin_uninominal.shtml, vizualizat la 28.08.2024.

¹⁴ Popa Cosmin, Scrutinul majoritar uninominal în Europa. Poate fi accesat la următorul link: https://www.bbc.co.uk/romanian/news/story/2007/02/070223_scrutin_uninominal.shtml, vizualizat la 28.08.2024.

¹⁵ Popa Cosmin, Scrutinul majoritar uninominal în Europa. Poate fi accesat la următorul link: https://www.bbc.co.uk/romanian/news/story/2007/02/070223_scrutin_uninominal.shtml, vizualizat la 28.08.2024.

Scrutinul mixt

În alte câteva țări europene scrutinul majoritar uninominal este folosit în combinație cu scrutinul proporțional de listă, alegătorii având aici două voturi. Acest tip de scrutin este folosit în Germania, Ungaria, Albania și Lituania.

Scrutinul din Germania este însă proporțional ca rezultat final, deoarece, deși se aleg 299 de deputați prin scrutin majoritar uninominal cu un singur tur și 299 de deputați prin scrutin proporțional de listă, structura Bundestagului – camera inferioară a Parlamentului – este dată de structura totalului pe țară a votului proporțional (*Zweitstimme*).

Mai asemănător cu votul din Marea Britanie și Franța este cel din Albania, unde 100 de deputați se aleg prin scrutin majoritar uninominal și 40 prin scrutin proporțional de listă, rezultatul final calculându-se separat și nu ca în Germania¹⁶.

În Ungaria, 176 din cei 386 de deputați se aleg prin scrutin majoritar uninominal cu două tururi, restul prin scrutin proporțional de listă. În Lituania din cei 141 de deputați, 71 sunt aleși prin scrutin majoritar uninominal iar 70 prin scrutin proporțional de listă. Chiar și în aceste țări însă, la scrutinul majoritar uninominal avantajul este covârșitor de partea celor două mari partide¹⁷.

În Germania, Uniunea Creștin Democrată și Partidul Social Democrat, au învins în 295 din 299 de circumscripții. În Ungaria, Partidul Socialist au câștigat 172 de circumscripții din totalul de 176, iar în Albania, Partidul Democrat și Partidul Socialist s-au situat pe primul lor în 98 din 100 de circumscripții¹⁸.

Cu alte cuvinte, în 98% din circumscripții sunt reprezentate doar două partide, cele clasate la nivel național pe primele două locuri. Aceste procentaje distrug mitul, înrădăcinat în mintea multor cetățeni, că scrutinul majoritar uninominal duce la alegerea „celor mai buni dintre cei mai buni”¹⁹.

Studiile efectuate atât în Marea Britanie cât și în Franța arată că alegătorul, chiar la scrutinul uninominal alege cu precădere partidul, nu persoana. Nu rareori, deputați populari ai partidului de guvernământ sau chiar miniștri pierd alegerile în circumscripția lor, plătind prețul impopularității guvernării în fața unor iluștri

---

¹⁶ Popa Cosmin, Scrutinul majoritar uninominal în Europa. Poate fi accesat la următorul link: https://www.bbc.co.uk/romanian/news/story/2007/02/070223_scrutin_uninominal.shtml, vizualizat la 28.08.2024.

¹⁷ Popa Cosmin, Scrutinul majoritar uninominal în Europa. Poate fi accesat la următorul link: https://www.bbc.co.uk/romanian/news/story/2007/02/070223_scrutin_uninominal.shtml, vizualizat la 28.08.2024.

¹⁸ Popa Cosmin, Scrutinul majoritar uninominal în Europa. Poate fi accesat la următorul link: https://www.bbc.co.uk/romanian/news/story/2007/02/070223_scrutin_uninominal.shtml, vizualizat la 28.08.2024.

¹⁹ Popa Cosmin, Scrutinul majoritar uninominal în Europa. Poate fi accesat la următorul link: https://www.bbc.co.uk/romanian/news/story/2007/02/070223_scrutin_uninominal.shtml, vizualizat la 28.08.2024.

necunoscuți. Efectul principal al scrutinului majoritar uninominal nu este „purificarea clasei politice” sau calea pătrunderii în parlament a unor „neprihăniți”, așa cum își imaginează mulți români, ci întărirea bipartismului²⁰.

Avantajul acestui scrutin este simplificarea spectrului politic, guverne monocore și o posibilitate mai ușoară de a scăpa de guverne impopulare²¹.

Dezavantajul este reprezentativitatea mai redusă decât aceea a scrutinului proporțional și, ca atare, nemotivarea unor segmente ale electoratului fără șanse de a fi reprezentate.

Concluzii și recomandări

În consecință, aș dori să menționez faptul că toate tipurile de sisteme electorale conțin într-o oarecare măsură atât caracteristici negative, cât și pozitive. Cu toate dezavantajele sale, forțându-i să se gândească la beneficiile acestui tip de sistem, sistemul majoritar, prin acțiunile și principiile sale, oferă majoritatea legislativă, caracterizată prin forță și eficiență.

În acest fel pentru a asigura corectitudinea și eficacitatea sistemului electoral, procedura electorală trebuie să fie democratică, și să aibă următoarele semne:

- universalitatea – toți cetățenii adulți au dreptul de a participa la alegeri, indiferent de sex, rasă, naționalitate, religie, statut de proprietate etc.;
- egalitatea voturilor cetățenilor, fiecare alegător are numai un vot;
- vot direct și secret;
- publicitatea alegerilor;
- lipsa presiunii administrative, economice și politice;
- egalitatea de șanse a partidelor politice și a candidaților;
- participarea voluntară la alegeri;
- răspunsul legal la orice încălcare a legislației electorale;
- disponibilitatea candidaților alternativi; ceea ce cu siguranță nu este inerent în niciunul dintre sistemele electorale, iar sistemul majoritar nu face excepție. Din cele spuse putem observa că niciun sistem electoral în lume nu este lipsit atât de avantaje cât și de dezavantaje, misiunea noastră ca cetățeni responsabili constând în faptul de a fi informați și conștienți cu privire la activitatea politică a statului.

---

²⁰ Popa Cosmin, Scrutinul majoritar uninominal în Europa. Poate fi accesat la următorul link: https://www.bbc.co.uk/romanian/news/story/2007/02/070223_scrutin_uninominal.shtml, vizualizat la 28.08.2024.

²¹ Popa Cosmin, Scrutinul majoritar uninominal în Europa. Poate fi accesat la următorul link: https://www.bbc.co.uk/romanian/news/story/2007/02/070223_scrutin_uninominal.shtml, vizualizat la 28.08.2024.

Referințe bibliografice:

1. Constituția Republicii Moldova nr.1 din 29.07.1994, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 78 din 29.03.2016, în vigoare conform ultimelor modificări și ajustări din 11.03.2023 (Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 8 din 11.03.2024 privind controlul constituționalității Legii nr. 52 din 16 martie 2023 pentru implementarea considerentelor unor hotărâri ale Curții Constituționale - sesizarea nr. 94a/2023).
2. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 124 din 15.12.2017 e inadmisibilitate a sesizării nr. 117a/2017 privind controlul constituționalității Legii nr. 154 din 20 iulie 2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (sistemul electoral), Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 108-112 din 30.03.2018;
3. Deleanu Ion, Instituții și proceduri constituționale, tratat, Editura Servo-Sat, Arad, 2001;
4. Masclet J.Cl., Le droit des elections politiques, PUF, Paris, 1996;
5. Maurice Duverger „La démocratie sans le peuple”, France, Paris, 1967;
6. Racu Andrei, Noțiunea și diversitatea sistemelor electorale. În: Revista Națională de Drept, nr. 8/2012, p. 60, numărul total de pagini: 80, ISSN 1811-0770, E-ISSN 2587-411X;
7. Duma Catrina, Sisteme Electorale în SUA. Poate fi accesat la următorul link: <https://regielive.net/referate/stiinte-politice/sisteme-electorale-in-sua-78769.html>, vizualizat la 08.09.2024;
8. Două sisteme electorale. Sistemul electoral al Federației Ruse: concept, tipuri și tipuri, principii ale procesului electoral. Poate fi accesată la următorul link: [https://samsdom.ru/ro/dve-izbiratelnye-sistemy-izbiratelnyaya-sistema-rf-ponyat ie.html](https://samsdom.ru/ro/dve-izbiratelnye-sistemy-izbiratelnyaya-sistema-rf-ponyat-ie.html), vizualizat la 12.09.2024;
9. Popa Cosmin, Scrutinul majoritar uninominal în Europa. Poate fi accesat la următorul link: https://www.bbc.co.uk/romanian/news/story/2007/02/070223_scrutin_uninominal.shtml, vizualizat la 28.08.2024.

REGLEMENTAREA REPUBLICII MOLDOVA PRIVIND CONCEPTUL DE TERITORIU VAMAL ȘI FRONTIERĂ VAMALĂ ÎN CADRUL ACTIVITĂȚII ECONOMICO-COMERCIALE

Viorel SÎRGHII,

Conf. dr. Andrei NASTAS,

Conf. univ. dr. Alexandru ARMEANIC

Abstract: *The conceptual individualization of such terms as customs territory and customs border are of particular importance from the point of view of the budget revenue accumulation for the Republic of Moldova, which carries out its economic and trade activities. The aim of the research: to study the regulatory framework that identifies the customs territory of the Republic of Moldova, highlighting how it influences the import and export processes, as well as trade relations with other states, and to identify similarities and differences between the customs territory and customs border of the Republic of Moldova and the European Union. This comparison illustrates the particularities that may affect trade and cross-border relations, taking into account the geographical position of the Republic of Moldova between the European area and neighboring countries. The result of the analysis of the legal framework provides an in-depth study of the impact of the customs territory and the customs border on the Republic of Moldova, while highlighting the specific aspects that conceptualize and shape these vital components of the economic infrastructure of the republic. Thus, customs border and customs territory are two fundamental concepts for defining and exercising the state sovereignty of a country. Therefore, analyzing how the customs territory influences the trade landscape of the Republic of Moldova is crucial for understanding economic, regional and international dynamics. Thus, the customs border and customs territory are essential concepts for the definition and exercise of state sovereignty of the Republic of Moldova, but also for its integration into the European and international economic and trade space.*

Keywords: *customs territory, customs border, export-import operations, state sovereignty, European integration*

Teritoriul vamal și frontiera vamală au o importanță deosebită, din punct de vedere acumulării veniturilor bugetare pentru Republica Moldova, o țară situată la intersecția Europei de Est și a Europei Centrale, care își desfășoară activitățile economice și comerciale¹. În lumina celor relatate, iscăm idea studierii cadrului

---

¹ Armeanic A., Cojocaru V., Cadrul legal al taxelor și plăților vamale pe teritoriul Republicii Moldova, București: Editura: PRO Universitaria, 2024, p. 109.

normativ care identifică teritoriul vamal al Republicii Moldova, evidențiind modul în care acesta influențează procesele de import și export², precum și relațiile comerciale cu alte state, și identificării asemănărilor și deosebirilor dintre teritoriul vamal și frontiera vamală ale Republicii Moldova cu cele ale Uniunii Europene. Această comparație ilustrează particularitățile care pot afecta schimburile comerciale și relațiile transfrontaliere, având în vedere poziționarea geografică a Republicii Moldova între spațiul european și statele vecine. Rezultatul analizei cadrului legal oferă o perspectivă analitică aprofundată asupra impactului teritoriului vamal și al frontierei vamale asupra Republicii Moldova, evidențiind, totodată, aspectele specifice care concep și modelează aceste componente vitale ale infrastructurii economice ale republicii. Așadar, frontiera vamală și teritoriul vamal sunt două concepte fundamentale pentru definirea și exercitarea suveranității de stat a unei țări³.

Frontiera de stat a Republicii Moldova este linia naturală sau convențională care marchează limitele externe ale teritoriului asupra căruia Republica Moldova își exercită suveranitatea exclusivă pe uscat, pe sectoarele acvatice, subterane, aeriene și care trece, în linie dreaptă, de la un semn de frontieră la altul ori, acolo unde frontiera de stat nu este marcată în teren cu semne de frontieră, de la un punct de coordonate la altul. Frontiera de stat se stabilește și se modifică prin lege organică, în conformitate cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, respectându-se principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional⁴. Lungimea totală a frontierei de stat a Republicii Moldova este de 1906 km, dintre care pe uscat 955 km, iar pe apă 951 km. Partea de vest a Republicii Moldova se mărginește cu România, iar partea de est cu Ucraina⁵.

Teritoriul Republicii Moldova reprezintă un teritoriu vamal unic ce include teritoriul terestru, apele interioare, apele teritoriale și spațiul aerian deasupra acestora. Pe teritoriul Republicii Moldova se pot afla zone libere și antrepozite vamale. Zonele libere și antrepozitele vamale sunt parte a teritoriului vamal al Republicii Moldova (*denumit în continuare teritoriu vamal*), în care se aplică regimul vamal respectiv. Frontiera de stat a Republicii Moldova, perimetrul antrepozitelor vamale constituie frontiera vamală a Republicii Moldova (*denumită în continuare frontieră vamală*). Teritoriul vamal este spațiul geografic în care se aplică legislația vamală națională și se exercită competențele autorităților vamale. Acest teritoriu include teritoriul terestru, spațiul aerian, apele teritoriale, zona economică exclusivă

² Armeanic A., Cojocar V., Dubla impunere fiscală internațională, București: Editura: PRO Universitaria, 2024, p. 16

³ Armeanic A., Cojocar V., Dubla impunere fiscală internațională, București: Editura: PRO Universitaria, 2024, pp. 21-22.

⁴ Legea nr. 215 din 04-11-2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova, Fișa actului juridic URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121977&lang=ro.

⁵ Poliția de frontieră a Republicii Moldova URL: <https://www.border.gov.md/>.

și platforma continentală ale Republicii Moldova, precum și zonele libere și alte zone speciale înființate pe teritoriul național⁶.

Prin urmare, analizarea modului în care teritoriul vamal influențează peisajul comercial al Republicii Moldova este crucială pentru înțelegerea dinamicii economice, regionale și internaționale.

Legislația vamală națională, stabilește regulile și procedurile care definesc extinderea și gestionarea teritoriului vamal. Acordurile internaționale la care Republica Moldova este parte, inclusiv cele cu Uniunea Europeană, pot influența și contura această extindere, având consecințe semnificative asupra relațiilor economice și comerciale⁷.

Așadar, frontiera vamală și teritoriul vamal sunt concepte esențiale pentru definirea și exercitarea suveranității de stat a Republicii Moldova, dar și pentru integrarea sa în spațiul economic și comercial european și internațional.

Normele vamale și normele juridice stabilesc un complex de drepturi și obligații, precum și responsabilitatea subiecților în relațiile vamale și juridice. Acest cadru normativ cuprinde:

➤ *Codul Vamal al Republicii Moldova*, care este actul normativ cadru în domeniul vamal și care stabilește principiile, regulile și procedurile vamale aplicabile pe teritoriul vamal⁸.

➤ *Legi conexe*, care completează și detaliază aspecte specifice ale teritoriului vamal, cum ar fi: Legea privind zonele libere, Legea privind regimul fiscal și vamal al întreprinderilor rezidente în zonele industriale, Legea privind regimul juridic al frontierei de stat, Legea privind regimul juridic al apelor de frontieră, Legea privind regimul juridic al spațiului aerian, Legea privind regimul juridic al platformei continentale și al zonei economice exclusive, Legea privind regimul juridic al bunurilor culturale mobile etc.

➤ *Acorduri și tratate internaționale*, la care Republica Moldova este parte sau la care a aderat, și care au un impact direct asupra definirii teritoriului vamal. Acestea includ: Acordul de Asociere dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova, Acordul de liber schimb în cadrul CSI, Acordul privind zona de liber schimb aprofundat și cuprinzător (ZLSAC), Acordul privind facilitarea comerțului și cooperarea vamală dintre Republica Moldova și Turcia, Convenția de la Kyoto revizuită privind simplificarea și armonizarea procedurilor vamale, Convenția de la Istanbul privind admiterea temporară, Convenția de la Nairobi privind asistența mutuală administrativă pentru prevenirea, investigarea și reprimarea infracțiunilor

---

⁶ COD Nr. 95 din 24-08-2021 CODUL VAMAL, Fișa actului juridic URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=127802&lang=ro.

⁷ Armeanic A., Cojocar V., Dubla impunere fiscală internațională, București: Editura: PRO Universitaria, 2024, p. 22.

⁸ COD Nr. 95 din 24-08-2021 CODUL VAMAL, Fișa actului juridic URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=127802&lang=ro (data aplicării: 07.02.2024).

vamale, Acordul privind liberalizarea transportului de mărfuri cu Ucraina până la sfârșitul anului 2025 etc.⁹

Procedurile de aprobare pentru modificările teritoriului vamal al Republicii Moldova sunt reglementate, având drept scop: asigurarea transparenței și coerenței uniforme a cadrului legal în vigoare. Guvernul și instituțiile specializate în domeniul vamal sunt implicate în procesul de luare a deciziilor. Evaluarea impactului economic, de securitate și social este efectuată înainte de aprobarea oricărei modificări semnificative. Consultarea cu părțile interesate și publicul poate fi, de asemenea, parte integrantă a acestui proces. De exemplu, aici putem menționa¹⁰:

✓ Administrarea zonelor libere, înființate pe teritoriul Republicii Moldova, în deplină conformitate cu angajamentele asumate de țara noastră în procesul de aderare la Organizația Mondială a Comerțului (OMC). Mărfurile produse în aceste zone, scutite în baza prevederilor tarifare și fiscale de plata unor taxe și tarife vamale, vor fi supuse unor proceduri vamale adecvate în cazul intrării lor pe teritoriul vamal al Republicii Moldova, inclusiv prin aplicarea tarifelor și taxelor vamale în vigoare.

✓ Stabilirea regimului vamal preferențial pentru bunurile originare din regiunea transnistreană, în baza Protocolului adițional la Memorandumul de la Chișinău din 2005, semnat între Republica Moldova și Federația Rusă. Acest protocol prevede că bunurile originare din regiunea transnistreană pot beneficia de regimul vamal preferențial al Republicii Moldova, dacă sunt însoțite de certificate de origine eliberate de autoritățile competente ale Republicii Moldova și dacă respectă normele de origine stabilite de legislația națională și de acordurile internaționale la care Republica Moldova este parte.

✓ Implementarea Acordului de Asociere dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova, care presupune o integrare treptată a Republicii Moldova în piața internă a Uniunii Europene și o armonizare a legislației vamale naționale cu cea europeană. Acest acord implică, de asemenea, o cooperare vamală sporită între Republica Moldova și statele membre ale Uniunii Europene, precum și o participare la inițiativele comune de facilitare a comerțului și de securizare a lanțului logistic.

În acest context, teritoriul vamal al Republicii Moldova este un concept dinamic, care se adaptează la schimbările economice, politice și sociale, atât la nivel național, cât și internațional¹¹.

Din alt punct de vedere, frontiera vamală este o linie imaginară care separă două sau mai multe spații vamale, adică zone în care se aplică aceleași reguli și tarife vamale la importul și exportul de bunuri. Frontiera vamală are un rol important în reglementarea comerțului și a călătoriilor, deoarece determină ce bunuri și ce persoane pot trece de la un spațiu vamal la altul și în ce condiții¹².

⁹ Sîrghii V., Drept vamal, Chișinău: Tipografia: Tipocart Print, 2022, pp. 17-20.

¹⁰ Sîrghii V., Drept vamal, Chișinău: Tipografia: Tipocart Print, 2022, pp. 48-50.

¹¹ Armeanic A., Cojocaru V., Cadrul legal al taxelor și plăților vamale pe teritoriul Republicii Moldova, București: Editura: PRO Universitaria, 2024, p. 20.

¹² *Ibidem*, p. 21.

Efectuând o incursiune prin mecanismele vamale ale Uniunii Europene (UE), remarcăm, că ea este o uniune politică și economică formată din 27 de state membre, care funcționează ca o Uniune Vamală. Acest lucru a determinat, că statele membre aplică aceleași tarife vamale la import și urmează aceleași reguli comerciale în relațiile cu statele terțe. În acest context, în statele membre nu există controale vamale sau restricții privind: circulația bunurilor, serviciilor și persoanelor¹³.

Frontiera vamală la hotarul UE este linia care delimitează spațiul vamal european de cel al țărilor sau regiunilor care nu fac parte din UE. Această frontieră este formată din frontierele externe ale statelor membre ale UE, precum și din frontierele externe ale unor teritorii asociate.

În conformitate cu convențiile și tratatele aplicabile, teritoriile situate în afara teritoriilor statelor membre, inclusiv apele teritoriale și interioare ale acestora și spațiul lor aerian, sunt considerate parte a teritoriului vamal al Uniunii, cum ar fi Monaco sau Akrotiri și Dhekelia.

Așadar, frontiera vamală la hotarul UE are următoarele caracteristici și funcții:

➤ *Controlul la intrarea în UE:* La frontierele externe ale UE, există un control riguros al bunurilor și persoanelor care intră în UE. Acest control este esențial pentru a asigura conformitatea cu regulile și reglementările UE, inclusiv cele privind tarifele vamale, normele de sănătate și siguranță, protecția mediului, drepturile de proprietate intelectuală etc. Controlul vamal la intrarea în UE se realizează prin verificarea documentelor, a mărfurilor și a bagajelor, precum și prin aplicarea unor măsuri de securitate, cum ar fi scanarea sau inspecția fizică.

➤ *Uniune Vamală:* UE funcționează ca o Uniune Vamală, ceea ce înseamnă că statele membre aplică aceleași tarife vamale la import și urmează aceleași reguli comerciale în relațiile cu țările terțe. Prin urmare, controalele vamale la frontierele externe asigură aplicarea uniformă a acestor reguli, evitând astfel distorsiunile concurenței sau fraudele vamale. De exemplu, dacă un stat terț exportă un produs în UE, acesta va fi supus aceluiași tarif vamal, indiferent de statul membru în care intră. De asemenea, dacă un produs este importat în UE și apoi reexportat într-o altă țară terță, acesta nu va fi supus unui nou tarif vamal, ci doar celui inițial.

➤ *Sistemul Informatic Vamal (SIV):* SIV este un sistem informatic care facilitează schimbul rapid și eficient de informații între statele membre și autoritățile vamale, contribuind la gestionarea fluxului de bunuri și persoane la frontierele externe. SIV cuprinde mai multe componente, cum ar fi Sistemul de Control al Importurilor (ICS), care permite autorităților vamale să identifice și să controleze mărfurile cu risc ridicat înainte de sosirea lor în UE, sau Sistemul de Tranzit Computerizat (NCTS), care permite monitorizarea și urmărirea mărfurilor care tranzitează UE sub un regim vamal special¹⁴.

¹³ https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market_en?prefLang=ro.

¹⁴ Sîrghii V., Drept vamal, Chișinău: Tipografia: Tipocart Print, 2022, pp. 68-92.

Frontiera vamală între statele membre ale UE este linia care delimitează spațiul vamal al fiecărui stat membru de cel al celorlalte state membre. Această frontieră este diferită de frontiera vamală la hotarul UE, deoarece nu există controale vamale sau restricții la circulația bunurilor și persoanelor între statele membre. Aceasta se datorează faptului că statele membre fac parte din Piața Unică Europeană, care presupune patru libertăți fundamentale: libera circulație a mărfurilor, a persoanelor, a serviciilor și a capitalurilor. Frontiera vamală între statele membre are următoarele caracteristici și funcții¹⁵:

a) Armonizarea normelor: Pentru a asigura funcționarea corectă a Pieței Unice, statele membre trebuie să respecte un set comun de norme și standarde în domenii precum concurența, protecția consumatorilor, mediul, sănătatea publică etc. Aceste norme sunt stabilite la nivelul UE, prin legislație sau prin cooperare între statele membre. Astfel, se evită diferențele sau barierele care ar putea împiedica libera circulație a bunurilor și persoanelor între statele membre.

b) Supravegherea pieței: Pentru a verifica respectarea normelor comune și a preveni riscurile pentru sănătate, siguranță sau mediu, există un sistem de supraveghere a pieței la nivelul UE și al statelor membre. Acest sistem implică monitorizarea și controlul calității și conformității produselor care circulă pe piața internă, precum și aplicarea de măsuri corective sau sancțiuni în caz de nereguli. De exemplu, dacă un produs este considerat periculos sau neconform, acesta poate fi retras de pe piață sau interzis de a fi comercializat în UE.

c) Cooperarea vamală: Deși nu există controale vamale la frontierele interne ale UE, există o cooperare vamală între statele membre, care vizează prevenirea și combaterea fraudelor și a altor infracțiuni transfrontaliere. Această cooperare se bazează pe schimbul de informații, asistență mutuală și coordonare între autoritățile vamale naționale, precum și pe sprijinul oferit de agențiile și organismele UE, cum ar fi Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF) sau Agenția Europeană de Poliție (Europol)¹⁶.

d) Eliminarea Controlului Vamal: Între statele membre ale UE, controlul vamal a fost eliminat în mare măsură. Acest lucru permite libera circulație a bunurilor și persoanelor între aceste state, facilitând comerțul și călătoriile.

e) Libera Circulație a Mărfurilor: Principiul cheie al Uniunii Vamale este libera circulație a mărfurilor. Astfel, bunurile produse într-un stat membru pot fi comercializate liber în oricare alt stat membru, fără restricții vamale sau controale. Inițial, conceptul de libera circulație avea scopul de a permite populației active

¹⁵ Sîrghii V., Armeanic A., Reglementarea juridică a aplicării valorii în vamă la mărfurile importate în Republica Moldova. Chișinău: Tipografia „Tipocart Print”, 2019, pp. 86-92.

¹⁶ Pasat o., Infracțiuni vamale în legislația Republicii Moldova și cea a României. Studiu de drept comparat. Monografie, Editura Pro Universitaria, 2023, p. 86.

europene să călătorească și să se stabilească liber în orice stat UE, dar nu a eliminat controlul la frontierele din cadrul Uniunii. O schimbare semnificativă a avut loc în 1985, în Schengen (un mic sat din Luxemburg), odată cu semnarea Acordului privind abolirea graduală a controalelor la frontierele comune, urmată de semnarea Convenției care implementa acel acord în 1990. Implementarea Acordurilor Schengen a început în 1995, implicând inițial șapte țări UE. Născută ca o inițiativă interguvernamentală, evoluțiile aduse de Acordurile Schengen au fost acum incorporate în corpul regulilor care guvernează UE.

f) Spațiul Schengen: Majoritatea statelor membre ale UE fac parte din Spațiul Schengen, unde controalele la frontierele interne au fost eliminate. Astfel, călătoriile între aceste state sunt simplificate, iar persoanele pot călători fără a fi supuse verificărilor la frontierele interne ale Spațiului Schengen. Spațiul Schengen, fără frontiere, garantează libera circulație pentru peste 425 de milioane de cetățeni ai UE, precum și pentru cetățenii non-UE care locuiesc sau vizitează UE în calitate de turiști, studenți de schimb sau pentru afaceri (orice persoană prezentă legal în UE). Libera circulație a persoanelor permite fiecărui cetățean al UE să călătorească, să lucreze și să trăiască într-o țară a UE fără formalități speciale. Spațiul Schengen întărește această libertate, permițând cetățenilor să se deplaseze în interiorul acestuia fără a fi supuși controlului la frontieră. În prezent, Spațiul Schengen cuprinde majoritatea țărilor UE, cu excepția Ciprului și Irlandei. Bulgaria și România au devenit cele mai noi state membre care s-au alăturat Spațiului Schengen începând cu 31 martie 2024; orice persoană care traversează frontierele interne aeriene și maritime nu va mai fi supusă controlului. Cu toate acestea, se așteaptă ca o decizie unanimă privind eliminarea controlului asupra persoanelor la frontierele interne terestre să fie luată ulterior de Consiliu. În plus, statele non-UE precum Islanda, Norvegia, Elveția și Liechtenstein s-au alăturat, de asemenea, Spațiului Schengen.

Unul dintre obiectivele principale ale Spațiului Schengen constă în protejarea cetățenilor săi prin intensificarea colaborării dintre forțele de poliție, autoritățile vamale și autoritățile de control la frontierele externe ale statelor membre. Aceste forme inovatoare de colaborare au fost implementate pentru a compensa orice posibil deficit de securitate cauzat de eliminarea controalelor la frontierele interne.

În cadrul cooperării în domeniul aplicării legii, Spațiul Schengen facilitează:

- Îmbunătățirea sistemelor de comunicare între forțele de poliție.
- Monitorizarea transfrontalieră a infractorilor.
- Supravegherea transfrontalieră a suspectilor.
- Asistența operațională reciprocă.
- Schimbul direct de informații între autoritățile polițienești¹⁷.

---

¹⁷ Pasat O., Dreptul vamal al Republicii Moldova. Curs universitar. Editura: PRO UNIVERSITARIA 2023, ISBN: 978-606-26-1807-0, p. 22.

Aceasta reprezintă un beneficiu semnificativ în eforturile de combatere a terorismului și a criminalității grave și organizate, inclusiv a traficului de persoane și a migrației ilegale¹⁸.

Când vorbim de frontiera vamală a Republicii Moldova, aceasta este linia care delimitează spațiul vamal moldovenesc de cel al țărilor sau regiunilor care sunt vecine. Această frontieră este diferită de frontiera vamală la hotarul UE, deoarece Republica Moldova nu face parte din Uniunea Vamală a UE, ci are acorduri comerciale bilaterale sau multilaterale cu UE și cu alte țări sau organizații.

Frontiera vamală a Republicii Moldova are următoarele caracteristici și funcții¹⁹:

- *Controlul la intrarea și ieșirea din RM*: La frontierele externe ale Republicii Moldova, există un control al bunurilor și persoanelor care intră sau ies din țară. Acest control este necesar pentru a asigura respectarea regulilor și reglementărilor naționale, precum și a celor prevăzute în acordurile comerciale cu partenerii externi. Controlul vamal la intrarea și ieșirea din RM se realizează prin verificarea documentelor, a mărfurilor și a bagajelor, precum și prin aplicarea unor măsuri de securitate, cum ar fi scanarea sau inspecția fizică.

- *Acordul de Asociere cu UE*: Republica Moldova are un Acord de Asociere cu UE, care a intrat în vigoare în 2016, și care vizează intensificarea relațiilor comerciale și politice, precum și promovarea convergenței normelor cu cele ale UE. Acordul de Asociere include o Zonă de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC), care presupune eliminarea sau reducerea tarifelor vamale și a altor bariere comerciale între RM și UE, precum și adoptarea unor standarde comune în domenii precum concurența, proprietatea intelectuală, sănătatea și siguranța etc. Prin urmare, frontiera vamală dintre RM și UE este mai simplificată și mai transparentă decât cea dintre RM și alte țări terțe.

- *Situația Transnistriei*: Transnistria este o regiune separatistă din estul Republicii Moldova, care nu este recunoscută internațional și care nu este sub controlul autorităților moldovenești. Transnistria are o frontieră vamală proprie, care nu coincide cu cea a Republicii Moldova, și care este supravegheată de forțe de menținere a păcii rusești. Transnistria are un regim comercial diferit de cel al Republicii Moldova, deoarece face parte din Comunitatea Economică Eurasiatică, care este o uniune vamală formată din Rusia, Belarus, Kazahstan, Armenia și Kârgâzstan. Acest lucru creează dificultăți și tensiuni la frontiera vamală dintre RM și Transnistria, precum și la cea dintre RM și UE. Din acest considerent, frontierele vamale ale UE și Republicii Moldova au caracteristici diferite, în funcție de gradul de integrare în spațiul vamal și economic european. UE este o Uniune Vamală care asigură un tratament unitar și preferențial al bunurilor și persoanelor care intră sau

¹⁸ Pasat O., Drept Vamal al Republicii Moldova, Ediția a II-a, revăzută și adăugită. Tipografia CentroGrafic, Cahul, Republica Moldova. 2019. Monografie, p. 56.

¹⁹ Sîrghii V., Armeanic A., Reglementarea juridică a aplicării valorii în vamă la mărfurile importate în Republica Moldova. Chișinău: Tipografia „Tipocart Print”, 2019, pp. 67-69.

ies din teritoriul său, folosind instrumente moderne de control și schimb de informații. Republica Moldova, deși are un parteneriat strategic cu UE, bazat pe Acordul de Asociere, nu este parte a Uniunii Vamale și trebuie să respecte anumite reguli și proceduri vamale la frontiera cu UE. Această situație creează anumite dificultăți și provocări pentru comerțul și circulația transfrontalieră, mai ales în contextul conflictului nerezolvat din regiunea transnistreană. Pentru a diminua aceste obstacole și a facilita integrarea Republicii Moldova în spațiul european, este necesară o cooperare vamală mai intensă și o armonizare a normelor și practicilor vamale cu cele ale UE.

Bibliografie:

1. Legea nr. 215 din 04-11-2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova, Fișa actului juridic URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121977&lang=ro (data de acces: 22.10.2024).
2. Poliția de frontieră a Republicii Moldova URL: <https://www.border.gov.md/> (data de acces: 22.10.2024).
3. Armeanic A., Cojocaru V., Cadrul legal al taxelor și plăților vamale pe teritoriul Republicii Moldova, București: Editura: PRO Universitaria, 2024.
4. Armeanic A., Cojocaru V., Dubla impunere fiscală internațională, București: Editura: PRO Universitaria, 2024.
5. COD Nr. 95 din 24-08-2021 CODUL VAMAL, Fișa actului juridic URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=127802&lang=ro (data aplicării: 07.02.2024).
6. Sîrghii V., Drept vamal, Chișinău: Tipografia: Tipocart Print, 2022.
7. https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market_en?prefLang=ro (data de acces: 22.10.2024);
8. Sîrghii V., Armeanic A., Reglementarea juridică a aplicării valorii în vamă la mărfurile importate în Republica Moldova. Chișinău: Tipografia „Tipocart Print”, 2019.
9. Pasat O., Drept Vamal al Republicii Moldova, Ediția a II-a, revăzută și adăugită. Tipografia CentroGrafic, Cahul, Republica Moldova. 2019. Monografie.
10. Pasat O., Dreptul vamal al Republicii Moldova. Curs universitar. Editura: PRO UNIVERSITARIA 2023, ISBN: 978-606-26-1807-0.
11. Pasat o., Infracțiuni vamale în legislația Republicii Moldova și cea a României. Studiu de drept comparat. Monografie, Editura Pro Universitaria, 2023.

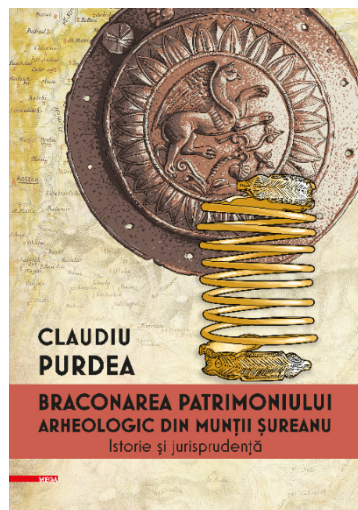
IV. RECENZIE DE CARTE JURIDICĂ

BRACONAJUL ARHEOLOGIC ȘI RECUPERAREA ISTORIEI¹

Prof. univ. dr. Augustin LAZĂR

Publicat de prestigioasa editură Mega din Cluj-Napoca, în condiții grafice deosebite, volumul *Braconarea patrimoniului arheologic din Munții Șureanu. Istorie și jurisprudență* este opera tânărului istoric Claudiu Purdea, cercetător științific la Institutul de Arheologie Sistemică „Iuliu Paul” al Universității „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia. Apariție binevenită ca produs al studiilor sale doctorale, atent coordonată de prof. univ. dr. Cristian Popa, lucrarea reprezintă o abordare curajoasă a cercetătorului -licențiat în istorie și științe juridice -, a unei *teme incomode*, nestudiată anterior în România la nivel de monografie. Tema foarte actuală vizează, *interdisciplinar*, fenomenul criminal al braconajului siturilor arheologice.

Criminalitatea contra patrimoniului cultural a devenit astăzi o realitate evidentă la nivel local, național și internațional, generând îngrijorarea societății civile, iar prevenirea și combaterea sa reprezintă o prioritate pentru autoritățile publice și specialiștii domeniului. Aceasta explică interesul și contribuția Consiliului Județean Alba la publicarea lucrării.

Autorul studiază sistematic, din perspectivă istorică/judiciară, reacțiile autorităților și ale mediei în raport cu acțiunile ilicite ale „vânătorilor de comori”, precum și recuperările a mii de artefacte, loturi și tezaure antice sustrase, unele de referință pentru istoria antică a României.

---

¹ Recenzia lucrării *Braconarea patrimoniului arheologic din Munții Șureanu. Istorie și jurisprudență*. Autor dr. Claudiu Purdea. Lansare: 1 Decembrie 2024, la Sala Unirii, Alba Iulia.

Tema abordată are impact asupra evaluării dimensiunilor acestui fenomen criminal în siturile din munții Șureanu - clasate monument istoric pe Lista UNESCO -, parte relevantă a unui fenomen infracțional de anvergură națională și internațională. Autorul urmărește *recuperarea informației istorice* identificate și fixate prin mijloacele de cercetare specifică stabilirii adevărului judiciar. Sunt atent cercetate: *contextele arheologice examinate prin expertize forensic, bunurile arheologice emblematice sustrase, exportate și vândute ilegal în piața antichităților, artefactele recuperate și examinate prin expertize implicând noile tehnologii digitale, artefactele puse în urmărire internațională și încă nerecuperate, reacțiile din media etc.*

Volumul cuprinde nouă capitole - însoțite de anexe și planșe fotografice inedite -, care analizează căutarea de comori și braconajul arheologic ca fenomen istoric și criminologic în evoluție, până în contemporaneitate. Paralel, studiază sistemele legislative dezvoltate și reacțiile instituțiilor statului în scopul combaterii și ținerii sub control a fenomenului. *Lucrarea valorifică, în interes științific, istoric, informațiile inedite cuprinse într-un mare volum de dosare judiciare, surprinzând amploarea braconajului arheologic și artefactele din aur sustrase, parțial recuperate, care au răsturnat vechiul nivel de cunoaștere, conform căruia „dacii nu prelucrau aur”: brățări polispiralice, tezaure monetare Koson, Lysimach, Asander, Phanakes, coliere de aur etc.*

Autorul analizează în premieră *sintagma de braconaj arheologic*, utilizată în documentele judiciare și articolele de specialitate. Realizări inedite, rezultate dintr-un efort științific considerabil, reprezintă: *Catalogul artefactelor sustrase sau deținute fără justificarea provenienței, Repertoriul dosarelor penale și civile, precum și Repertoriul articolelor publicate în media*. Evidențele conturează o cercetare atentă a fenomenului, un tablou *puzzle*, panoramic, riguros, al recuperării și reintegrării bunurilor sustrase în patrimoniul cultural național și universal. Cercetătorul expune și un expresiv tablou al reacțiilor frustrante din media: inițial cauzate de ineficiența autorităților judiciare, apoi de eficiența lor, frecvent denunțată - de media interesată -, ca o conduită „abuzivă” în combaterea *braconajului arheologic*.

Lucrarea debutează cu un *istoric al cercetării*, analizează evoluția studiului științific al braconajului arheologic, urmărind artefactele recuperate și publicate, precum și dinamica legislativă, privind regimul reglementării comorilor/tezaurelor descoperite, din evul mediu, până la ordonanțele imperiale din sec. XVIII. Apoi, reglementările contemporane privind protejarea patrimoniului cultural. În continuare, examinează *căutarea de comori - precursora ale braconajului arheologic -* și analizează evoluția căutării comorilor desfășurată în timp, fenomen interpretat ca anticipând braconajului arheologic de astăzi, motivat de dorința îmbogățirii rapide și a schimbării modului de viață al participanților.

Este studiată amănunțit dinamica fenomenului infracțional al braconajului, dezvoltată în patru etape stabilite în funcție de parcursul cercetărilor penale. Explică circumstanțele debutului acestui fenomen și al investigațiilor penale privind

infracțiunile la regimul de protecție a patrimoniului arheologic, infracțiunile dovedite, modul organizării rețelelor infracționale, modurile de operare, precum și acțiunile de destructurare întreprinse de autoritățile judiciare. Mai analizează apoi articolele și filmele documentare din media, prezentând denunțurile publice și măsurile administrative insuficiente luate în timp pentru eradicarea fenomenului infracțional care a lezat siturile arheologice din Munții Șureanu.

Autorul examinează atent *tezaururile și alte artefacte braconate/sustrase*, cercetare care constituie o contribuție amplă și originală. Prezintă istoricul fiecărui tezaur și lot monetar în parte, de la sustragere la recuperare, precum și a altor artefacte: unelte predate sau indisponibilizate, elemente de harnașament, obiecte de podoabă și port, echipament militar, veselă etc. Anexa nr. 3 expune *in extenso* rezultatul remarcabil al acestei contribuții: catalogul artefactelor recuperate de autoritățile judiciare în cursul urmăririi penale, începând cu anul 1997 și până în prezent.

Este riguroasă și expresivă descrierea „*artizanilor braconajului arheologic*”. Sunt prezentați: autorii și participanții la săvârșirea faptelor, structura ierarhică și pozițiile ocupate în rețelele infracționale de persoanele implicate în sustragerea și comerțul ilegal cu artefacte arheologice, de la călăuze și simpli săpători la colecători, colecționari și comanditari. Similar, este prezentat rolul *dealerilor* și experților implicați în evaluarea și plasarea în piață a bunurilor, rolul caselor de licitații și al colecționarilor. Este interesant, în continuare, studiul aprofundat al legăturilor acestor rețele cu *colecțiile unor demnitari, miliardari „de carton” și manageri din media* - unii deveniți latifundiați cu întinse domenii și cabane în zonele de protecție ale siturilor arheologice-, care au susținut campanii media împotriva justiției.

O realizare inedită o reprezintă studiul modului de reflectare a braconajului arheologic în *mass-media*. Este analizată prezentarea fenomenului braconajului arheologic în media națională, începând cu seria de articole care denunțau agresiunile împotriva sitului arheologic *Sarmizegetusa Regia*, inclusiv interpelările parlamentare privind soluțiile de combatere a furtului și traficului de artefacte. Autorul prezintă, sistematic, *patru etape ale discursului mass-mediei*, privind *sesizarea, evoluția investigațiilor penale, apoi declanșarea campaniei de informații false lansate de braconieri și beneficiarii activității lor criminale, folosind canalele media*. Campania media viza *manipularea opiniei publice prin atacuri directe la adresa magistraților și prezentarea infractorilor (între timp condamnați definitiv), ca pretinse victime ale unui sistem judiciar abuziv*. Este ilustrativă astfel mediatizarea, cu tupeu agresiv, contrar evidenței expertizelor efectuate de specialiști europeni și ai Academiei Române, a *ipotezei brățărilor dacice pretins false*, lansată de condamnați, susținută inclusiv de unii specialiști ai mediului academic și promovată energic pe rețelele de socializare. Anvergura campaniei de mediatizare a știrilor false a surprins inclusiv media internațională².

---

² A se vedea D. Dimancescu, *The Golden Spiral: and the Looting of 2,000-Year-Old Transylvanian Treasure*, BtFPress, Boston, 2017, pp. 62-64; the documentary: "The Hunt for Transylvanian Gold", Kogainon Films, Boston, Massachusetts. (https://www.youtube.com/results?search_query=the+hunt+for+transylvanian+gold+netflix, in German <https://youtu.be/LNYALr3FbNk>).

Este studiat apoi *braconajul arheologic versus descoperirea întâmplătoare* prin ilustrarea cu studii de caz semnificative. Autorul analizează critic înțelesul juridic al noțiunii „descoperire întâmplătoare” și condițiile în care au fost semnalate artefactele.

Autorul studiază atent problema *colecțiilor private și conexiunea lor cu braconajul arheologic, realizând un „excurs pentru protejarea patrimoniului cultural”*. Colecțiile private au generat o vie dezbatere privind bunuri arheologice, a căror proveniență nu a putut fi justificată, ele fiind suspecte de reciclarea bunurilor furate. Apărarea, frecvent prezentată autorităților este invocarea moștenirii în familie. adeseori răsturnată prin anchete efective care au demonstrat proveniența infracțională a bunurilor, din siturile arheologice braconate. Lipsa voinței de a reglementa riguros regimul colecțiilor private, produce intenționate confuzii juridice între colecție și acumulare de bunuri sustrate. *Acestea sunt reciclate prin introducerea lor în preținse colecții cu statut incert. Confuzia este indusă inclusiv în jurisprudență, unde preținse colecții private, indisponibilizate la percheziții domiciliare- alcătuite frecvent din artefacte purtătoare de urme de sol -, neînregistrate la nicio instituție, fără inventariere și fără respectarea prevederilor legale, au fost ilegal restituite utilizatorilor de detectoare sau colectorilor care cumpărau de la aceștia.*

Partea finală a lucrării vizează *protejarea patrimoniului arheologic din Munții Șureanu la 20 de ani de cercetare penală* și rezumă starea de fapt în domeniul protejării patrimoniului cultural național, prezentând propuneri de soluții urgente, pentru diminuarea fenomenului criminal. Sunt evidențiate *sincopel structurii specializate din cadrul poliției judiciare*, care au condus la scăderea semnificativă a volumului cauzelor privind infracționalitatea patrimoniului cultural. Similar, lipsa unor măsuri educative pe termen lung, are ca efect continuarea comiterii unor acte de braconaj și vandalism în siturile arheologice. Mai nou, au fost semnalate tentative de șantaj prin amenințări publice transmise persoanelor implicate în administrarea acestora.

Volumul analizează și rezolvă convingător, problema semnalată public de media, *„dacă activitatea căutătorilor de comori a adus o contribuție cercetării științifice”*, arătând că braconajul arheologic aduce o gravă atingere contextelor vizate prin pierderea ireparabilă a unor informații științifice. A mai examinat contribuția adusă de cercetările interdisciplinare ocazionate de această cazuistică: criminologice, criminalistice, științe (arheologia) *forensic*, drept penal - într-un context științific interdisciplinar, globalizat și digitalizat -, la realizarea tabloului științific al cercetării arheologice și istorice.

Lucrarea studiază și problema controversată a *caracterului, întâmplător sau neîntâmplător, al descoperirii artefactelor cu detectorul de metale*, interpretând corect dispozițiile legale în sensul că voința legiuitorului este de a nu considera întâmplător rezultatul unei acțiuni de căutare deliberată a artefactelor. Este analizat apoi cadrul legal care guvernează conduita descoperitorilor de bunuri arheologice prin utilizarea detectorului de metale, referitor la pretinsul *„drept de a se adresa pieței libere”*,

dacă nu vor primi recompensa legală de la instituțiile statului. Problema este rezolvată corect de autor, în sensul că descoperitorii nu vor putea vinde pe piața liberă bunurile de interes public descoperite în subsol și declarate, deoarece ele sunt proprietate publică. Însușirea bunului statului constituie infracțiunea de furt calificat asupra unui bun care face parte din patrimoniul cultural. Totodată sunt analizate riscurile colecționarilor în achiziționarea și dovedirea originii legale a pieselor, vulnerabilitățile privind indisponibilizarea bunurilor de către organele judiciare. Lucrarea prezintă o propunere de lege ferenda curajoasă, care, în opinia autorului ar permite o evidență reală a bunurilor deținute de colecționarii particulari. Propune instituirea ca obligatorie, iar nu facultativă, a înregistrării bunurilor culturale mobile din colecțiile private -prevăzută de art. 342 alin. (1) din Proiectul Codului patrimoniului cultural-, ca măsură eficace luată în scopul protejării patrimoniului cultural național mobil și al combaterii traficului ilicit de bunuri culturale mobile. Propunerea suportă discuții. În timp ce norma facultativă indicând conduita recomandată de legiuitor ar fi suficientă pentru colecționarii de bună credință (care s-ar pune la adăpost de suspiciunea tănuirii), obligativitatea înregistrării ar putea fi considerată ca revenire la dispozițiile imperative, desuete, ale art.7 din Legea nr. 63 din 30 oct. 1974 privind ocrotirea patrimoniului cultural național al RSR.

Prin Directiva 2014/60 /UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 privind restituirea bunurilor culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui stat membru și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1024/2012 (Reformare), protecția a fost extinsă la toate bunurile culturale mobile clasate sau definite ca tezaure naționale cu valoare artistică, istorică sau arheologică. Totodată, proba diligenței - „grijii și atenției cuvenite/necesare” (*due care and attention*) -, în demonstrarea originii licite a bunurilor culturale, cade în sarcina posesorului cumpărător.

În ansamblu, volumul autorului Claudiu Purdea apare ca o *lucrare remarcabilă, originală, interdisciplinară, arheologică și criminologică, un tablou inedit al criminalității contra patrimoniului arheologic în siturile din Munții Șureanu și chiar din România. Realizează o imagine panoramică a bunurilor sustrase, pierdute și recuperate, respectiv a muzeelor, colecțiilor și contextelor de origine ale acestora. Sunt de remarcat, în special, următoarele contribuții originale: Repertoriul de evidență și analiza dosarelor penale și civile privind braconajul arheologic; Catalogul de evidență, analiza artefactelor descoperite și a celor recuperate; Repertoriul de evidență și analiza articolelor publicate în media.*

Lucrarea are o structură coerentă și reflectă o activitate de cercetare considerabilă, realizată cu sentimentul datoriei profesionale, al rigorii științifice, chiar cu pasiune. Astfel, autorul a examinat, la fața locului, o mare parte din contextele braconate, realizând inclusiv localizarea lor prin coordonate GPS, precum și evidența gropilor de braconaj arheologic. Cercetarea evaluează, în final, stadiul recuperării bunurilor sustrase, soluțiile de prevenire a sustragerilor, de asigurare a unui regim de pază și protecție inclusiv a siturilor, pentru a împiedica repetarea unor fapte similare. Lucrarea surprinde bine

contribuția mijloacelor media, formatoare de opinie în educarea publicului, ca instrumente puternice de informare, educare și sensibilizare a publicului pentru protejarea patrimoniului cultural și combaterea traficului ilicit. Relevă rolul profesionalizării funcționarilor publici și implicării lor active în protejarea patrimoniului cultural. Ea lansează pentru arheologi provocarea de a cerceta numeroasele zone braconate, dar încă neexamineate integral, din care au fost sustrate artefacte emblematice pentru patrimoniul arheologic național.

În finalul lucrării, autorul se străduiește să *răspundă unor întrebări fundamentale* și să privească spre viitor. Acestea vizează tendințele îngrijorătoare ale evoluției fenomenului criminal al braconajului arheologic la nivel național și internațional. Vizează, în context, evaluarea capacității administrative, vulnerabilă, a instituțiilor statului român de a proteja eficient patrimoniul cultural și de a respinge agresiunile; asigurarea unui regim de pază și protecție efectiv, contribuțiile și deserviciile mijloacelor media, formatoare de opinie și de educare a publicului.

Concluziile cercetării pun în lumină *resursele ilegale inedite - braconajul arheologic*, adeseori la comanda și sponsorizarea rețelilor de trafic -, care alimentează piața internațională de antichități cu brățări spiralice, stateri: Koson, Lysimach, Asander, Phanakes etc. Piese apărute ca descoperiri senzaționale, fără origini precizate, la case de licitații din Uniunea Europeană, SUA și care ar trebui recuperate de proprietarul de drept Statul Român.

Lucrarea reprezintă o contribuție semnificativă a cercetătorului Purdea Claudiu, la aflarea adevărului despre braconajul arheologic, tezaurele sustrate din siturile arheologice ale Munților Șureanu și informațiile științifice valoroase atașate acestora. Este elaborată pe baza unei bibliografii de referință, a unei vaste documentări în dosarele judiciare, cu puține excepții, necercetate și necunoscute publicului larg, a numeroase spețe din practica organelor judiciare. Autorul a cercetat temeinic materialul documentar, într-o succesiune logică, chiar cu pasiune, clarificând cu argumente convingătoare, problemele complexe care interesează protecția patrimoniului arheologic, la care a propus soluții valide.

Prin tematica și problemele clarificate, interesul științific de actualitate și incidența sa practică, lucrarea este binevenită, recomandată, în primul rând, ca material științific destinat studenților, cercetătorilor și practicienilor în materia protejării patrimoniului cultural. Nu în ultimul rând, lucrarea se adresează publicului iubitor de istorie, înscriindu-se în *seria Patrimonium*, lansată și acreditată de volumul colectiv *Combaterea criminalității contra patrimoniului cultural european/Combating the Criminality Against the European Cultural Heritage*, Ed. Mega, Cluj-Napoca, 2009.

V. ACTUALITATE LEGISLATIVĂ

• ABSTRACT

In November 2024, several legislative acts were published in the Official Journal, among which the following: GD no. 1490/2024 for the approval of the Methodological Norms for the application of the provisions of Article V of Law no. 126/2024 on some measures to strengthen the capacity to combat tax evasion, as well as for amending and supplementing some normative acts; Order of the Minister of Justice (OMJ) no. 2144/C/2024 for the approval of the Methodology on the preliminary verification of the complaints, the performance of control activities and other procedures provided by law, by the Control Body of the Minister.

Moreover, in November, several legislative acts were amended, among which: Labour Code, Law no. 108/1999 on the establishment and organisation of the Labour Inspectorate, Law no. 367/2022 on social dialogue, Law no. 337/2018 on the status of the labour inspector, Law no. 100/2016 on works concessions and service concessions, Law no. 98/2016 on public procurement, published in the Official Gazette of Romania, Law no. 99/2016 on sectoral procurement, Government Emergency Ordinance no. 57/2019 on the Administrative Code; Decree-Law no. 118/1990 on the granting of certain rights to persons persecuted for political reasons by the dictatorship established as from 6 March 1945, as well as to those deported abroad or made prisoners, GO No 105/1999 on the granting of certain rights to persons persecuted by the regimes established in Romania from 6 September 1940 to 6 March 1945 on ethnic grounds; the Tax Code, Government Ordinance No 107/2024 on the regulation of certain fiscal-budgetary measures in the field of the management of budgetary claims and the budget deficit for the consolidated general budget of Romania in 2024, as well as for the amendment and completion of certain normative acts, Law No 255/2010 on expropriation for reasons of public utility, necessary for the realisation of objectives of national, county and local interest, Law No. 349/2002 on preventing and combating the effects of the consumption of tobacco products, Law no. 487/2002 on mental health and protection of persons with mental disorders; Law no. 119/1996 on civil status documents; Fiscal Code, Fiscal Procedure Code, GEO no. 107/2024 for the regulation of some fiscal-budgetary measures in the field of the management of budgetary claims and the budget deficit for the consolidated general budget of Romania in 2024, as well as for the amendment and completion of some normative acts, GEO no. 46/2024 on some budgetary measures and amending and supplementing some normative acts, GEO no. 23/2023 on the establishment of some simplification and digitisation measures for the management of European funds related to the Cohesion Policy 2021-2027, GEO no. 74/2017 on the designation of the General Inspectorate for Emergency Situations as the centralised procurement unit for the centralised procurement of ambulances/ambulances for the Mobile Emergency, Reanimation and Extrication Service of the General Inspectorate for Emergency Situations, for the county ambulance services and

for the Bucharest-Ilfov Ambulance Service; Law on pre-university education no. 198/2023; Law no. 125/2014 on the exemption from payment of certain debts arising from pensions and for the establishment of certain social protection measures.

Last but not least, in the Official Gazette of November was published also Law 288/2024 on recreational walking trails of national interest.

CODUL MUNCII ȘI ALTE ACTE NORMATIVE - MODIFICĂRI (LEGEA NR. 283/2024)

De Redacția Pro Lege

Actul modificat	Actul modificator	Sumar
Legea nr. 53/2003 – Codul muncii (rep. M. Of. nr. 345 din 18 mai 2011, cu modif. și compl. ult.) Legea nr. 108/1999 pentru înființarea și organizarea Inspecției Muncii (rep. M. Of. 290 din 3 mai 2012, cu modif. și compl. ult.) Legea nr. 367/2022 privind dialogul social (M. Of. 1238 din 22 decembrie 2022, cu modif. și compl. ult.) Legea nr. 337/2018 privind statutul inspectorului de muncă (M. Of. 1107 din 28 decembrie 2018) Legea nr. 100/2016 privind concesiunile de	Legea nr. 283/2024 privind modificarea și completarea unor acte normative, pentru stabilirea salariilor minime adecvate (M. Of. nr. 1135 din 13 noiembrie 2024)	Codul muncii: – introduce: art. 1 alin. (4), art. 164 ¹ , art. 212 alin. (3), art. 230 alin. (2)-(4), art. 260 alin. (1) lit. a ¹ , art. 266 ¹ , art. 267 lit. e), art. 278 alin. (3), la mențiunea privind transpunerea unor directive: lit. c). – modifică: art. 96 alin. (2), art. 160, art. 164, art. 229 alin. (5), art. 260 alin. (1) lit. a), art. 264 alin. (1). Legea nr. 108/1999: – introduce: art. 1 alin. (3 ¹), art. 6 alin. (2) litera A lit. h) și i), art. 6 ¹ și 6 ² , mențiunea privind transpunerea unor directive. – modifică: art. 10 alin. (1), (3) și (4). Legea nr. 367/2022:

lucrări și concesiunile de servicii (M. Of. 1238 din 22 decembrie 2022, cu modif. și compl. ult.) Legea nr. 98/2016 privind achizițiile publice, publicată în Monitorul Oficial al României (M. Of. 390 din 23 mai 2016, cu modif. și compl. ult.) Legea nr. 99/2016 privind achizițiile sectoriale (M. Of. 391 din 23 mai 2016, cu modif. și compl. ult.) Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ (M. Of. 555 din 5 iulie 2019, cu modif. și compl. ult.)		<i>- introduce: mențiunea privind transpunerea unor directive.</i> Legea nr. 337/2018: <i>- abrogă: art. 6.</i> <i>- introduce: mențiunea privind transpunerea unor directive.</i> Legea nr. 100/2016: <i>- introduce: art. 86 alin. (2) lit. j), mențiunea privind transpunerea unor directive.</i> Legea nr. 98/2016: <i>- introduce: art. 187 alin. (5) lit. d), art. 223 alin. (1) lit. c), mențiunea privind transpunerea unor directive.</i> Legea nr. 99/2016: <i>- modifică: mențiunea privind transpunerea unor directive.</i> Codul administrativ: <i>- introduce: art. 318 alin. (1) lit. e), mențiunea privind transpunerea unor directive, la anexa nr. 5 pct. I lit. A pct. 7.</i> <i>- abrogă: la anexa nr. 5 pct. II lit. A, punctul 11.</i> <i>- modifică: la anexa nr. 5¹ nr. crt. 5, poziția 5 din coloana a 2-a și poziția 5 din coloana a 6-a.</i>

În M. Of. nr. 1135 din data de 13 noiembrie 2024 s-a publicat **Legea nr. 283/2024 privind modificarea și completarea unor acte normative, pentru stabilirea salariilor minime adecvate.**

Vă prezentăm, în continuare, modificările aduse respectivului act normativ.

Codul muncii**Art. 164****Noua reglementare**

Potrivit noii reglementări, articolul 164 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 164

(1) Salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată, corespunzător programului normal de muncă, se stabilește anual prin hotărâre a Guvernului și se aplică de la data de 1 ianuarie a anului următor, cu actualizarea periodică o dată pe an, după consultarea confederațiilor sindicale și patronale reprezentative la nivel național. În cazul în care programul normal de muncă este, potrivit legii, mai mic de 8 ore zilnic, salariul de bază minim brut orar se calculează prin raportarea salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată la numărul mediu lunar de ore, potrivit programului legal de muncă aprobat.

(2) Nivelul salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată, corespunzător programului normal de muncă, se stabilește și se actualizează potrivit dispozițiilor alin. (1), pe baza procedurii de aplicare a mecanismului de stabilire și actualizare a salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată.

(3) Procedura prevăzută la alin. (2) se aprobă prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Ministerului Muncii și Solidarității Sociale, cu consultarea Consiliului Național Tripartit pentru Dialog Social.

(4) Procedura prevăzută la alin. (2) stabilește evaluarea gradului de adecvare a salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată, în funcție de ponderea acestuia în câștigul salarial mediu brut, și cuprinde următoarele:

a) modalitățile de stabilire și actualizare a nivelului salariului minim brut pe țară garantat în plată;

b) criteriile de stabilire și actualizare ale salariului minim brut pe țară garantat în plată, care să includă cel puțin următoarele elemente:

(i) puterea de cumpărare a salariului minim, luând în considerare costul vieții;

(ii) nivelul general al salariilor și distribuția acestora;

(iii) rata de creștere a salariilor;

(iv) nivelurile și evoluțiile productivității la nivel național pe termen lung;

c) indicatorii statistici naționali comunicați de Institutul Național de Statistică și Comisia Națională de Strategie și Prognoză, aferenți criteriilor prevăzute la lit. b) și d);

d) setul de indicatori anuali de monitorizare și evaluare a impactului asupra mediului economic și social;

e) modul de realizare a analizelor-suport și de monitorizare a evoluției salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată, în funcție de nivelul orientativ, între 47%-52%, al ponderii valorii salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată în câștigul salarial mediu brut, considerat indicator de referință pentru evaluarea gradului de adecvare.

(5) Procedura prevăzută la alin. (2) se aplică de către Ministerul Muncii și Solidarității Sociale, având la bază analizele unei instituții de cercetare specializate în analiza și evaluarea de impact a politicilor din domeniul pieței muncii.

(6) Angajatorul nu poate negocia și stabili salarii de bază brute, prin contractul individual de muncă și/sau contractul colectiv de muncă aplicabil, sub valoarea salariului de bază minim brut orar, prevăzut la alin. (1).

(7) În aplicarea prevederilor alin. (1) și (2), prin hotărâre a Guvernului sau negocieri colective nu pot fi stabilite salarii minime brute sub valoarea salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată.

(8) Salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată stabilit prin hotărâre a Guvernului poate fi acordat unui salariat pentru o perioadă de maximum 24 de luni, de la data încheierii contractului individual de muncă. După expirarea perioadei respective salariatului i se acordă un salariu de bază superior salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată.

(9) Prin hotărâre a Guvernului se poate stabili o majorare a salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată prevăzut la alin. (1), diferențiat pe criteriile nivelului de studii și vechimii în muncă.

(10) Prevederile alin. (8) se aplică și în cazurile prevăzute la alin. (9).

(11) Toate drepturile și obligațiile stabilite, potrivit legii, prin raportare la salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată se determină utilizând nivelul salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată prevăzut la alin. (1).

(12) Angajatorul este obligat să garanteze în plată salariaților un salariu de bază brut lunar cel puțin egal cu salariul de bază minim brut prevăzut la art. 160 alin. (3).

(13) Salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată este adus la cunoștința salariaților prin grija angajatorului”.

Art. 260 alin. (1) lit. a)

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, la **articolul 260 alineatul (1), litera a) se modifică** și va avea următorul cuprins:

„a) nerespectarea dispozițiilor privind garantarea în plată a salariului de bază minim brut stabilit prin act normativ sau a nivelului salarial minim stabilit prin contractul colectiv de muncă aplicabil, cu amendă de la 3.000 lei la 5.000 lei pentru fiecare persoană pentru care s-a constatat nerespectarea acestor dispoziții legale, fără a depăși valoarea cumulată de 200.000 lei;”.

Art. 260 alin. (1) lit. a¹)

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, la **articolul 260 alineatul (1), după litera a) se introduce o nouă literă, lit. a¹)**, cu următorul cuprins:

„a¹) nerespectarea prevederilor art. 278 alin. (3) se sancționează cu amendă de la 3.000 lei la 5.000 lei pentru fiecare persoană pentru care s-a constatat nerespectarea acestor dispoziții legale, fără a depăși valoarea cumulată de 200.000 lei;”.

Art. 264 alin. (1)

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, la **articolul 264, alineatul (1) se modifică** și va avea următorul cuprins:

„Art. 264

(1) Constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an sau cu amendă penală fapta persoanei care, în mod repetat, stabilește pentru salariații încadrați în baza contractului individual de muncă salarii sub nivelul salariului de bază minim brut prevăzut la art. 160 alin. (3)”.

Art. 266¹

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, **după articolul 266 se introduce un nou articol, art. 266¹**, cu următorul cuprins:

„Art. 266¹

Constituie conflict de muncă în înțelesul art. 266 și conflictele cu privire la încheierea, executarea, modificarea, suspendarea și încetarea relațiilor de muncă ce au la bază raporturi juridice de muncă neîntemeiate pe un contract individual de muncă, reglementate prin legi speciale”.

Cod administrativ

Art. 318 alin. (1) lit. e)

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, la **articolul 318 alineatul (1), după litera d) se introduce o nouă literă, lit. e)**, cu următorul cuprins:

„e) respectarea obligațiilor aplicabile în domeniile mediului, social și al relațiilor de muncă, stabilite prin legislația adoptată la nivelul Uniunii Europene, prin legislația națională, prin contractele colective sau prin tratatele, convențiile și acordurile internaționale în aceste domenii”.

Alte reglementări

Art. IV

(1) Ministerul Muncii și Solidarității Sociale pune la dispoziție următoarele informații prin publicarea pe site-ul instituției, prezentate într-un mod cuprinzător și ușor accesibil, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități:

a) nivelul salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată stabilit potrivit prevederilor art. 164 alin. (1) din Legea nr. 53/2003 – Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și cu cele aduse prin prezenta lege;

b) nivelul altor salarii de bază minime stabilite prin contractele colective de muncă aplicabile la nivel de grup de unități, de sectoare de negociere colectivă și la nivel național;

c) informații privind căile de sesizare, soluționare amiabilă și atac pe care le au la dispoziție salariații, membrii de sindicat sau reprezentanții salariaților în cazul nerespectării de către angajator a nivelului salariului prevăzut la lit. a) sau b), după caz, precum și informații cu privire la posibilitatea solicitării, în temeiul normelor și principiilor răspunderii civile contractuale, de daune-interese corespunzătoare prejudiciului produs de angajator.

(2) Ministerul Muncii și Solidarității Sociale raportează până la data de 1 octombrie 2025 și, ulterior, o dată la 2 ani către Comisia Europeană următoarele date statistice și informații, pe baza datelor primite de la instituțiile prevăzute la alin. (3)-(5):

a) rata de acoperire a negocierilor colective în plan național calculată potrivit dispozițiilor art. 230 alin. (3) din Legea nr. 53/2003, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și cu cele aduse prin prezenta lege;

b) nivelul salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată și procentul salariaților cărora li se acordă acesta din totalul salariaților din economia națională;

c) diferențele și/sau derogările de la valoarea salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată stabilite prin acte normative și justificarea adoptării acestora, precum și procentul salariaților cărora li se aplică acestea, în măsura în care datele sunt disponibile;

d) descrierea cadrului legal în vigoare la data raportării cu privire la reținerile din salarii.

(3) În aplicarea prevederilor alin. (2), Agenția Națională a Funcționarilor Publici pune la dispoziția Ministerului Muncii și Solidarității Sociale, până la data de 1 martie a anului de raportare, următoarele date și informații:

a) numărul total al personalului plătit din fonduri publice, defalcat pe categorii de personal, respectiv funcționari publici, personal contractual încadrat cu contract individual de muncă sau contract de management și personal care exercită un mandat corespunzător unei funcții de demnitate publică;

b) numărul personalului plătit din fonduri publice al cărui venit salarial este la nivelul salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată, defalcat pe categoriile de personal prevăzute la lit. a);

c) numărul acordurilor colective încheiate la fiecare nivel de negociere colectivă și numărul funcționarilor publici cărora li se aplică acestea, pe categorii profesionale;

d) orice alte date și informații disponibile necesare raportării prevăzute la alin. (2).

(4) În aplicarea prevederilor alin. (2), Inspekția Muncii pune la dispoziția Ministerului Muncii și Solidarității Sociale, până la data de 1 martie a anului de raportare, următoarele date și informații:

a) numărul total al contractelor individuale de muncă;

b) numărul contractelor individuale de muncă la nivelul salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată;

c) salariile de bază minime brute din contractele și acordurile colective de muncă înregistrate, numărul salariaților care au încheiat contracte individuale de muncă și cărora li se aplică contracte colective de muncă, numărul contractelor și acordurilor colective de muncă înregistrate și sectorul de negociere colectivă din care fac parte unitățile sau instituțiile în care s-au înregistrat contractele sau acordurile colective;

d) orice alte date și informații necesare raportării prevăzute la alin. (2).

(5) În aplicarea prevederilor alin. (2), Institutul Național de Statistică pune la dispoziția Ministerului Muncii și Solidarității Sociale, până la data de 1 martie a anului de raportare, următoarele date și informații:

a) distribuția națională a salariilor, numărul total de lucrători din economia națională și numărul total de lucrători pe fiecare sector de negociere colectivă, numărul de întreprinderi cu peste 10 lucrători în plan național și la nivelul fiecărui sector de negociere colectivă;

b) orice alte date și informații necesare raportării prevăzute la alin. (2).

(6) Modalitățile de transmitere a datelor prevăzute la alin. (3)-(5) se stabilesc prin protocoale încheiate în termen de 90 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi cu instituțiile prevăzute la alin. (3)-(5).

(7) Datele comunicate conform dispozițiilor alin. (2)-(5) se furnizează defalcate pe criterii de gen, vârstă, grad și tip de dizabilitate, pe sector de negociere colectivă și număr de personal al angajatorului, după caz, și se transmit și confederațiilor sindicale și patronale reprezentative la nivel național.

(8) Prima raportare către Comisia Europeană, realizată în anul 2025, vizează perioada cuprinsă între anii 2021-2023.

(9) Prevederile art. 164 alin. (1) din Legea nr. 53/2003, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și cu cele aduse prin prezenta lege, se aplică începând cu data de 1 ianuarie 2025, în vederea respectării etapelor procedurii prevăzute la art. 164 alin. (2) din același act normativ.

**DECRETUL-LEGE NR. 118/1990 ȘI O.G. NR. 105/1999
PRIVIND ACORDAREA UNOR DREPTURI PERSOANELOR
PERSECUTATE – MODIFICĂRI (LEGEA NR. 280/2024)**

De Redacția Pro Lege

Actul modificat	Actul modificator	Sumar
Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri (rep. M. Of. nr. 1208 din 10 decembrie 2020, cu modif. și compl. ult.) Ordonanța Guvernului nr. 105/1999 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice (rep. M. Of. nr. 112 din 13 februarie 2020, cu modif. și compl. ult.)	Legea nr. 280/2024 pentru modificarea art. 17 din Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri și pentru completarea Ordonanței Guvernului nr. 105/1999 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice (M. Of. nr. 1135 din 13 noiembrie 2024)	<i>Decretul-lege nr. 118/1990:</i> – <i>modifică: art. 10 alin. (1).</i> <i>O.G. nr. 105/1999:</i> – <i>introduce: art. 7[^]1.</i>

În M. Of. nr. 1135 din data de 13 noiembrie 2024 s-a publicat **Legea nr. 280/2024 pentru modificarea art. 17 din Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri și pentru completarea Ordonanței Guvernului nr. 105/1999 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice.**

Vă prezentăm, în continuare, modificările aduse respectivului act normativ.

Art. 17

Vechea reglementare

„Articolul 17

Drepturile prevăzute în prezentul decret-lege se acordă începând cu data de întâi a lunii următoare depunerii cererii și se suportă din bugetul de stat”.

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, **articolul 17 se modifică** și va avea următorul cuprins:

Art. 17

Drepturile prevăzute în prezentul decret-lege se acordă începând cu data de întâi a lunii următoare depunerii cererii la agențiile județene pentru plăți și inspecție socială, respectiv a municipiului București și se suportă din bugetul de stat.

Art. 7¹

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, **după articolul 7, se introduce un nou articol, art. 7¹, cu următorul cuprins:**

„Art. 7¹

Documentele și actele oficiale care însoțesc cererile pentru stabilirea drepturilor prevăzute în prezenta ordonanță sunt scutite de apostilare sau supralegalizare”.

COD FISCAL – MODIFICĂRI (O.U.G. NR. 128/2024)

De Redacția Pro Lege

Actul modificat	Actul modificator	Sumar
Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal (M. Of. nr. 688 din 10 septembrie 2015, cu modif. și compl. ult.) O.U.G. nr. 107/2024 pentru reglementarea unor măsuri fiscal-bugetare în domeniul gestionării creanțelor bugetare și a deficitului bugetar pentru bugetul general consolidat al României în anul 2024, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative (M. Of. nr. 905 din 6 septembrie 2024, cu modif. și compl. ult.) Legea nr. 255/2010 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, necesară realizării unor obiective de interes național, județean și local	O.U.G. nr. 128/2024 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal și măsuri specifice pentru digitalizare, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative (M. Of. nr. 1125 din 11 noiembrie 2024)	Cod fiscal: – modifică: art. 69 alin. (9), art. 69[^]1 alin. (2) și (3), art. 69[^]2, art. 73 alin. (2) și (3), art. 85 alin. (4[^]9), (6) și (8), art. 87 alin. (2)-(4), art. 106 alin. (5) și (9), art. 107 alin. (1), (2), (5)-(7), art. 118 alin. (2) lit. b) și alin. (2[^]2), art. 122, art. 123 alin. (7), art. 123[^]1 alin. (3) și (3[^]1), art. 125 alin. (4), art. 130 alin. (4), art. 131 alin. (2), art. 135[^]1 alin. (3), art. 148, art. 151, art. 170, art. 174, art. 174[^]1, titlul V capitolul III, titlul secțiunii a 10-a, art. 180, art. 182, 183, – introduce: art. 83 alin. (6) și (7), art. 133 alin. (29) și (30), art. 220[^]8 – abrogă: art. 120 și 120[^]1. Întră în vigoare la data de 1 ianuarie 2025. O.U.G. nr. 107/2024: – introduce: art. I alin. (9),

(M. Of. nr. 853 din 20 decembrie 2010, cu modif. și compl. ult.) Legea nr. 349/2002 pentru prevenirea și combaterea efectelor consumului produselor din tutun (M. Of. nr. 435 din 21 iunie 2002, cu modif. și compl. ult.) Legea sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice nr. 487/2002 (rep. M. Of. nr. 652 din 13 septembrie 2012, cu modif. și compl. ult.)		– modifică: art. XXII alin. (3); Legea nr. 255/2010 – introduce: art. 5 alin. (11); Legea nr. 349/2002: – introduce: art. 10 alin. (2), – modifică: art. 14; Legea nr. 487/2002: – introduce: art. 22[^]1.

În M. Of. nr. 1125 din data de 11 noiembrie 2024 s-a publicat **O.U.G. nr. 128/2024 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal și măsuri specifice pentru digitalizare, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative.**

Vă prezentăm, în continuare, modificările aduse respectivului act normativ.

Art. 69 alin. (9)

Vechea reglementare

„Art. 69 – Stabilirea venitului net anual pe baza normelor de venit

(9) Contribuabilii, pentru care venitul net se determină pe bază de norme de venit și care în anul fiscal anterior au înregistrat un venit brut anual mai mare decât echivalentul în lei al sumei de 25.000 euro, începând cu anul fiscal următor au obligația determinării venitului net anual în sistem real. Cursul de schimb valutar utilizat pentru determinarea echivalentului în lei al sumei de 25.000 euro este cursul de schimb mediu anual comunicat de Banca Națională a României, la sfârșitul anului fiscal. Această categorie de contribuabili are obligația să completeze corespunzător și să depună declarația unică privind impozitul pe venit și contribuțiile sociale datorate de persoanele fizice până la data de 25 mai inclusiv a anului următor celui de realizare a venitului”.

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, la **articolul 69, alineatul (9) se modifică** și va avea următorul cuprins:

„(9) Contribuabilii, pentru care venitul net se determină pe bază de norme de venit și care în anul fiscal anterior au înregistrat un venit brut anual mai mare decât echivalentul în lei al sumei de 25.000 euro, începând cu anul fiscal următor au

obligăția determinării venitului net anual în sistem real. Cursul de schimb valutar utilizat pentru determinarea echivalentului în lei al sumei de 25.000 euro este cursul de schimb mediu anual comunicat de Banca Națională a României, pentru anul de realizare a venitului. Această categorie de contribuabili are obligația să completeze și să depună Declarația unică privind impozitul pe venit și contribuțiile sociale datorate de persoanele fizice până la termenul legal de depunere prevăzut la art. 122 alin. (3)".

Art. 69²

Vechea reglementare

„Art. 69² – Stabilirea impozitului pentru veniturile din activități independente pentru care venitul net anual se stabilește pe baza normelor de venit

(1) Contribuabilii care realizează venituri din activități independente pentru care venitul net anual se stabilește pe baza normelor de venit au obligația stabilirii impozitului anual datorat, pe baza declarației unice privind impozitul pe venit și contribuțiile sociale datorate de persoanele fizice prin aplicarea cotei de 10% asupra normei anuale de venit ajustate, impozitul fiind final.

(2) Plata impozitului anual datorat determinat potrivit prevederilor alin. (1) se efectuează la bugetul de stat, până la data de 25 mai, inclusiv a anului următor celui de realizare a venitului”.

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, **articolul 69² se modifică** și va avea următorul cuprins:

„Art. 69²: Stabilirea impozitului pentru veniturile din activități independente pentru care venitul net anual se stabilește pe baza normelor de venit

(1) Contribuabilii care realizează venituri din activități independente pentru care venitul net anual se stabilește pe baza normelor de venit au obligația stabilirii impozitului anual datorat, pe baza Declarației unice privind impozitul pe venit și contribuțiile sociale datorate de persoanele fizice prin aplicarea cotei de 10% asupra normei anuale de venit ajustate, după caz.

(2) Plata impozitului anual datorat determinat potrivit prevederilor alin. (1) se efectuează la bugetul de stat, până la termenul legal de depunere a Declarației unice privind impozitul pe venit și contribuțiile sociale datorate de persoanele fizice, prevăzut la art. 122 alin. (3)”.

Art. 83 alin. (6) și (7)

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, la **articolul 83, după alineatul (5) se introduc două noi alineate, alin. (6) și (7)**, cu următorul cuprins:

„(6) Contribuabilii care obțin venituri din cedarea folosinței bunurilor din patrimoniul personal, altele decât veniturile din arendare și cele din închirierea în

scop turistic a camerelor situate în locuințe proprietate personală, au obligația înregistrării contractului încheiat între părți, precum și a modificărilor survenite ulterior, în termen de cel mult 30 de zile de la încheierea/producerea modificării acestuia, la organul fiscal competent. În situația în care bunul este deținut în comun, prin contractul de închiriere sau, după caz, prin actul de modificare a acestuia, se desemnează proprietarul, uzufructuarul sau alt deținător legal care îndeplinește obligația înregistrării contractului încheiat între părți.

(7) Procedura de aplicare a prevederilor alin. (6) se stabilește prin ordin al președintelui Agenției Naționale de Administrare Fiscală”.

Art. 133 alin. (29) și (30)

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, la **articolul 133, după alineatul (28) se introduc două noi alineate, alin. (29) și (30)**, cu următorul cuprins:

„(29) Prevederile art. 83 alin. (6) referitoare la desemnarea proprietarului, uzufructuarului sau altui deținător legal care îndeplinește obligația de înregistrare a contractului de închiriere nu se aplică în cazul contractelor de închiriere, aflate în derulare la data de 1 ianuarie 2025, precum și în cazul actelor de modificare a acestora, înregistrate la organul fiscal anterior acestei date.

(30) În cazul contribuabililor care au exprimat opțiunea de determinare a veniturilor în sistem real, pe baza datelor din contabilitate, anterior anului 2025, perioada în care aplică determinarea venitului net în sistem real se calculează conform regulilor în vigoare la data exprimării opțiunii și se consideră reînnoită pentru o nouă perioadă de 2 ani fiscali consecutivi dacă contribuabilul nu solicită revenirea la sistemul anterior. Pentru a reveni la sistemul anterior, contribuabilul completează corespunzător Declarația unică privind impozitul pe venit și contribuțiile sociale datorate de persoanele fizice, aferentă veniturilor realizate în anul următor expirării perioadei de 2 ani, și depune formularul la organul fiscal competent, până la termenul legal de depunere prevăzut la art. 122 alin. (3)”.

Alte reglementări

Art. VI

Prevederile art. XXII alin. (1) și (2) și ale art. XXVII alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 107/2024, cu modificările și completările ulterioare, nu se aplică în cazul Consiliului Superior al Magistraturii și al instituțiilor aflate în subordinea sau coordonarea acestora.

Art. VII

Prevederile art. I alin. (7) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 34/2023 privind unele măsuri fiscal-bugetare, prorogarea unor termene, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, cu modificările și completările ulterioare, nu se aplică în cazul Consiliului Superior al Magistraturii și al instituțiilor aflate în subordinea sau coordonarea acestora.

(...)

Art. X

Prin derogare de la prevederile art. 33 alin. (9) din Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, la finalizarea liceului tehnologic, generația de elevi înscrisă în clasa a IX-a în anul școlar 2025-2026 dobândește o calificare de nivel 4, conform Cadrului național al calificărilor, și acces direct pe piața muncii, în baza unui examen de certificare a calificării profesionale.

Art. XI

(1) Prin derogare de la prevederile art. 248 alin. (17) din Legea nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, în anul școlar 2025-2026 se poate organiza învățământ profesional, inclusiv dual, cu durata de minimum 3 ani, în școli profesionale care pot fi unități independente sau afiliate liceelor tehnologice, de stat sau particulare.

(2) Absolvenții învățământului profesional, care promovează examenul de certificare a calificării profesionale, dobândesc certificat de calificare profesională de nivel 3, conform Cadrului național al calificărilor, și suplimentul descriptiv al certificatului, conform Europass.

(3) Absolvenții învățământului profesional pot continua studiile în ultimii 2 ani ai învățământului liceal tehnologic pentru obținerea unui certificat de calificare profesională de nivel 4, conform Cadrului național al calificărilor, și a suplimentului descriptiv al certificatului, conform Europass.

LEGEA NR. 119/1996 CU PRIVIRE LA ACTELE DE STARE CIVILĂ – MODIFICĂRI (LEGEA NR. 271/2024)

De Redacția Pro Lege

Actul modificat	Actul modificator	Sumar
Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă (M. Of. nr. 339 din 18 mai 2012, cu modif. și compl. ult.)	Legea nr. 271/2024 pentru modificarea și completarea Legii nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă (M. Of. nr. 1099 din 4 noiembrie 2024)	– introduce: art. 41 alin. (2) lit. h), art. 59 ¹ ; – modifică: art. 10 alin. (1).

În M. Of. nr. 1099 din data de 4 noiembrie 2024 s-a publicat **Legea nr. 271/2024 pentru modificarea și completarea Legii nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă**.

Vă prezentăm, în continuare, modificările aduse respectivului act normativ.

Art. 10 alin. (1)

Vechea reglementare

„Art. 10

(1) *Pe baza actelor de stare civilă se eliberează certificate de naștere și de căsătorie titularilor sau reprezentanților legali ai acestora, iar certificatele de deces, membrilor familiei sau altor persoane îndreptățite. Certificatele de stare civilă se pot elibera și altor persoane împuternicite prin procură specială. În certificatele de stare civilă nu vor fi preluate titlurile de noblete, chiar dacă au fost înscrise în unele acte de stare civilă”.*

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, la **articolul 10, alineatul (1) se modifică** și va avea următorul cuprins:

„Art. 10

(1) Pe baza actelor de stare civilă se eliberează certificate/extrase multilingve de naștere și de căsătorie titularilor sau reprezentanților legali ai acestora, iar certificate/extrasele multilingve de deces, membrilor familiei, persoanelor îndreptățite ori, cu aprobarea primarului unității administrativ-teritoriale care a înregistrat

decesul, altor persoane care justifică un interes legitim. Certificatele de stare civilă/Extrasele multilingve ale actelor de stare civilă se pot elibera și altor persoane împuternicite prin procură specială, precum și avocaților împuterniciți de către titulari, de către reprezentanții legali ai acestora sau, în cazul certificatului/extrasului multilingv de deces, de către persoanele îndreptățite ori membrii familiei, după caz, în baza împuternicirii avocațiale emise cu respectarea prevederilor Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și Statutului profesiei de avocat, adoptat prin Hotărârea Consiliului Uniunii Naționale a Barourilor din România nr. 64/2011, cu modificările și completările ulterioare. În certificatele/extrasele multilingve de stare civilă nu vor fi preluate titlurile de noblete, chiar dacă au fost înscrise în unele acte de stare civilă”.

Art. 43¹ alin. (2) lit. h)

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, la **articolul 41³ alineatul (2), după litera g) se introduce o nouă literă, lit. h)**, cu următorul cuprins:

„h) împuternicirea avocațială, legitimația de avocat, vizată la zi, precum și actul de identitate al avocatului, în cazul în care schimbarea numelui este solicitată prin avocat”.

Art. 59¹

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, **după articolul 59 se introduce un nou articol, art. 59¹**, cu următorul cuprins:

„Art. 59¹

Cererile prevăzute la art. 41³ alin. (1), art. 41¹⁷ alin. (2), art. 44 alin. (1), (1²), (2) și (4), art. 46 alin. (2), art. 47, 48 și art. 54 alin. (1³) pot fi depuse și prin avocat împuternicit de către titular, de către reprezentanții legali ai acestuia sau de către persoanele îndreptățite, după caz, în baza împuternicirii avocațiale emise cu respectarea prevederilor Legii nr. 51/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și a Statutului profesiei de avocat, adoptat prin Hotărârea Consiliului Uniunii Naționale a Barourilor din România nr. 64/2011, cu modificările și completările ulterioare”.

COD FISCAL ȘI COD DE PROCEDURĂ FISCALĂ – MODIFICĂRI (O.U.G. NR. 132/2024)

De Redacția Pro Lege

Actul modificat	Actul modificator	Sumar
Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal (M. Of. nr. 688 din 10 septembrie 2015, cu modif. și compl. ult.) Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală (M. Of. nr. 547 din 23 iulie 2015, cu modif. și compl. ult.) O.U.G. nr. 107/2024 pentru reglementarea unor măsuri fiscal-bugetare în domeniul gestionării creanțelor bugetare și a deficitului bugetar pentru bugetul general consolidat al României în anul 2024, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative (M. Of. nr. 905 din 6 septembrie 2024, cu modif. și compl. ult.) O.U.G. nr. 46/2024 privind unele măsuri bugetare și pentru modificarea și	O.U.G. nr. 132/2024 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal și pentru completarea Legii nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative (M. Of. nr. 1169 din 22 noiembrie 2024)	Cod fiscal: – introduce: art. 342 alin. (1[^]9). – modifică: anexa nr. 1 de la titlul VIII – Accize și alte taxe speciale, nr. curente 2-5, coloanele 4 și 5. Prevederile intră în vigoare la data de 1 ianuarie 2025. Cod procedură fiscală: – introduce: art. 83 alin. (4[^]1). O.U.G. nr. 107/2024: – modifică: termenul de 25 noiembrie 2024 se înlocuiește cu termenul de 19 decembrie 2024 în cuprinsul art. I alin. (4), art. II, art. III alin. (1) lit. a) și b), art. VI alin. (5) lit. c), art. VI alin. (7) lit. b), art. VII alin. (1) și (2), art. XII, precum și art. XVI alin. (1) lit. a) și

completarea unor acte normative (M. Of. nr. 444 din 14 mai 2024) O.U.G. nr. 23/2023 privind instituirea unor măsuri de simplificare și digitalizare pentru gestionarea fondurilor europene aferente Politicii de coeziune 2021-2027 (M. Of. nr. 319 din 13 aprilie 2023, aprobată prin Legea nr. 45/2024) O.U.G. nr. 74/2017 privind desemnarea Inspectoratului General pentru Situații de Urgență ca unitate de achiziții centralizată pentru achiziția centralizată de autospeciale/ambulante pentru Serviciul Mobil de Urgență, Reanimare și Descarcerare din cadrul Inspectoratului General pentru Situații de Urgență, pentru serviciile de ambulanță județene și pentru Serviciul de Ambulanță București-Ilfov (M. Of. nr. 817 din 16 octombrie 2017, aprobată prin Legea nr. 77/2018)		<i>alin. (2) lit. a); art. IX alin. (2) teza a doua; art. XXI alin. (1) lit. b); art. XXXVI alin. (5).</i> <i>- introduce: art. XVI¹, art. XXII alin. (9) lit. j).</i> O.U.G. nr. 46/2024: <i>- modifică: art. I alin. (1), art. II alin. (3).</i> O.U.G. nr. 23/2023: <i>- modifică: art. 15 alin. (11).</i> O.U.G. nr. 74/2017: <i>- modifică: art. 3.</i>

În M. Of. nr. 1169 din data de 22 noiembrie 2024 s-a publicat **O.U.G. nr. 132/2024 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal și pentru completarea Legii nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative.**

Vă prezentăm, în continuare, completarea adusă respectivului act normativ.

Cod fiscal**Art. 342 alin. (1[^]9)****Noua reglementare**

Potrivit noii reglementări, la **articolul 342, după alineatul (1[^]8) se introduce un nou alineat, alin. (1[^]9)**, cu următorul cuprins:

„(1[^]9) Prin excepție de la prevederile alin. (1), pentru vinuri, băuturi fermentate, altele decât bere și vinuri, produse intermediare și alcool etilic, nivelul accizelor este cel prevăzut în anexa nr. 1”.

Anexa nr. 1**Noua reglementare**

Potrivit noii reglementări, la anexa nr. 1 de la titlul VIII – Accize și alte taxe speciale, numerele curente 2-5, coloanele 4 și 5 se modifică și vor avea următorul cuprins:

Nr crt.	Denumirea produsului sau a grupei de produse	U.M.	Acciza (lei/U.M.)		
			2024	2025	2026
0	1	2	3	4	5
Alcool și băuturi alcoolice					
2	Vinuri	hl de produs			
	2.1. vinuri liniștite		0,00	0,00	0,00
	2.2. vinuri spumoase		66,34	69,26	72,72
3	Băuturi fermentate, altele decât bere și vinuri	hl de produs			
	3.1. liniștite, din care:		555,58	580,03	609,03
	3.1.1. cidru de mere și de pere		0,00	0,00	0,00
	3.1.2. hidromel obținut prin fermentarea unei soluții de miere în apă		0,00	0,00	0,00
	3.1.3. obținute din fructe de pădure, fără alte adaosuri de arome sau alcool		0,00	0,00	0,00
	3.2. spumoase		66,34	69,26	72,72
	3.2.1. cidru de mere și de pere		0,00	0,00	0,00
4	Produse intermediare	hl de produs	555,58	580,03	609,03
5	Alcool etilic, din care:	hl de alcool pur	4.629,75	4.833,46	5.075,13
	5.1. alcool etilic produs de micile distilării		2.314,87	2.416,72	2.537,56

Cod procedură fiscală**Art. 83 alin. (4¹)****Noua reglementare**

Potrivit noii reglementări, la **articolul 83 după alineatul (4) se introduce un nou alineat, alin. (4¹)**, cu următorul cuprins:

„(4¹) Organul fiscal central trebuie să înregistreze fiscal la solicitarea unui notar public, în scopul îndeplinirii atribuțiilor prevăzute de lege, o persoană nerezidentă care nu deține cod de identificare fiscală în sensul dispozițiilor art. 82. Procedura de înregistrare fiscală a persoanei nerezidente se aprobă prin ordin al președintelui Agenției Naționale de Administrare Fiscală, pe baza consultării Uniunii Naționale a Notarilor Publici din România”.

O.U.G. nr. 107/2024**Art. XVI¹****Noua reglementare**

Potrivit noii reglementări, **după articolul XVI se introduce un nou articol, art. XVI¹**, cu următorul cuprins:

„Art. XVI¹

(1) Prin excepție de la art. II lit. d), în cazul în care debitorul depune notificare potrivit art. VI alin. (1) până la data de 25 noiembrie 2024 inclusiv, dar nu depune cererea de anulare până la 19 decembrie 2024 inclusiv și îndeplinește la această dată celelalte condiții prevăzute de art. I-XVI și/sau XVIII, după caz, acesta beneficiază de anularea unor obligații bugetare, prin emiterea, din oficiu, de către organul fiscal a deciziei de anulare a unor obligații bugetare după constatarea îndeplinirii acestor condiții.

(2) În cazul în care debitorul depune cererea de anulare a unor obligații bugetare anterior îndeplinirii condițiilor prevăzute de art. I-XVI și/sau XVIII, după caz, pentru care nu a fost emisă decizia de respingere, dar îndeplinește condițiile la data de 19 decembrie 2024 inclusiv, organul fiscal emite decizia de anulare a unor obligații bugetare după constatarea îndeplinirii acestor condiții”.

Alte reglementări**Art. X**

Autoritățile de reglementare din domeniul financiar pot înființa și ocupa prin concurs, în cadrul fiecăreia dintre acestea până la 49 de posturi, în vederea punerii în aplicare a prevederilor Regulamentului (UE) 2023/1.114 al Parlamentului European și al Consiliului din 31 mai 2023 privind piețele criptoactivelor și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1.093/2010 și (UE) nr. 1.095/2010 și a Directivelor 2013/36/UE și (UE) 2019/1.937 și Regulamentului (UE) 2022/2.554 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 decembrie 2022 privind reziliența

operațională digitală a sectorului financiar și de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 1.060/2009, (UE) nr. 648/2012, (UE) nr. 600/2014, (UE) nr. 909/2014 și (UE) 2016/2.011.

Art. XI

(1) Sumele defalcate din taxa pe valoarea adăugată pentru echilibrarea bugetelor locale prevăzute la art. 16 alin. (1) lit. d) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 113/2024 cu privire la rectificarea bugetului de stat pe anul 2024, cu modificările ulterioare, rămase nerepartizate la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență, se alocă pe județe și municipiul București, în scopul achitării:

a) plăților restante înregistrate în contabilitatea unităților/subdiviziunilor administrativ-teritoriale, inclusiv a instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetul local și a spitalelor publice din rețeaua autorităților administrației publice locale, la data de 31 octombrie 2024 inclusiv, raportate potrivit legii, rezultate din relații cu furnizorii de bunuri, servicii și lucrări;

b) sumelor certe și exigibile datorate de unitățile/subdiviziunile administrativ-teritoriale furnizorilor care prestează serviciul public de producere, transport și distribuție a energiei termice în sistem centralizat pe baza deconturilor justificative, înregistrate în contabilitate la data de 31 octombrie 2024 inclusiv, pentru acoperirea diferenței dintre prețul reglementat al energiei termice livrate populației și prețul de facturare al energiei termice livrate populației, diminuate cu plățile efectuate la data cererii;

c) plăților restante, precum și obligațiilor fiscale care reprezintă condiție de achitare pentru înlesnirea la plată acordată, potrivit legii, către bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat sau bugetele fondurilor speciale, înregistrate în contabilitatea unităților/subdiviziunilor administrativ-teritoriale, inclusiv a instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetul local și a spitalelor publice din rețeaua autorităților administrației publice locale, la data de 31 octombrie 2024 inclusiv, raportate potrivit legii, după caz.

(2) În înțelesul prezentei ordonanțe de urgență, plățile restante și datoriile prevăzute la alin. (1) lit. a) și c), înregistrate în contabilitatea instituțiilor publice finanțate parțial din bugetul local și a spitalelor publice din rețeaua autorităților administrației publice locale, sunt numai cele aferente cheltuielilor care pot fi finanțate din bugetele locale.

(3) Prin derogare de la prevederile art. 33 alin. (2) din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare, repartizarea pe județe și municipiul București a sumelor alocate în condițiile prevăzute la alin. (1) se face în scopul achitării plăților restante și datoriilor prevăzute la respectivul alineat, la data de 31 octombrie 2024 inclusiv, înregistrate în contabilitatea unităților/subdiviziunilor administrativ-teritoriale, instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetul local și spitalelor publice din rețeaua autorităților administrației publice locale, reprezentând:

a) obligații de plată rezultate din relațiile cu furnizorii de bunuri, servicii și lucrări;

b) sume certe și exigibile neachitate de unitățile/subdiviziunile administrativ-teritoriale furnizorilor care prestează serviciul public de producere, transport și distribuție a energiei termice în sistem centralizat pe baza deconturilor justificative, înregistrate în contabilitate la data de 31 octombrie 2024 inclusiv, pentru acoperirea diferenței dintre prețul local al energiei termice facturate populației și prețul de producere, transport, distribuție și furnizare a energiei termice livrate populației, diminuate cu plățile efectuate la data cererii;

c) obligații de plată față de bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat sau bugetele fondurilor speciale.

(4) Suma repartizată potrivit alin. (1) va fi utilizată exclusiv pentru:

a) stingerea obligațiilor fiscale restante, precum și a celor care reprezintă condiție de achitare pentru înlesnirea la plată acordată/planul de reorganizare aprobat, potrivit legii, cuprinse în certificatul de atestare fiscală, la data de 31 octombrie 2024 inclusiv, către bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat sau bugetele fondurilor speciale ale furnizorilor de bunuri, servicii și lucrări ai unităților/subdiviziunilor administrativ-teritoriale și instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetul local și spitalelor publice din rețeaua autorităților administrației publice locale;

b) stingerea obligațiilor fiscale restante, precum și a celor care reprezintă condiție de achitare pentru înlesnirea la plată acordată/planul de reorganizare aprobat, potrivit legii, cuprinse în certificatul de atestare fiscală, la data de 31 octombrie 2024 inclusiv, către bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat sau bugetele fondurilor speciale ale furnizorilor care prestează serviciul public de producere, transport și distribuție a energiei termice în sistem centralizat;

c) stingerea obligațiilor fiscale restante, precum și a celor care reprezintă condiție de achitare pentru înlesnirea la plată acordată/planul de reorganizare aprobat, potrivit legii, cuprinse în certificatul de atestare fiscală, la data de 31 octombrie 2024 inclusiv, către bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat sau bugetele fondurilor speciale ale furnizorilor de bunuri, servicii și lucrări care au de încasat sume restante de la furnizorii care prestează serviciul public de producere, transport și distribuție a energiei termice în sistem centralizat;

d) stingerea obligațiilor fiscale restante, precum și a celor care reprezintă condiție de achitare pentru înlesnirea la plată acordată, potrivit legii, cuprinse în certificatul de atestare fiscală, la data de 31 octombrie 2024 inclusiv, către bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat sau bugetele fondurilor speciale ale unităților/subdiviziunilor administrativ-teritoriale și ale instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetul local și spitalelor publice din rețeaua autorităților administrației publice locale.

(5) Prevederile alin. (4) se aplică în mod corespunzător și pentru contribuabilii care se află sub incidența Legii nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a

insolvenței și de insolvență, cu modificările și completările ulterioare, cu autorizarea judecătorului-sindic sau avizul administratorului judiciar.

(6) În scopul alocării sumelor în condițiile prevăzute la alin. (1), unitățile/subdiviziunile administrativ-teritoriale pot depune, până la data de 29 noiembrie 2024 inclusiv, la direcțiile generale regionale ale finanțelor publice/administrațiile județene ale finanțelor publice cereri scrise însoțite de documentele prevăzute la art. 17 alin. (6) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 113/2024, cu modificările ulterioare.

(7) Sumele rămase neutilizate din cele repartizate potrivit prevederilor prezentului articol se comunică Ministerului Finanțelor de către direcțiile generale regionale ale finanțelor publice/administrațiile județene ale finanțelor publice până la data de 20 decembrie 2024 inclusiv, în vederea retragerii lor.

(8) Ordonatorii principali de credite ai bugetelor locale răspund de realitatea și exactitatea sumelor înscrise în documentele prevăzute la art. 17 alin. (6) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 113/2024, cu modificările ulterioare, de corespondența acestora cu sumele înregistrate în contabilitate la data de 31 octombrie 2024, precum și de conformitatea datelor înscrise în aceste documente cu cele din documentele justificative care au stat la baza întocmirii lor.

(9) Răspunderea pentru stabilirea sumelor solicitate care fac obiectul cererilor depuse, precum și pentru utilizarea acestora în conformitate cu prevederile prezentului articol revine ordonatorilor principali de credite ai bugetelor locale.

(10) Repartizarea pe județe și municipiul București, alocarea și utilizarea sumelor prevăzute la alin. (1) se efectuează conform mecanismului stabilit la art. 17 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 113/2024, cu modificările ulterioare, și în Ordinul ministrului finanțelor nr. 6.239/2024 pentru punerea în aplicare a prevederilor art. 17 alin. (3)-(18) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 113/2024 cu privire la rectificarea bugetului de stat pe anul 2024.

(...)

Art. XIII

Procesul de achiziție publică de autospeciale/ambulanțe aflat în desfășurare la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență la nivelul Inspectoratului General pentru Situații de Urgență, în calitate de unitate de achiziții centralizată desemnată potrivit Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 74/2017 privind desemnarea Inspectoratului General pentru Situații de Urgență ca unitate de achiziții centralizată pentru achiziția centralizată de autospeciale/ambulanțe, aprobată prin Legea nr. 77/2018, pentru Serviciul Mobil de Urgență, Reanimare și Descarcerare din cadrul Inspectoratului General pentru Situații de Urgență, pentru serviciile de ambulanță județene și pentru Serviciul de Ambulanță București-Ilfov, în baza necesarului actualizat de autospeciale/ambulanțe pe tipuri și cantități, avizat anterior de Comisia interministerială pentru suport tehnic, se continuă

potrivit prevederilor legale în vigoare în domeniul achizițiilor publice, inclusiv în baza acordurilor-cadru existente.

Art. XIV

(1) Se autorizează Ministerul Educației să mențină, în perioada decembrie 2024-noiembrie 2025, Unitatea de management al proiectelor cu finanțare externă pentru derularea activităților de închidere a Acordului de împrumut dintre România și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare, semnat la Washington la 17 aprilie 2015, referitor la Proiectul privind învățământul secundar, inclusiv auditarea situațiilor financiare, în conformitate cu regulamentele și procedurile Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare.

(2) Cheltuielile care derivă din activitățile de închidere a acordului prevăzut mai sus, inclusiv salarizarea personalului unității de management al proiectului implicat în finalizarea respectivului proiect, se vor asigura pe perioada respectivă din sume alocate de la bugetul de stat în bugetul Ministerului Educației, la capitolul 65.01 „Învățământ”, titlul 65 „Cheltuieli aferente programelor cu finanțare rambursabilă”.

**LEGEA NR. 288/2024 PRIVIND TRASEELE PEDESTRE
DE INTERES NAȚIONAL ÎN SCOP RECREATIV**

De Redacția Pro Lege

Actul publicat în Monitorul Oficial	Sumar
Legea nr. 288/2024 privind traseele pedestre de interes național în scop recreativ (M. Of. nr. 1163 din 21 noiembrie 2024)	<i>Prezenta lege reglementează atestarea, amenajarea, administrarea și conservarea traseelor pedestre de interes național în scop recreativ, având ca obiectiv promovarea și valorificarea patrimoniului natural și cultural-istoric al României pe plan național și internațional, cu accent pe zonele rurale, pentru dezvoltarea unui turism durabil și în vederea stimulării dezvoltării economice locale și regionale.</i>

În M. Of. nr. 1163 din data de 21 noiembrie 2024 s-a publicat **Legea nr. 288/2024 privind traseele pedestre de interes național în scop recreativ**.

Vă prezentăm, în continuare, principalele prevederi ale Legii.

Structură:

CAPITOLUL I: Dispoziții generale

CAPITOLUL II: Atestarea, amenajarea și conservarea traseelor de interes național

CAPITOLUL III: Sancțiuni

CAPITOLUL IV: Dispoziții finale

Art. 2

În sensul prezentei legi, expresiile de mai jos au următorul înțeles:

a) traseu pedestru de interes național în scop recreativ, denumit în continuare traseu de interes național – calea de circulație pedestră a turiștilor, care traversează regiuni cu valoare culturală, istorică, naturală sau peisagistică și care poate fi parcursă pe durata mai multor zile;

b) inițiatorul traseului de interes național – persoana fizică sau persoana juridică de drept public ori privat care propune, singură sau împreună cu una sau mai multe entități de drept public și/sau privat, un traseu de interes național;

c) administratorul traseului de interes național – unitatea administrativ-teritorială, respectiv asociația de dezvoltare intercomunitară pe raza căreia se află traseul de interes național sau segmente din acesta, după caz.

Art. 3

Amenajarea și conservarea traseelor de interes național ce străbat arii naturale protejate, fondul forestier național sau zone declarate prin lege ca fiind zone montane se fac cu respectarea prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 49/2011, cu modificările și completările ulterioare, a prevederilor Legii nr. 46/2008 – Codul silvic, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și ale Hotărârii Guvernului nr. 77/2003 privind instituirea unor măsuri pentru prevenirea accidentelor montane și organizarea activității de salvare în munți.

Art. 4

(1) Accesul persoanelor care doresc să parcurgă pedestru orice sector al unui traseu de interes național, aflat pe terenuri sau drumuri de exploatare agricolă sau forestieră aflate în proprietatea publică a statului, este garantat.

(2) În cazul în care anumite sectoare ale unui traseu de interes național au un regim juridic special, accesul persoanelor pe aceste sectoare se face numai cu respectarea prevederilor legale speciale.

Art. 5

(1) Atestarea traseului de interes național se face de către Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, la solicitarea inițiatorului, pe baza propunerii comisiei prevăzute la alin. (3). Ordinul ministrului economiei, antreprenoriatului și turismului se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

(2) Atestarea se face cu îndeplinirea următoarelor condiții cumulative:

a) traseul de interes național străbate cel puțin 8 județe și are o lungime de cel puțin 500 km, cu excepția celor care traversează sau se învecinează cu situri naturale ale patrimoniului natural universal de sub egida UNESCO, care trebuie să aibă cel puțin 200 km;

b) traseul de interes național străbate mediul rural și natural al României în proporție de cel puțin 70% din lungimea traseului;

c) traseul de interes național include monumente istorice, situri arheologice, situri naturale ale patrimoniului natural universal de sub egida UNESCO, arii naturale protejate;

d) inițiatorul face dovada existenței acordurilor prevăzute la art. 6 alin. (1), precum și a unui ghid care să cuprindă harta și alte elemente de identitate vizuală ale traseului de interes național, informații privind infrastructura traseului, profilul cu diferențe de nivel, spații de cazare și alte informații turistice.

(3) Verificarea îndeplinirii condițiilor prevăzute la alin. (2) se realizează, în termen de 90 de zile de la solicitare, de către o comisie constituită prin ordin al ministrului economiei, antreprenoriatului și turismului, din care fac parte reprezentanți ai Ministerului Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor și ai Ministerului Culturii.

(...)

Art. 14

Încălcarea dispozițiilor prezentei legi atrage răspunderea civilă, materială, contravențională sau penală, după caz.

Art. 15

Constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă săvârșirea următoarelor fapte:

a) distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare a elementelor de traseu prevăzute la art. 8 alin. (4), dacă face impracticabil un segment din traseul de interes național;

b) îndepărtarea sau mutarea, fără drept, a elementelor de traseu prevăzute la art. 8 alin. (4).

Art. 16

(1) Constituie contravenție și se sancționează cu amendă contravențională de la 1.000 lei la 2.500 lei pentru persoane fizice și de la 5.000 lei la 7.500 lei pentru persoane juridice următoarele fapte, dacă nu sunt săvârșite în astfel de condiții încât, potrivit legii penale ori prezentei legi, să fie considerate infracțiuni:

a) nerespectarea de către administratorul sau inițiatorul traseului de interes național a prevederilor art. 10 alin. (2) sau ale art. 11;

b) împiedicarea sau tulburarea, fără drept, a accesului sau circulației persoanelor pe traseul de interes național;

c) împiedicarea sau tulburarea, fără drept, a activităților de marcare sau semnalizare a traseelor sau segmentelor de traseu de interes național, de întreținere și monitorizare a stării marcajelor și a altor amenajări de pe traseele sau porțiunile de traseu de interes național.

(2) Dispozițiile prezentei legi referitoare la contravenții se completează cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 180/2002, cu modificările și completările ulterioare.

**METODOLOGIE PRIVIND VERIFICAREA PREALABILĂ
A SESIZĂRILOR, REALIZAREA ACTIVITĂȚII DE CONTROL
ȘI EFECTUAREA ALTOR PROCEDURI PREVĂZUTE DE LEGE,
DE CĂTRE CORPUL DE CONTROL AL MINISTRULUI
(OMJ NR. 2144/C/2024)**

De Redacția Pro Lege

Actul publicat în Monitorul Oficial	Preambul	Sumar
Ordinul ministrului Justiției (OMJ) nr. 2144/C/2024 pentru aprobarea Metodologiei privind verificarea prealabilă a sesizărilor, realizarea activității de control și efectuarea altor proceduri prevăzute de lege, de către Corpul de control al ministrului (M. Of. nr. 1122 din 11 noiembrie 2024)	Ținând cont de: – art. 5 lit. c), ale art. 12 și 25 din H.G. nr. 592/2024 privind organizarea și funcționarea Ministerului Justiției; – art. 4 din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești, rep.; – art. 160 alin. (3) din Legea notarilor publici și a activității notariale nr. 36/1995, rep.; Văzând: – art. 109-art. 111 din Regulamentul de organizare și funcționare a Ministerului Justiției, aprobat prin OMJ nr. 1.973/C/2022; În temeiul: – art. 13 din H.G. nr. 592/2024 privind organizarea și funcționarea	<i>Se aprobă Metodologia privind verificarea prealabilă a sesizărilor, realizarea activității de control și efectuarea altor proceduri prevăzute de lege, de către Corpul de control al ministrului.</i>

	<i>Ministerului Justiției și al dispozițiilor art. 9 și 33 din Legea nr. 361/2022 privind protecția avertizorilor în interes public.</i>	

În M. Of. nr. 1122 din data de 11 noiembrie 2024 s-a publicat **Ordinul ministrului Justiției (OMJ) nr. 2144/C/2024 pentru aprobarea Metodologiei privind verificarea prealabilă a sesizărilor, realizarea activității de control și efectuarea altor proceduri prevăzute de lege, de către Corpul de control al ministrului.**

Redăm, în cele ce urmează, dispozițiile regăsite în respectivul act normativ:

Art. 1

Se aprobă Metodologia privind verificarea prealabilă a sesizărilor, realizarea activității de control și efectuarea altor proceduri prevăzute de lege, de către Corpul de control al ministrului, prevăzută în anexa care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 2

Corpul de control al ministrului va duce la îndeplinire dispozițiile prezentului ordin.

Art. 3

Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Art. 4

La data intrării în vigoare a prezentului ordin, Ordinul ministrului justiției nr. 2/58.606/454/2020*) pentru aprobarea Metodologiei privind verificarea prealabilă a sesizărilor, realizarea activității de control și efectuarea altor proceduri prevăzute de lege, de către Direcția Corpul de control al ministrului, cu modificările și completările ulterioare, se abrogă.

*) Ordinul ministrului justiției nr. 2/58.606/454/2020 nu a fost publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Anexă

METODOLOGIE privind verificarea prealabilă a sesizărilor, realizarea activității de control și efectuarea altor proceduri prevăzute de lege, de către Corpul de control al ministrului

Structură

CAPITOLUL I: Dispoziții generale

CAPITOLUL II: Verificarea prealabilă a sesizărilor și realizarea activității de control

SECȚIUNEA 1: Verificarea prealabilă a sesizărilor**SECȚIUNEA 2: Realizarea activității de control**

CAPITOLUL III: Procedura cercetării prealabile a faptelor ce constituie abateri disciplinare, în vederea exercitării acțiunii disciplinare împotriva executorilor judecătorești și a notarilor publici

CAPITOLUL IV: Procedura verificării referitoare la buna reputație a notarilor publici în funcție

CAPITOLUL V: Procedura verificării referitoare la realitatea situației materiale a beneficiarului de asistență extrajudiciară

Art. 8

(1) Inspectorii își exercită atribuțiile cu obiectivitate, manifestând o atitudine echidistantă și neutră, de natură a înlătura orice suspiciuni de părtinire, având ca unic temei legea, fără a da curs presiunilor și influențelor de orice natură.

(2) Inspectorii trebuie să dea dovadă de competență profesională, să își perfecționeze continuu pregătirea profesională, în raport cu necesitățile de specializare, să aibă un comportament decent și civilizat și să manifeste calm, răbdare, politețe în relațiile de serviciu.

(3) În vederea asigurării caracterului imparțial și independent al activității și evitării conflictului de interese, inspectorii pot efectua verificări prealabile, controale, cercetarea disciplinară sau orice alte lucrări care privesc entitățile în cadrul cărora și-au desfășurat anterior activitatea, după trecerea unui termen de 5 ani de la data încetării activității în cadrul acelor entități.

(4) Inspectorii au obligația să soluționeze cu celeritate lucrările repartizate la termenul fixat de inspectorul-șef și să finalizeze rapoartele de control la termenul stabilit de ministrul justiției sau într-un termen rezonabil pentru a se putea atinge scopul acțiunii de control și evita incidența prescripției răspunderii disciplinare a faptelor despre care există indicii că au fost săvârșite de categoriile de personal verificate.

Art. 9

(1) Actele, documentele sau orice informații aflate în evidența Corpului de control al ministrului, indiferent de suport, referitoare la lucrările de verificare prealabilă și control, au caracter confidențial, cu excepția celor care constituie, potrivit legii, informații de interes public.

(2) Caracterul confidențial nu poate fi opus organelor de urmărire penală ori instanțelor de judecată și nici altor instituții exceptate de lege în acest sens.

Art. 10

În cazul în care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, au luat cunoștință, cu prilejul efectuării unei acțiuni de verificare și/sau control, de săvârșirea unei infracțiuni pentru care acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu sau există o suspiciune rezonabilă cu privire la săvârșirea unei infracțiuni, inspectorii Corpului

de control al ministrului vor proceda potrivit dispozițiilor art. 61 și 291 din Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, cu modificările și completările ulterioare.

Art. 11

Activitatea Corpului de control al ministrului se desfășoară cu respectarea dispozițiilor legale cu privire la protecția datelor cu caracter personal.

Art. 12

(1) La solicitarea inspectorilor, entitățile supuse controlului vor formula note de relații cu privire la aspectele constatate.

(2) În condițiile prevăzute de legile speciale, persoanele aflate în curs de cercetare disciplinară pot fi asistate de avocați, pot consulta și obține copii de pe înscrisurile aflate la dosarul de cercetare disciplinară.

(...)

Art. 17

(1) În funcție de gradul de complexitate, sesizările înregistrate la Corpul de control al ministrului pot fi repartizate unuia sau mai multor inspectori.

(2) În cazul în care, după repartizarea prevăzută la art. 16, apar elemente noi sau care nu au fost cunoscute la data repartizării lucrării, de natură a afecta imparțialitatea inspectorilor în efectuarea verificărilor prealabile sau alte situații obiective care determină inspectorul să facă, de îndată, o cerere motivată de abținere, inspectorul-șef poate dispune redistribuirea lucrării, din oficiu sau după aprobarea cererii de abținere desemnând un alt inspector să efectueze verificările și completând în mod corespunzător fișa de repartizare a lucrării.

(3) În sensul dispozițiilor alin. (2), prin elemente noi sau care nu au fost cunoscute la data repartizării se înțeleg următoarele:

- a) situațiile de incompatibilitate și conflict de interese, în condițiile legii;
- b) concediu medical, de odihnă sau fără plată cu o durată mai mare de 15 zile;
- c) delegarea, detașarea sau transferul;
- d) orice alte împrejurări care ar determina imposibilitatea sau întârzierea semnificativă a soluționării lucrării.

LEGEA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PREUNIVERSITAR NR. 198/2023 – MODIFICĂRI (LEGEA NR. 297/2024)

De Redacția Pro Lege

Actul modificat	Actul modificator	Sumar
Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023 (M. Of. nr. 613 din 5 iulie 2023, cu modif. și compl. ult.)	Legea nr. 297/2024 pentru completarea art. 144 din Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023 (M. Of. nr. 1185 din 28 noiembrie 2024)	– introduce: art. 144 alin. (5 ^{^1}) și (5 ^{^2}).

În M. Of. nr. 1185 din data de 28 noiembrie 2024 s-a publicat **Legea nr. 297/2024 pentru completarea art. 144 din Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023**.

Vă prezentăm, în continuare, completările aduse respectivului act normativ.

Art. 144 alin. (5^{^1}) și (5^{^2})

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, la **articolul 144 după alineatul (5) se introduc două noi alineate, alin. (5^{^1}) și (5^{^2})**, cu următorul cuprins:

„(5^{^1}) Consiliul local/județean/Consiliul General al Municipiului București poate asigura fonduri pentru premierea elevilor care au obținut distincții, medalii, premii și la alte concursuri decât cele din listele aprobate anual de Ministerul Educației, precum și celor care au obținut media 10 la examenul de evaluare națională, la examenul de bacalaureat și cadrelor didactice care s-au ocupat de pregătirea acestora.

(5^{^2}) Cuantumul stimulentei financiare prevăzute la alin. (5^{^1}) se acordă în baza unui regulament aprobat prin hotărâre a consiliului local/județean/Consiliului General al Municipiului București, în limita bugetului aprobat”.

**NORME METODOLOGICE DE APLICARE A PREVEDERILOR
ART. V DIN LEGEA NR. 126/2024 PRIVIND UNELE MĂSURI
PENTRU CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII DE COMBATERE
A EVAZIUNII FISCALE (H.G. NR. 1490/2024)**

De Redacția Pro Lege

Actul publicat în Monitorul Oficial	Preambul	Sumar
Hotărârea Guvernului (H.G.) nr. 1490/2024 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor art. V din Legea nr. 126/2024 privind unele măsuri pentru consolidarea capacității de combatere a evaziunii fiscale, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative (M. Of. nr. 1175 din 25 noiembrie 2024)	În temeiul: – art. 108 din Constituția României, republicată; – art. V alin. (7) din Legea nr. 126/2024 privind unele măsuri pentru consolidarea capacității de combatere a evaziunii fiscale, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative.	Se aprobă Normele metodologice de aplicare a prevederilor art. V din Legea nr. 126/2024 privind unele măsuri pentru consolidarea capacității de combatere a evaziunii fiscale, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative.

În M. Of. nr. 1175 din data de 25 noiembrie 2024 s-a publicat **Hotărârea Guvernului (H.G.) nr. 1490/2024 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor art. V din Legea nr. 126/2024 privind unele măsuri pentru consolidarea capacității de combatere a evaziunii fiscale, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative.**

Redăm, în continuare, principalele prevederi:

Articol unic

Se aprobă Normele metodologice de aplicare a prevederilor art. V din Legea nr. 126/2024 privind unele măsuri pentru consolidarea capacității de combatere a evaziunii fiscale, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, prevăzute în anexa care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

Anexă

NORME METODOLOGICE din 21 noiembrie 2024 de aplicare a prevederilor art. V din Legea nr. 126/2024 privind unele măsuri pentru consolidarea capacității de combatere a evaziunii fiscale, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative

Art. 1

Prezentele norme metodologice, denumite în continuare norme, stabilesc modul de aplicare a dispozițiilor art. V din Legea nr. 126/2024 privind unele măsuri pentru consolidarea capacității de combatere a evaziunii fiscale, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, cu privire la autoritatea vamală competentă, identificarea, păstrarea, depozitarea, valorificarea sau ridicarea mijloacelor de transport reținute până la plata amenzii, precum și identificarea proprietarilor acestora.

Art. 2

În sensul prezentelor norme, expresiile de mai jos au următoarele semnificații:

a) agent constator – personalul vamal cu atribuții de control, de constatare a contravenției și de aplicare a sancțiunii;

b) proprietarul mijlocului de transport reținut – persoana înscrisă în certificatul de înmatriculare a mijlocului de transport ca proprietar, identificat prin numele de familie sau denumirea persoanei juridice;

c) deținătorul legal al mijlocului de transport – orice persoană, alta decât proprietarul mijlocului de transport reținut, înscrisă în certificatul de înmatriculare sau în documente de înregistrare a mijlocului de transport, potrivit reglementărilor din domeniul specific tipului de transport care deține mijlocul de transport în virtutea unui drept legal, altul decât cel de proprietate;

d) identificarea mijloacelor de transport reținute – ansamblul demersurilor și al operațiunilor, necesare și nedistructive, pentru stabilirea tipului, mărcii și modelului, țării și numărului de înmatriculare, tipului și numărului de chei, numărului de kilometri și a cantității de carburant afișate pe panoul de bord, dacă este posibilă citirea acestora, a seriei și numărului certificatului de înmatriculare, a numărului unic de identificare a mijlocului de transport, respectiv a seriei de șasiu, precum și avariile identificate;

e) identificarea proprietarilor mijloacelor de transport reținute – ansamblul demersurilor și al operațiunilor necesare pentru stabilirea datelor de identificare a proprietarilor sau, după caz, a deținătorilor legali ai mijloacelor de transport, persoane fizice și juridice, respectiv nume și prenume, cod numeric personal, data

și locul nașterii, adresa de domiciliu, adresa de corespondență, documentele care conțin aceste date, corespondența înscrierilor din acestea, alte date prin care se confirmă identitatea proprietarului persoană fizică; denumirea, codul unic de înregistrare, adresa, documentele care conțin aceste date, corespondența înscrierilor conținute de acestea, alte date prin care se confirmă identitatea proprietarului sau deținătorului legal persoană juridică;

f) păstrarea mijloacelor de transport reținute – măsurile de securitate și de conservare până la predarea mijloacelor de transport fie către organele de valorificare, fie către proprietar sau deținătorul legal, în condițiile legii;

g) depozitarea mijloacelor de transport reținute – plasarea mijloacelor de transport reținute în spații deținute de Autoritatea Vamală Română, prin birourile vamale în a căror rază teritorială a fost săvârșită sau constatată contravenția de sustragere de la controlul vamal, cu asigurarea stării și integrității mijloacelor de transport de la momentul constatării contravenției;

h) ridicarea mijloacelor de transport reținute – predarea-primirea mijloacelor de transport constatată pe bază de proces-verbal încheiat cu proprietarul mijlocului de transport reținut sau deținătorul legal, care face dovada achitării contravalorii amenzii contravenționale, precum și a cheltuielilor ocazionate de depozitarea mijlocului de transport.

i) scrisoare recomandată cu aviz de primire – comunicarea către proprietarul sau, după caz, către deținătorul legal al mijlocului de transport aflat sub supravegherea autorității vamale a notificării privind ridicarea mijlocului de transport, confirmată de către acesta.

Art. 3

Procesul-verbal de constatare și sancționare a contravenției prin care s-a luat măsura reținerii mijlocului de transport până la plata amenzii cuprinde elementele de identificare ale mijlocului de transport reținut, potrivit art. 2 lit. d).

Art. 4

În scopul identificării proprietarului mijlocului de transport reținut sau, după caz, a deținătorului legal al acestuia, agentul constatatator poate ridica în copie orice documente sau înscrisuri care însoțesc transportul ori care au fost identificate în mijlocul de transport, precum și orice documente sau înscrisuri aflate asupra contravenientului sau a persoanelor însoțitoare.

Art. 5

(1) În situația în care proprietarul mijlocului de transport reținut sau, după caz, deținătorul legal al mijlocului de transport este prezent la momentul constatării contravenției, agentul constatatator va înscrie în procesul-verbal datele de identificare ale acestuia pe baza documentului de identitate sau a pașaportului.

(2) În situația în care mijlocul de transport aparține unei alte persoane decât contravenientul, autoritatea vamală care a aplicat sancțiunea sesizează Direcția generală de poliție a municipiului București sau inspectoratul de poliție județean,

după caz, în a cărui arie de competență se află. Sesizarea va fi însoțită de copiile certificate ale procesului-verbal de constatare a contravenției și ale documentelor și înscrisurilor ridicate la constatarea contravenției. Sesizarea se va înainta în termenul prevăzut la art. V alin. (3) din Legea nr. 126/2024.

(3) Direcția generală de poliție a municipiului București sau, după caz, inspectoratul de poliție județean ia măsuri, potrivit competențelor, pentru identificarea proprietarului mijlocului de transport reținut și comunică răspunsul în termen de 30 de zile de la data înregistrării solicitării. În mod justificat, termenul de răspuns se poate prelungi, dar nu mai mult de 60 de zile de la data înregistrării solicitării.

(4) După identificarea proprietarului mijlocului de transport reținut sau, după caz, a deținătorului legal al mijlocului de transport, autoritatea vamală care a aplicat sancțiunea îl notifică pe proprietar sau, după caz, pe deținătorul legal al mijlocului de transport, ca în termen de un an de zile de la primire să ridice mijlocul de transport aflat sub supravegherea autorității vamale. Notificarea se realizează prin scrisoare recomandată cu aviz de primire având modelul prevăzut în anexa care face parte integrantă la prezentele norme metodologice.

(5) În cazul în care proprietarul sau, după caz, deținătorul legal al mijlocului de transport reținut nu confirmă primirea notificării de ridicare a mijlocului de transport aflat sub supravegherea autorității vamale, notificarea va fi publicată pe pagina de internet a Autorității Vamale Române pentru o perioadă de minimum 60 de zile. Procedura de comunicare a notificării se consideră îndeplinită în termen de 15 zile de la data publicării.

Art. 6

(1) Mijloacele de transport folosite la săvârșirea contravenției, reținute până la plata amenzii în conformitate cu prevederile art. 653 alin. (2) din Regulamentul de aplicare a Codului vamal al României, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 707/2006, cu modificările și completările ulterioare, se depozitează în spațiile aflate sub supravegherea vamală a biroului/punctului vamal unde a fost constatată săvârșirea faptei de sustragere de la controlul vamal.

(2) În mod justificat, în situația în care se constată că spațiile aparținând biroului vamal sunt insuficiente sau improprii depozitării mijloacelor de transport reținute, cu aprobarea conducătorului autorității vamale competente, depozitarea se poate efectua într-un alt birou vamal.

(3) În cazul în care fapta de sustragere de la controlul vamal a fost constatată în afara birourilor vamale, mijloacele de transport prevăzute la alin. (2) se predau spre păstrare biroului vamal în aria teritorială a căruia a fost constatată săvârșirea faptei de sustragere de la controlul vamal sau în mod justificat, cu aprobarea conducătorului autorității vamale competente, într-un alt birou vamal.

ANEXĂ: NOTIFICARE

**LEGEA NR. 125/2014 PRIVIND SCUTIREA DE LA PLATĂ
A UNOR DEBITE PROVENITE DIN PENSII
ȘI PENTRU STABILIREA UNOR MĂSURI DE PROTECȚIE
SOCIALĂ - MODIFICĂRI (LEGEA NR. 285/2024)**

De Redacția Pro Lege

Actul modificat	Actul modificator	Sumar
Legea nr. 125/2014 privind scutirea de la plată a unor debite provenite din pensii și pentru stabilirea unor măsuri de protecție socială (M. Of. 700 din 24 septembrie 2014)	Legea nr. 285/2024 pentru modificarea Legii nr. 125/2014 privind scutirea de la plată a unor debite provenite din pensii și pentru stabilirea unor măsuri de protecție socială (M. Of. nr. 1159 din 20 noiembrie 2024)	- modifică: art. 1, 2 și 3.

În M. Of. nr. 1159 din data de 20 noiembrie 2024 s-a publicat **Legea nr. 285/2024 pentru modificarea Legii nr. 125/2014 privind scutirea de la plată a unor debite provenite din pensii și pentru stabilirea unor măsuri de protecție socială.**

Vă prezentăm, în continuare, modificările aduse respectivului act normativ.

Art. 1

Vechea reglementare

„Art. 1

(1) Prin derogare de la prevederile Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, debitele constituite sau care urmează a fi constituite în sarcina pensionarilor aflați în evidența sistemului public de pensii la data intrării în vigoare a prezentei legi, reprezentând sume încasate necuvenit cu titlu de pensie, indemnizație socială pentru pensionari și indemnizație pentru însoțitor, nu se recuperează.

(2) Sumele cu titlu de pensie, indemnizație socială pentru pensionari și indemnizație pentru însoțitor provenite din debite și recuperate de la pensionari începând cu data de

1 ianuarie 2011 și până la data intrării în vigoare a prezentei legi se restituie eşalonat, pe o perioadă de 5 ani calendaristici, începând de la data de 1 ianuarie 2015, prin plăți anuale egale.

(3) Restituirea se realizează pe baza cererilor depuse de către pensionari la casele județene de pensii, Casa de Pensii a Municipiului București, respectiv casele de pensii sectoriale.

(4) Nedepunerea cererii prevăzute la alin. (3) atrage nerestituirea sumelor.

(5) Sumele ce urmează a fi restituite pensionarilor în condițiile alin. (2) nu se actualizează cu indicii de inflație și nu sunt purtătoare de dobânzi, penalități de întârziere sau majorări de întârziere, după caz.

(6) Procedura de efectuare a restituirilor prevăzute la alin. (2) va fi stabilită prin ordin comun al ministrului muncii, familiei, protecției sociale și persoanelor vârstnice și al ministrului finanțelor publice.

(7) Contribuția de asigurări sociale de sănătate sau, după caz, impozitul, aferente debitelor scutite la plată potrivit prevederilor alin. (1), nu se recuperează”.

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, articolul 1 va avea următorul cuprins:

„Art. 1

Prin derogare de la prevederile Legii nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii, debitele constituite sau care urmează a fi constituite în sarcina beneficiarilor sistemului public de pensii, reprezentând sume încasate necuvenit cu titlu de pensie, indemnizație socială pentru pensionari și indemnizație pentru însoțitor, nu se recuperează”.

Art. 2

Vechea reglementare

„Art. 2

Debitele care au drept cauză culpa debitorului, cum ar fi folosirea de către acesta a unor documente eliberate cu nerespectarea legii, declararea de către acesta a unor date neconforme realității, care au avut drept urmare stabilirea eronată a pensiei, nerespectarea obligațiilor care revin, potrivit legii, pensionarilor, inclusiv cele referitoare la cumulul pensiei cu venituri salariale, asimilate salariilor sau, după caz, cu venituri din activități independente, nu fac obiectul scutirii de la plată și al restituirii, potrivit prevederilor prezentei legi”.

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, articolul 2 va avea următorul cuprins:

„Art. 2

Debitele care au drept cauză culpa debitorului, cum ar fi folosirea de către acesta a unor documente eliberate cu nerespectarea legii, declararea de către acesta a unor date neconforme realității, care au avut drept urmare stabilirea eronată a pensiei, nerespectarea obligațiilor care revin, potrivit legii, pensionarilor, inclusiv cele referitoare la cumulul pensiei cu venituri salariale, asimilate salariilor sau, după caz, cu venituri din activități independente, nu fac obiectul scutirii de la plată, potrivit prevederilor prezentei legi”.

Art. 3**Vechea reglementare**

„Art. 3

Scutirea de la plată a debitelor, precum și restituirea prevăzută la art. 1 alin. (2), conform prevederilor prezentei legi, se aplică indiferent de categoria de pensie de care beneficiază sau a beneficiat pensionarul, la momentul constatării existenței debitelor”.

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, articolul 3 va avea următorul cuprins:

„Art. 3

Scutirea de la plată a debitelor prevăzute la art. 1, conform prevederilor prezentei legi, se aplică indiferent de categoria de pensie de care beneficiază sau a beneficiat pensionarul, la momentul constatării existenței debitelor”.

Alte reglementări**Art. II**

(1) Prezenta lege intră în vigoare la data de întâi a lunii următoare datei publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I.

(2) În termen de 30 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi, Ordinul ministrului muncii, familiei, protecției sociale și persoanelor vârstnice și al ministrului finanțelor publice nr. 2.073/1.623/2014 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 125/2014 privind scutirea de la plată a unor debite provenite din pensii, precum și a Procedurii de efectuare a restituirilor, cu modificările ulterioare, se modifică în mod corespunzător.

Art. III

Prevederile art. 1 din Legea nr. 125/2014 privind scutirea de la plată a unor debite provenite din pensii, cu modificările aduse prin prezenta lege, se aplică în mod corespunzător și debitelor constituite anterior datei de intrare în vigoare a Legii nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii, în sarcina beneficiarilor sistemului public de pensii, reprezentând sume încasate necuvenit cu titlu de pensie, indemnizație socială pentru pensionari și indemnizație pentru însoțitor, nerecuperate.

VI. JURISPRUDENȚĂ ÎCCJ

• ABSTRACT

RIL

Regarding the activity of the High Court of Cassation and Justice (Judge Panel on the appeal in the interest of the law), a decision of acceptance was issued regarding: The code of criminal procedure.

HP

In relation to the activity of the High Court of Cassation and Justice (the Panel regarding the settlement of certain legal matters), four decisions were published regarding: Code of Civil Procedure, Law No 303/2004 on the Status of Judges and Prosecutors, Framework Law No 153/2017 on the Salary of Staff Paid from Public Funds; Criminal Code, Criminal Procedure Code, Civil Code.

RIL

DECIZIE ÎCCJ (COMPLET RIL) NR. 17/2024
(M. OF. NR. 1165/22.11.2024): ART. 587 ALIN. (3)
DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ

De Redacția Pro Lege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Act normativ	Sumar
Decizia ÎCCJ nr. 17/2024	Complet RIL	Art. 587 alin. (3) din Codul de procedură penală	Instanța competentă să soluționeze contestația formulată împotriva

(M. Of. nr. 1165 din 22 noiembrie 2024)			<i>sentinței pronunțate de judecătorie în materia liberării condiționate este tribunalul ierarhic superior judecătoriei care a pronunțat sentința contestată, în a cărei circumscripție se afla locul de deținere la data formulării cererii.</i>

În M. Of. nr. 1165 din data de 22 noiembrie 2024, s-a publicat **Decizia ÎCCJ nr. 17/2024 pentru admiterea recursului în interesul legii privind interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 587 alin. (3) din Codul de procedură penală.**

Obiectul recursului în interesul legii

Art. 587 alin. (3) din Codul de procedură penală

„Art. 587: Liberarea condiționată

(1) Liberarea condiționată se dispune, la cererea sau la propunerea făcută potrivit dispozițiilor legii privind executarea pedepselor, de către judecătoria în a cărei circumscripție se află locul de deținere.

(2) Când instanța constată că nu sunt îndeplinite condițiile pentru acordarea liberării condiționate, prin hotărârea de respingere fixează termenul după expirarea căruia propunerea sau cererea va putea fi reînnoită. Termenul nu poate fi mai mare de un an și curge de la rămânerea definitivă a hotărârii.

(3) Hotărârea judecătoriei poate fi atacată cu contestație la tribunalul în a cărei circumscripție se află locul de deținere, în termen de 3 zile de la comunicare. Contestația formulată de procuror este suspensivă de executare”.

Decizia ÎCCJ (Complet RIL) nr. 17/2024

Prin Decizia nr. 17/2024, ÎCCJ (Complet RIL) *a admis* recursul în interesul legii formulat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și, în consecință, a stabilit că: **„În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 587 alin. (3) din Codul de procedură penală, stabilește că instanța competentă să soluționeze contestația formulată împotriva sentinței pronunțate de judecătorie în materia liberării condiționate este tribunalul ierarhic superior judecătoriei care a pronunțat sentința contestată, în a cărei circumscripție se afla locul de deținere la data formulării cererii”.**

HP

**DECIZIE ÎCCJ (COMPLET DCD) NR. 50/2024
(M. OF. NR. 1188/29.11.2024): ART. 628 ALIN. (4)
DIN CODUL DE PROCEDURĂ CIVILĂ**

De Redacția Pro Lege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Act normativ	Sumar
Decizia ÎCCJ nr. 50/2024 (M. Of. nr. 1188 din 29 noiembrie 2024)	Complet DCD	Art. 628 alin. (4) din Codul de procedură civilă	<i>Instanța de executare stabilește dobânzi, penalități sau alte sume care se cuvin de plin drept creditorului, potrivit art. 1.535 din Codul civil sau altor dispoziții legale speciale, și în cazul în care creditorul solicită penalități de întârziere prevăzute în contract.</i>

În M. Of. nr. 1188 din data de 29 noiembrie 2024 s-a publicat **Decizia ÎCCJ nr. 50/2024** în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 628 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

Obiectul dezlegării chestiunii de drept

Art. 628 alin. (4) din Codul de procedură civilă

„Art. 628.

(4) Dacă titlul executoriu nu cuprinde dobânzi, penalități sau alte sume, însă ele se cuvin de plin drept creditorului, potrivit art. 1.535 din Codul civil sau altor dispoziții legale speciale, acestea vor fi stabilite de către instanța de executare la cererea creditorului, prin încheiere dată cu citarea părților”.

Codul civil*„Art. 1.535*

(1) În cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadență, creditorul are dreptul la daune moratorii, de la scadență până în momentul plății, în cuantumul convenit de părți sau, în lipsă, în cel prevăzut de lege, fără a trebui să dovedească vreun prejudiciu. În acest caz, debitorul nu are dreptul să facă dovada că prejudiciul suferit de creditor ca urmare a întârzierii plății ar fi mai mic.

(2) Dacă, înainte de scadență, debitorul datora dobânzi mai mari decât dobânda legală, daunele moratorii sunt datorate la nivelul aplicabil înainte de scadență.

(3) Dacă nu sunt datorate dobânzi moratorii mai mari decât dobânda legală, creditorul are dreptul, în afara dobânzii legale, la daune-interese pentru repararea integrală a prejudiciului suferit”.

Decizia ÎCCJ (Complet DCD) nr. 50/2024

Prin **Decizia nr. 50/2024**, ÎCCJ (Complet DCD) a *admis* sesizarea formulată de Tribunalul Buzău – Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal în Dosarul nr. 779/200/2022, și a stabilit că: **„În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 628 alin. (4) din Codul de procedură civilă, instanța de executare stabilește dobânzi, penalități sau alte sume care se cuvin de plin drept creditorului, potrivit art. 1.535 din Codul civil sau altor dispoziții legale speciale, și în cazul în care creditorul solicită penalități de întârziere prevăzute în contract”.**

**DECIZIE ÎCCJ (COMPLET DCD) NR. 53/2024
(M. OF. NR. 1188/29.11.2024): ART. 82 ALIN. (3),
ART. 86 ȘI ART. 104 ALIN. (1) DIN LEGEA NR. 303/2004
PRIVIND STATUTUL JUDECĂTORILOR ȘI PROCURORILOR**

De Redacția Pro Lege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Act normativ	Sumar
Decizia ÎCCJ nr. 53/2024 (M. Of. nr. 1191 din 29 noiembrie 2024)	Complet DCD	Art. 82 alin. (3), art. 86 și art. 104 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor	<i>Perioada în care un ofițer de poliție, licențiat în științe juridice, a îndeplinit funcții de specialitate juridică poate fi luată în considerare, în vederea acordării pensiei de serviciu prevăzute de art. 82 alin. (3), dacă analiza îndeplinirii acestor atribuții atestă întrunirea cerințelor de la art. 44 alin. (1) din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească.</i>

În M. Of. nr. 1191 din data de 29 noiembrie 2024 s-a publicat **Decizia ÎCCJ nr. 53/2024** în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile privind interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 82 alin. (3) raportate la dispozițiile art. 86 și art. 104 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Obiectul dezlegării chestiunii de drept

Art. 82 alin. (3), art. 86 și art. 104 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor

„Art. 82

(1) Judecătorii, procurorii, magistrații-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție, magistrații-asistenți de la Curtea Constituțională și personalul de specialitate juridică

asimilat judecătorilor și procurorilor, precum și foștii judecători și procurori financiari și consilierii de conturi de la secția jurisdicțională care au exercitat aceste funcții la Curtea de Conturi, cu o vechime de cel puțin 25 de ani în funcția de judecător ori procuror, magistrat-asistent sau personal de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor, precum și în funcția de judecător ori procuror financiar sau consilier de conturi de la secția jurisdicțională a Curții de Conturi se pot pensiona la cerere și pot beneficia, la împlinirea vârstei de 60 de ani, de pensie de serviciu, în cuantum de 80% din baza de calcul reprezentată de indemnizația de încadrare brută lunară sau de salariul de bază brut lunar, după caz, și sporurile avute în ultima lună de activitate înainte de data pensionării.

(2) Judecătorii, procurorii, magistrații-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție și de la Curtea Constituțională, personalul de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor, precum și foștii judecători și procurori financiari și consilierii de conturi de la secția jurisdicțională care au exercitat aceste funcții la Curtea de Conturi se pot pensiona la cerere, înainte de împlinirea vârstei de 60 de ani, și beneficiază de pensia prevăzută la alin.

(1), dacă au o vechime de cel puțin 25 de ani numai în funcția de judecător, procuror, magistrat-asistent la Înalta Curte de Casație și Justiție și de la Curtea Constituțională sau personal de specialitate juridică asimilat judecătorilor, precum și în funcția de judecător la Curtea Constituțională, judecător ori procuror financiar sau consilier de conturi de la secția jurisdicțională a Curții de Conturi. La calcularea acestei vechimi se iau în considerare și perioadele în care judecătorul, procurorul, magistratul-asistent sau personalul de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor, precum și judecătorul de la Curtea Constituțională, judecătorul, procurorul financiar și consilierul de conturi la secția jurisdicțională a Curții de Conturi a exercitat profesia de avocat, personal de specialitate juridică în fostele arbitraje de stat, consilier juridic sau jurisconsult.

(3) De pensia de serviciu prevăzută la alin. (1) beneficiază, la împlinirea vârstei de 60 de ani, și judecătorii și procurorii cu o vechime în magistratură între 20 și 25 de ani, în acest caz cuantumul pensiei fiind micșorat cu 1% din baza de calcul prevăzută la alin. (1), pentru fiecare an care lipsește din vechimea integrală în magistratură”.

„Art. 86

(1) Constituie vechime în magistratură, aplicabilă și persoanelor prevăzute la art. 82 alin. (1) și (2), perioada în care judecătorul, procurorul, personalul de specialitate juridică prevăzut la art. 87 alin. (1) sau magistratul-asistent a îndeplinit funcțiile de judecător, procuror, judecător la Curtea Constituțională, judecător financiar, procuror financiar, consilier de conturi în secția jurisdicțională a Curții de Conturi, auditor de justiție, personal de specialitate juridică prevăzut la art. 87 alin. (1), magistrat-asistent, grefier cu studii superioare juridice, avocat, notar, asistent judiciar, consilier juridic, personal de specialitate juridică în aparatul Parlamentului, Administrației Prezidențiale, Guvernului, Curții Constituționale, Avocatului Poporului, Curții de Conturi sau al Consiliului Legislativ, cadru didactic din învățământul juridic superior acreditat”.

„Art. 104

(1) Judecătorii și procurorii în funcție, precum și personalul de specialitate juridică prevăzut la art. 87 alin. (1) care au beneficiat de vechime în magistratură potrivit Legii

nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată, cu modificările și completările ulterioare, își păstrează această vechime”.

Decizia ÎCCJ (Complet DCD) nr. 53/2024

Prin **Decizia nr. 53/2024**, ÎCCJ (Complet DCD) a *admis în parte*, sesizarea formulată de Curtea de Apel Alba Iulia – Secția I civilă, în Dosarul nr. 698/107/2023, și a stabilit că: „În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 82 alin. (3) raportate la dispozițiile art. 86 și art. 104 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare, perioada în care un ofițer de poliție, licențiat în științe juridice, a îndeplinit funcții de specialitate juridică poate fi luată în considerare, în vederea acordării pensiei de serviciu prevăzute de art. 82 alin. (3), dacă analiza îndeplinirii acestor atribuții atestă întrunirea cerințelor de la art. 44 alin. (1) din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată, cu modificările și completările ulterioare”.

**DECIZIE ÎCCJ (COMPLET DCD) NR. 43/2024
(M. OF. NR. 1106/05.11.2024): ART. 38 ALIN. (3)
DIN LEGEA-CADRU NR. 153/2017 PRIVIND SALARIZAREA
PERSONALULUI PLĂTIT DIN FONDURI PUBLICE**

De Redacția Pro Lege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Act normativ	Sumar
Decizia ÎCCJ nr. 43/2024 (M. Of. nr. 1106 din 5 noiembrie 2024)	Complet DCD	Art. 38 alin. (3) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice	<i>Cuantumul brut al salariilor de bază, respectiv al indemnizațiilor de încadrare din cadrul familiei ocupaționale de funcții bugetare „Justiție”, stabilite prin raportare la valoarea de referință sectorială de 605,225 lei, se majorează, începând cu data de 1 ianuarie 2018, cu 25% față de nivelul acordat pentru luna decembrie 2017, în măsura în care personalul respectiv își desfășoară activitatea în aceleași condiții, iar angajatorii nu au acordat deja această majorare.</i>

În M. Of. nr. 1106 din data de 5 noiembrie 2024 s-a publicat **Decizia ÎCCJ nr. 43/2024** în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 38 alin. (3) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare.

Obiectul dezlegării chestiunii de drept

Art. 38 alin. (3) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice

„Art. 38 – Aplicarea legii

(3) Începând cu data de 1 ianuarie 2018 se acordă următoarele creșteri salariale:

a) *quantumul brut al salariilor de bază, soldelor de funcție/salariilor de funcție, indemnizațiilor de încadrare, precum și quantumul brut al sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor, primelor, premiilor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul lunar brut, indemnizația brută de încadrare, solda lunară/salariul lunar de care beneficiază personalul plătit din fonduri publice se majorează cu 25% față de nivelul acordat pentru luna decembrie 2017, fără a depăși limita prevăzută la art. 25, în măsura în care personalul respectiv își desfășoară activitatea în aceleași condiții*

„Art. 25 – Limitarea sporurilor, compensațiilor, adaosurilor, primelor, premiilor și indemnizațiilor și a altor drepturi

(1) *Suma sporurilor, compensațiilor, adaosurilor, primelor, premiilor și indemnizațiilor, inclusiv cele pentru hrană și vacanță, acordate cumulativ pe total buget pentru fiecare ordonator de credite nu poate depăși 30% din suma salariilor de bază, a soldelor de funcție/salariilor de funcție, soldelor de grad/salariilor gradului profesional deținut, gradațiilor și a soldelor de comandă/salariilor de comandă, a indemnizațiilor de încadrare și a indemnizațiilor lunare, după caz”.*

Decizia ÎCCJ (Complet DCD) nr. 43/2024

Prin **Decizia nr. 43/2024**, ÎCCJ (Complet DCD) a *admis în parte*, sesizările conexe formulate de Tribunalul Vâlcea – Secția I civilă, în Dosarul nr. 414/90/2024, și de Tribunalul București – Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale, în dosarele nr. 5.224/3/2024, nr. 7.582/3/2024 și nr. 4.204/3/2024, a stabilit că: „În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 38 alin. (3) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare, quantumul brut al salariilor de bază, respectiv al indemnizațiilor de încadrare din cadrul familiei ocupaționale de funcții bugetare «Justiție», stabilite prin raportare la valoarea de referință sectorială de 605,225 lei, se majorează, începând cu data de 1 ianuarie 2018, cu 25% față de nivelul acordat pentru luna decembrie 2017, în măsura în care personalul respectiv își desfășoară activitatea în aceleași condiții, iar angajatorii nu au acordat deja această majorare”.

**DECIZIE ÎCCJ (COMPLET DCD) NR. 49/2024
(M. OF. NR. 1102/05.11.2024): ART. 198 ALIN. (1)
DIN CODUL PENAL, ART. 19 ALIN. (2) DIN CODUL
DE PROCEDURĂ PENALĂ ȘI ART. 1.370 DIN CODUL CIVIL**

De Redacția Pro Lege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Act normativ	Sumar
Decizia ÎCCJ nr. 49/2024 (M. Of. nr. 1102 din 5 noiembrie 2024)	Complet DCD	Art. 198 alin. (1) din Codul penal Art. 19 alin. (2) din Codul de procedură penală Art. 1.370 din Codul civil	<i>Este admisibilă acțiunea civilă formulată de un inculpat-participant la săvârșirea infracțiunii de încăierare prevăzute de art. 198 alin. (1) din Codul penal împotriva altui inculpat-participant la aceeași infracțiune de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal.</i>

În M. Of. nr. 1102 din data de 5 noiembrie 2024 s-a publicat **Decizia ÎCCJ nr. 49/2024** în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 198 alin. (1) din Codul penal, ale art. 19 alin. (2) din Codul de procedură penală și ale art. 1.370 din Codul civil.

Obiectul dezlegării chestiunii de drept

Art. 198 alin. (1) din Codul penal

„Art. 198: Încăierarea

(1) Participarea la o încăierare se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă”.

Art. 19 alin. (2) din Codul de procedură penală

„Art. 19: Obiectul și exercitarea acțiunii civile

(2) Acțiunea civilă se exercită de persoana vătămată sau de succesorii acesteia, care se constituie parte civilă împotriva inculpatului și, după caz, a părții responsabile civilmente”.

Art. 1.370 din Codul civil

„Art. 1.370: Imposibilitatea de individualizare a autorului faptei ilicite

Dacă prejudiciul a fost cauzat prin acțiunea simultană sau succesivă a mai multor persoane, fără să se poată stabili că a fost cauzat sau, după caz, că nu putea fi cauzat prin fapta vreuneia dintre ele, toate aceste persoane vor răspunde solidar față de victimă”.

Decizia ÎCCJ (Complet DCD) nr. 49/2024

Prin **Decizia nr. 49/2024**, ÎCCJ (Complet DCD) a *admis* sesizarea formulată de Curtea de Apel Suceava – Secția penală și pentru cauze cu minori și, în consecință, a stabilit că: **„În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 198 alin. (1) din Codul penal, ale art. 19 alin. (2) din Codul de procedură penală și ale art. 1.370 din Codul civil, este admisibilă acțiunea civilă formulată de un inculpat-participant la săvârșirea infracțiunii de încăierare prevăzute de art. 198 alin. (1) din Codul penal împotriva altui inculpat-participant la aceeași infracțiune de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal”.**

VII. JURISPRUDENȚĂ CCR

• ABSTRACT

Further to the work carried out by the Constitutional Court, a decision (objection of unconstitutionality granted) was published in November regarding Law for the completion of Law no. 286/2009 on the Criminal Code.

NECONSTITUȚIONALITATE – D.C.C. NR. 401/2024 (M. OF. NR. 1135/13.11.2024): LEGEA PENTRU COMPLETAREA CODULUI PENAL

De Redacția Pro Lege

Decizia CCR	Actul normativ	Sumar
D.C.C. nr. 401/2024 (M. Of. nr. 1135 din 13 noiembrie 2024)	Legea pentru completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal	<i>Neconstituționalitate</i>

În M. Of. nr. 1135 din data de 13 noiembrie 2024 s-a publicat **Decizia Curții Constituționale nr. 401/2024** referitoare la **obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal**.

Obiectul sesizării de neconstituționalitate

Legea pentru completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal

Legea a fost adoptată de Camera Deputaților, în calitate de cameră decizională, la data de **28 mai 2024**.

„Articol unic

Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009, cu modificările și completările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. După articolul 348 se introduce un nou articol, art. 348¹, cu următorul cuprins:

«Art. 348¹: Nerespectarea obligațiilor din domeniul jocurilor de noroc

(1) Desfășurarea activității cu mijloace de joc de tip slot-machine fără adeverință, eliberată de primăria în a cărei rază teritorială se află spațiul propus, care atestă amplasarea spațiului într-o localitate cu o populație mai mare de 15000 de locuitori, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.

(2) Eliberarea de către primărie a adeverinței ce atestă numărul de locuitori cu nerespectarea datelor furnizate de Institutul Național de Statistică rezultate din ultimul recensământ al populației și locuințelor, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani».

2. După articolul 371 se introduce un nou articol, art. 371¹, cu următorul cuprins:

«Art. 371¹: Tulburarea folosinței locuinței

(1) Fapta prin care se tulbură folosința locuinței locatarilor dintr-un imobil se pedepsește cu închisoare de la unu la 3 ani sau cu amendă.

(2) Fapta prin care se împiedică folosința normală a locuinței prin punerea titularului dreptului de folosință în situația de a nu-și putea exercita în mod firesc dreptul său, se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani.

(3) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate»”.

D.C.C. nr. 401/2024

Prin Decizia nr. 401/2024, Curtea Constituțională **a admis** obiecția de neconstituționalitate formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite și a constatat că: „**Dispozițiile Legii pentru completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal sunt neconstituționale**”.